

EVANJELIUM

podlé sepsání svatého Matouše.

Svatý Matouš v svém evanjelium čtyři věci nejpřednější před oči staví, kteréž jako prstem **osobu i úřad Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista ukazují**, totiž:

- I. Rod jeho, kdež předky a rodiče jeho podlé těla poznamenal. Kap. 1.
- II. Vychování v Betlémě, v Egyptě a v Nazarétě. Kap. 2.
- III. Práci, a tu souditi:

V čem ji vedl? Že v konání úřadu trojího, totiž:

Kněžského. Nebo Kristus jakožto pravý prostředník mezi Bohem a lidmi k úřadu svému jest zřízen a od Otce nebeského při křtu od Jana Křtitele přijatém zjevně vůbec za pořádného kněze vyhlášen. Kap. 3.

Královského. Nebo jako nejmocnější král ďábla s jeho pokušeními přemohl, temnosti smrti světlem evanjelium skrze povolání apoštoly zahnal, a z nemoci přetěžkých mnohé vyprostil. Kap. 4. i jinde.

Prorockého, a ten konal:

Sám osobně:

Káže, a zvláště o pravé pobožnosti, kdežto ukazuje:

Cíl její, t. blahoslavenství; příčinu k ní napomocnou t. přísluhování církve, a formu neb pravidlo, podlé něhož ona vedena býti má, to pak jest smysl pravý zákona Božího. Kap. 5.

Případnosti neb povinnosti pobožného člověka, jenž jsou: almužna, modlitba, půst a summou pečování o kralovství Boží. Kap. 6.

Věci proti ní čelící, jako jest: soud všetečný, svět zlý a líbosti těla, i učení proroků falešných. Kap. 7.

Čině zázraky, jimiž učení svého potvrzoval:

Před plavením a v plavení se přes jezero Jenezaretské; t. že malomocného očistil; služebníka setníkova a svekruši Petrovu uzdravil; moře spokojil a dvoje ďábelství vyvrhl. Kap. 8.

Po navrácení a přeplavení se zase: a tu se zmínka činí o uzdravení šlakem poraženého, povolání Matouše, a nesnázi o posty, o vzkříšení dcery Jairovy, též o uzdravení dvou slepých a ďáblem posedlého. Kap. 9.

S pomocníky svými; a tu vypisuje povolání, zřízení i poslání apoštolů. Kap. 10.

Jak v ní přijímán byl od:

Svých vlastních; kdež vypsáno poselství slavné ku Pánu Kristu od jeho předchůdce Jana Křtitele učiněné, za jehož příčinou Pán Kristus téhož Jana Křtitele velmi schválil, a nad nevděčností lidu Judského naříkal. Kap. 11.

Cizích a to:

Duchovních, t. kněží, zákonníků a farizeů, kteříž chtějíce pověst Kristovu slavnou neb dokonce utlačití neb zlehčití, dali se s ním v řeč:

Úlisně a chytře; tu přináleží nesnáz o svěcení soboty; sčítání na Krista čarodějnictví; pokoušení jeho moci pod zástěrou náboženství. Kap. 12.

Ohromně: a tu přináleží nesnáz o ustanovení lidská, totiž o očišťování a umývání, rozdíl v pokrmech; při čemž se zmínka činí o ženě kananejské; nasycení zázračným zástupem. Kap. 15.

Světských:

Poddaných; kdež se pokládá shluknutí se lidu ku Pánu, a kázání jim od něho pod podobenstvím činěné. Kap. 13.

Vrchnosti; a tu viz soud Heródesa krále o Kristu, kterýmž, opojen byv smyslem mnohých o přestěhování se duší lidských z jedněch těl do druhých, domníval se, že by Kristus byl tím Janem Křtitelem, jehož on stíti dal. Kap. 14.

IV. Smrt jeho, při níž spatřovati sluší troje věci, z nichž:

Některé, smrt a utrpení jeho předešly: a tuť své místo má všecko, cožkoli Pán mluvil neb činil, když se při čtvrté Velikonoci pro vykonání spasení našeho do Jeruzaléma ráčil bráti. Ta pak cesta jeho dělí se na tré, t. na:

Vyjítí z hořejší Galilee: při čemž evangelista ukazuje, co v té jeho cestě z Galilee

Bylo mluveno: nejprvé od nepřátel znamení s nebe hledajících; potom od učedníků rozličné smysly lidské o Kristu připomínajících; naposledy od Krista, kterýž smrt svou předpověděl a své učedníky, aby se na té smrti nehoršili, utvrzoval. Kap. 16.

Krista potkalo:

Potěšeného: Proměnění se jeho a co se při tom zběhlo. Kap. 17.

Zarmouceného a pohoršitedlného: Pýcha a nesnáz učedníků o prvotnost; za kteroužto příčinou Pán ukazuje cestu ku povýšení, t. z víry života šlechtnost a před Bohem i lidmi se ponižování. Kap. 18.

Pracování cestou začatou skrze Judstvo; kdež evangelista vypisuje na té cestě:

Zprávu od Krista danou strany věcí časných, totiž o manželství; o rozvozování se manželů; o vedení dítek; hospodářství neb zboží a statku; o překážkách při pobožnosti a spasení. Kap. 19.

Práci, kterouž vedl předně v vyvozování učedníků z vysokomyslnosti, jakož všechněch spolu, což činil mluvě o církvi pod podobenstvím vinnice, tak obzvláště Jakuba a Jana synů Zebedeových; potom v uzdravení dvou slepých u Jericha. Kap. 20.

Příchod a dostání se do města Jeruzaléma, při kterémžto příchodu povážiti jest hodné způsobu jeho zvláštního, kterýž zachoval:

Před městem, do něhož se jakožto král s komonstvem svým bráti ráčil; při čemž se dokládá, jak ho radostně někteří přijali; nepřátelé pak jeho proti němu zlostí a nenávistí hořeli. Kap. 21.

V městě, kdež vypsány jsou Kristovy:

Půtky, kteréž měl s nepřátely, pod podobenstvím svadby; o zavržení Židů; o dani; o z mrtvých vstání; o největším přikázání; o Mesiášovi, synu a Pánu Davidovu. Kap. 22.

Řeči plné, z částky:

Trestání farizeů a zákonníků i jich odsuzování. Kap. 23.

Pohrůzek předložených a rad daných městu Jeruzalému i všemu světu k dokonání svému se chýlícímu. Kap. 24.

Napomenutí všechněch k hotovosti a bedlivosti, tak aby u víře a pobožnosti příchodu jeho k soudu očekávali. Kap. 25.

Jiné pak při jeho utrpení se dály, kdež viděti můžeme těch utrpení: Počátek v zahradě (při čemž předkládají se příčiny jeho utrpení, totiž: Boží uložení; biskupů zlost; Jidášovo lakomství; figury beránka velikonočního naplnění) i s nemalé již částky podnikání těch utrpení před mocí duchovní. Kap. 26.

Konání, a to na rathouze před mocí světskou.

Dokonání na popravě. Kap. 27.

A některé po jeho smrti se zběhly, jako jest jeho slavné Vzkříšení,

Na nebesa vstoupení. Kap. 28.

Jestliže by se komu zdála býti tato tabulka nepochopitelná, ten se může zpravit touto summou na téhož sv. Matouše učiněnou:

Matouš svatý, běh Kristova bytu na světě dělí v svém psaní na dvě:

Jedno: Na čas, kterýž přeběhl prvé, nežli úřad poselství svého začítí ráčil, při čemž vypsál, z jakých předků pošel; též jeho narození, zjevení, do Egypta utíkání, z něho se zase navracení; a to se zavírá v předních dvou kapitolách.

Druhé: Na čas jeho v plném věku světu se zjevení. A to opět na dvě rozdělil:

1. Na čas jeho se pokřtění, pokušení, úřadu přijetí, prací vedení, to jest služeb k úřadu prorockému náležejících konání, i z nich jedné každé divy a zraků potvrzování. (Nebo tím pořádkem jde, že, položí-li kde jaké od Krista učiněné kázání, hned za tím v té aneb další kapitole, všudy téměř staví před oči skutek nějaký zázračný, od něho učiněný). A to se ve 23 kapitolách pořád, totiž od 3. až do 26. zdržuje.

2. Na čas jeho bytu na světě poslední, totiž: *Předně* na čas utrpení a na dřevě kříže se obětování, a tak úřadu kněžského konání, k němuž jak se připravoval, od 21. kapitoly se vypravuje; jak jej pak konal v kapitole 26., item 27. se ukazuje. *Potom*: Na čas jeho vzkříšení a v něm se zjevování, i apoštolů po světě rozeslání, a tak začetí úřadu svého královského konání, a na nebesa vstoupení.

Má kapitol 28.

I. EVANJELIUM S. MATOUŠE.

ROD
KRISTŮV.

I. Jistoty některé toho, že Kristus jest Spasitelem světu daným, čehož potvrzují: *Jedno*: Předkové jeho, jimž byl zaslíben, a ti ve trojím rozdíle se pokládají: I. *patriarchové*, II. *králové*, III. *vývodové*.

KAPITOLA I.

Pořádné vyčtení svatých patriarchů, na tré rozdělených, z nichž Kristus podlé těla pošel.

18. Svědectví o početi jeho Duchem svatým v panně Marii, zasnoubené Jozefovi.

21. A o jménu Krista Pána.

K

*niha¹ [o] rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahama.
Luk. 3, 24.

2. *Abraham zplodil Izáka. **Izák pak zplodil Jáka. †Jáko zplodil Judu a bratří jeho. **Gen. 21, 2.* ***Gen. 25, 26.* †*Gen. 29, 35.*

3. *Judas pak zplodil Fáresa, a Záru z Támar. **Fáres pak zplodil Ezroma. †Ezrom zplodil Arama. **Gen. 38, 29.* ***Gen. 46, 12.*

†*Rut 4, 19.*

4. *Aram pak zplodil Aminadaba. Aminadab pak zplodil Názona. Názon zplodil Salmona. *1 Par. 2, 10.*

5. *Salmon zplodil Bóza z Raab. A Bóz zplodil Obéda z Rut². Obéd pak zplodil Jesse. *Rut 4, 21.*

6. Jesse zplodil Davida krále. *David pak král zplodil Šalomouna³ z té, kteráž někdy byla žena Uriášova. *2 Král. 12, 24.*

7. *Šalomoun zplodil Roboáma. **Roboám zplodil Abiáša. †Abiáš zplodil Azu. **1 Par. 3, 10.* ***3 Král. 14, 31.* †*3 Král. 15, 8.* *2 Par. 14, 1.*

1) *t. popsání a pořád vyčtení předků Pána Ježíše Krista s strany člověčenství jeho. (Viz podob. Gen. 5, 1.) Nebo tento titul ne na celou knihu, ale na samu tuto kapitolu se vztahuje.* Rod pak Kristův časný vede evangelista od Abrahama a od Davida: 1. Pro naklonění Židů, u nichž těchto obou otců velmi vzácná byla památka, k žádostivému čtení a poslouchání toho vypsání. 2. Pro utvrzení toho, že Kristus jest pravým Mesiášem, Abrahamovi a Davidovi zaslíbeným. (*Gen. 12, 3. Item 22, 18. 2 Král. 7, 12. Izai. 11, 1. Jer. 23, 5.*) Pročež i ti rodové se nezmátli, dokudž Kristus nepřišel. Prvé pak činí zmínku o Davidovi nežli o Abrahamovi, proto, že Davidovi mnohem světlejší zaslíbení učiněna jsou, nežli Abrahamovi, a téměř všechněm vůbec bylo známé, že z Davidova pokolení Mesiáš podlé těla pojiti měl; podlé čehož obecně Pán synem Davidovým jmenován byl. *Mat. 9, 27. Item 15, 22. It. 21, 9. 15. It. 22, 42.* 2) Ačkoli tyto dvě osoby, Raab kananejská a Rut moabitská, z národů pohanských pošly: avšak že se jedna Bózovi a druhá Obédovi dostala, nic proti zákonu Božímu to nečelelo. Nebo z víry pravé v Krista Ježíše, od národu svého se oddělivše, k Božímu lidu se připojily, a víry své znamenitými skutky dokázaly, když to Raab špehéře k sobě přijala (*Jozue 2, 1. Žid. 11, 31.*), a

Rut, vlast svou opustivši, do země Judské přišla. (*Rut 1, 16. 17.*) Čímž všim příklad ukázán, že v potomních časech i polhané do království Kristova přijíti měli. *Mat. 8, 11.* 3) *t. z Betsabe.* Že pak Duch svatý některé osoby, jako Raab a Betsabe, zvláštními hříchy zmazané, v rodu Kristovu pokládati ráčí, toho se vidí troje příčiny býti: 1. Strany Boha Otce, aby i tím ukázáno bylo, že on z pouhé své lásky Syna svého na svět dáti ráčil (*Jan 3, 16.*), nic se neohlédaje na to, že jakož všickni lidé z přirození svého nepřátelé jeho byli (*Rím. 5, 10.*), tak také ani ti, z jejichž rodu Pán naše přirození přijal, toho sobě, aby z nich pošel, nikoli nezásloužili. 2. Strany Krista, aby i tím ukázáno bylo netoliko jeho se pro nás snižení a zmaření (*Filip 2, 7.*), ale také, že té svatosti, kterouž se od hříšných dělil (*Žid. 7, 26.*), ne od svých předků ale z Ducha svatého došel; jakž i anjel panně pověděv, že Duch svatý sestoupí v ni, hned toho doložil, že což se z ní narodí svatého, slouti bude Syn Boží. *Luk. 1, 35.* 3. Strany nás lidí: 1. Abychom k svému potěšení to viděli, že on proto na svět přišel, aby hříšné spasil. *1 Tim. 1, 15.* 2. Abychom příkladem těch osob, kteréž v hříších svých neležely, ale z nich povstávaly, i my pomoc ku pokání měli, padlými pak kajícími, jako i Bůh nepohrdali, ale raději v duchu tichosti

ROD
KRISTŮV.

Druhé: Důvodem jest toho čas, v němž se naroditi ráčil, t. po zajetí babylonském a sceptrum od Judy odjeti, a jako stromu nějakého, z jehož by pařezu ten výstřelek vyskočil, podtětí.

8. Aza zplodil Jozafata. Jozafat zplodil Joráma. Jorám zplodil Oziáš⁴.
 9. Oziáš pak zplodil Joátama. Joátam pak zplodil Achasa. Achas zplodil Ezechiáše.
 10. *Ezechiáš pak zplodil Manassesu. A † Manasses zplodil Amona. Amon pak zplodil Joziáš⁵. *4 Král. 20, 21. †4 Král. 21, 18. 1 Par. 3, 13.
 11. Joziáš pak zplodil Jekoniáše⁶ a bratří jeho⁷ v zajetí babylonském.
 12. A po zajetí babylonském⁸ *Jekoniáš⁹ zplodil Salatiele⁹. † Salatiel pak zplodil Zorabábele¹⁰. *1 Par. 3, 17. 1 Ezd. 3, 2. †1 Ezd. 5, 2. Agg. 1, 1.

je napravovali. Gal. 6, 1. 4) t. *kteříž jinak slouli Uziáš neb Azariáš. 1 Par. 3, 12. 2 Par. 26, 3.* Tuto pak evangelista mezi Jorámem a Oziášem vypustil tři krále, totiž Ochoziáše, Joása a Amaziáše. 1 Par. 3, 11. To pak beze vsí újmy pravdy výborně státi se mohlo. Nebo poněvadž evangelista Kristovy předky na tré rozdělití a v každém rozdílu toliko čtrnáctero koleno položiti umínil, svobodno jemu bylo vždy některé vypustiti; anobřz pro zachování toho čtrnácterního počtu musili vždy někteří vypuštění býti. Dí-li pak kdo, proč ty raději tři a nejiné vypustil? Na to odpovídá svatý Jeroným, že Bůh tak památku Jorámovu v tom trojím kolenně, jako v zapomenutí uvedl, proto že se s tím nešlechtným rodem Jezabelkyne a Achabovým spříznil a v manželství zapletl (4 Král. 8, 18.), i modlářstvím poškrvnil a jeho fedrovnikem byl. 5) t. *Eliakima neb Joakima. (4 Král. 23, 34.)* Nebo podlé smyslu *Epifaniova, Lyranova i některých novějších učitelů v tomto textu o dvou Jekoniáších zmínka se činí: v tomto verši o otci, kterýž jinak slouli Eliakim neb Joakim; v dalším pak verši o synu, kterýž jinak slouli Joachin. 4 Král. 24, 6.* Nejedni však příkladem některých řeckých exemplárů starých pro zachování počtu čtrnácterního takový text mají: Jozias pak zplodil Joakima, Joakim pak zplodil Jekoniáše. Nebo sic jinak vidí se jim, má-liť v tom rozdělení na tré Kristových předků všudy zachováno býti čtrnáctero koleno, tedy že v tomto prostředním rozdílu musil by se ten čtrnácterní počet na Jekoniášovi i dokonávati, i další ten rozdíl třetí začínati; a tak by ten Jekoniáš do prostředního i posledního rozdílu musil přináležeti, aniž by jinak bez toho v posledním rozdílu více než třináctero koleno mohlo nalezeno býti. Ale však poněvadž větší díl exemplárů řeckých, i nad ty připomenuté starších, takového textu nemají, anobřz ta nesnáze podlé navržením smyslu Epifaniova můž jinak zpravena býti, tou příčinou nevidělo se za slušné co toho do textu dávatí. 6) *při času zajetí: t. okolo toho času, když*

se již k zajetí babylonskému chýlilo. Nebo jistá jest věc z Písem svatých, že Joziáš prvě umřel (4 Král. 24, 6.) několik drahně časů, nežli se to podmaňování a zajímání tohoto Jekoniáše neb Joakima i s lidem jeho začalo; jakž by tedy v Babyloně v zajetí teprv Jekoniáš od svého otce Joziáše zplozen býti mohl? Protož tak se tomu rozuměti má, že Joziáš tohoto syna svého tehdaž zplodil, kdyžto zajetí babylonské nedaleko a již mezi dveřmi bylo, kteréž se potom za příčinou zpoury toho syna jeho Eliakima neb Jekoniáše (ať se tak dí) toho jména prvního, začalo (o čemž viz 4 Král. 24, 1. atd. Dan. 1, 1.) a za Joachina neb Jekoniáše, toho jména druhého, vnuka Joziášova a syna Jekoniáše onoho prvního, dále jako oheň hořelo. (4 Král. 25, 1. atd. Jer. 22, 24. atd.) Potom pak již po smrti Joziášově nejméně okolo dvaceticma let, za Sedechiáše teprv se dokonalo a dovršilo (4 Král. 25, 1. atd.), kteréžto však zajetí v rozdílných časech se vlekoucí, a za kralování tří králů zběhlé, jest od evangelisty jako za jedno položené. 7) *t. když se již pomalu k tomu chýlilo, aby Židé z zajetí babylonského propuštěni byli.* Což se tehdaž stalo, když Evilmérodach po smrti Nabuchodonozorově Jekoniáše neb Joachina, třicátého sedmého léta vězení jeho, laskavě povýšil (4 Král. 25, 27.), kterýž však v jakémž takémž povýšení byv postaven, přece podlé Božtího ortele (Jer. 22, 26.) v Babyloně umřel, a potom teprv za Zorabábele lid z Babylona navraceti se počal. 1 Ezdr. 2, 2. atd. 8) *t. jinak Joachin (4 Král. 24, 6.), kterýž se byl podlé rady Jeremiáše proroka (Jer. 21, 8.) Nabuchodonozorovi poddal (4 Král. 24, 12.) a tak v zajetí se takové dostal, jakémuž philospontanea migratio říká.* 9) *Salatiel nebyl přirozený syn Jekoniášův, ale Neriův. (Luk. 3, 27.)* Nebo Jekoniáš bez děti umřel. (Jer. 22, 30.) Zplodil pak tak Jekoniáš Salatiele, že Salatiel náměstkem Jekoniášovým v zprávě lidu Božtího byl. Nebo když rod Salomounův konec svůj vzal, tedy na Nátanovy potomky, vlastního bratra Salomounova (1 Par. 3, 5.), z jeho synů, ja-

I.

S. MATOUŠE.

ROD KRISTŮV. *Třetí: Matka panna Maria, z níž se podlé proroctví v svatosti narodil.*

13. A Zorabábel zplodil Abiuda. Abiud pak zplodil Eliáchima. Eliáchim zplodil Azora.

14. Azor potom zplodil Sádocha. Sádoch zplodil Achima. Achim pak zplodil Eliuda.

15. Eliud zplodil Eleazara. Eleazar zplodil¹¹ Mátana. Mátan zplodil Jáкова.

16. Jákob¹² pak zplodil Jozefa muže Marie, z nížto narodil se JEŽÍŠ, jenž slove Kristus.

17. A tak všech rodů¹³ od Abrahama až do Davida¹⁴ bylo rodů čtrnácte. A od Davida¹⁵ až do zajetí babylonského rodů čtrnácte. A od zajetí babylonského až do Krista¹⁶ rodů čtrnácte¹⁷.

18. Jezukristovo pak narození takto se stalo: Když matka jeho

kožto na strýčené bratry, království jest přeneseno. (Viz 1 Par. 3, 17. Jer. 22, 30.) A tak rod Šalomounův a Nátanův jako v jeden rod jest uveden, odkudž i Jozef manžel Marie pošel. 10) Zorobábel nebyl tělesně zplozen od Salatiele, ale od Pedaiá (1 Par. 3, 19.); Salatieliův pak byl toliko vnuk. (Agg. 1, 1.) Práví se pak, že jest od něho zplozen, proto, že potom místo jeho v zpravování lidu zastoupil a jakž někteří smyslí, od něho i vychován byl. Nebo Písma svatá nazývají synem něčím i toho, kdož jest od někoho za syna zvolen, jako Mojžíš sloužil synem dcery Faraonovy (Ex. 2, 10.), i toho, kdož jest od někoho vychován, podlé čehož i Kristus synem Jozefovým sloužil (Luk. 3, 23.), ano i toho, kdož na něčí místo po smrti jeho dosedne. Že pak v tomto třetím počtu čtrnácterním některá jména jinak se od svatého Matouše a jinak od svatého Lukáše pokládají, tím jest to: 1. Že ty osoby, kteréž se v rodu Kristovu počítají, nejedna jména měly, čehož příklad při Jekoniášovi. 4 Král. 24, 6. 2. Že sv. Matouš některých jmen na hebrejský způsob sformovaných nechává; sv. pak Lukáš na způsob jiných jazyků ohnutých užívá. Jako kdež sv. Matouš položil Abiuda (Mat. 1, 13.), toho sv. Lukáš podlé řeckého způsobu pokládá toliko Juda. Luk. 3, 26. 3. Že vykladači, jichž evangelistové užívali, jména některá vlastní, co v sobě obsahují do jiného jazyku v témž smyslu a mínění, jinými však slovy vykládali. Jako u příkladu tím jmenem Nehariáš (1 Par. 3, 22.), Eliakim neb Eliachim (Mat. 1, 13.), Matatiáš (Luk. 3, 26.), jedna a táž věc se míní, t. ten, kteréhož Bůh pozdvihuje a povyšuje. Aneb jakž i jiní to tak zpravují, že sv. Matouš od Zorobábele vypisuje rod Jozefův; sv. pak Lukáš rod panny Marie. 11) Mátthana. 12) Že svatý Matouš Jozefového otce Jákobem, svatý pak

Lukáš Héli nazývá, smyslí někteří, že Jákob a Héli vlastní bratři byli, a když Héli bez dítek umřel, že Jákob, podlé Božího o tom v zákoně poručení (Deut. 25, 5.), manželku po něm pozůstalou svou švakrovou pojal, a s ní Jozefa zplodil. A tak Jozef sloužil synem Jákovým podlé práva přirozeného, že on jej zplodil. Synem pak Héli nazýván byl podlé nařízení Božího o takových synech v Zákoně vydaného; t. takového, aby ten prvorozený syn, kteréhož by někdo pojma svou švakrovou, zplodil, ne jeho, ale bratra jeho a prvního manžela sloužil, a po něm se jmenoval i tituloval. Deut. 25, 6. Jiní smyslí, že Héli byl otcem blahoslavené panny Marie, a dav jí za manželku Jozefovi, byl jeho tehánem; protož Jozef jsa zetěm jeho, že by podlé toho sloužil synem Héli. 13) *t. osob, z nichž jsou jedny od druhých zplozeny. 14) t. tak, aby David v prvním rozdíle předků Kristových byl také obsažen. 15) t. tak, aby David v druhém rozdíle, kterýž se od Šalomouna začíná, nebyl počítán. 16) t. aby Kristus s těmi, kteříž jsou v třetím rozdíle, byl počten. 17) Rod Kristův na svůj věk rozdělen, i pro snadnější zpatování, kteří po kterých z předků Kristových byli, i proto, aby vědino bylo, co se za kterého věku při kterých dálo, jaké proměny přicházely. Jako: Že od Abrahama až do Davida bez králů byli. Neb ač Saul jim za krále dán byl, však se to ne z milosti, ale z hněvu Božího stalo. (Oz. 13, 11.) Za Davida pak teprv ten lid byl v způsob království uveden, což vždy jakž takž až do zajetí babylonského trvalo. Potom po navrácení z Babylona nastala jiná proměna. Nebo již toliko vývody a hejtmany z rodu Davidova, t. potomky Nátanovy, kterýž byl syn Davidův (2 Král. 5, 14.), až do odjetí berly měli, jichž patnácte počítají a od sv. Lukáše zejména se poklá-*

NAROZENÍ KRISTOVO. II. Vypsání početí narození Kristova, jak se to vše dalo? 1. Maria Duchem svatým počala. 2. Jozef, 1: Nechtěje státi o bezživotí panny, chtěl ji propustiti; 2: od anjela napomenut, aby ji nepropouštěl, ale za manželku pojal; 3: v víře pravé o početí, narození, jménu i úradu Božího Syna utvrzen, 4: anjela uposlechl.

Maria snoubena byla* Jozefovi, prvé než se sešli, nalezena jest těhotná z Ducha svatého.

Luk. 1, 27.

19. Ale Jozef, muž její, spravedlivý jsa a nechtěv ji v¹⁸ lehkost uvésti, chtěl jí tajně propustiti.

20. Když pak on¹⁹ o tom přemýšloval, aj, anjel Páně ve snách ukázal se jemu, rka: Jozefe, Synu Davidův, neboj se přijíti Marie, manželky své²⁰. Nebo což v ní jest počato, z* Ducha svatého jest.

Luk. 1, 32.

21. *Porodit pak syna, a nazúveš jméno jeho Ježíš: onť zajisté²¹ vysvobodí lid svůj²² od ě hříchů jejich. *Luk. 1, 31. †Izai. 53, 11.

Luk. 1, 30. Skut. 4, 12. Efez. 1, 7.

22. Toto pak všecko stalo se, aby se naplnilo, což povědíno bylo ode Pána skrze proroka řkoucího:

23. *Aj, panna těhotná bude a porodí syna, a nazúveš²³ jméno jeho Emmanuel, jenž se vykládá: S námi Bůh²⁴.

Izai. 7, 14.

24. Procítiv pak Jozef ze sna, učinil²⁵ jakož mu přikázal anjel Páně, a přijal manželku svou.

25. Ale nepoznal jí, až i porodila Syna svého* prvorozeného, a nazvala jméno jeho Ježíš.

Luk. 2, 7.

KAPITOLA III.

Mudrci k narozenému králi Kristu přijeli. 13. Jozef s Marií i s dítětem utekl do Egypta. 16. Heródes ditky mordoval. 19. Jozef se z Egypta po smrti Heródesově navrátil.

Na den
Zjevení
P. Krista
mudrcium.

Když se pak narodil Ježíš v Betlémě tom, kterýž jest v Judstvu¹, za dnů²

dají. Luk. 3, 25. 18) Ř. na odivu neb na příklad dáti, t. podlé Božího poručení (Deut. 22, 20. atd.), jiným ku příkladu na hrdle trestati. 19) na tom se v mysli ustanovil. 20) t. sobě zasnoubené. (Luk. 2, 5.) Nebo Písma jmenují manželkami i panny zasnoubené. Gen. 29, 21. 21) spasi. 22) t. své vyvolené od Otce sobě dané. (Jan 17, 6.) Podob. Skut. 18, 10. Řím. 11, 2. 23) t. ty panno, o kteréž jest dávno tak slavně prorokováno. Nenadarmo pak této panně to se přivlastňuje, ačkoli obecně otcové a ne matky jména dítkám dávali. (Gen. 35, 18. Luk. 1, 60. atd.) A tak, poněvadž mti moc dávatí jména znamením jest panování a prvotnosti, (Gen. 2, 19. Dan. 1, 6.) na sebe přednosti netáhly, ale tím ukázáno jest to, že toto dítě jest divným Božím působením bez otce z panny narozené. 24) Bůh s námi jest; jakož podlé toho, že to Slovo věčné, Syn Boží, s naším lidským přirozením se spojil,

na zemi vidín jest, mezi lidmi obcoval (Bar. 3, 38.) i zjevnými a jako lmotnými skutky, že tu Božství s člověčenstvím jest spojeno, dokazoval (Kol. 2, 9.), tak i podlé toho, že se Bůh s námi skrze Krista smířil (2 Kor. 5, 19.), v nás sobě byt pro něho oblíbil (Lev. 26, 12.), z těl našich přibýtek Duchu svému učinil (1 Kor. 6, 19.), nad námi stráž drží, abychom říkati mohli: Když jest Bůh s námi i kdo proti nám? Řím. 8, 31. 25) jakž ho při tom zpravil.

1) Nenadarmo dokládá toho evanjelista, že ten Betlém byl v zemi Judské a sloul Efrata, ale pro rozdíl od Betléma druhého, kterýž byl v zemi Zabulonově (Joz. 19, 15.), a aby se srovnalo proctví Micheáše proroka s pravdou. 2) Čas ten narození i zjevení Božího Syna ukazuje, že se to vlastně podlé Božího předpovědění stalo, když t. království od Judy odjato bylo, a rod Davidův

II.

S. MATOUŠE.

ZJEVENÍ KRISTA PÁNA MUDRCŮM. I. O zjevení narozeného Krista krále. *Jedno:* Komu jest zjeven? 1. Cizím národům; při čemž se vypravuje: Kdo byli? Kdy i jak sobě toho narozeného krále skrze hvězdu a Písma svatá zjeveného měli? v. 2. Item v. 5. 2. Domácím tu Jeruzalémským a to předně skrze mudrce, a potom skrze Písma svatá. Verš 5. *Druhý:* Jaký způsob zachovali ti, kteříž jej sobě zjeveného měli? *Předně:* Mudrci chvalitebný, nebo: 1. Cele tomu, že se král nový narodil, uvěřili. 2. Bedlivě se po něm ptali, i s nebezpečenstvím života svého králem Židovským jej vyznávali. 3. Stále se v tom pokušení měli, když podlé svého smýšlení v královském městě Mesiáše neb krále nenalezli; žádného, kdo by toužil po králi tom narozeném, neviděli; vůdce svého, hvězdu, ztratili; z města slavného do Betléma odesláni byli, a průvodčího sobě daného od

Heródesa krále³, aj, mudrci⁴ od východu slunce vypravili se do Jeruzaléma.

2. Řkouce: Kde jest ten⁵ narozený král židovský? Nebo viděli sme hvězdu jeho⁶ na východu slunce, a vypravili sme se, aby-
chom se klaněli jemu.

3. To uslyšev Heródes král, zarmoutil⁷ se i všecken Jeruzalém⁸ s ním.

4. A protož svolav všecky biskupy⁹ a učitele¹⁰ lidu, tázal se jich, kde by se Kristus měl naroditi.

5. Oni¹¹ pak řekli jemu: V Betlémě tom, kterýž jest v Judstvu; nebo tak jest psáno skrze proroka:

6. *A ty Betléme země Judská, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty judskými¹²; neboť z tebe vyjde vývoda, kterýž pásti¹³ bude lid můj Izraelský.

Mich. 5, 2. Jan 7, 42.

na veliké snížení přišel. Gen. 49, 10. Izai. 11, 1. 3) t. za dnů Heródesa velikého. Nebo tři Heródesové byli. První Heródes veliký, Aškalonita řečený, za jehož času Kr. Pán se narodil (Mat. 2, 1. Luk. 1, 5.), kterýž množství dítek pomordovati rozkázal. (Níž v. 16.) Druhý Heródes Tetrarcha, jinak Antipas, kterýž ač toliko čtvrtákem byl v Galilei (Luk. 3, 1.), však se i králem nazývá. (Mar. 6, 14.) Vypisuje se o jeho lsti (Luk. 13, 32.), smýšlení o Kristu (níž 14, 1. 2. Mar. 6, 14. Luk. 9, 7.), bezbožnosti (níž 14, 3. 4. Mar. 6, 17. Luk. 3, 19.), zlosti vražedlné (níž 14, 9. 10.), otázky na K. učiněné (Luk. 23, 9.), srovnání se s Pilátem. (Luk. 23, 12. Skut. 4, 27.) Třetí Heródes byl Agrippa, vnuk velikého Heródesa, Aristobulův syn, o jehož zlosti viz Skut. 12, 1., i pomstě nad ním v též kap. 23. 4) t. lidé znamenití, moudří, učení, v mnohých věcech zběhlí, jichž i králové v radách užívali. Nebyli tedy králové, jakž mnozí bez základu Písem sv. smyslí, nýbrž i kolik jich bylo, jaká jména měli, tvrditi smějí; natahující k smyslu svému žalmu 72., a zvláště verše 10. Ješto ta slova žalmu mají na království Kristovo duchovní slyšána býti, do něhož i králové nejedni měli přijíti a pěstounové svaté církve býti. (Izai. 49, 23.) K tomu pak Tarsis (o níž se zmínka v žalmu činí), byla zemí Judské na západ a Sába na poledne. (Mat. 12, 42.) Tuto pak text světle praví, že mudrci přijeli od východu slunce. Příliš tedy vtipní mistři jsou, kteříž

z západu a poledne východ dělají. Viz o mudrcích Ezd. 7, 14. 5) rozený, t. kterýž jsa z rodu Davidova, ne jen podlé zvolení, jako Heródes, jest králem, ale hned dědičným právem to království i jiná ujíti má. Na takovéhoť se krále ptali, vědouce, že Římané podlé své vůle, jaké chtěli, lidu Židovskému dosazovali. A tať byla příčina, proč se Heródes tak lekal a rmoutil, že se mudrci nejen prostě na krále, ale na dědičného, nedávno narozeného krále, pilně ptali. 6) t. jemu ku poctivosti Božím řízením způsobenou, aby nám jeho narození oznámila. Veliká Boží dobrota že se tak lidem zjevuje, jakž by oni pochopiti mohli. 7) ulekl se, zbouřil se, t. domnívaje se, že Kristus Pán tělesným králem bude, a jej z království vyžene. Takováť jest povaha lidí nepobožných, slávu světa více nežli slávu Boží milujících (Jan 12, 43.), že se obávají, aby pro Krista časných věcí neztratili. Podobně Jan 11, 48. 8) t. obyvatelé jeruzalémští Heródesovi se připochlebiti chtěše, a nových bouřek se obávavše. 9) přední kněží. 10) záložníky, učené. 11) Umíť Pán Bůh častokrát i svých nepřátel jazyk tak zpraviti, aby musili mluvíti to, což by k rozšíření jeho slávy sloužilo. Cehož příklad i při Balámovi (Num. 23, 8.) a Kaifášovi. Jan 11, 49. 12) t. ačkoli strany zevnitřního způsobu zboží a slávy u přirovnání jiným knížetstvím judským i podlé svědectví prorockého (Mich. 5, 2.) jsi nejmenší, avšak strany té, že tě Bůh

ZJEVENÍ KRISTA P. MUDRCŮM.

Heródesa neměli. 4. Z toho, co jim Bůh dobrého učinil skrze ukázaní jim zase hvězdy, náramně se těšili. 5. Na Kristu poníženém se nehoršili, alež jemu náležitou poklonu učinili i dary obětovali. 6. Tou cestou, kterouž jim Bůh rozkázal, domů se navrátili; verš 12. *Potom*: Král Heródes i s Jeruzalémskými zachoval způsob velmi škodlivý, nebo: 1. z Kristova narození se rmoutil, v. 3.; 2. neupřímně se měl: 1: k Bohu, na jehož se Písma lživě doptával, verš 4.; 2: k bližním, jimž, že se chce narozenému králi klaněti, bez studu klamal, a tím svou neupřímnost barvil. — II. O utikání Kristovu do Egypta. *Jedno*: Čím k tomu vzbuzen: 1. Rozkazem Božím skrze anjela vynesným. 2. Nebezpečenstvím nastávajícím. 3. Písmem o tom vznějícím, v. 15. *Druhé*: Jak tam dlouho býti měl?

7. Tehdy Heródes tajně¹⁴ povolav mudrců, pilně se jich vyptával, kterého by se jim času hvězda ukázala.

8. A když je propouštěl do Betléma, řekl: Jdouce, vyptejte se pilně na to dětátko, a když naleznete, zvěstujtež mi, ať i já přijda, pokloním se jemu¹⁵.

9. Oni pak vyslyševše krále, jeli; a aj, hvězda, kterouž byli viděli na východu slunce, předcházela je, až i přišedši stála nad domem, kdež bylo to dětátko.

10. A uzřevše hvězdu, zradovali se radostí velmi velikou.

11. I všedše do domu¹⁶, našli to dětátko s Marií matkou jeho, a padše klaněli se jemu: a otevřevše poklady své, obětovali jemu dary, zlato a kadidlo a mirru.

12. A¹⁷ od Boha napomenuti jsouce ve snách, aby se nenavraceli k Heródesovi, jinou cestou navrátili se do krajiny své.

13. Když pak oni odjeli, aj, anjel Páně ukázal se Jozefovi¹⁸ ve snách, řka: Vstana¹⁹, vezmi to dětátko i matku jeho, a utec do Egypta, a buď tam, dokavadž nepovím tobě²⁰: neboť bude Heródes hledati toho dětátka, aby je zahubil.

Na den
Mlá-
datk, v uc-
děl po
novém létě.

tím počít, aby se v tobě narodil Syn jeho, netoliko nejsi nejmenší mezi knížaty judskými, ale jsi nade všecka knížetství a království nejdůstojnější a nejslavnější. Největšíť jest tedy čest i sláva těch lidí a obcí, v kterýchž se Kristus v čistotě káže, a věrou v srdce přijat bývá a tak skrze víru v nich přebývá. Ef. 3, 16. 13) t. jako pastýř zpravovatí a opatrovatí. 14) t. proto, aby někdo neporozuměl tomu, že on Kristu Pánu úklady činí. Ačkoli pak Heródes divných chytrostí užíval ve vyhledávání místa i času narození Kristova, avšak Bůh, kterýž umí rady nepřátel rušiti (2 Král. 15, 31. Žal. 2, 4.), své pak z nebezpečenství vytrhnouti (2 Petr 2, 9. Est. 8, 5.), jemu ten rozum odjal, aby se ani sám s mudrci nevypravil, ani někoho s nimi nevyslal a hned tu Pána Krista nezamordoval. 15) t. na znamení toho, že jej za Pána svého přijímám a jemu se poddávám. Takť obecně pokrytci stavějí se za ty, jako by Krista Pána spolu s jeho věrnými ctiteli ctíli, ješto jen bezhrdlí jeho jako i tento bezbožník hledají. Podobně za časů Zorobábele k Židům stavějícím chrám někteří nepřátelé jejich připojiti se chtěli, jako by

jim dělali toho díla věrně pomáhati hotovi byli (1 Ezdr. 4, 2.), a za času apoštolského nejedni Krista tím úmyslem kázali, aby svatému Pavlovi trápení přidali. (Fil. 1, 15. 16.) 16) uzřeli. 17) zázračně. 18) t. (jakž učitelé někteří píší) v Jeruzalémě, když panna Maria kouvodu přišla a což vykonávati náleželo matkám podle Zákona, vykonala (Luk. 2, 22.) a hned odtud z rozkazu Božího do Egypta se obrátila. Nebo smyslí, že ti mudrci při dokonání neděli matkám od Boha vyměřených do Betléma se dostali, a panna po jejich odjezdu k ouvodu do Jeruzaléma šla, kdež Jozef to napomenutí sobě učiněné měl, a hned s matkou i s dětátkem odtud do Egypta ušel. To pak nic ku překážce není, že Heródes potom dítky dvouleté a níže mordovati dal, podlé toho, jakž se byl na čas ukázaní se té hvězdy vyptal. Nebo slyší ta dvě léta ne tak dalece na čas Kristova narození, jako na čas ponejprvé té hvězdy totiž hned při jeho početí se ukázaní. Protož i Heródes sám o tom, jak by stáří byl Kristus Pán, pochyboval, a za tou příčinou, nevěda nic jistého, dítky dvouleté a níže mordoval. 19) Pročtě. 20) t. do smrti Heródesovy. (Níž

II.

S. MATOUŠE.

TYRANSTVÍ HERÓDESOVO. O tyranství Heródesovu nad dětmi prokázáném. 1. Odkud sobě k tomu příčinu vzal? 2. Jaké děti pomordoval? 3. Co tím Bůh obmyslel, že ty děti mordovati dopustil?

Navrácení Kristovo z Egypta. O povolání Pána Krista z Egypta. 1. Kdy povolán? Po smrti Heródesově. 2. Od koho? Od Boha skrze anjela. 3. Kam? Do Nazaréta. 4. Proč? Pro naplnění proroctví.

14. Kterýžto vstav hned v noci, vzal to děťátko i matku jeho, a odšel do Egypta.

15. A byl tam až do smrti Heródesovy, aby se naplnilo povědění Páně skrze proroka, řkoucího: *Z Egypta povolal sem Syna svého²¹.

Oz. 11, 1.

16. Tehdy Heródes uzřev²², že by oklamán byl od mudrců, rozhněval se náramně, a poslav²³ služebníky své, zmordoval všechny²⁴ děti, kteréž byly v Betlémě i ve všech končinách jeho, od dvouletých a níže, podlé času, na kterýž se byl pilně vyptal od mudrců.

17. Tehdy naplněno jest to povědění²⁵ Jeremiáše proroka, řkoucího:

18. *Hlas v Ráma slyšán jest²⁶, naříkání a pláč a kvílení mnohé; Ráchel²⁷ plačící synů svých a nedala se potěšiti, proto že jich není.

Jer. 31, 15.

19. Když pak umřel Heródes, aj, anjel Páně ukázal se Jozefovi ve snách v Egyptě,

20. Řka: Vstana, vezmi to děťátko i matku jeho, a jdiž do země Izraelské; neboť sou zemřeli ti, jenž hledali²⁸ bezživotí toho děťátka.

21. Kterýžto vstav, vzal to děťátko i matku jeho, a přišel do země Izraelské.

22. Ale uslyšev, že by Archelaus kraloval v Judstvu místo Heródesa, otce svého, obával se tam jíti, avšak napomenut byv od Boha ve snách, obrátil se do krajin Galilejských.

23. A přišed bydlil v městě, jenž slove Nazarét, aby se naplnilo, což povědino bylo skrze proroky²⁹, že³⁰ Nazaretský slouti bude³¹.

v. 29.) Pěkný tuto příklad, že sám Bůh svým rozsařným řízením vyměřuje, kdy své vyvolené z bíd jako z Egypta chce vysvoboditi, jakž někdy učinil to i lidu svému Izraelskému, jehož umínal za čtyři sta let v Egyptě ponechati (Gen. 15, 13.), a pokolení Judovu, jehož se líbilo jemu za sedmdesáte let v Babyloně povčiiti. (Jer. 25, 11.) Protož, vidělo-li by se jeho milosti Božské kdy na nás bídý vzložiti, hledmež v nich na jeho vysvobození trpělivě čekati a sobě to, což Jozefovi řečeno: „Buď tam, dokavadž nepovím tobě“, také slyšeti. 21) Což prorok Boží mluví o figuře při lidu Izraelském stalé, to evanjelista na Krista pravdu toho obrací. Viz Oz. 11, 1. 22) že by se mu posměch stal, t. jakž on sobě

mudrce vyložil. 23) habarty, katy. 24) pacholata. 25) J. Páně skrze Jeremiáše. 26) t. matek kvilících a naříkajících nad takovým zmordováním dítek. 27) Ráchel tuto míní se krajina Betlémská, v kteréž byla pochována ona Ráchel, žena Jákobova. (Gen. 35, 29.) Viz toho širší vysvětlení Jer. 31, 15. 28) Ř. duše. 29) t. ne podlé litery, ale podlé mínění svatých proroků, kteříž Krista Notzer neb Netzer, to jest výstřelkem nazývají. Izai. 11, 1. 30) Nazarejský. 31) t. jakož proto, že on jest ten pravý Notzer neb Netzer, to jest výstřelek z pařezu Izai vyrostlý, tak i proto, že se v Nazarétě počal, i také po svém navrácení se z Egypta jest tam vychován.

KÁZANÍ
JANA KŘTITELE.

I. Strojění Pánu cesty od Jana Křtitele. 1. Službou ku pokání. A tu souditi náleží, jak k té službě řádně povolán? Kdy kázati počal? Kde? A co kázal? 2. Zvláštním a příkladným životem. 3. Křtem svatým.

KAPITOLA III.

V Svatý Jan Křtitel, předchůdce Páně, kázati počal a křtiti, 13. od něhož také i Kristus Pán jest pokřtěn.

*těch pak dnech¹ přišel² Jan Křtitel, káže na poušti³ v zemi Judské⁴,
Mar. 1, 4. Luk. 3, 3. Jan 3, 23.

2. A řka: ⁵Pokání činite; nebo přiblížilo se království nebeské⁶.

3. Totof jest zajisté ten předpověděný od Izaiáše proroka, řkoucího: *Hlas⁷ volajícího na poušti: připravujte cestu Páně⁸, přímé činite stezky jeho.
Iz. 40, 3. Mar. 1, 3. Luk. 3, 4. Jan 1, 23.

4. *Ten pak Jan měl roucho z srstí velbloudových⁹ a pás koženný okolo bedr svých¹⁰, a pokrm jeho byl kobyly¹¹ a med lesní¹².
4 Král. 1, 8. Mar. 1, 6.

5. Tedy vycházel k němu Jeruzalém a všecko Judstvo, i všecka¹³ okolní krajina Jordánská:

6. A křtění byli od něho v Jordáně, vyznávající hříchy své¹⁴.

7. Uzřev pak mnohé z farizeů a saduceů, že jdou k jeho křtu, řekl jim: Pokolení ještěřcí¹⁵, *i kdo vám ukázal¹⁶, kterak byste utéci měli budoucího hněvu¹⁷?
Luk. 3, 7.

1) t. léta patnáctého císařství Tiberia císaře a Kristova třicátého. Luk. 3, 1. 2) zjevil se, povstal, t. jsa od Boha kázati poslán. Luk. 3, 2. 3) v Judstvu. 4) t. v krajině hornaté, v níž však obyvatelé, jako i onen Zachariáš (Luk. 1, 39.) byli. 5) usmyslel sobě, proměňte mysl svou. 6) t. čas kázání evangelium svatého, skrze něž se království Boží vzdělává a kajícím otvírá. Podl. čehož se ono mocí Boží k spasení nazývá. Řím. 1, 16. Viz níž 4, 17. 7) t. Jan Křtitel skrze něhož Bůh k víře a k pokání volá. Jan 1, 23. 8) t. nastrojením srdcí k přijímání Krista, kteréhož vám zvěstují, přestáním zle činiti a učním se dobře činiti (Izai. 1, 16. 17.), což vše apoštol obnovením se duchem myslí nazývá. (Efez. 4, 23.) Neboť bývá jako od poddaných cesta Pánu strojena: 1. Horlivou milostí k Bohu a spasení žízňivosti. (Žal. 42, 1.) Podlé čehož Bůh lačných, žízňivých a pracovitých k sobě volá (Izai. 55, 1. Jan 7, 37. Mat. 11, 28.) a lékařem nemocných býti ráčí. (Mat. 9, 12.) 2. Vystříháním se hříchů mrzutých, na něž oči Páně hleděti nemohou (Izai. 1, 16. Item 55, 7.), a napravováním, což by bylo v srdci krivolakého. Gal. 5, 24. 9) t. ne nějakým rouchem měkkým a nádherným se odíval (níž 11, 8.), ale velmi sprostným a chatrným, a jakž někteří chtějí, z kůže velbloudové, na níž ještě srst byla, udělaným, jakéhož tam někdy prorok Eliáš užíval (4 Král. 1, 8.), ano i jiní pro-

roci, až i falešní toho následovali. (Zach. 13, 4. Viz Žid. 11, 37.) Jako by tedy řekl: Jan Křtitel život prostý, útrpný a příkladný vedl i také jej oděvem sprostným pronášel. 10) t. ne nějakým drahým a nádherným ale prostým pasem, jako někdy prorok Eliáš se opasoval. 4 Král. 1, 8. 11) t. jakýchž východní národové užívali, a jichž Bůh lidu svému užívati dopustil, a jménem Arabes je nazvati ráčil. (Viz Lev. 11, 21.) Rozumí se pak, že ten pokrm nebyl nějaký nákladný ale velmi prostý, o jakémž i Plinius lib. 6. cap. 30. píše, že mouřeninů nemalý díl samým tím pokrmem se živí a pro tu příčinu ty kobyly sobě udí a tak pokrm sobě na budoucí čas chystá. 12) t. velmi lehký, a al se tak dí, planý a zadní, o jakémž Plinius píše Nat. hist. lib. 11., cap. 16. 13) Ř. i všecko v okolí Jordánu. 14) t. hříšnost svou a porušení své hned od života matky poznávající, Bohu samému čest, sobě pak zahabnění přivlastňující. Dan. 9, 7. Odkudž oko se vidí, že lidem věku dospělého nemá jináče křtem svatým slouženo býti, jediné leč by k hříšnosti své se přiznali, víry v Krista Pána došli (Skut. 19, 4) a polepšovati života svého připověděli. Luk. 3, 10. atd. 15) t. lidé neupřímní, jedovatí, zlostní, vražední, více k plemenu hada starého, to jest ďábla, kterýž nikdy v pravdě nestál (Jan 8, 44.), nežli k Abrahamovým synům podobní a povahy ještěřcí mající. Nebo jakož ještěřka

III.

S. MATOUŠE.

KÁZANÍ 4. Obviňováním těch, jenž k němu šli, i vyvozováním jich z marných myšlének. 5. Na Krista a jeho dílo ukazováním.

8. Protož¹⁸ neste ovoce hodné pokání.

9. ¹⁹A nedomnívejte se, že můžete říkati sami u sebe: *Otce máme Abrahama; neboť pravím vám, že může Bůh z kamení tohoto vzbuditi syny Abrahamovi²⁰.
Luk. 3, 8. Jan 8, 39.

10. A jižž jest i sekera k kořenu stromu přiložena²¹. Každý tedy strom, kterýž nenese ovoce dobrého, *vyřat a na oheň uvržen bývá²².
Níž 7, 19. Luk. 3, 9.

11. *Jáť křtím vás vodou²³ ku pokání²⁴, ten pak, kterýž²⁵ po mně přichází, jestiť mocnější nežli já, jehožto nejsem hoden obuvi nositi²⁶: onť vás křtíti bude²⁷ Duchem svatým a ohněm.

Mar. 1, 8. Luk. 3, 16. Jan 1, 26. Skut. 1, 6. Item 11, 16. Item 19, 4.

podlé svědectví Pliniova (*Hist. nat. lib. 11., cap. 37.*) zuby své jedovaté v dásních ukrývá, jedu jest plna a uštknutím svým jed vlévá, tak farizeové a saduceové povrchu svatosti zlost svou přikrývali, ducha jedovatého, mstivého plni byli, jed svůj učení zlého a blížním utrhaní z sebe vylévali, a jakž Kristus Pán dí, skutky otce svého ďábla činili. *Jan 8, 41. 16)* t. kdo že se tak jednou šťastný naleztí mohl, abyste vy tak zarytí ještěři, jeho rady spasitelné uposlechnouli chtěli? *17)* t. zatracení věčného, do něhož se všickni nekající, podlé spravedlivého hněvu Božího, dostanou. *Podob. Řím. 1, 18. 18)* Ř. činite ovoce, t. kteréž sluší na lidi kající. Neboť není dosti k víře, k učení čistému a ku pokání se přihlásiti, ovšem tvárný způsob, jako onen Achab na sobě ukazovati. (*3 Král. 21, 27.*) Ale skutkem a pravdou musí každý víry a pokání dokazovati, k čemuž Daniel onomu králi sloužil (*Dan. 4, 24.*) a Zacheus to skutkem činil (*Luk. 19, 8.*), i oni Efezští k víře obrácení toho potvrdili. *Skut. 19, 18. 19)* Neříkejte sami u sebe, nemyslte na to, abyste říkati měli: t. ani nemyslte na to, že můžete na tom měkkém polštáři naděje mylné bezpečně odpočívati, jako by se k vám slibové Abrahamovi o životě věčném učinění vztahovali, podlé toho, že ste podlé těla z rodu Abrahamova pošli. Nebo ne všickni jsou vlastní synové Abrahamovi, kteříž se podlé těla z něho zrodili, ale sami ti, jenž šlepečejí víry jeho kráčeji. *Řím. 4, 12. Item 9, 7.* Vidíť se tuto na oko, že není k spasení dosti z rodičů pobožných pojití, ano i v církvi předním oudem neb biskupem i v pravé poslušnosti býti a na stolici Mojžíšově jako oni farizeové seděti. (*Mat. 23, 2.*) Ale náleží každému pobožnosti se stkvíti, a biskupům povinnosti biskupské od apoštola vypsané (*1 Tim. 3, 1. atd.*), věrně konati. *Tit. 1, 6. 20)* t. neníť potřeby toho se obávati, aby slibové Boží Abrahamovi a potomkům jeho pravým učinění v nic přišli, bylť pak vám podlé těla z něho pošlým nedošli. Neboť ne-

bylo-li by nikdež následovníků a tak pravých synů Abrahamových, raději Bůh z kamení syny Abrahamovi a to velmi snadně stvoří, nežli by sliby své proměnití ráčil. Což pak tuto sv. Jan mluví, to se v pravdě splnilo, když to Bůh mnohých srdce z Židů i pohanů tvrdé a jako kamenné obměkčil a k sobě obrátil. Protož na stálost Božích slibů tuto jako i jinde (*Izai. 54, 10. Žid. 6, 16.*), každý pobožný hledě, může na ně bezpečně zpolehnouti. *21)* t. jižž jest na hotově a jako ve dřevích pomsta Boží časná i věčná. Velmiť pak pronikavých a jemných slov tuto Duch Páně užívá. Nebo pro ukázaní toho, že ne o nějakém trestání malém, ale o velikém mluví, sekeru tuto a ne nějakou metličku neb hůlku před oči staví. Nad to nepraví, že ta sekera teprv bude dělána, ale že jest již připravena, anobřž kořenu k vytětí a zkažení neb vyhlazení jich do gruntu a do kořen z kmene Krista Ježíše přiložena. Čímž pak tu svatý Jan Židům hrozil, to jim Kristus Pán obnovil, a skutek toho i při tělesném jich zkažení a zavržení všeho potvrdil, a co by nás potkati mohlo, ač nekáli-li bychom se, příklad a obraz velmi pěkný nám ukázal. *Řím. 11, 21. 22)* t. jakož rozšafný hospodář netrpí na vinnici neb štěpnici stromu neužitečného a jiným stromům svým stínem aneb odjímáním jim vláhy a tuku země škodícího, ale jej vyřadí a spaluje, tak Otec nebeský, ten vinař pravý (*Jan 15, 1. 2.*), také vám, kteříž ovoce šlechtného života nenesete a jiným škodliví jste, učiní, že vás z vinnice, jenž jest církev svatá, vyvrže a ohněm neuhasitelným pálení bude. *Izai. 66, 24. 23)* t. jáť jako služebník toliko služebností zevnitřní neb svatosti přísluhuji; vnitřního pak očistění dáti nemohu. *24)* t. na to, abyste svědectví kajícího života a hříchů odpuštění měli a v témž pokání ještě se více rozhajňovali. *Luk. 3, 3. Skut. 19, 4. 25)* t. za mnou jde, t. ačkoli i s strany věku jest mladší, i s strany času posléze nežli já úřad konati začne: však mnohem mocnější a užitečnější nežli já dílo

POKŘTENÍ KRISTA PÁNA. II. Pokřtění Krista Pána. 1. Kdy pokřtěn? Za císaře Tiberia. 2. Kde? V řece Jordáně. 3. Od koho? Od Jana Křtitele. 4. Proč? Pro naplnění vůle Otcovy. 5. Co se při tom zběhlo? 1: Nebesa se otevřela. 2: Duch svatý sstoupil. 3: Hlas Otce nebeského slyšán, v němž ukázáno: 1. Kdo jest Kristus? Že jest Syn jeho přirozený. 2. Co dobrého nám způsobil? Mír a pokoj.

12. * Jehožto věječka²⁸ v ruce jeho, a vyčistíť** humno své, a shromáždí pšenici svou do obilnice; ale plevy páliťi bude † ohněm neuhasitedlným. * Luk. 3, 17. ** Mal. 3, 3. † Žid. 10, 27. Zjev. 19, 20.

13. * Tehdy přišel Ježíš od Galilee²⁹ k Jordánu k Janovi, aby také pokřtěn byl od něho; Mar. 1, 9. Luk. 3, 21.

14. Ale Jan velmi zbraňoval jemu, řka: Mně jest potřebí, abych od tebe pokřtěn byl, a ty pak jdeš ke mně?

15. A odpovídaje Ježíš, dí jemu: Dopust' nyní³⁰; neboť tak³¹ sluší na nás, abychom plnili všelikou spravedlnost. Tedy dopustil jemu.

16. * A pokřtěn jsa Ježíš, vystoupil ihned z vody; a aj, otevřina jsou mu nebesa³², a viděl³³ Ducha Božího sstupujícího³⁴ jako holubici³⁵, a přicházejícího na něj³⁶. Mar. 1, 10. Luk. 3, 22. Jan 1, 33.

dělati bude. 26) t. jakéžkoli i nejnižší služby jemu vykonati, 27) t. očišťovati, posvěcovati, znovu roditi. Nedávát tedy sám z sebe křest spravedlnosti, svatosti, a práva k věčnému životu. (1 Kor. 10, 2.) Ale Kristus Pán sobě své očišťuje, Duchem svým zplozuje (Jan 3, 5.), hříchy jim oškliví (Ezech. 36, 31.), dílem Ducha svatého jako nějakým ohněm srdce jejich zapaluje; čehož křest při vyvolených bývá jistým svědectvím a podlé toho, což sám Bůh dělá, a nám skrze tu službu podává, i křtu svatému se to připisuje, že se jim hříchové a špíny našeho svědomí obmývají (Skut. 22, 14. 1 Petr 3, 21.), a že koupelím jest druhého z Boha narození. (Tit. 3, 5.) Činí pak tuto zmínku o ohni, proto že Duch svatý v způsobu ohně poslán býti měl (Joel 2, 30. atd.) a v pravdě jest seslán. (Skut. 2, 3.) Pokřtěnu pak býti Duchem svatým, oblečenu býti mocí s výsosti, přijíti Ducha svatého přicházejícího, vše jedno jest. (Luk. 24, 49. Skut. 1, 8. Item 11, 15. 16.) 28) Věječkou míní se všecko dílo Kristovo, kteréž dělá skrze Ducha svatého, slovo své i soudy v církvi svaté a konati bude v den poslední, kdež vyvolené své od ztraceneů jako pšenici od plev, a čisté zrna od konkole odmísí. (Níž 13, 41.) Velmiť pak ušlechtilé tuto Kristus Pán jest připodobněn k tomu, kterýž obilí věje; evanjelium a moc jeho k věječe; kázání a soudů Božích konání k třibení neb vání a přečišťování pšenice; církev obecná k humnu; každý oud věrný k čistému obilí; ztracenci k plevám; nebe k obilnici; peklo k ohni neuhasitedlnému; uvedení vyvolených Božích do nebe k shromáždění pšenice do obilnice; věčné trápení bezbožných k vmetání plev na oheň neuhasitedlný. 29) t. z Nazaréta u světa opovrže-

ného. (Jan 1, 47.) Tu Pán na povolání od Otce očekával, aby tím ukázal: 1. Že pro místo potupné ten, jenž vysoko bydlí (Žal. 113, 5.), námi nepohrdá. 2. Že s Janem Křtitelem námluvy nějaké neměl. Pročež i Jan svědčí o sobě, že Pána prvé ani neznal. Jan 1, 33. 30) t. mně křest svatý od tebe přijíti. 31) slušné jest nám: t. povinnost z obojí strany konati, tobě mne pokřtiti a mně od tebe křest přijíti a tak vůle Otcovy nepobíhati. Ta pak vůle Otcova v tom záležela, aby Kristus Pán, jakož prvé obřizku podstoupil, do chrámu nesen byl, k slavnosti výroční do Jeruzaléma ve 12 letech šel, tak také i křest svatý přijal, nám ho posvětil, příklad na sobě drahého vážení té služby ukázal, a nás, když s ním skrze křest v jeho smrt pohřbeni budeme, v jisté naději života věčného postavil. Řím. 6, 4. 32) K ukázání toho, že se tu ne nějaké věci lidské, ale Boží dějí, a Kristus že jest ten, kterýž nám místo v nebi připravil (Jan 14, 3.), nebesa otevřel (Jan 1, 52.), a za měšťany toho města nás přijal. Fil. 3, 20. 33) t. Jan Křtitel. Jan 1, 32. 33. 34) Jini dokládají: s nebe. 35) Duch svatý v způsobu holubice nad Kristem Pánem se ukázal, ne proto, že by Ducha svatého osoba taková byla; ale 1. pro splnění a patrnější zjevení toho, což Janovi od Boha za návštěví dáno bylo. Jan 1, 33. 2. Pro předešlou figuru. (Gen. 8, 11.) Neb jakož tam po potopě holubice z korábu vypuštěná, ratolestku na znamení ukročení hněvu Božího přinesla, tak Duch svatý zřetelným znamením osvědčil to, že Kristus Pán jest pravým mezi lidmi a Bohem prostředníkem (Efez. 2, 14.), kterýž hněv Otcův ukojil a jako povodeň nějakou přetřhl. 3. Pro ukázání, jaký jest Pán Ježíš Kristus, že

IV.

S. MATOUŠE.

BOJ KRISTŮV
S DÁBLEM.

O pokušení neb tuhém boji i vítězství Pána Ježíše Krista, při němž pohledíme na ty dvě částky hlavní. *Jedno:* Na původní dvě příčiny toho pokušení: 1. Přední příčina původní a hlavní jest Duch dobrý, kterýž na poušť Pána vedl, a tu se dotýká toho: Kdy jej vedl? Po křtu jeho. Proč vedl? Aby pokušín byl od ďábla. 2. Příčina původní jest Duch zlý, skrze něhož se to pokušení dalo a jehož evangelista pokušelem nazývá; při čemž souditi, odkud sobě příčinu ďábel ku pokušení vzal, a proč je Pán snášeti ráčil? *Druhé:* Na způsob neb formu toho pokušení, a tu věci dvoje evangelista předkládá: Jedny s strany ďábla, totiž k čemu tím pokušením Krista Pána přivesti chtěl: 1. Ku pochybování o Božím opatrování, a tu znáti sluší: Odkud sobě ďábel k tomu příčinu vzal? Z Kristova postu svatého. Jak to činil: Zlehčováním řeči Otce nebeského. 2. K nezřízenému zpořádání na Boží opatrování, k čemuž přistoupil takto: *Předně:* Místo sobě zvláštní k tomu zvolil. *Potom:* Kuse a falešně Písma přivodil. 3. K modlářství a ku pýše, což takto učinil: 1: Na hoře vysoké bohatství a slávu světa Pánu ukázal. 2: Dáti jemu ji štědře sliboval.

17. A aj, stal se hlas s nebe řkoucí: *Tentof jest ten můj milý Syn, v němž mi se dobře zalíbilo³⁷. *Níž 17, 5. Izai. 42, 1. Mar. 1, 11.*

Item 9, 6. Luk. 9, 35. Kolos. 1, 13. 2 Petr 1, 17.

KAPITOLA IV.

O postu Krista Pána, 3. a pokušení jeho, kteréž snášel od ďábla. 12. O začátku kázání jeho. 18. O povolání některých učedníků, 23. a uzdravení mnohých bláznivých lidí.

Mehdy¹ *Ježíš veden jest² na poušť od Ducha³, aby pokušín byl⁴ od ďábla. *Mar. 1, 12. Luk. 4, 1.* ^{o postě.}

2. A postiv se⁵ čtyřiceti dnů a čtyřiceti nocí, potom zlačněl.

3. A přistoupiv⁶ k němu pokušitel, řekl: Jsi-li Syn Boží⁷, reč, ať kamení toto⁸ chlebové jsou.

4. On pak odpovídaje, řekl: *Psánoť jest: Ne samým chlebem živ bude člověk, ale každým slovem vycházejícím skrze ústa Boží⁹.

Deut. 8, 3. Moudr. 16, 26.

sprostný, upřímý, tichý, k čemuž i svým účastníkům netoliko slovem, ale i příkladem hodně sloužil. Níž 10, 16. Item 11, 28. 36) t. na Krista Pána. 37) t. v němž největší kochání mám a pro něhož všechny věci za syny a dcery míle přijímám. Jan 1, 12.

1) t. hned po svém křtu. Mar. 1, 12. 2) t. ne bezděk, ale dobrovolně, hotov jsa bojovati s ďáblem. 3) t. Božího, kterýž na něj byl sstoupil. Vjš 3, 16. 4) t. k hříchům lákán, a to proto: 1. Aby jiných pokušení mohl býti čitedlen. Žid. 2, 18. 2. Aby ukázal, že jest Spasitelem světa, kterýž přišel skutků ďablových kaziti. (1 Jan 3, 8.) 3. Pro vymalování nestydatosti toho řvoucího lva (1 Petr 5, 8.), že se neostýchal ani toho Nejsvětějšího. 4. Pro naučení naše, že i my přijavše křest, ku pokušení se strojiti musíme a samou Kristovou mocí všechno přemoci můžeme. Jan 16, 33. 5) t. zázračně, jako někdy Mojžíš připravován byv k tomu, aby Zákon s hory Sinai přinesl (Exod. 24, 18. Deut. 9, 9.) a prorok Eliáš, aby téhož zákona Božího obhajoval, a Syrským krále, Izraelským pak i krále i proroka pomazal. 3 Král. 19,

8. 15. 16. 6) t. jakž rozuměti, v osobě neb způsobu člověka. Podobně níž v verši 11. praví, že anjelé přistoupili. Vidí se tuto zvláštní ďablova zlost, že on i z věcí dobrých, jako tuto za příčinou postu Kristova, příčiny sobě ku pokušení bere. 7) Jako by řekl: I jáť jsem ten hlas s nebe znějící slyšel, jímž jsi za Syna Božího vyhlášen; ale pohleď medle, to-li jest láska otcovská, že tě hladem trápí, a aby se sem i tam po poušti toulal, nechává. Což tedy tobě synovství Boží prospěje, jestliže hladem umřeš? Aneb kdo tomu uvěří, že ty jiné ochrániš a nasytíš, když sám lačníš a sebe neopatríš? A protož nechaje sebe i jiných troštování a na Boha očekávání, sám ty se opatř, a nějakým zázrakem synovství svého a toho, že jsi jedině s Otcem svým moci, dokaž. Takovýmiť šípy tento nepřítel střílel k rodičům našim v ráji (Gen. 3, 5.), k Jobovi (Job 2, 9.), k Davidovi (Žalm 3, 3. Item 22, 9.), k Ezechiášovi Izai. 36, 7. A po dnes mnohé na to přivodí, aby k čárům, k kouzlům i k jiným věcem od Boha zapověděným se utíkali, a jako z kamení sobě chleby tvořili. 8) v chléb se obráti. 9) viz

BOJ KRISTŮV S DÁDLEM. Druhé věci ukazuje s strany Krista Pána, a to v této dvojí části hlavní. *Předně*: Čím vítězil? 1. Písmi svatými, při prvním, druhém i třetím pokušení přivedenými, v. 4. 7. 10.; 2. mocným ďábla od sebe zaháním. *Potom*: Jaký užitek toho vítězství měl? 1. Dábel ho na čas opustil. 2. Anjelé jemu na službu přišli.

5. Tedy pojal jej ďábel do svatého města¹⁰, a postavil ho¹¹ na vrchu chrámu.

6. A řekl mu: Jsi-li Syn Boží, ¹²spustiž se dolů; nebo psáno jest, *že anjelům svým přikázal o tobě, a na ruce uchopí tebe, aby ¹³někde o kámen nohy své neurazil.

Zalm 91, 11.

7. I řekl mu Ježíš: Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého¹⁴.

8. Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi, a ukázal mu všecka království světa¹⁵ i slávu jejich,

9. A řekl jemu: Toto všecko tobě dám, jestliže padna, budeš mi se klaněti¹⁶.

10. Tedy dí mu Ježíš: Odejdiž satane! neboť jest psáno: *Pánu Bohu svému klaněti se budeš, a jemu samému sloužiti budeš.

Deut. 6, 13. Item 10, 20. 1 Král. 7, 4.

toho vysvětlení Deut. 8, 3. 10) t. do Jeruzaléma, kteréž od proroků svatě nazváno bylo (Dan. 9, 24. Joel 3, 17.) a ač již mnohými nepravostmi i krví svatých zmažáno bylo (niž 23, 34.), avšak přece pro svatě služby a pocty Boží, kteréž se v něm daly, ano i pro ostatky některé vyvolených Božích v něm zůstávajících svatě sloulo. 11) Ř. na křídle, t. na tom místě, kdež okolo střechy položené zábradla zdělána byla, aby odtud někdo nespádl. Deut. 22, 8. Vidíť se pak tuto hada starého chytrost, kterýž cítiv ducha Kristova pobožnost velice milujícího, v anjela světlosti se proměnil (2 Kor. 11, 14.) a jej ne někde na rathouze neb na hradě, ovšem pak ne mezi lidmi rozpustilými, ale v městě svatém a to ještě na chrámě postavil, Písma jemu (avšak kuse) přivodil, aby za toho, že všecko dobré miluje, držán byl. 12) sskoč, mršť sebou. 13) snad někdy. 14) co jest Boha pokoušeti, viz o tom Deut. 6, 16. Býváť pak pokoušim při věcech duchovních: 1. Když člověk zastíraje se vyvolením svým, službami v církvi zřízenými pohrdá a ovoce vyvolení svého nésti nechce. Ješto vyvolení Boží proti tomu nečelí a Bůh tomu chce, aby člověk jistotu jeho měl při sobě. Jan 8, 47. Skut. 13, 48. 2 Petr 1, 10. 2. Když kdo máje hojně utvrzené učení Kristovo, nějakých divů s oněmi Židy hledá (Luk. 11, 16. 1 Kor. 1, 22.) a jinde nežli v zřízených prostředcích s bohatcem a Saulem (Luk. 16, 27. 1 Král. 28, 8.), proti učení čistému (Izai. 8, 19.), na vůli Božskou se doptává, aneb i na zřízených prostředcích, pro zkušeni toliko, na ni se dobývá. 2 Kor. 13, 3. 3. Když kdo věci k vykonání sobě nemožné bere na sebe, a v tom své ospravedlnění zakládá. Skut. 13, 10. 3. 4.

Když při modlitbách Bohu čas, i jak ho má vyslyšeti, ukládá. Judit. 8, 10. 5. Když máje hojně času ku pokání, jeho neužívá (Řím. 2, 4.), alebrž s modláři tovaryší, a svévolně v hříchy leze. 1 Kor. 10, 22. Při věcech pak tělesných bývá Bůh pokoušim takto: 1. Když o moci a ochraně jeho lidé pochybují. Num. 11, 4. 1 Kor. 10, 9. 2. Když prostředků od něho zřízených užívati nechťi, jako kdyby někdo nechťel orati, seti, o dům pečovati, lékařství přijímati atd., zastíraje se tím, že Bůh bez toho jej může opatřiti. 15) t. vypravováním jemu, kde jsou která, a o velikosti, moci, bohatství, síle i velikých jejich důchodích. 16) Jako by řekl: Poněvadž Syn Boží jsi, náležít tobě nade všemi národy panovati. (Zal. 2, 8.) Pročež nepochybují, že v naději budoucího království nedostatek i jiná nepohodlí snášíš. Ale jsi-li ty moudrý, že z poslušenství svého Otec něčeho slavného očekáváš? Nebo zdaliž on těm spíše dobře nečiní, kteříž se jemu protiví, nežli poslušným? (Jer. 12, 1.) Zdaliž toho dávno někteří nezkusili, že jest daremná věc jemu sloužiti a nařízení jeho ostříhati? (Mal. 3, 14.) I pročež tedy mně raději se neklaníš, a mne za svého Pána a dobrodince sobě nevezmeš? Zdaliž by království, slávy i bohatství jako i jiní mnozí skrze mne dojíti nemohl? A co jest medle poctivějšího, jako z potupy k slávě přijíti? Aneb co snadnějšího, jako na kolena padnouti a k mé službě se přiznati? A protož jen padni přede mnou a mé léno přijmi, všecka já tobě království dám a tobě tak snadnou cestou jíti k království, jako tvůj ten milý Otec, nedopustím. Co nad to neslušnějšího ďábel mohl žádati, jako chtíti tohoto Pána za svého mana míti? A nepře-

S. MATOUŠE.

IV.

ZAČÁTEK KRISTOVA KÁZANI. II. O začátku Kristova kázání, při němž se pokládá: 1. Čas, kdy kázati počal? 2. Místo, kde kázal? 3. Příčina kázání. 4. Věci, kteréž kázal: 1: sloužil k víře; 2: ku pokání.
Povolání učedníků. III. O povolání některých učedníků: 1. Od koho jsou povoláni? 2. Kteří a jací byli? 3. Jak se to dalo: 1: Pán na ně bez jejich hodnosti vzezřel.

11. Tedy opustil ho ďábel, *a aj, anjelé přistoupli a sloužili jemu¹⁷. *Mar. 1, 13.*

12. *A když uslyšel Ježíš, že by Jan¹⁸ vsazen byl do žaláře,¹⁹ navrátil se do Galilee. *Mar. 1, 14.*

13. *A opustiv Nazarét, přišed bydlil v Kafarnaum²⁰ při moři, v krajinách Zabulon a Neftalim²¹, *Mar. 1, 14. Luk. 4, 14. Jan 4, 43.*

14. Aby se naplnilo povědění skrze Izaiáše proroka, řkoucího:

15. *Země Zabulon a Neftalim²² při moři za Jordánem, Galilea pohanská²³; *Izai. 9, 1.*

16. Lid, kterýž bydlil²⁴ v temnostech²⁵, viděl světlo veliké²⁶, a²⁷ sedícím v krajině a stínu smrti²⁸, světlo²⁹ vzešlo jim.

17. ³⁰*Od toho času počal Ježíš kázati³¹, a praviti: †³²Pokání činite, neboť se přiblížilo království nebeské³³. **Mar. 1, 14. †Výš 3, 2. Skut. 26, 20.*

18. *A chodě Ježíš podlé moře³⁴ Galilejského, uzřel dva bratry, Šimona, kterýž slove Petr³⁵, a Ondřeje, bratra jeho, ani pouštějí síť do moře (nebo byli rybáři). *Mar. 1, 16. Luk. 5, 11. Ondřeje.*

19. I dí jim: Pojdte za mnou³⁶, a učiním vás* rybáře lidí³⁷. *Ezech. 47, 10. Mar. 1, 17.*

staltě toho tuto činiti, ale i apoštolům v srdce takovou žádost vstřeloval (niž 18, 1. Luk. 22, 24.) a potom mnohým té slávy podal a nejdny takovým pokušením i přemohl a podnes přemáhá. 17) t. jakž někteří učitelé píší, sloužili Kristu Pánu přinešením jemu v takové potřebě, jako někdy Eliášovi, pokrmu. 3 Král. 19, 5. 6. atd. 18) byl jat: t. proto, že Heródesa z hřichu trestal (niž 14, 3. Mar. 6, 7.), a tak byv do vězení dán, povinnosti úřadu svého konati nemohl. Pročž Kristus Pán na jeho místo vstoupil. Odkudž zřetelně se vidí, že ačkoli ďábel z své zlosti služebníky věrné z cesty sklízí, však Bůh ze své dobrotivosti, podlé svého slibu (Izai. 59, 21.), hned jiné na jejich místa a ještě někdy hodnější a užitečnější, jako i tuto učinil to, dávati ráčí. 19) přišel: t. z Judsiva (Jan 4, 3.) a to kázati, nic se Heródesova tyranství nad Janem Křtitelem prokázáno nelekaje. 20) měšť pomorském. 21) t. v krajinách toho pokolení dvého, kteréž od svých předků, synů Jákobových, Zabulona a Neftalima, jméno své mělo. 22) Ř. (k) cestě moře. 23) Tak sloužil druhý díl krajiny Galilejské: 1. Proto že byl ku pohanům blíže. 2. Pro těch 20 měst, kteréž král Šalomoun dal byl králi tyrskému Chyrámovi. (3 Král. 9, 10.) Aneb může býti řečeno, že Galilea pohanů neb národů sloula proto,

že byla velmi lidná, a téměř lidu všudy plná (Izai. 9, 1.), jakožto krajina velmi hojná a úrodná. Deut. 33, 23. 24) Viz toho vysvětlení Izai. 9, 2. 25) t. v neznámosti Boha. 26) t. Krista, jenž jest světlo světa (Jan 9, 5.), věrou přijal, skrze něhož i spasení a tak pravého potěšení, kteréž se v Písmích svatých světlem nazývá (Izai. 9, 2.), z milosti Boží došel. 27) přebývajícím, osedlým. 28) t. blízek byl věčné smrti, anobřž v hrdle jejím. 29) t. Kristus neb evangelium jeho. 30) Ř. od tehdy. 31) t. v Galilei. Nebo rozumí se z evangelium svatého Jana (kap. 1, 2, 3, 4), že již prvě Kristus Pán v Judstvu kázal i křtil. 32) usmyslte sobě. 33) t. milost v Kristu způsobená a tí prostředkově, skrze něž se dochází spasení, čehož ten jest cíl, aby v nás Bůh kraloval, a potom nás do nebeského království pojal. Viz výš 3, 2. 34) t. kteréž slove jezero Jenezaretské. Nebo Židé nazývají mořem všeliké shrnutí se a shromáždění vod. 35) t. kterýž potom pro rozdíl od druhého Šimona kananejského (niž 10, 4.) a pro ukázání toho, že jeho také víra na Kristu skále jest založena, Petrem neb kamenem, to jest toho Božího stavení (1 Kor. 3, 9.), jenž jest církev svatá, jedním údem, před vyznáním (Jan 1, 43.) i po vyznání své víry byl nazván. Níž 16, 18. 36) Rozumí se z psaní sv. Jana (kap. 1, 35. atd.),

POVOLÁNÍ UČEDLNÍKŮ. Skutek zázračný před nimi učinil. Luk. 5, 6. Slovem svým jich povolal. 4. K čemu jsou povoláni? Aby Kristova učení i života následovali. Rybáři lidí byli. 5. Jak se měli, jsouce povoláni? Pána uposlechli. Pro něho opustili: Předně živnost, potom rodiče své. 6. Co se po jejich povolání hned tu dalo? 1: Pán kázal. 2: Divy činil. 3: Vděčně od mnohých byl přijímán i rozhlášován. *Blahoslavenství.* I. Kázání Kristovo o pravém blahoslavenství, při němž posoudíme: *Jedno:* Přístupu, učiněného k vypisování toho kázání, v němž evangelista ukazuje: 1. Příčinu danou k tomu kázání ponoukající, a ta jest Kristovo vzezření na zástupy. 2. Posluchače dvoje, totiž učedlníky a lid obecný. 3. Místo, na němž kázal, to jest horu nějakou. 4. Způsob dvou Páně, kterýž v kázání zachoval, totiž že se usadil a hlasitě mluvil, což tím otevřením úst ukázal. *Druhé:* Dvoji příčiny pravého blahoslavenství, totiž: Jedno vnitřní, jako jest: 1. Chudoba ducha. 2. Zámutek nad hříchy svými i cizími. 3. Tichost a krotkost k bližním.

20. A oni hned opustivše síti, šli za ním.

21. A poodšed odtud, uzřel jiné dva bratry, Jakuba syna Zebedeova, a Jana bratra jeho na lodí s Zebedeem otcem jejich, ani tvrdí síti své; i povolal jich.

22. *A oni hned opustivše lodí a otce svého, šli za ním.

Niž 19, 27. Mar. 10, 28. Luk. 5, 11.

23. I procházel Ježíš všecku Galilei, uče v³⁸ shromážděných jejich, a káže evanjelium království³⁹ a uzdravuje⁴⁰ všelikou nemoc i všeliký neduh v lidu.

24. ⁴¹A rozešla se o něm pověst po vsi Syrii. I ⁴²vodili k němu všecky ⁴³nemocné, rozličnými neduhy a trápeními obkličené, i ďábelníky, i náměsíčníky⁴⁴, i šlakem poražené; a uzdravoval je.

25. I šli za ním* zástupové mnozí z Galilee a z Desíti měst⁴⁵, i z Jeruzaléma, i z Judstva, i z Zajordání. *Mar. 3, 7. Luk. 6, 17.*

KAPITOLA V.

Vyučuje Pán Kristus učedlníky své životu svému, 3. předkládaje jim několikero blahoslavenství 20. a spravedlnost hojnější, 21. při níž pravý rozum Pisem svatých vysvětluje.

Na deu
všech
svatých.

Vida pak Ježíš zástupy¹, vstoupil na horu; a když se posadil, přistoupili k němu učedlníci jeho;

Jakž i jiní někteří učitelé o tom piší, že tito učedlníci dva již prvě ku Pánu se byli obrátili a spasení vlastního v něm došli i jeho poživali, a jakž tomu chtějí, i na oně svadbě s ním byli (Jan 2, 1. atd.), ale potom se ku práci své zase navrátili: tuto pak teprv k úřadu apoštolskému povolání byli. 37) *t. kazatele svého věrného lidu.* K rybářům pak své služebníky Pán připočetl i proto: 1. Že jakož rybáři z moře bouřlivého ryby jedny druhé zírající vytahují: tak služebníci z světa bouřlivého, lidí jedny druhým škodící (Abak. 1, 14.) vyvozují. 2. Jakož rybáři úsilnou práci vedouce, tak často, nýbrž častěji smetí, hadů, štírů a žab, jako ryb nalapají; tak také věrní služebníci věrně pracující, nejednou více lidí zlých jako štírů jedovatých (Ezech. 12, 6.), nežli dobrých zahrnou. Niž 13, 47. Item 20,

16. 38) *školách, t. galilejských.* 39) *t. noviny potěšené, zvěstující Boží království i do něho cestu ukazující.* 40) *t. zázračně bez lékařství dávání samou svou mocí Božskou, aby tak Božství jeho viděno a učení utvrzeno bylo.* 41) *R. rozešlo se slyšení jeho.* 42) *shromáždění.* 43) *R. kteří se zle měli.* 44) *t. jimž ubývá neb přibývá nemoci jako měsíce, anebo kteříž na novměsíce hůře se mívají.* 45) *t. z krajiny nějaké, kteráž sloula deset měst (Mar. 7, 31.), jako i my nyní o někom říkáme, že přijel z Šesti měst. Těch pak Deset měst, od nichž ta krajina tak sloula, zejména vyčítá Plinius lib. 5. cap. 18. a pravi, že byl Damascus, Opaton, Philadelphia, Raphana, Scythopolis, Gaddara, Hippon, Dion, Pella, Galasa.*

1) *t. ty, o nichž v předešlé kapitole zmínka*

V.

S. MATOUŠE.

BLAHOŠLA- 4. Žádost a jako lačnost v Kristu ospravedlnění a povinné spravedlnosti ko-
 VENTSVÍ. 5. Srdce bid lidských čitelné. 6. Milování i ostříhání čistoty srdce.
 7. Svornosti a pokoje zachovávání i všelijak vzdělávání. Druhá příčina blaho-
 slavenství jest zevnitřní, kteráž záleží v snažení: 1: Protivenství a křivd proti spravedlnosti.
 2. Utrhání nepravého, k čemuž Pán slouží: 1: Odplatou hojnou. 2: Příkladem proroků.

2. I otevřev ústa svá, učil je, řka:
3. *Blahoslavení chudí duchem², nebo jejich jest království nebeské³. *Luk. 6, 20.*
4. Blahoslavení⁴ lkající, nebo oni potěšeni budou⁵.
5. *Blahoslavení tiší⁶, nebo oni⁷ dědictví obdrží na zemi. *Žalm 37, 11.*
6. Blahoslavení, kteříž lačnější a žízňejší spravedlnosti⁸, nebo oni nasyceni budou⁹.
7. Blahoslavení milosrdní¹⁰, nebo oni milosrdenství důjdou¹¹.
8. Blahoslavení *čistého srdce¹², nebo oni Boha viděti budou¹³. *Žalm 24, 4.*
9. Blahoslavení¹⁴ pokojní, nebo oni synové Boží slouti budou¹⁵.

učiměna. *Výš 4, 25. 2)* t. kteříž nejsou vysokomyšlní (Přísl. 16, 19. Izai. 57, 15.), ale to znají, že bez Boha a milosti jeho s nic býti nemohou, a z toho pod jeho ruku mocnou se poddávají (1 Petr 5, 6.), i o bližních svých důstojněji nežli o sobě smýšlejí. (Filip. 2, 3.) A tof může býti i při lidech podlé těla bohatých, jakýž byl Abraham a David. (Gen. 18, 27. 2 Král. 7, 18.) Těm pak odporní jsou lidé bohatého ducha, t. sami u sebe svatí, dobří, spravedliví a moudří, lékaře pravého Krista Ježíše nepotřebující (niž 9, 12.), jichž příklad viz Luk. 18, 11. Zjev. 3, 17. 3) t. netoliko evangelium svaté (Izai. 61, 1. Niž 11, 5. Item 13, 45.); ale i Kristus Pán se vším svým zasloužením a život věčný. 4) zarmoucení, t. kteříž po rozkošech těla neodcházejí, ale zámutek podlé Boha v svém srdci mají. *Zal. 51, 19. 2 Kor. 7, 10.* Takoví pak lkávají: 1. Nad hříchy Boha s lidmi rozlučujícími. (Izai. 59, 2.) A to buď nad svými, nad nimiž sobě stejší a za něž se stydí (Zal. 38, 4. Luk. 7, 38. Dan. 9, 5.), buď nad hříchy svých bližních, za nimiž jdoucí metly Boží vidí. *Exod. 32, 31. 1 Král. 15, 35. Izai. 57, 18. 2 Petr 2, 8. 2.* Nad těmi věcmi, kteréž se našeho těla, neb našich bližních dotýkají, jako jsou rozličné bíd, protivenství, těžkosti, nemoci i smrt. *Jan 11, 34. Luk. 19, 41. Skut. 8, 2. Žid. 13, 2. 5)* t. zde i věčně. 6) t. kteříž umějí své vášně, náklonnosti, hněv, žádost pomsty, v uzdu pojímati a bližní své i dosti vztekly posněsti, čehož příklad na Mojžíšovi a Kristu Pánu jest ukázán. (Num. 12, 3. Niž 11, 29. Item 12, 17. 1 Petr 2, 23.) Těm pak odporní jsou lidé zlostní, o všecko se zpouzející a ujímající. 7) dědičné obdrží zemi, dědití budou na zemi, t. takoví svou věc tiše vedouce, déle z Božího požehnání na zemi živi budou, a pohodlný život po-

vedou (*Žal. 37, 11.*); ovšem pak do země živých, to jest do věčného života se dostanou. (*Žal. 27, 13.*) Ješto bouřliví, svárliví a pomluvači dříve času z světa scházejí a nejednou na statku, na pověstí i na hrdle trestáni, a nad to i života věčného zbaveni bývají. *Přísl. 18, 21. 8)* t. kteříž ji žádostivi jsou a k ní zvláštní milost a náklonnost, jako podlé těla lační a žízňiví, k jídlu a pití chuť mají. Lačnější pak spravedlnosti jakož té, kteréž mají z Krista docházeti, *Rím. 5, 1. 1 Kor. 1, 30.*, tak i té, kteráž od nich k Bohu i k bližnímu má konána býti. *Niž 22, 32. 9)* t. čehož žádostivi jsou, toho důjdou. 10) t. kteříž nesamými slovy lítosti, ale i skutkem dokazují (*Jak. 2, 16.*), aniž se na to, že bližní jejich spravedlivě na sebe bíd, aneb někoho z nich urazil, co ohlédají, ale s plačícími plačí (*Rím. 12, 15.*), na vězně, jako by sami vězňové byli, pamatují (*Žid. 13, 3.*), lačné krmí a hostě do domů přijímají. *Niž 25, 35. Izai. 58, 7. 11)* t. u Boha i u lidí; jako zase nelitostivi jeho se zbavují. *Judik. 1, 7. Niž 18, 32. Luk. 16, 25. 12)* t. Duchem Páně posvěceného, v nečistotě se nekočajícího (*1 Tes. 4, 3. Žid. 12, 14.*), upřímného, vši lsti, ošemetnosti, fortelů, podvodů, chytrosti a chlipnosti prázdného. 13) t. zde skrze víru (*Jan 14, 9.*) jeho veselou tvář k sobě obrácenou spatřují (*Zalm 4, 7.*) a potom jej takového, jakýž jest, okem v oko uží. *Job 19, 26. 1 Kor. 13, 12. 14)* kteříž jsou původem pokoje, t. kteříž netoliko s Bohem skrze víru došlého pokoje ostříhají (*Rím. 5, 1.*), ale pokudž jen s dobrým svědomím mohou s bližními jej zachovati (*Rím. 12, 18.*), i jiné mířiti hledí. 15) t. důvod toho míti budou, že obraz Otce nebeského, jenž není původ různých, ale pokoje (*1 Kor. 14, 33.*), na sobě nesou, a jsouce Boží synové, dědictví

SLUŽEBNÍCI SVATÉ
CÍRKVE, JACÍ?

II. Naučení zvláštní služebníkům církve od Krista Pána dané; tu pak posoudíme: *Jedno*: K čemu jich napomíná? 1. K životu šlechetnému. 2. K věrnému ouřadu konání. *Druhé*: Čím k tomu oběmu slouží? 1. Cílem jich povolání, totiž aby solí země a světlem světa byli. 2. Pohrůžkou, byli-li by nedbalí a nevěrní, že jako neužitečná sůl z království Božího ven vyvrženi budou, vřš v. 13. 3. Užitek odtud jdoucím, totiž mnohých získání a slávy Boží rozmnožení. *Vysvětlení Zákona Božího*. III. Velmi ušlechtilé vysvětlení od Krista Pána Božího Zákona, při čemž povážiti sluší: *Jedno*: Přístupu k tomu učiněného, v němž Kristus Pán: 1. Cílem svého příchodu na svět takový nárek farizejský, že by rušil Zákon Boží, s sebe svozuje. 2. Důstojnost Zákona Božího ukazuje, předkládaje: 1: Neproměnitelnost a stálost jeho. 2: Pohrůžkou přestupníkům jeho.

10. *Blahoslavení, kteříž protiventství trpí pro spravedlnost, neb jejich jest království nebeské. *1 Petr 2, 20. Item 4, 14.*

11. Blahoslavení budete, když vám zlořečiti budou a protiventství činiti, a ¹⁶mluviti všecko zlé o vás lhouce, ¹⁷pro mně.

12. Radujte se a veselte se, nebo ¹⁸odplata vaše hojná jest v nebesích. Takť zajisté protivili se prorokům, kteříž byli před vámi.

13. Vy jste sůl země ¹⁹; *jestliže sůl ²⁰zmařena bude, čím bude ²¹osolena? k ničemémuž se nehodí více, než aby byla ven vyvržena ²²a od lidí potlačena. *Mar. 9, 50. Luk. 14, 34.*

14. Vy jste světlo světa ²³. Nemůžet město na hoře ležící skryto býti ²⁴.

15. *Aniž rozsvěcují svíce a stavějí ji pod kbelec ²⁵, ale na svícen ²⁶; i svítí všechněm, kteříž jsou v domě. *Mar. 4, 21. Luk. 8, 16. Item 11, 33.*

16. *Tak světlo ²⁷ vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho ²⁸, jenž jest v nebesích. *Filip. 2, 15. 1 Petr 2, 12.*

17. ²⁹Nedomnívejte se, že bych přišel ³⁰rušiti Zákona ³¹anebo proroků. Nepřišel sem rušiti, ale ³²naplniti.

s Kristem dijdou. Řím. 8, 17. 16) Ř. mluviti všeliké zlé slovo na vás. 17) mou přítelčinou, t. proto, že se mně přidržíte, a mne za svého Spasitele máte. 18) mzda. 19) t. jakož sůl jest potřebná, aby jí pokrm k chuti lidem byl připraven a od červů i zkázy zachován (Job 6, 6): tak služebníci lidem zemským na zemi přebývajícím, a z přirození svého zkaženým jsou užiteční, aby je životem ctným, učením čistým, napomínáním, výstrahami i trestáním (byť jako sůl očím měli nepřijemní býti) v oběť Pánu připravovali a z přirozené zkázy vyvozovali. Nebo jakož tam u figuře na znamení stálé, mezi Bohem a lidmi smlouvy učiněné, měli kněží oběti soliti a k nim medu nepřidávati (Lev. 2, 11, 13. Ez. 43, 24); tak i nyní služebníci povinni jsou lidu, v oběť Pánu se obětujícímu, k umrtvování zkázy přirozené sloužiti, a jako je soliti; od rozkoší pak, medem tím zapověděným vyznamenaných, je odvoditi a sami mezi sebou pokoj, jako sůl potřebnou, míti (Mar. 9, 50.) i k němu jiným sloužiti, ano i mluvení svá taková mívati, kteráž by jako nějaký pokrm chutný, solí připravený, k užítku lidem mohla obrácena býti. Kol. 4, 6. 20) porušena, slanost potratí. Ř. zblázněna. 21)

napravena k své slanosti. Anebo čím budeme soliti, jestliže by se sůl zkažila, to jest svou moc potratila. Jako by řekl: Jestliže služebníci nebudou příkladní a povinnosti svých plni, i kdož to bude činiti? 22) t. nic po nich, jako po soli neužitečné naprosto nebude, nýbrž ani toho místa, k němuž přišli, nebudou hodni. Viz Oz. 4, při verši 6. 23) t. vy životem šlechetným i učením čistým svítiti máte lidem na světě přebývajícím. Pročež i učení čisté svící noh a světlem stezek se nazývá. Žalm 119, 105. 24) t. nebudete moci s svým životem i učením býti tajni. A protože poněvadž všechněch oči budou na vás obrácené, přičinite se o to, abyste dobrým příkladem i učením svítili. 25) t. nemyslete na to, že sobě pokoutně můžete povoliti, neboť Bůh to svým časem ráčí vyjeviti. 26) t. všechněm na oku budete, jako někdy ona svíce v chrámě na svícen postavená. 27) t. života ctného i učení čistého. 28) t. z toho, že z milosti své dává učitele věrné a příkladné. Podob. 1 Petr 2, 12. 29) Nemysletež, t. jako zákoníci a farizeové. 30) t. s nebe. 31) t. učení Mojžíšova a prorockého. 32) plniti, t. dosti jemu učiniti, a pravý jeho smysl i

S. MATOUŠE.

V.

VYSVĚTLENÍ 3. Sliby opravdovým jeho plnitelům i učitelům. *Druhé*: Která přikázání neb které částky Zákona vysvětluje? Přikázání šesté, při němž jako i při jiných k hojnější spravedlnosti nežli byla zákonníků, svých věrných napomíná; a tu pohledíme na to: *Jedno*: V čem nehojná byla spravedlnost farizejská? 1. V smyslu při Božích přikázáních. 2. V úmyslu, když v svých skutečích doufali a Kristovým ospravedlněním pohrdali. *Druhé*: V čem hojnější spravedlnost naše býti má? 1. Abychom rozuměli, že přikázání Boží nejen na oudy a skutky zevnitřní, ale i na srdce a náklonnosti jeho se vztahují, jakž to Pán předkládáním tří stupňů vraždy vysvětluje, totiž: Hněvu nenáležitého v srdci,

18. Amen ³³zajisté pravím vám: *Dokudž nepomine nebe i země, jediná ³⁴literka aneb jediný puňktík nepomine z Zákona, až se všecky věci stanou. *Niž 24, 35. Žalm 119, 89. Izai. 40, 8. Luk. 16, 17.*

19. *Protož zrušil-li by ³⁵kdo jedno z přikázání těchto nejmenších³⁶, a učil by tak lidi, nejmenší slouti bude v království nebeském³⁷. Kdož by pak koli činil, i jiné učil, ten veliký slouti bude v království nebeském. *Jak. 2, 10.*

20. Nebo pravím vám: Nebude-liť hojnější spravedlivost vaše³⁸, nežli zákonníků a farizeů³⁹, nikoli nevejdete do království nebeského⁴⁰. *Neděle 6.*

21. Slyšeli ste, že říkáno jest ⁴¹starým: *Nezabiješ; pakli by kdo zabil, povinen bude státi k soudu. *Exod. 20, 13. Deut. 5, 17. po Čiojici.*

22. Ale jáť pravím vám⁴², že každý, kdož se hněvá na bratra⁴³ svého⁴⁴ bez příčiny, povinen k soudu státi⁴⁵. Kdož by pak řekl bratru

prorockých psání jiným vysvětliti. J. doplniti. 33) t. jistě v pravdě. 34) Jota. 35) t. jestliže by přestoupil, zlehčil a svým výkladem sfašoval, jako farizeové to činili, proti nimž tuto kázání Pán činíti ráčil. 36) t. kteréž se zdá býti lidem nejmenší. Nebo sic jinak v Zákoně nic není malého, ale všechno jest veliké. 37) t. za nejšpatnějšího, anobř za nic od Boha bude položen, a z království církve i věčného života vyvržen. 38) t. kteréž záleží i v smyslu pravém při Zákonu a jeho vysvětlování i v životu ctěm a jiným v něm se za příklad dobrý vystavování. 39) totiž kteříž Zákon Boží na samy skutky zevnitřní zlé obraceli, žádost pak zlá aby hříchem byla, tomu nerozuměli (Řím. 7, 7.), svá ustanovení nad Boží přikázání vystavovali (niž 15, 3.), na samé zevnitřní tvárnosti všechnu svou pobožnost zakládali, podlé čehož k hrobům zbíleným ode Pána připodobněni byli (niž 23, 25.), na schloubu všechno a ne pro Boží slávu činili, až i almužny proto dávali a modlitby obětovali (niž 6, 2.), svým zasluhám, čehož příklad při onom modlitebníku v chrámě (Luk. 18, 11, 12.) a mládenci bohatém (niž 19, 6.), pyšně život věčný připisovali, spravedlnosti pak v Kristu složenou, naprosto pohrdali. Řím. 10, 3. 40) t. ani hodní služebníci svatě nebudete, ani se do věčného života nedostanete. 41) od starých, t. lidu od zákonníků a farizeů, kteříž na stolici Mojžišově seděli (niž 23, 2.) a Zákon Boží falešně vykládali, s tím však se všim svou starožitností a posloupností se chlubili. Tak

niž nejednou. 42) J. ř. Nic na to nedbejte, jak farizeové pláštěm oku a rozumu těla slibným, totiž starožitností, učení své falešně přikrývají, ale na to hleďte, jak já Pán a Mistr váš, jakož jiná přikázání, tak i toto šesté vysvětluji, a že nejen vraždník jest ten, kdož podlé těla bližního morduje, ale i ten, kterýž jej v nenávisti má (1 Jan 3, 15.), z vůle Otce svého ukazují. 43) t. na svého bližního. 44) Marne, darmo, t. nespravedlivě a neukojitelně, jako na Abele Kain (Gen. 4, 5.), na Davida Saul (1 Král. 18, 8.), na Krista Jidáš (Jan 12, 4.) a farizeové atd. Odkudž rozuměti se může, že se v příčině spravedlivé hněvati sluší, jako učinil to Mojžiš (Exod. 22, 19.), Fines (Num. 25, 7.), i Kristus Pán. Mar. 3, 5. 45) t. před soudem toho, proč to činí, se zpraviti i trestání od soudců usouzené podniknouti. Jestliť pak jistě, že Kristus Pán tuto ne tak dalece o vrchnosti a soudu světa, jako o Bohu, vrchnosti nejvyšší, a soudu jeho i pomstách časných i také věčných mluviti ráčí. Nebo ačkoli při třetím stupni vraždy teprv zejména pekelným ohněm hrozí, avšak prvních dvou stupňů, též zatracení hodných, a jako jiné všeliké přestoupení Zákona, zlořečenství na přestupníky uvodících (Deut. 27, 25.), odtud neodlučuje, ale toliko podlé způsobu tehdejšího mluví, kdež podlé svědectví některých soudov a práva na tré byla rozdělena, to jest: na právo nižší, kteréž menší pře soudilo a podlé toho i trestání menší uvozovalo; na právo neb radu vyšší, v níž třímecítna soudců sedalo, a větší pře soudilo, i trestání větší na ty, kdož byli vinni, vzklá-

PŘIKÁZANÍ ŠESTÉ. zlosti na obličej, utrhaní v řeči. 2. V opravdovějším přikázání Božích nežli farizeové ostříhání a s Bohem i bližními se míření, k čemuž Pán slouží předkládáním dvojí škody: 1. S strany duše, totiž že by naše pocty jinak Bohu nebyly příjemné. 2. S strany těla, totiž že by to státi se mohlo, aby zarytý a neústupný člověk: 1. Obžalován byl; 2. do vězení se dostal; 3: všecko, čím by povinen byl, nahražovati musil a milostí žádné neužil.

Vysvětluje Pán přikázání sedmé způsobem tímto, totiž že: *Jedno*: Smysl dvůj scestný farizejský, při něm připomíná, to jest že: 1. Na sám skutek a neřád tělesný to přikázání obraceli. 2. Manželku věrnou a poctivou dosti z lehkých příčin propouštěli a ji za jiného se vdáti povolovali. Níž v. 31. *Druhé*: Smysl pravý toho přikázání před oči staví, předkládaje to: 1. Že se i na žádost nečistou vztahuje, při čemž tu žádost nezřízenou umrtvovati,

svému Rácha⁴⁶, povinen bude před⁴⁷ radou státi. A kdož by řekl blázne⁴⁸, povinen⁴⁹ bude pekelný⁵⁰ oheň trpěti.

23. Protož obětoval-li by dar svůj na oltář, a tu by se nerozpomenul, že bratr tvůj má něco proti tobě:

24. Nechejž tu daru svého před oltářem a odejdi; prvé smiř se s bratrem svým, a potom přijda, obětuj dar svůj.

25. *Vejdi v dobrou vůli s protivníkem svým rychle, dokudž si s ním na cestě⁵¹; ať by snad nedal tebe protivník tvůj soudci a soudce dal by tě služebníku, a byl by uvržen do žaláře. *Luk. 12, 58.*

26. Amen pravím tobě: Nevyjdeš odtud, dokudž i toho posledního halěře nenavrátíš⁵².

27. Slyšeli ste, že říkáno bylo starým: *Nezcizoložíš! *Exod. 20, 14.*

28. Ale jáť pravím vám, že každý, kdož by pohleděl⁵³ na ženu ku požádání jí, již zcizoložil s ní v srdci svém.

dalo; na soud pak neb právo nejvyšší, kteréž sedmdesáti a dvěma osobami osazeno bylo a nejtěžší soudy, jako o nejvyššího kněze, o falešného proroka, o válku a příměří, drživalo a tak i trestání nejtěžší vzkládalo. Podlé toho způsobu Pán mluvív, a na tři stupně vraždy i kázeň za ni rozděliv, ukazuje to, že jakož hříchové jsou menší, větší, i největší, tak také méně nebo více pro ně v tomto i v budoucím životě Pán Bůh trestati ráčí, jakž tu věc sám Pán tak jinde vysvětluje. Níž 10, 15. *Luk. 12, 47. 48. 46)* to slovo židovské aneb raději syrské Riká neb Reká vyznamenává tolik, jako by řekl marný, prázdný, a míní se tím člověk bez mozku, bez rozumu a zdravého soudu, a summou člověk nevážený a lehkomyšlný, jakýchž Rekim, povaleců a lidí lehkomyšlných, sobě onen Abimelech k svému předsevzetí zlému byl najal (*Judik. 9, 4.*), a za jakéhož David od manželky své Míkol souzen byl. (*2 Král. 6, 20.*) Aneb jakž jiní praví, to slovíčko má svůj původ od slova syrského Rach, kteréž vyznamenává plití, podlé čehož učitelé někteří vykládají Rácha člověka zeplvání a oškřivostí hodného. Odkudž se zřetelně to vidí, že ten bližnímu svému říká Raká neb Rácha, kdož jemu příslipavých slov podává, na sobě způsob zlostný, obličej zasmušilý a zakrnělý k němu ukazuje, čelo své proti němu

zbrání, nos zaostřuje, za ním plije, hlavou zmitá, zubama naň skřípá, na něj se oškřebuje, za ním pohvizduje, od něho se ze zlosti odvrací a aby jemu jen pozdravení nedal, na potkání vyhýbá, vidliček jemu podává, a summou jakýmžkoli způsobem zevnitřním oheň zlosti srdce svého pronáší a tak toho druhého stupně vraždy, jehož Židé za hřích neměli, se dopouští. *47) celou radou, osazeným soudem. 48) t. kdož bližního svého tupí, zlehčuje, proklíná, kydčí, pomlouvá a jemu utrhá a tak, což na něm jest, z obrazu Božího jej svláčí. 49) hoden bude do pekelného ohně (uvržen býti). 50) Gehenna. Viz Iz. 30, při v. 33. 51) t. když by šel k soudci neb k rychtáři, ještě i tu na to mysl, kterak by se s svým nepřítelem raději smířil, nežli by se s ním soudil. A ovšem dokudž jsi na cestě putování svého v tomto světě, v němž Pán Bůh života i zdraví propůjčuje, hled se ó rychle s jeho milostí Božskou i s svými bližními v čas mířiti, ač nechceš-li před tím nejspřavedlivějším sudím obžalován býti, kterýž všecken svět podlé spravedlnosti bude souditi. Skut. 17, 31. *52) t. nebudeš-li v čas svého nepřítele pokojiti aneb proti němu zatvrdíš-li se, také od něho milostí žádné potom neuživeš. Nad to pak budeš-li do žaláře věčného zatracení od toho nejspřavedlivějšího soudce odsouzen a poslán, na věky**

S. MATOUŠE.

V.

PŘIKÁZANÍ SEDMÉ. nýbrž příčin k ní sloužících utřkati, a jako oudy, v nichž by a skrze něž by konána byla, odtínati poroučí. 2. Ze manželé ne pro jinou příčinu, než pro cizoložstvo rozvozování býti mohou.

Vysvětluje Pán přikázání třetí pořádkem tímto: 1. Výklad farizejský falešný obnove, kteříž takovou přísahu toliko za hřích měli, kteráž by jménem Božím a ne skrze věci stvořené jsou ztvrzena, byla zrušená. 2. Na odpor tomu výkladu vkládá svůj výklad pravý, v němž: 1. Zastavuje křivé a lehkomyšlné přísahy buď jménem Božím ztvrzené, buď skrze věci stvořené. 2. Na sprostném pravdy potvrzení v obecném mluvení, aneb odporu učinění přestávají velí.

29. *Jestliže pak oko tvé⁵⁴ pravé horší tě, vylupiž je a vrz od sebe. Neboť jest užitečnější tobě, aby raději zahynul jeden oud tvůj, nežli by celé tělo tvé uvrženo bylo do ohně pekelného.

Niž 18, 9. Mar. 9, 47.

30. A pakli ruka tvá⁵⁵ pravá horší tě, utniž ji, a vrz od sebe. Nebo užitečnější jest tobě, aby zahynul raději jeden oud tvůj, nežli by všecko tělo tvé uvrženo bylo do pekelného ohně.

31. Též řečeno jest: *Kdož by koli propustil manželku svou,⁵⁶ aby jí dal lístek rozloučení;

Niž 19, 7. Deut. 24, 1. Mar. 10, 4.

32. *Jáť pak pravím vám, že kdož koli propustil by manželku svou⁵⁷ kromě příčiny cizoložstva, uvodí ji v cizoložstvo⁵⁸: a kdož propuštěnou⁵⁹ pojme, cizoloží⁶⁰.

Luk. 16, 18. 1 Kor. 7, 10.

33. Opět slyšeli ste, že říkáno bylo starým: *Nebudeš křivé⁶¹ přísahati⁶², ale splníš Pánu⁶² přísahy své.

Exod. 20, 7. Lev. 19, 12.

34. Ale jáť pravím vám, abyšte nepřisahali⁶⁴ všelijak, *ani skrze nebe, nebo⁶⁵ trůn Boží jest;

Niž 23, 22. Iz. 66, 1. Skut. 7, 49.

35. Ani skrze zemi, nebo podnož jeho jest; ani skrze Jeruzalém, nebo jest město velikého toho Krále⁶⁶.

odtud vyproštěn a vyručen nebudeš, jakožto ten, kterýž na věky toho, cožs dobrého v tomto životě zmeškal, nepostihneš, dosti za hříchy své neučiníš a jako nezaplatíš. 53) t. nestydatě. 54) t. žádost nečistá, kterouž očima svýma cizoložněma pronášíš. Jako by řekl: Jakož oud těla nemocný a zapálený, škodil-li by jiným oudům, by pak nejpřednější a nejpotřebnější byl, bývá od těla odřezován; tak také každý, kdož miluješ duši svou, všecko, cožť by k smilstvu a cizoložstvu i jiným hříchům sloužilo a jako nějaký kámen na cestě ležící, cestou jíti při spasení překážku činilo, všecko opouštěj a zamítej, byť pak jako tvé oko milé a jako pravá ruka potřebné a slibné bylo. 55) t. myšlení nečisté, kteréž nestydatým se dotýkáním cizí manželky bývá rozněcováno aneb prvé v srdci hořící pronášeno. Viz výš verš 29. 56) dej jí lístek rozloučení, t. v kterémž by ukázána byla příčina rozloučení. 57) t. vezma ji v nelibost za jakoužkoli příčinou i bez dopuštění se cizoložstva. 58) t. jestliže by se za jiného vdala. 59) t. kromě příčiny cizoložstva. 60) t. podlé toho, že ona s svým prvním manželem jedno tělo zůstává, a samo to lístku dání jí, bez cizoložstva, svazku

manželského neruší. 61) o té přísaze, kteráž se nezapovídá viz Deut. 6, 13. Jer. 4, 2. Zid. 16, 17. 62) t. přísahy jménem Božím náležitě ztvrzené rušiti. 63) t. ke cti a slávě Boží, jehož nejdůstojnějším jménem jest ta přísaha ztvrzena. 64) nikterakž, všelikterakž, t. skrze nižádnu věc stvořenou, jako farizeové to činili, a když přísahu zrušili, tu obranu měli, že ji jménem Božím zjevným nepotrdili. 65) stolice, t. jakož králové na trůnu neb v majestátě svém sedíce, rozličnými věcmi, okrasami a ozdobami slávu svou a důstojnost královskou ukazují, kterouž, když by kdo zlehčil, královskou velebnost zlehčuje; tak podobně Bůh v nebi přebýváje (Iz. 66, 1.), na obloze nebeské skrze slunce, měsíc, hvězdy, blýskání, hřímání, hromobiti a rozličné proměny v počasích, moc, moudrost, dobrotu, milost, spravedlnost, a summou slávu svou před oči naše staví. Protož kdož by koli i tak pobočně, totiž skrze nebe, jména Božího nevzýváje, falešně neb z obyčeje lehkomyšlně přísahal, nechť na to nemyslí, že tím nehřeší, slávy Boží se nedotýká a chytrého ouskoku, kterýž by jemu před Bohem postačiti mohl, užívá; ale ať to zná, že tím velebnost Božskou uráží, anobř skrze

PŘIKÁZANÍ SOUDNÁ. Vysvětluje Kristus Pán Zákon Boží o právech soudných způsobem tímto: 1. Připomenutím falešného výkladu farizejského, kteříž trestání vrchnostem svěřené obraceli na vymstivání se jedněch nad druhými, nezřízeně. 2. Postavením naproti tomu smyslu svého výkladu, v němž: 1: K trpělivosti v křivdách trojím příkladem slouží. 2: Netoliko vymstivání se zapovídá, ale nad to výše dobře činiti a účinností vyučuje.

Vysvětluje Pán Zákon Boží o milování bližních takovým pořádkem: *Jedno*: Obnovením faleš farizejské, kteříž: 1. Obracelice to přikázání toliko na své přátely a národ svůj, zle, kdo by jejich bližní byl, je vykládali. Níž verš 47. 2. K Zákonu Božímu ta slova

36. Ani skrze hlavu svou budeš přísahati, nebo nemůžeš jednoho vlasu učiniti bílého anebo černého⁶⁷.

37. *Ale buď řeč vaše: ⁶⁸Jistě, jistě; nikoli, nikoli. Což pak nad to více jest, to od toho ⁶⁹zlého jest. *Jak. 5, 12.*

38. Slyšeli ste, že říkáno bylo: *Oko za oko, a zub za zub⁷⁰.
Exod. 21, 24. Lev. 24, 20. Deut. 19, 21.

39. Jáť pak pravím vám, abyšte neodpírali zlému⁷¹; ale *uderí-li tě kdo v pravé lince tvé, nasaď jemu i druhého⁷². *Řím. 12, 17. 1 Tes. 5, 15.*

40. A tomu, kdož se s tebou chce⁷³ souditi, a *sukni tvou vzítí, nech mu i pláště⁷⁴.
Luk. 6, 29. 1 Kor. 6, 7.

41. A nutil-li by tě kdo jíti s sebou míli jednu, jdi s ním dvě.

42. A prosícímu tebe⁷⁵ dej⁷⁶; a od toho⁷⁷, kdo by chtěl vypůjčiti od tebe, neodvracuj se⁷⁸.

nebe přísahaje, také skrze toho, kterýž jest na nebi, přísahá (níž 23, 21. 22.), a jméno hrozné jeho naprázdno béře. Na týž rozum i další způsob přísahy skrze zemi neb skrze Jeruzalém konaný vzat býti má. **66)** *t. Boha. 67)* *t. nejsi Pánem ani své hlavy, aby s ní mohl co by chtěl činiti a jí v základ položiti. 68)* *Jest-li? jest; není-li? není; t. v potvzování v obecném mluvení a ne v nějakých rozepřech, jimž přísaha konec činí (Žid. 6, 16.), dosti buď říci: jistě, a v odpírání dosti buď říci: nikoli, anebo: nic. 69)* *zlostníka, t. od ďábla neb zlého obyčeje a navyklosti. Anebo což se mimo to učení mé děje, to jest zlé a zavržení hodné. 70)* *t. což soudcům neb vrchnostem od Boha zřízeným poručeno bylo, aby škůdcům oko za oko vylupovali a zub za zub vyrážeti dali a tak zlému přítrž činili, to farizeové svým výkladem sfašovali, kdyžto každému v jeho při nad nepřitelem se vymstivati, oko za oko vylupovati, zub za zub vyrážeti, ránu za ránu udělati a summou rovným za rovné odplaceti dopouštěji, čímž vším mstivých myslí a srdcí ku pomstám posilňovali. 71)* *t. člověku nešlechtnému, kterýž vám nevázně a lehkomyslně ubližuje, nad nimiž se vymstivati a sobě samj křivdy napravovati nemáte (Levit. 19, 19. Řím. 12, 19.), ale na vrchnost to vzněsti, anebo samému Bohu poručiti, povinni jste. Deut. 32, 35. Neboť tu nezapovídá Kristus Pán v čas potřeby nepříteli se zepřítí a jeho ksoudu i pohnati; ale k tomu slouží, abychem se, pokudž nejvýše možné,*

s svárlivým člověkem v svádu nedávali, na oheň jeho zlosti dříví nepřikládali (Eklus. 8, 4), zlým se za zlé neodpláceli (Př. 24, 29. 1 Tes. 5, 15.), ale účinností hněv jeho jako oheň plápolající vodou zalévali (Řím. 12, 21.), trestání jeho ne tak pro žádost pomsty jako pro svou ochranu, žádostivi bývali, a na něm, bychom pak i mohli, se nevychlazovali, a v tom Pána Krista (1 Petr 2, 23.), Jozefa (Gen. 50, 19.), Davida (1 Král. 24, 4.), Micheáše (3 Král. 22, 24.), Elizea (4 Král. 6, 22.), následovali. 72) *t. raději sobě křivdu učiněnou trp, nežli by nad svým bližním, zvláště v neznámosti se protivícím, se vymstíval a vychlazoval, anobř jakž jedno protiventství pomine, hned se k jinému stroj a jako druhého lince nasazuj. Podobné mluvení viz níž 6, 3. Luk. 6, 29. 30. 73)* *dráti, vaditi. 74)* *t. maje sobě křivdu nějakou učiněnou, té myslí a vůle buď, že pro zachování pokoje chceš ještě větší křivdu podniknouti a více tomu, kdožl moc a kvalt činí, učiniti, nežli on od tebe žádá a chce mítí. 75)* *t. za nějaký dar neb almužnu, a to buď že jest hoden toho, aby se jemu propůjčil, neb nehoden, přece jemu dobrodiní učin, zvláště tomu, kterýž by ne z nějakého nenasyčeného lakomství, ale z nouze tebe žádal, aby ty snad jiné zakládaje, sám sebe na nic nepřivedl. 2 Kor. 8, 13. 76)* *t. buď šleďrý a čině dobře, v tom sobě nestýskej a neustávej (Gal. 6, 9.), aniž odměn a odplat hledej. Luk. 14, 12. 77)* *t. kdo by koli on byl, buď cizozemec a pohan, od něhož by lichvu neb*

MILOVÁNÍ NEPRÁTEL. o nenávidění nepřátel z svého mozku přidali. *Druhé:* Předložením svého smyslu pravého, v němž: 1. Všecky milovati i nepřátely velí. 2. Příčiny toho ukazuje: 1: Příklad Otce nebeského, tak i níž v. 48. 2: Odplatu v nebi složenou. 3: Povinnost vyvolených svých takovou, že mají převyšovati jiné ctnostmi svatými, a tak rozdílní od nezabohů býti.

Výstraha od Syna Božího při věcech dvojích daná. I. Těch, kteréž samy z sebe jsou dobré, ale duchem farizejským bývají zprzněny, jako jsou: *Jedno:* Skutkové milosrdní, při

43. Slyšeli ste, že říkáno bylo⁷⁹: *Milovati budeš bližního svého, a nenáviděti budeš nepřítele svého; *Lev. 19, 18.*

44. Ale jáť vám pravím: *Milujte nepřátely své, dobrořečte těm, kteříž⁸⁰ vás proklínají, a dobře činite nenávidícím vás a modlíte se⁸¹ za ty, kteříž vás utiskují a vám se protiví: *Přisl. 25, 21. Luk. 6, 35. Řim. 12, 20.*

45. Abyšte byli⁸² synové Otce svého, jenž jest v nebesích; nebo slunci svému velí zchoditi na dobré i na zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé.

46. *Nebo milujete-li toliko ty, jenž vás milují, jakou odplatu máte⁸³? zdaliž⁸⁴ i publikáni téhož nečiní? *Luk. 6, 32.*

47. A budete-li⁸⁵ pozdravovati toliko⁸⁶ bratří⁸⁷ svých, což více nad jiné činíte? však i publikáni to činí⁸⁸!

48. Buďtež vy tedy dokonalí⁸⁹, jako i Otec váš, jenž jest v nebesích, dokonalý jest.

KAPITOLA VI.

P

Při almužně, 5. při modlitbě, 16. postu, 19. a pokladů skládání čeho se šetřiti má, vypravuje Pán; 24. a odvodí od nezřízeného pečování.

Pilně¹ se varujte, abyšte almužny² své³ nedávali před lidmi, proto abyšte byli vidíni od nich, jinak nebudete míti odplaty u Otce svého⁴, jenž jest v nebesích.

ourok vzítí mohl (Deut. 23, 20.), buď domácí Izraelský, od něhož lichvy bráti nemáš (Deut. 23, 19.), buď tak nuzný a chudý, žeť by netoliko ouroku nedal, ale ani tvého navrátiti nemohl. Luk. 6, 35. **78)** t. s ofuknutím se a těžkáním na něho. **79)** t. od farizeů, kteříž k příkázání Božímu, o milování bližních znějícímu, falešně svůj smysl o nenávidění nepřátel přidali, pravíce, že když Bůh velí bližní milovati, tedy nepřátely (jako by oni bližní nebyli) dopouští nenáviděti. **80)** vám lají. **81)** za ty, kteříž se na vás obořují a po vás se shánějí. **82)** t. aby to i jiným po těch skutcích známé bylo, že Boží obraz na sobě nesete a tak od něho znovu zplození jste. Podobně Jan 15, 8. **83)** t. složenou u Otce nebeského. *Níž 6, 1.* **84)** Celní, t. ti, kteříž od Římanů cla pronajatá měli, a v nenávisti u Židů byli, jakož proto, že se Římanům v službu propůjčovali, tak také že vydřiduchové byli, když své lakomství nasytiti chtěli. **85)** s políbením objímati.

86) J. přátel. **87)** t. Židů z národu vašeho poslých. **88)** t. kteříž však od pokání odplaty nedůjdou, jediné leč z víry pokání číniti budou. **89)** t. toho, že jste praví Boží synové, milováním nepřátel a jim z milosti dobře činěním dokazujete, a když jsou v Bohu všecky věci dokonalé, i vy v lásce se k dokonalosti neste. Slovou pak věrní křesťané dokonalí, jakož proto, že se k dokonalosti nesou (Efez. 4, 13. Filip. 3, 12. 15.), tak i proto, že ty ctnosti, jimiž se stkvějí, od dokonalého totiž od Ducha svatého původ svůj mají, avšak ta dokonalost křesťanů u přirovnání k dokonalosti Boží, ne v rovnosti ale v podobnosti záleží.

1) Pilný pozor na almužnu svou mějte, abyšte ji nedávali před lidmi. *J. Šetřte se, abyšte spravedlnosti nekonali před lidmi, t. toho, což jste Bohu i bližním povinni; což se hned dále na tři částky dělí, to jest na almužnu, půst a modlitbu.* **2)** t. skutků milosrdných, duchovních i tělesných na schloubu nečinili. Duchovní jsou: neumělých poučiti, neosvícené

ALMUŽNY. nichž Pán: 1. Dvoji práci naši před oči nám staví. *Předně*: abychom se při tom chvály své hledání varovali. *Potom*: abychom se upřímě chovali, což přivlastňováním povědomosti rukám pěkně vysvětluje. 2. Příčiny toho obého ukazuje: 1: Škodu z hledání chvály své jdoucí, totiž zbavení se odplaty Boží, výš v. 1. 2: Užitek, jenž jest odplata Boží po věrné práci očekávající. — *Druhé*: Modlitby sv., při nichž Pán: Předně od věci dvou škodlivých odvodí, protož vizme, které jsou: Marné chvály hledání a daremné bez srdce žvání, níž v. 7. 2. Čím od obou odvodí? Od hledání marné chvály předkládáním škody, že totiž takové odplaty Boží se zbavují. Od bezpotřebného pak při modlitbě řeči vylévání odvodí ukazováním: 1: Daremné práce takových lidí, v. 7. 2: Prozřetelnosti Otce nebeského a hotovosti k vyslyšení vyvolených, níž v. 8. Potom věci dvě dobré modlitebníkům potřebné v mysl vkládá: 1. Vnitřní, jenž jest upřímost srdce, kterouž i místa soukromního sobě k modlitbám obmyslením pronáseti velí. 2. Zevnitřní, jenž jsou slova k modlitbám příhodná,

2. Protož když dáváš almužnu, ⁵netrub před sebou, jako pokrytci⁶ činí ⁷v školách a na ⁸ryncích, aby ⁹chváleni byli od lidí; amen pravím vám, ¹⁰majíť odplatu svou.

3. Ale když ty almužnu dáváš, necht' neví levice tvá¹¹, co činí pravice tvá;

4. Aby almužna tvá byla v skrytě: Otec pak tvůj¹², kterýž vidí v skrytě, odplatíť tobě zjevně¹³.

5. A když by se chtěl modliti, ¹⁴nebývejž jako pokrytci; ¹⁵obyčej zajisté mají v ¹⁶školách a na úhlech ¹⁷ulic stojíce, modliti se, aby byli vidíni od lidí. Amen pravím vám, žeť mají odplatu svou.

6. Ale ty, když by se modliti chtěl, vejdi do pokojíka svého¹⁸, a zavra dvěře své, modliž se Otci svému, jenž jest v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatíť tobě zjevně.

7. Modléce se pak, nebudtež ¹⁹marnomluvní jako pohané; nebo ²⁰se domnívají, že pro tu svou mnohomluvnost vyslyšáni budou.

poosvítiti, padlých pozdvihnouti, ztracené do stádece Páně přivesti, nerozumějícím poraditi, klesající retovati, zarmoucených potěšiti atd. Tělesní jsou: lačné krmiti, žíznivé napájeti, nahé přiodívati. (Níž 25, 42.) Při čemž při všem lidé často svých věci a ne Boží slávy neb napomožení bližnímu hledají. Pročež tu Pán od chlouby a ne od toho, když by se před jinými nahodilo dobře činiti, odvodí. **3)** nečinili. **4)** t. složené. **5)** nedávej troubiti. Obyčej býval, jakž někteří píší, chudé k almužnám troubením svolávati: Farizeové pak ne tak dalece pro svolání chudých jako proto, aby se lidé shlukli a jejich štědrosti se podivili i je velebili (níž 23, 5.), na místech hlučných a patrných troubívati dali. **6)** t. zákonníci a farizeové, kteříž se tvárně a nábožně stavějí před lidmi. **7)** v shromážděních. **8)** ulicích. **9)** slavení, t. že jsou zdílní a štědrí. **10)** berouť, přijímajíť, majíť, již jest pryč odplata jejich. **11)** t. hled všelijak raději své skutky milosrdné tajiti, nežli se jimi honositi. **12)** t. nebeský. **13)** totiž v den poslední přede vším světem. Níž 25, 34. **14)** Ř. nebudeš. **15)** Ř. miluj, oblibuj sobě. **16)** v shromážděních, t. na schloubu, kdež by koli shromážděný lid neb obec viděli. Neboť Pán netupí toho, když

by se někdo v místech k službám oddaných aneb i jinde zjevně modlil, ale když by to na schloubu kdekoliv činil. **17)** rynku. **18)** nemluví tu Pán o modlitbách obecných, jimž zvláštní zaslíbení učinil (níž 18, 19.) a jichž ani apoštolé neopouštěli. (Skut. 3, 1.) Ale mluví ráci o modlitbách obzvláštních, jichž ani sám neopouštěl (Mar. 6, 46.), a při nichž člověk úpí, vzdychá i jiný způsob zachovává, a aby se naskytnutím něčeho smyslu jeho překážka při modlitbě nestala, toho se vystříhá. Aneb jakž někteří vykládají: Modliž se Otci svému v skrytě. **19)** Žvaví. Poněvadž z Písem svatých jest známé, že muži Duchem svatým osvěcení obšírné modlitby před obličejem Božím rozprostírali, jako Mojžíš, Šalomoun, Daniel (Exod. 17, 11. 4 Král. 8, 22. Dan. 9, 3.); z toho se ne nespádně rozumí, že ta mnohomluvnost ne na počtu slov, ale na tom záleží, když člověk bez víry, bez srdce, bez myslí, bez pokání a bez pravého doufání z samého zvyku a obyčeje jalově některý páteř pověrně zpěje, svých hodin robotně odbude, jako straka odštěbece, jedny a též věci až do ošklivosti opálá, nějakou modlitbu přečte a na tom ustrne, že sobě tím milosti u Boha i věčného života, anobř tak mnoho zaslu-

MODLITBA. v nichž se toto zavírá tré: 1: Přístup k modlitbě učiněný. 2: Věci dvoje, za něž se modliti sluší: Nejprve za přidání darů, jichž potřebujeme, s částky k rozšíření slávy Boží, a to se zavírá ve třech prosbách předních; s částky k zachování své

8. Nepřirovnávejtež se tedy jim: neboť ví Otec váš, čeho jest vám potřebí, prvé nežli byste vy ho prosili.

9. A protož vy takto se modlte²¹: *Otče náš, jenž jsi v nebesích; ²²posvěť se jméno tvé!

Luk. 11, 2.

10. Přijď království tvé²³! ²⁴Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi²⁵.

11. Chléb náš²⁶ ²⁷vezdejší dej nám dnes.

žil, aby toho i jiným upradati mohl. (Níž 23, 14.) Protož, byť pak to i krátce samými rty činěno bylo, jest Bohu nepřijemné, kterýž uši své před takovou modlitbou zacpává. Iz. 29, 13. Item 59, 2. **20)** *zdá se jim. 21) t. na ten způsob těmi i jinými slovy a za ty věci.* Nebo žeť Kristus Pán k těm samým slovům modlitebníků nepřivazuje, rozumí se z příkladu prvotní církve, kteráž, ačkoli se těmi slovy i s svými některými oudy nemodlila, avšak od Boha vyslyšána byla. Skut. 4, 24. Skut. 7, 59. 60. Item 8, 15. Ale to Pán ukazuje, že ty všechny věci, za kteréž jsme povinni se modliti, v těch krátkých a nemnohých slovích se zavírají, již pak jakýmiž by koli slovy předloženy býti mohly. Jako u příkladu, že zbor jeruzalémský modlil se za to, aby Pán Bůh na pohrůzky nepřátel pohleděl, služebníkům věrným smělost k kázání evangelium dal a ruku svou k činění divů vztahoval (Skut. 4, 29), to se k prosbám třem předním vztahuje a v nich zavírá. Též že se Štěpán svatý modlil, aby Pán Kristus ducha jeho přijal (Skut. 7, 59), to k druhé a šesté prosbě přináleží; a nad to že se modlil, aby Bůh hříchům těm, kteříž ho kameňovali, odpustiti ráčil (Skut. 7, 60), to se v páté prosbě zdržuje. **22)** *svatě buď, posvěceno buď, t. od nás lidí.* Jako by duše pobožná řekla: Dej nám to, milý Pane, z své pouhé milosti, abychom rádi a ochotně tvého jména posvěcovali, tak když bychom tebe za nejsvětějšího měli, v tobě samém naději skládali, tebe samého se báli (Iz. 8, 13. 1 Petr. 3, 15), o tobě a tvých skutečích, moci, moudrosti, milosti i spravedlnosti v stvoření a řízení všech věcí a zvláště církve svaté, nejináče než dobře a svatě smyslili i se vši ponížeností mluvili a tak celým životem svým tě oslavovali. Takť Jákob svatý jména Božího posvěcoval, kdyžto milosrdenství jeho Božská sobě učiněná vysoce zveleboval, sebe pak, jakž nejnižše mohl, snižoval. Gen. 32, 10. Tak i David činil, kdyžto měv sobě od Boha o Šalomounovi, anobř o Kristu slib učiněný, se vši ponížeností řekl: Kdo jsem já, panovníče Hospodine, a jaký jest dům můj, že si mne v ta místa přivedl? 2 Král. 7, 18. Nad to, když utíkaje před Absolonem v truchlosti ducha archu zase do města do-

nesti rozkázal, a na ruce Boží se položiv, řekl: Jest-ližet najdu milost před očima Hospodinovými, přivedeť mne zase a ukáže mi ji; pakliž řekne: Nelíbíš mi se, aj teď jsem, nechť mi učiní, což se mu dobrého vidí. 2 Král. 15, 25. 26. Tak Ezechiáš král jména Božího posvěcoval, kdyžto pro své chlubení se poklady královskými, pomstu sobě osvědčenou měv, poníženě Izaiášovi proroku řekl: Dobrěť jest slovo Hospodinovo, kteréž jsi mluvil. 4 Král. 20, 19. Podobně Eli učinil, že maje sobě skrze Samuele oznámeno, co jej a dům jeho od Boha pro hříchy žalostného potká, řekl: Hospodinť jest, nechť učiní, jakž ráčí. 1 Král. 3, 18. Tolikěž Job zba-ven byv statku i dítek, k slávě Boží to vyznával, že on to jemu prvé dal i zase odjal. Job. 1, 21. Nýbrž i Kristus jména Božího posvěcoval, když za to Otcí svému děkoval, že tajemství svá před moudrými skryl a maličkým je zjevití ráčil. Mat. 11, 25. A svatý Pavel na hlubokost soudů Božích lidem oči otvíral (Řím. 11, 33.) a tím je od všetečného stíhání jich odvozoval. **23)** *t. den po dni hojněji se a zřetelněji v nás a při nás zjevuj, vzdělávej a rozšiřuj.* A to jakož království moci, kterouž pronášíš v řízení a spravování všech věcí, podlé čehož i Pánem panujících (1 Tím. 6, 15.) a Hospodinem zástupů slověš (Iz. 6, 3.); tak také království milosti a slávy, jehož hned zde v shromáždování a opatrování vyvolených svých a kažení království ďáblova dokazuješ a potom v onom životě uvedením jich do království slavného dokázati ráčíš. Níž 25, 34. **24)** *dej se, t. od nás.* Jako by řekl: Spravuj srdce a vůli naši, anobř takové síly nám udílej, abychom tvou svatou vůli konali a tím toho, že jsme bratří a sestry syna tvého milého, dokazovali. Níž 12, 50. **25)** *t. jakž se koná od svatých anjelů v nebi, tak ať se vykonává od nás na zemi.* **26)** *t. nám od tebe z milosti tvé připravený.* Chlebem pak míní se to všecko, čehož k zachování duše i těla potřebujeme, jako jest: slovo Boží čisté, kazatelé věrní, svátosti podlé nařízení Kristova nařízené: pokrm, nápoj, oděv, domové a příbytkové, vrchnost dobrá, křesťanská, čeládky věrné a poslušné, časové pohodlní, úrody mírné a povětří zdravé. **27)** *každodenní t. dávej nám každého dne,*

MODLITBA. duše i těla, což se vše zavírá v dalších prosbách. Potom za vysvobození ze dvojího zlého: Předně z hříchů, zatím z pokušení. 3. Zavírka modlitby, v níž se ustavujeme v důvěrnosti o vyslyšení svých modliteb: 1. Mocí a hotovostí Boží k naplnění proseb. 2: Cílem modlitby, jenž jest věčná sláva Boží. 3: Srdce litostivé od Boha nám dané. *Třetí:* Postové, při nichž souditi sluší to dvě: 1. Dvojí povinnost těch, kteříž se postiti chtějí, totiž: Aby se varovali nesprostnosti srdce; aby upřími byli a tu upřímost i zevnitřním způsobem pronášeli. Níž v. 17. 2. Věci dvě, jimiž by se k konání té povinnosti ponoukali, totiž: 1: Škoda z pokrytství jdoucí. 2: Užitek, lidem upřímy v Bohu složený.

II. Částka výstrahy Páně jest od věcí těch, kteréž samy z sebe jsou zlé a hříšné, jako jest: *Jedno:* Lakomé shánění statku, při němž Pán: 1. Od skládání pokladů na zemi odvodí,

12. A odpusť nám²⁸ viny naše, jakož i my odpouštíme vinníkům našim.

13. ²⁹I neuvoď nás v pokušení; ale zbav nás od³⁰ zlého. Nebo tvé jest království, i moc, i sláva na věky³¹. Amen.

14. Nebo jestliže odpustíte lidem³² pády jejich, odpustí i vám nebeský Otec váš;

15. Jestliže pak neodpustíte lidem³³ pádů jejich, aniž Otec váš odpustí vám pádů vašich.

16. Když byste se pak postili, nebývejtež jako pokrytci, zasmušilí; neboť pošmuřují tváří svých,³⁴ aby vědomé bylo lidem, že se postí. Amen pravím vám, vzalíť sou odplatu svou.

17. Ty pak když se postíš, pomaz hlavy své³⁵, a tvář svou umej;

18. ³⁶Aby nebylo zjevné lidem, že se postíš, ale Otci tvému, kterýž jest v skrytě: a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytosti, odplatí tobě zjevně.

19. *Neskládejte sobě pokladů na zemi, kdežto mol a³⁷ rez kazí, a kdež³⁸ zloději vykopávají a kradou: *Luk. 12, 33. 1 Tim. 6, 17.*

20. Ale skládejte sobě poklady v nebi³⁹, kdežto ani mol ani rez nekazí, a kdežto zloději nevykopávají ani nekradou.

21. Nebo kdežť jest poklad váš, tuť⁴⁰ jest i srdce vaše.

Luk. 11, 3. Že pak Kristus Pán velí se nám za to Otci nebeskému modliti, aby nám na každý den potřebných věcí uděloval, tím toho namítá, že jsme povinni na přítomném Božím opatření přestávati; o budoucí pak věci, a ovšem o shánění statku, nezřízeně nepečovati. Níž verš 25. Filip. 4, 11. atd. 1 Tim. 6, 8. **28)** *dluhy.* **29)** *Ř. nevzdávej, t. v moc nepříteli ďáblu nás nevydávej, tak aby nás hříchu podmaňoval, nad námi vítězil a na zatracení přivozoval.* Odkudž se vidí, že ačkoli Pán Bůh sám žádného nepokouší (Jak. 1, 13.), to jest k hříchům neláká, nepodpaluje a tak hříchů původem nebývá; avšak jako soudec spravedlivý, podle svých soudů, nejedny v převrácený smysl pouští (Řím. 1, 24.) a nepříteli ďáblu, aby srdce jejich zlým naplňoval (Skut. 5, 3.), mocně dává. **30)** *zlostníka t. od nepřítelů a pokušitele (Mat. 4, 3.) ďábla.* Podobně 1 Jan 2, 13. **31)** *t. podle toho se v důvěrnosti o vyslyšení modliteb svých ustavujeme, že ty všudy kraluješ, nade vším moc máš a slávu jména svého vždycky rozšiřovati budeš.* **32)** *poklésky.* **33)** *poklések.* **34)** *aby (v tom) zjevně lidem byli,*

že se postí. **35)** *Mluví podle způsobu tehdejšího, jež zachovávali v čas radosti a potěšení, že se olejem mazávali. Jako by řekl: Když se postíš, zachovej způsob obecný, nic nového nezačínaje; nestůj o to, aby lidé o tvém se před Bohem ponížování věděli, ale na tom dosti měj, že samému Bohu tvůj půst a modlitba známá jest, před nímž odplaty neztrátiš.* **36)** *aby (v tom) nebyl zjevný lidem.* **37)** *Ř. hryzení, sežráná, totiž všeliká věc, kteráž na pokladích škodu dělá a je zřítá. Metonymia effecti.* **38)** *se zloději podkopávají.* **39)** *t. svrchních věcí nebeských hleďte (Kol. 3, 1.) a tak poklady nebeské, jenž jsou odplata hojná, radost věčná a neskonalá, sobě shromažďujte. Ti pak přeužiteční pokladové, kteréž Bůh z milosti dává, shromažďování bývají činěním z víry právě dobrých skutků. Podle čehož Šalomoun o těch svědčí, kteříž chudým udělují, že Hospodinu půjčují a odplatu od něho vezmou. (Přísl. 19, 17.) A svatý Pavel bohatým v dobrých skutečích bohatnouti poroučí (1 Tim. 6, 18. 19.), anobř Kristus Pán takovým, že do věčných stanů přijati budou, slibuje. Luk.*

ZÁVIST. předkládá: Předně jejich nestálost, potom nebezpečnost, kteréž snášejí od zlodějí. 2. K zdičnosti vede, před oči stavěje užítky: 1: Dva v onom životě: Odplatu stálost, již mol nezkazí, a místo bezpečné, v němž se ta odplata chová. 2: V přítomném životě: Mysli a srdce pozdvížení k nebi. *Druhé:* Závistivé a neupřímé srdce, při němž Pán: 1. K přízni a upřímosti slouží, předkládá užitek toho, dobré a pokojné svědomí a jako po světle chození. 2. Od závisti a neupřímosti odvodí: 1: Škodou odtud jdoucí, jenž jest hnětlivé svědomí a jako po tmě šámání. 2: Zveličováním toho, jestliže v srdci nebude světla upřímosti; ovšem v těle zkaženém nic se jí nenajde. *Třetí:* Nežřízené o opatření těla pečování, při němž posuďme té dvojí částky hlavní: *Jedno:* Hříchu toho, t. 1. Co jest péče nežřízená? Jest se o opatření těla s pochybováním o Božím opatrování a opouštěním duše přílišné starání. 2. Koho od hříchu toho Pán odvodí? Dvoje lidí. *Předně:* Bohatě, jimž nemožnost v sloužení Bohu i mammoně ukazuje a tím je od toho odvozuje. *Potom:* Všecky vůbec, jimž pro ukázání toho, že namále náš život přestatí může, a v lakomství se vydávati nesluší, zavírá to všecko v potravě a oděvu, čehož k zachování života časného potřebují. 3. Jakým způsobem k vystříhání se toho hříchu slouží? Dvojím. 1. Ustavováním v důvěrnosti o Božím opatrování při té jedné každé věci obzvláštně: Strany pokrmů a nápoje tím dvojím: *Předně:* Že když Bůh dal větší věc, totiž život, dáť také i pokrm.

22. *Svíce těla jestiť oko⁴¹: protož jestliže by oko tvé sprostné bylo, všecko tělo tvé světlé bude⁴²; Luk. 11, 34.

23. Pakliž by oko tvé bylo nešlechtné⁴³, všecko tělo tvé tmavé bude⁴⁴. Jestliže tedy světlo, kteréž jest v tobě, jest tma, co pak sama tma, jaká bude⁴⁵?

24. *Žádný nemůže dvěma pánům⁴⁶ sloužiti: nebo zajisté jednoho nenáviděti bude, a druhého milovati; aneb jednoho přídržeti se bude a druhým pohrdne. Nemůžete Bohu sloužiti i mammoně. Luk. 16, 13. sv. Egojici.

25. Protož pravím vám: Nepečujte⁴⁷ o⁴⁸ život svůj, co byste jedli, a co pili, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zdalíž není život více nežli pokrm, a tělo více nežli oděv?

16, 9. 40) bude. 41) t. oko tvé a zrak jeho všecko tělo tvé i jeho oudy jako svíce osvětluje i jeho skutky řídí a zpravuje a podlé toho, jaké máš srdce, závistivé-li čili příznivé, anobřž tebe všeho, jaký jsi v svých vášních, obyčejích a náklonnostech, ukazuje a velmi pěkně maluje. 42) t. jakož v těle, jest-li že jest oko zdravé a ne nějaké krhavé a blikavé, tedy všecko tělo s oudy svými hojně světla má a jím osvětlováno a spravováno bývá, tak také, bylo-li by oko myslí a srdce tvého upřímé, kteréž by k nebeským věcem pozdvíženo bylo, na Boží požehnání tvému bližnímu udělené, dobromyslně bez závisti hledělo a tím sprostnosti neb upřímosti své dokazovalo, ku pobožnosti a všemu dobrému plápolalo a summou tou jiskrou Božího světla, což ho ještě po pádu zůstává, aneb obzvláštně skrze Ducha svatého dáváno bývá a ovšem Božským slovem se zpravovalo: tedy všecka tvá předsevzetí budou Bohu k slávě, tobě k spasení a bližním k vzdělání směřovati, anobřž ty všecken s strany vnitřního i zevnitřního člověka pravé radosti, kteráž se světlem nazývá (Ester 8, 16. Job. 30, 26. Žalm 97, 11.), a pokoje svědomí dobrého, jako světla potěšeného budeš požívati. 43) t. závistivé a nepřiznivé. (Něž 20, 15. Přisl. 23, 6.) Čímž se míní srdce neupřímé, for-

telné, neznámostí Boha, bludy, modlářstvím, lakomstvím, zlostí, vášněmi a náklonnostmi zlými naplněné. 44) t. budeš všecken neupřímý, nesprostný, vášnivý, závistivý, nepřiznivý, v soudech převrácený, často řekneš dobrému zlé, a hořkému sladké (Iz. 5, 20.), a summou, čím srdce tvé naplněno bude, to také vynášeti budeš. Něž 15, 19. 45) totiž jakož v těle, bylo-li by oko slepé, kteréž má jiné oudy osvětlovati, tedy ovšem jiní oudové, jenž z přirození zrakem obdařeni nebývají, slepí býti musejí; tak také bylo-li by srdce tvé závistí, nepřizní, lakomstvím, pýchou a zpourou zaslepené, co pak tma, to jest zkáza přirozená, jaká bude, aneb co dobrého zpraví? 46) t. u vůli sobě odporným, jako jest Bůh a mammona. Jest pak mammona slovo syrské, jímž se míní zboží a bohatství, kteréž mnohé lidi jako služebníky a otroky sobě podmaňuje, k své vůli přivozuje, a od vůle Boží odvodí. Nebo chce Bůh, abychom ho milovali a jemu sloužili (Deuter. 6, 5.), ale mammona říká, že jest daremný věc Bohu sloužiti a bližnímu jako sobě přiti. (Mal. 3, 14.) Bůh poroučí dny sváteční světiti (Exod. 20, 8.), ale mammona nedá s pokojnou myslí dne svátečního přechekati. (Amos 8, 5.) Bůh přikazuje bídnému pomáhati, lačnému chleba uděleti, žízňivého napájeti (Iz. 58, 7.); la-

LAKOMSTVÍ. Potom že, poněvadž Bůh i ty ptáčky opatruje, kteříž nepracují, tedy ovšem svůj obraz, kterýž z jeho poručení v práci se vydává, opatrovati bude. Strany pak oděvu též tímto dvojím: Předně, že poněvadž Bůh dal nám tělo bez naší starosti, tedy také opatří to, čím bychom je odívali, výš v. 25. Potom, když Bůh pečuje nejen o zahradní kvítí, ale i o to polní, ovšem o přidávání nás pečovati ráčí. Nebo kvítí nepracuje, ale my z rozkazu jeho práci vedeme. K tomu, kvítí od něho nad Šalomouna slavněji přidáváno bývá, i takéť on nám aspoň mírný a prostřední dá oděv. Naposledy, kvítí jsouc nestálé, v jeho péči zůstává, i nad toť o nás stálejší, nežli jest ono, milostné péče neskládá. 2. Předkládáním hromadně věcí některých k zastavení nezřízené péče o obě spolu i o potravu i o oděv příslušejících: totiž 1: Že ta práce jest tak daremná, chtějí se bez Božího požehnání tím obem opatrovati, jako chtějí sobě zrůstu přidávati; výš v. 27. 2: Že ta povaha není křesťanská, ale pohanská, o to obě nezřízeně pečovati. 3: Že Bůh dobře ví, čeho potřebujeme, protož se toho, abychom opuštění býti měli od něho, nic nebojme. 4. Že jest to věc nerozumná, o něco se před časem starati a jako ryby před sakem lovit; níž v. 34. *Druhé*: Ctosti svatě hříchu tomu odporné, při níž považme? 1. Která jest to ctost? Pilné pečování o to, což přísluší k spasení. 2. Co nás k ní vésti má? Užitek takovým ode Pána zaslíbený.

26. Hledte na ptactvo ⁴⁹nebeské, žeť nesejí ani žnou, ani shromážďují do stodol, a však Otec váš nebeský živí je: i zdaliž vy jich mnohem nepřevyšujete?

27. A kdo z vás pečlivě myslé, může přidati ku postavě své loket jeden ⁵⁰?

28. A o oděv proč ⁵¹ se staráte? ⁵² Považte kvítí polního, kterak roste, ⁵³ nepracuje, ani ⁵⁴ nepřeđe.

29. A aj, pravím vám, že ani Šalomoun ⁵⁵ ve vsí slávě své tak odín nebyl, jako jedno z nich.

30. Poněvadž tedy ⁵⁶ trávu polní, ještě dnes jest, a zítra do ⁵⁷ peci bývá vložena, Bůh tak odívá, i zdaliž mnohem více vám toho nečiní, ⁵⁸ ó malé víry?

31. *Nepečujtež tedy říkající: Co budeme jísti? anebo: Co budeme píti? anebo: Čím se budeme odívali? Luk. 12, 22.

32. Nebo toho všeho pohané ⁵⁹ hledají. Víť zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete:

33. Ale hleďte nejprv království Božího ⁶⁰ a spravedlnosti jeho ⁶¹, a toto vše bude vám přidáno.

komá pak žádost k tomu člověka ponouká, aby bližnímu chléb vydřel (Amos 5, 11.) a o živnost jej, jako Achab Nábota o vinnici, připravil. 3 Král. 21, 15. 47) *Nedi: Nepracujte aneb nedělejte, ale nepečujte; a tak ne práci zapovídá, ale nezřízenou péči.* 48) *R. duši.* 49) *povětrné.* 50) *t. když jednoho lokte nemůže přidati, tedy ovšem více jich nepřidá. A protož, jakž sám Kristus Pán jinde dokládá (Luk. 12, 26.), poněvadž nemůžete s to býti, což nejmenšího jest, proč o jiné věci se staráte? Podobně výš 5, 36.* 51) *v myslí se fresujete.* 52) *posuďte.* 53) *neustává, neusiluje.* 54) *šije.* 55) *v největší, t. jemuž zvláštní bohatství a slávu Pán Bůh mimo jiné krále dáti slíbil i dal (3 Král. 4, 13.), tak že se jí nikoli ona královna dosti nadvíti nemohla (3 Král. 10, 4.); ovšem tedy jiní králové, neměvše takové slávy jako*

*Šalomoun, těm ušlechtilé oděným kvítkům vrovňati se nemohou. Vidí se tuto, že samo z sebe není hříchem roucha pěkného užívání podlé místa, věku a povolání. Pročť i muž onen pobožný Jozef a Daniel to učinil, že z rozkazu královského v pěkném oděvu chodil. Gen. 41, 42. Dan. 5, 29. Ale při užívání pěkného roucha nejvíce se tupí nádhernost a pýcha, proti níž Bůh skrze Izaiáše proroka a svatého Petra mluví a ji obzvláštně při ženském pohlaví haní (Iz. 3, 16. 1 Petr 3, 3.) a kteréž se příklad při Heródesovi králi (Skut. 12, 21.) a oně Bernice, manželce krále Agrippy, vidí. Skut. 25, 23. 56) *bylinu.* 57) *alembíku.* 58) *málo dověrní.* 59) *nad jiné věci hledají, t. o to jen usilují.* 60) *t. ve mně připraveného spasení a Boha v vás kralování, odkudž půjde i vaše s ním v nebi přebývání.* 61) *t. což jste, jako obyvatelé**

VŠETEČNÍ SOUDOVÉ. I. Záповěd Páně, v níž: 1. Soud nezřízený zastavuje. 2. Příčiny toho ukazuje: 1. Že by rovným za rovné takovým všetečným bylo odměněno. 2. Že takoví, kteříž jiné rádi přesuzují, obecně na sobě mrzutou škvvrku mívají.

II. *Napomenutí Páně*: 1. K rozšafnosti. Jaká má i proč při služebnících býti? 2. K modlitbám, jimž zvláštní zaslíbení činí, i toho slibu potvrzuje. 3. K ostříhání zákona přirozeného, s Zákonem psaným i s proroky se srovnávajícího.

34. Protož nepečujte ⁶² o zítřejší den; nebo zítřejší den pečovati bude o své věci. Dostít má ⁶³ den na svém trápení.

KAPITOLA VIII.

Zapovídá Pán všetečné soudy. 7. Učí ustavičným modlitbám. 12. Předkládá summu všech svatých Písem, i zákona přirozeného. 14. Vystřihá od cesty široké 15. a falešných proroků. 24. Posluhače své k domu na skále, anebo na písku vzdělanému připodobnil.

N

esuďtež ¹, *abyšte nebyli souzeni: *Luk. 6, 37. Řím. 2, 1. 1 Kor. 4, 3.*

2. Nebo jakým soudem soudíte, takovýmž budete souzeni; a jakouž *měrou měříte, takovouž bude vám zase odměřeno.

Mar. 4, 24. Luk. 6, 38.

3. ²Kterakž pak vidíš mrvu v oku bratra svého, a v oku svém břevna ³neznamenáš?

4. Aneb kterak díš bratru svému: Nechať ⁴vyjmu mrvu z oka tvého, a aj, břevno v oku tvém?

5. Pokrytče, ⁵vyjmi nejprv břevno z oka svého; a tehdy prohlédneš, aby vyňal mrvu z oka bratra svého.

6. Nedávejte svatého ⁶psům ⁷, aniž metce perel ⁸svých ⁹před svině ¹⁰, ať by snad nepotlačily jich nohama svýma ¹¹, a obrátíte se, neroztrhaly vás ¹².

7. *Proste, a dánof bude vám; hledejte, a naleznete; tlucte, a bude vám otevřino. *Níž 21, 22. Jer. 29, 12. Mar. 11, 24. Luk. 11, 9. Jan 14, 13.*

Item 16, 23. Efez. 6, 18. Kol. 4, 2. Jak. 1, 6. 1 Jan 3, 22. Item 5, 14.

toho království Bohu i bližním spravedlivě povinni. 62) o zítřek. 63) (každý) den na své bídě, t. dostít jest usilovati o to, aby přítomně dobře bylo; proč se má člověk tím trápati, což ještě nepřišlo, a kdo ví, přijde-li. A s tím se vším každý den hojně dosti bíd a lopot s sebou přinese.

1) *Neposuzujte, nepotupujte t. všetečně. Neboť nezapovídá Pán soudů v církvi i v světě zřízených, ale zastavuje soud nezřízený, kterýž pochází ne z povinnosti, ale z všetečnosti a nenávisti, ne pro napravení bližního, než k zhyzdění jeho; t. když kdo bližního přemítá na svědomí a u mysl jemu všetečně sahá. Jakéhož přesuzování se dostalo Davidovi (2 Král. 6, 16. Žalm 69, 11.), Kristu Pánu, Janovi Křtiteli (Mat. 11, 18.), i svatému Pavlu. (Skut. 28, 3. 1 Kor. 4, 3.) Kdož pak to činí, ten proti Bohu hřeší, že sobě to, což jeho jest vlastního, totiž do srdcí lidských nahlédati, osobuje (Jer. 17, 10.) a cizího služebníka všetečně soudí. (Řím. 14, 4.) Škodí i sobě, že na svou křehkost nepamatuje. (1 Kor. 10, 12.) Uhašuje i oheň*

lásky, kteráž množství hříchů příkrývá. Přísl. 10, 12. 2) Co pak tak hledíš na mrvu? t. s jakým svědomím menších hříchů svých bližních vyhledáváš a své větší sobě zlehčuješ, aneb je skrýváš? 3) necítíš. 4) vyvrhu. 5) vyvrz, t. sám k sobě nejprv přihlédní a naprav, potom pak jiného tresci. 6) totiž slova Božího, pokrmu i jiných všech věci stvořených posvěcujícího (1 Tim. 4, 5.) a lidí, aby svatí byli, jako Pán Bůh svatý jest, napominajícího. Lev. 19, 2. 7) totiž lidem nečistým, nevděným, nevděným, obžerným a nestydatým, kteříž neloliko po napomenutí nenapravi; ale ještě na ty, kdož jim k dobrému slouží, svým utrhaním a láním nestydatě štekají, jakž i Duch Páně svědčí, řka: Kdo tresce posměvače, dochází hanby, a kdo přimlouvá bezbožnému, (dochází) pohanění. Přísl. 9, 7. 8) t. věci nejdražších a nejčistších, jako jest slovo Boží, zásluha Kristova, svátosti od něho zřízené. Podob. níž 13, 45. 9) t. vám od Boha z milosrdenství pouhého propůjčených. 10) t. lidí hovadně zlobivé, nenapravitelné, a v žado-

ÚZKÁ CESTA. III. Výstraha Páně: 1. Od cesty široké. 2. Od falešných proroků, od nichž vystíhá slovy dvojími: 1: obecnými; 2: pod podobností předloženými, v nichž předkládá to dvě: *Jedno*: Povahy neb znamení těch učitelů, že totiž: 1. sami k úřadům a službám běží; 2. pod ovčím rouchem se kryjí; 3. jsou lakomci a učení jedovaté pod způsobem tvárným mají; 4. zlé ovoce učení i života nesou; 5. lidu nic neprospívají a jsou tak

8. Nebo každý, kdož prosí¹⁴, bere; a kdož hledá, nalézá; a tomu, jenž tluče, bude otevřeno.

9. Anž který z vás jest člověk, jehož kdyby prosil syn jeho za chléb, dal by jemu kamene?

10. A prosil-li by za rybu, zdali dá jemu hada?

11. Poněvadž tedy vy, *jsouce zlí, umíte dobré dary dávatí dětem svým, čím více Otec váš, jenž jest v nebesích, dá dobré věci těm, kteříž ho prosí?

Gen. 6, 5. Jer. 17, 9.

12. *A protož všecko jakž byste chtěli, aby vám lidé činili, tak i vy činite jim; toť zajisté jest Zákon i proroci¹⁵.

Tob. 4, 16. Luk. 6, 31.

13. Vcházejte těsnou branou¹⁶; nebo prostranná brána a široká cesta¹⁷ jest, kteráž vede k zahynutí, a mnoho jest těch, kteříž vcházejí skrze ni.

14. ¹⁸Nebo těsná jest brána a úzká cesta, kteráž vede k životu; a málo jest nalézajících ji.

s. Zedele. 15. Pilně se pak varujte falešných proroků¹⁹, kteříž přicházejí k vám v ²⁰rouše ovčím, ale vnitř jsou vlci ²¹hltaví.

sv. Grogici. 16. Po ovocích jejich²² poznáte je. Zdaliž sbírají z trní hrozny, aneb z bodlácí fiky²³?

stech těla jako svině v bahně se křelející i po umytí svém do kalíšť bláta se častokrát navracující. 2 Petr 2, 22. 11) t. slova i svátosti čistých, svým nehodným chozením v povolání nezlehčili a čistým Božím službám neutrhali, aneb jich v porouhání nedali. 12) t. slovem i skutkem vám neškodili. 13) t. Boha. 14) t. z víry pravé (Jak. 1, 6.), a podle vůle Boží (1 Jan 5, 14.), za to, což by k rozšíření jeho Božské slávy a k spasení našemu sloužilo. Nebo sic jinak, kdož se s tím chybuje, nic na Bohu neobdrží. Čehož příklad při synech Zebedeových (Mat. 20, 22.) a svatého Jakuba některých posluchačích. Jak. 4, 3. Jako by tedy řekl: Poněvadž mezi lidmi z přirození svého zatvrdilými a neúčinnými to se častokrát děje, že někdo tak dlouho prosí, až to, čehož žádá, obdržívá; tak dlouho hledá, až vždy, čeho potřebuje, nalézá; tak dlouho tluče, až jemu pro jeho nezbedné tlučení otevřeno bývá: ovšem tedy Bůh vám prosícím, hledajícím a tlučoucím to, čehož potřebujete, z milosti dá, jakožto ten, kterýž darů svých vám sám od sebe poskytl, hledati sebe velí (Iz. 55, 6.) a v tom, když tlučete na dvěře jeho milosrdenství, zvláštní zalíbení má, anobrž k sobě všechných žízlivých a pracovitých volá. Iz. 55, 1. Níž 11, 28. 15) t. k tomu cíli Zákon i proroci

směřují a slouží. 16) t. tělo své s jeho vášněmi křičte (Gal. 5, 24.), a skrze mnohá ssouzení do království Božího jděte. Skut. 14, 22. 17) t. tělu zkaženému velmi líbí a přjemná. Neboť tu Kristus Pán připodobňuje království nebeské k hradu a městu nějakému, do něhož by brána byla velmi těsná, a cesta ostrá i úzká. Peklo pak přirovnává k místu, do něhož by brána byla prostranná a cesta čistá, zvolná. 18) Ale, ješto. 19) t. učitelů takových, kteříž scestně neb falešně učení předkládají, a jakž prorok Boží dí, vidění srdce svého mluví a ne z úst Hospodinových. Jer. 23, 16. 20) oděvu, t. mnohými věcmi zlost svou a faleš přikrývají, jako jest: 1. Jméno Boží, jímž se přiodívají. Jer. 14, 14. Item 23, 31. 2. Povolání k úřadům od biskupů slavných a posloupnost jejich. Jer. 18, 18. 3. Zákon Boží a jeho čítání. Jer. 8, 8. 4. Pošmournost zevnitřní a pokora anjelská. Luk. 16, 15. 2 Kor. 11, 14. Kol. 2, 18. 5. Řeči úlisné. Řím. 16, 18. 6. Divové a zázrakové. Deut. 13, 1. 2 Tes. 2, 9. 7. Darové rozliční Ducha svatého. 3 Král. 22, 24. 8. Chlůba marná v tom, že hledají obecného dobrého. Num. 16, 3. 21) uchravující, t. lidé lakomí. 22) totiž: 1. Po učení zlém, bludném a Písmům svatým odporném (1 Tim. 4, 1.), jakž jest těch, kteříž lid od poety

FALEŠNÍ PROROCI. dobří, jako bodláčí. *Druhé*: Pomsty, kteréž na ty učitele přijdou, totiž že z lidu Božího jako zlý strom budou vyhlazeni a na věčné zatracení uvrženi. — IV. Napomenutí Páně služebníkům i lidu ku pobožnosti učiněné, v němž: *Jedno*: Dvoje ctitele Boží aneb křesťany v známost uvodí: 1. Marné, kteříž jazykem štědrě se k Bohu přiznávají, ale životem tomu odpírají. 2. Pravé, kteříž vůli jeho svatou konati se všelijak snaží, kdyžto 1: v něho věří; 2: život svůj zákonem jeho řídí. *Druhé*: Obojích těch ctitelů odplatu před oči staví: 1. Pravých služebníků i lidu, království nebeské; výš verš 21. 2. Marných ctitelů pomsty hrozné, totiž že 1: práce jejich pokryté a ku Pánu se ústní přiznávání v nic jim přijde, v. 22.; 2: Pán se jich odečte i je od sebe zažene. — V. Služba k ostříhání Božího slova učiněná: 1. Předložením užítku; 2. ukázáním škody z neplnění Božího slova jdoucí.

17. Takť každý strom dobrý ovoce dobré nese, ²⁴zlý pak strom zlé ovoce nese.

18. Nemůžef dobrý strom zlého ovoce nésti, ani strom zlý ovoce dobrého vydávati.

19. Všeliký strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyfat a na oheň uvržen bývá.

20. A tak tedy po ovocích jejich poznáte je.

21. *Ne každý, kdož mi říká: Pane, Pane ²⁵, vejde do království nebeského; ale ten, kdož činí vůli ²⁶Otce mého, kterýž v nebesích jest.

Níž 25, 11. Luk. 6, 46.

22. Mnozíť mi dějí v onen den ²⁷: Pane, Pane, zdaliž sme ve jménu tvém ²⁸neprorokovali, a ve jménu tvém ďablů nevymítali? a v tvém jménu ²⁹divů mnohých nečinili?

23. A tehdyť jim vyznám ³⁰, že sem vás nikdy neznal ³¹: Odejděte ode mne ³²činitelé nepravosti.

24. *A protož každého, kdož slyší slova má tato ³³, a plní je, připodobním muži ³⁴moudrému, kterýž ustavěl dům svůj ³⁵ na skále ³⁶.

Luk. 6, 47. Řím. 2, 13. Jak. 1, 22.

Boží odvodí a ku počtě cizích Bohů, obrazů, modl, svatých neb světic vedou; lidská ustanovení Božským odporná lidem předkládají (Ezech. 20, 18.) a tak svůj práh podlé Božího kladou, to jest své výmyslky Božímu slovu rovnají, (Ezech. 43, 8.) odpuštění hříchů v zásluhách lidských ukazují, až i ti, kteříž tělo Kristovo zbožňují. 2. Potom když svátostmi leckomus i nekajíceimu, v jiném smyslu a úmyslu nežli jsou od Krista Pána zřízeny a ustanoveny, vědomě slouží. 3. Po životu nepřikladném, (Filip. 3, 18. 19.) hříchů osvobození, na sobě ani na lidu jich netrestání, proti čemuž Bůh tak mluví: Byť byli stáli v radě mé, (totiž byť byli ode mne z milosti poslání) jistě že by byli ohlašovali slova má lidu mému, a byliť by je odvraceli od cesty jejich zlé a od nešlechtnosti předsevzetí jejich. Jer. 23, 22. **23**) t. jakož není možné z trní hroznů a z bodláčí fiků nazbírati, tak také není možné z učení falešného a nečistého užítků spasitelných dojíti, ale jako jedem musí jim otráven býti. Podlé čehož Pán svědčí, že povede-li slepý slepého, oba

do jámy upadnou. Luk. 6, 39. Podobně též o falešných prorocích Pán Bůh pr: ví, že lidu prázdného, totiž bez užítku zanechávají. Jer. 23, 16. **24**) *Ř. shnilý, práchnivý, doutnatý, tak hmed.* **25**) *t. není k spasení dosti i pravé a čisté učení předkládati a k němu se přiznávati, ale život se musí s učením srovnávati.* **26**) *t. jejíž jsou ty dvě hlavní částky: 1. Víra v Krista Pána. Jan 6, 40. 2. Z té víry život šlechtný (1 Tes. 4, 3.) a láska k bližním upřímá. 1 Jan 3, 23.* **27**) *t. v den soudný.* **28**) *t. podlé tvého poručení, ano i podlé moci a darů sobě od tebe udělení.* **29**) *moci nedokazovali.* **30**) *totiž zjevně a světle povím, anobřz výpověď jim učiním.* **31**) *totiž za své vyvolené sem vás neměl.* **32**) *kteříž pášete nepravosti, t. vy, kteříž ste se ve všelijaké nešlechtnosti vydávali a v rodu starém zůstávali i ještě zůstáváte.* **33**) *totiž netoliko tato přítomná, ale i jiná všechna kázání má.* **34**) *opatrněmu.* **35**) *t. svou víru, lásku, naději, pobožnost, svědomí své a summou samého sebe, jako živý kámen v chrám duchovní. 1 Petr 2, 4.* **36**)

MALOMOCNÝ OČIŠTĚN. I. O očistění člověka malomocného od Krista Pána, při čemž povážíme toho dvého: *Jedno*: Dvoji příčiny, kterouž byl Pán k tomu skutku vzbuzen, z nichž jest: 1. Další, t. předně čas příhodný ku potvrzení na hoře činěného kázání. Potom zástup tu přítomný utvrditi se u víře žádostivý. 2. Bližší, a ta jest víra malomocného, s níž 1: ku Pánu přistoupil; 2: poctivost Božskou jemu učinil; 3: v modlitbě své jeho důstojnou moc vyznával a za věci časné s výminkou se modlil. *Druhé*: Způsobu dvojího, kterýž Pán při tom skutku zachoval, jedno: učiniti jej maje, a tu 1. malo-

25. I spadl příval, a přišly řeky, a váli větrové³⁷ a obořili se na ten dům, ale nepadl³⁸; nebo založen byl na skále.

26. Každý pak, kdož slyší slova má tato a neplní jich, připodobněn bude muži bláznů, kterýž ustavěl dům svůj na písku³⁹.

27. *I spadl příval, a přišly řeky, a váli větrové a⁴⁰ obořili se na ten dům; i padl⁴¹, a byl pád jeho veliký. *Ez. 13, 11.*

28. *Stalo se pak, když dokonal Ježíš řeči tyto, že se⁴² převelmi divili zástupové učení jeho. *Mar. 1, 22. Luk. 2, 47. Item 4, 32.*

29. Nebo učil je, jako moc maje⁴³, a ne jako⁴⁴ zákonníci.

KAPITOLA VIII.

Uzdravil Pán malomocného; 5. služebníka setníkova; 14. svekruši Petrovu, 16. i jiné mnohé; 19. jednoho k sobě přijíti, druhého od sebe pustiti nechtěl. 23. A ač neslavný u světa byl Pán, však ho moře, větrové, 28. i ďáblové poslouchati musili.

Nečedle 3.
po všech
králích.

A když sstupoval s té hory¹, šli za ním zástupové mnozí².
2. A* aj, malomocný³ přišed⁴, klaněl se jemu, řka: Pane, kdyby jen chtěl⁵, můžeš mne očistiti. *Mar. 1, 40. Luk. 5, 12.*

3. I vztáh Ježíš ruku, dotekl se ho, řka: Chci, buď čist. A hned očištěno jest malomocenství jeho.

t. na Kristu. Iz. 28, 16. 37) t. jakázkoli pokušení a protivensství přicházela. 38) t. toho člověka na Kristu právě vzdělaného žádná věc z rukou jeho Božských nemohla vzíti, (Jan 10, 28.) a jakékoli brány pekelné, to jest jakázkoli moc ďáblová proti němu odolati. (Níž 16, 18.) Nebo silnější jest ten, kterýž jest v něm, nežli kterýž jest v světě. (1 Jan 4, 4.) A kdož v Hospodina doufá, nepohne se na věky. Žalm 125, 1. 39) t. zakládal se na své pošmournosti, domnělé svatosti, na svém utíkání se k bohům cizím, rouchu sprostném, postu a jiných k tomu podobných věcech. 40) opřeli. 41) t. v čas pokušení ukázalo se, že toho člověka náboženství bylo pouhé pokrytství. 42) děsili se. 43) t. jako pravý Bůh a vydavatel Zákona, lidská srdce svým učením pronikal a na ně i žádosti jejich zlé sáhal, (výš 5, 22. a t. d.) i je k dobrému rozněcoval; čehož farizeové nečinili, ale jalově a robotně svých povinností odbývali a na skutcích zevnitřních naplnění Zákona zakládali a tak jako oni falešní proroci prázdného a lačného lidu nechávali. Jer. 23, 16. 44) Učitelé jejich.

1) t. té o níž výš 5, a na níž obšírným kázáním k ctnému životu učedníkům svým sloužil. Již pak tuto (jakž se v této i v další kapitole ukazuje) divy a zázraky před mořem, na moři i za mořem činil, jimiž potvrdil: 1. Kázání svého na hoře činěného. 2. Toho, že jest pravý Bůh, kterýž v nebi, na zemi, na moři i jinde všudy panuje. 3. Že jest i prorok ten, jehož všickni všudy poslouchati mají. Deut. 18, 15. 4. Že pro Židy i pohany, a tak pro všecky na svět přišel. Protož teď Žida od malomocenství očistil, a pohana služebníka setníkova uzdravil. **2)** t. jati jsouce jeho kázáním, kteréž jako moc maje činiti ráčil. Výš 7, 29. **3)** Jaká to byla nemoc i jak lidem pouhým k zhojení nemožná, viz o tom Lev. 13; 4 Král. 5, 7. **4)** totiž ne někde v poli, ale v nějakém městě. Luk. 5, 12. K čemuž působením Božím a dílem Duha svatého i svou bídou byl veden. Takť Bůh mnohé i těžkostmi k své milosti obrací. Job 36, 8. a t. d. Oz. 2, 6. 7. Luk. 15, 17. **5)** t. není tobě ta věc jako jiným lidem nemožná. Takť sluší za časné věci s výminkou se modliti i na vůli Boží přestávati a říkati: Ó milý Pane, můžeš mne v mé nemoci po-

SETNÍK. mocného se dotekl; 2. slovo mocné k očištění jeho promluvil; druhé: když jej již učinil; tu pak troje příkázání jemu vydal: 1. aby toho skutku před časem nerozhlásoval; 2. k knězi šel; 3. na znamení vděčnosti dar svůj obětoval. — II. O uzdravení od Krista Pána služebníka setníkova, při čemž souditi sluší věci dvoje: *Jedny*: Strany setníka, totiž: 1. Místo, v němž bydlil a svého měl nemocného. 2. Víru, kterouž pronesl 1: jítím ku Pánu; 2: modlitbou horlivou; 3: milováním bližního svého i nemocného; 4: pokorou, z níž se k své nehodnosti znal; 5: slavným smýšlením o Kristově moci,

4. I dí jemu Ježíš: Viziž aby žádnému nepravil⁶; ale jdi, ukaž se knězi, a obětuj dar ten, kterýž⁷ přikázal Mojžíš⁸ na svědectví jim.

5. *A když vcházel Ježíš do Kafarnaum, přistoupil k němu⁹ ¹⁰setník, prose ho

Luk. 7, 2.

6. A rka: Pane, ¹¹služebník můj ¹²leží doma ¹³šlakem poražený, velmi se trápě.

7. I dí mu Ježíš: Já přijdu a uzdravím ho.

8. A odpovídaje setník, řekl: Pane, nejsem¹⁴ hoden, aby všel pod střechu mou; ale toliko rei slovo¹⁵, a uzdraven bude služebník můj.

9. Nebo i já¹⁶ jsem člověk moci poddaný, maje pod sebou ¹⁷žoldněře; a však dí-li tomuto: Jdi! tedy jde; a jinému: Přid! a přijde; a služebníkmu svému: Učiň toto! a učiní.

10. Tedy uslyšev to Ježíš, podivil se, a jdoucím za sebou řekl: Amen pravím vám, ani v Izraeli¹⁸ ¹⁹tak veliké víry sem nenalezl.

11. Pravím pak vám, žeť přijdou mnozí od východu i od západu, a stoliti budou ²⁰s Abrahamem, s Izákem a s Jákobem v království nebeském²¹:

zdraviti, mne chudého statečkem obdařiti, mé nepřátele v přátele proměnití, mne z této potupy jako z hnoje pozdvihnouti, maje klíč života i smrti, delšího mi života propůjčiti. A protož tobě se cele na ruce pokládám; ty věda, co by k rozmnožení tvé slávy a k mému spasení sloužilo, rač se mnou, jakžť se líbí, naložiti, jít na tom rád chci přestati. Tak nás příkladem svým učí Kristus se modlití (níž 26, 39.) a velí na milosti své přestávati. Deut. 3, 26. 2 Kor. 12, 9. 6) t. prvé nežli knězi a to proto, aby kněz zlostí proti Kristu hořící, zvěda, že jest od Krista Pána ten malomocný uzdraven, spíše toho skutku svatého nepotupil, nežli jej schválil. 7) *Narádil, o čemž viz Lev. 14, 4. 8) na osvědčení t. toho, že jsem já Bůh a Mesias ten pravý, kterýž zázračné skutky moci svou činiti měl. Izai. 35, 5. atd.* Vidíme tuto, že bezbožní v den soudný tolik svědků proti sobě míti budou, kolikožkoli sobě pomoci a služeb k víře i ku pobožnosti činěných měli, aneb skutků Božích viděli. Níž 11, 20. atd. Jan 12, 48. 9) *t. buď sám osobně, buď skrze starší židovské. Luk. 7, 3.* Smyslí pak větší díl učitelů, že ten příchod setníkoví se přivlastňuje proto, že což kdo skrze jiného dělá, to jemu připisováno bývá, a že ačkoli tento setník k Kristu Pánu tělem nešel, však věrou k němu přistoupil. 10) *Centurio.*

11) *Mládenec, syn. 12) zvrhl se. 13) ochrnutý. 14) R. dostatečný, způsobilý. 15) t. není tobě potřebí, milý Pane, jako jiným lékařům k nemocnému přicházeti, flastrů přikládati a traňků dávatí, ale jen rei; hnedť musí nemoc odejítí a zdraví se navrátiti. Věřil tedy tento o Kristu, že jest pravý Bůh. Nebo samého Boha jest vlastnost, samým slovem co chce činiti, (Žal. 33, 9.) i těch věcí, jichž není, jako by byly, povolávati. Řím. 4, 17. 16) totiž když já mohu s něco býti, nad to ty. Nebo já jsem pouhý člověk: ty pak jsi Bůh pravý; já jsem pod moci jiného t. císaře Tiberia, bez jehož vůle nic činiti nemohu: ty pak jsi sobě volný; děláš-li co, žádný toho nezruší; (Iz. 14, 27.) já mám pod sebou lid služebný, obyčejně svévolný, avšak povolám-li kterého, jde ke mně, a rozkáží-li mu co učiniti, učiní: ale ty máš sobě všecko volné, všecken svět a tvor všecken, anobřž smrt i život, zdraví i nemoc. Deut. 32, 39. 1 Král. 2, 6. 17) *služebné. 18) t. tehdež na světě přebývajícím.* Nebo víra svatých otců jejich velikou chválu má, (Žid. 11.) ale tito, kteříž nehorlivější se býti zdáli, jen eti, slávy a zboží při Kristu hledali, (níž 20, 20. Skut. 1, 6.) a aby on koho, nejsa jemu přítomen tělem, mohl uzdraviti, neb vzkřísiti, o tom nesmyslili. Jan 11, 32. 19) *t. takové. 20) t. toho budou užívati, což Abrahamovi jest**

NEMOCNÍ v němž se utvrzoval rovnáním sebe k němu, a moci své k jeho moci.
UZDRAVOVÁNÍ. *Druhé:* Strany Krista, totiž jak se k tomu setníkovi ukázati ráčil, a to:
Jedno: V přístupu jeho, kdežto 1: Že k němu přijde; ochotně se ozval,
 verš 7. 2: Víru jeho velice schválil, verš 10. 3: S naplněním žádosti jeho pro zkušeni
 jeho prodlil; mezi tím pak o povolání pohanů: odkud? kam? a s jakým užitkem po-
 volání budou? i o zavržení Židů: kam se dostanou i čeho okoušeti budou, prorokoval.
Druhé: V propouštění ho od sebe. 1: Rozkázal mu odjiti, a ten skutek viděti. 2: Víře
 jeho skutek ten připsal a v ní hojněji jej utvrdil. — III. O uzdravení svegruše Petrovy
 i jiných nemocných: 1. Kde se to dalo? 2. Kdy? 3. Jak? 4. Proč? 5. I co se po uzdra-
 vení jich zběhlo? — IV. O obrácení se nějakého zákonníka k Kristu Pánu: 1. S jakou
 ochotností i jakým úmyslem to učinil? 2. Co mu Pán k tomu říkal?

12. Ale synové²² království vyvrženi budou do temností ze-
 vnitřních²³; tamť bude pláč a škřípení zubů.

13. I řekl Ježíš setníkovi: Jdiž, a jakžs uvěřil, staň se tobě. I
 uzdraven jest služebník jeho v tu hodinu²⁴.

14. A *přišel Ježíš do domu Petrova, uzřel svegruši jeho, ana
²⁵leží a má zimnici. *Mar. 1, 29. Luk. 4, 38.*

15. I dotekl se ruky její, a hned ²⁶přestala ji zimnice; i vstala a
 posluhovala jim²⁷.

16. A když byl ²⁸večer, přivedli k němu mnohé, ²⁹kteríž dá-
 belství měli; a on vymítal duchy zlé slovem, a vsecky, kteríž ³⁰se
 zle měli, uzdravil:

17. Aby se naplnilo povědění ³¹skrze *Izaiáše proroka řkoucího:
 Onť ³²vzal na se ³³mdloby naše, a neduhy naše nesl. *Is. 53, 4. 1 Petr 2, 24.*

18. *Vida pak Ježíš zástupy mnohé okolo sebe, kázal ³⁴přepła-
 viti se na druhou stranu. *Mar. 4, 35. Luk. 8, 22.*

19. A *přistoupiv jeden zákonník, řekl jemu: Mistře, půjdu za
 tebou, kamžkoli půjdeš. *Luk. 9, 57.*

20. I dí mu Ježíš: Lišky doupata mají, a ptactvo nebeské hnízda³⁵;
 ale Syn člověka nemá, kdeby hlavu sklonil.

21. *Jiný pak z učedníků jeho řekl jemu: Pane, dopuť mi prvě
 odjiti a ³⁶pochovatí otce mého. *Luk. 6, 59.*

zaslíbeno a v Kristu splněno. 21) t. zde
 v církvi a potom v věčné slávě. 22) totiž
 Židé, jejichž jest přijetí za syny, (Řím. 9, 4.)
 i nyníjší mnozí marní křesťané a svatě
 církve schovanci a strážkové. 23) t. ven z krá-
 lovství Božího, kdež nejsou než tmy a trá-
 pení, nad něž nic hroznějšího býti nemůže.
 24) Jiní přidávají: A navrátil se setník do
 do domu svého, nalezl služebníka uzdraveného.
 25) Ř. zvrhla se. 26) pustila. 27) t. stro-
 jením pokrmů a nápoje. 28) soumrak. 29)
 ďábelníky. 30) nemocní byli. 31) Pově-
 dění to prorocké o duchovním lékařství
 v Kristu připraveném znějící, výborně se
 evanjelistovi k věci trefuje. Nebo jakož ne-
 moci tělesné znamením jsou našich nemocí
 duchovních; tak také skrze Krista uzdravo-
 vání jich jistotou jest lékařství duchovního

v něm složeného. Uzdravujeť pak nás Kri-
 stus Pán na vnitřním člověku, jakož snímá-
 ním z nás hříchů tak také skrze Ducha
 svatého našeho srdce a mysli obnovováním
 a znovu zplozováním. 32) přejal. 33) ne-
 moci. 34) přepraviti se, t. aby po práci od-
 počínul, a jiným potom také kázal, i jiná
 dobrodini činil. Nemáť pak tak rozumino
 býti, že by od sebe učedníky zaslal, nebo
 s nimi se plavil, (níž verš 23.) ale když dí,
 že se kázal přeplaviti, míní to, že jim poru-
 čil lodí i jiné potřeby k plavení přichystati.
 35) Jakoby řekl: Hledáš-li těla svého opa-
 tření, cti, slávy a zboží, nenajdeš toho u mne;
 ale chceš-li mým učedníkem býti, raději se
 stroj ku pokušení, nežli k rozkoši užívání.
 Nebo i ti ptáci bohatší jsou nežli já v tomto
 smrtelném životě; oni mají hnízda svá, ale

BOUŘE MOŘSKÁ. V. O bouři stalé na moři, při níž spatřovati sluší: *Jedno*: Strhnutí se té bouře, při čemž se pokládá: 1. Čas, kdy se strhla? Když Pán na lodi vsedl. 2. Osoby, proti nimž se strhla, t. proti Kristu a učedníkům jeho. 3. Velikost její, totiž že lodi vlnobitím přikrývala, avšak ji nezvrátila. *Druhé*: Spokojení té bouře ode Pána, kdež to se předkládá: 1. Příčina k tomu spokojení, totiž modlitbou apoštolů daná. 2. Způsob té bouře přetržení, totiž rozkazem Kristovým. 3. Užitek, jenž jest sláva Kristova, z toho takové bouře spokojení pošlý. — VI. O dvou ďábelnicích: 1. Kde byli? 2. Co lidem činili? 3. Oč se na Krista, nenáležitě však, domlouvali? 4. Čeho se na něm dožádali? 5. Jakým způsobem to vykonali, což sobě na Pánu vyprosili? 6. Co k tomu skutku obyvatelé té krajiny říkali?

22. Ale Ježíš řekl jemu: ³⁷Pod za mnou, a nech ať mrtví ³⁸ pochovávají mrtvé své³⁹.

23. A když *vstoupil na lodi, vstoupili za ním i učedníci jeho. Mar. 4, 35. Luk. 8, 22.

24. A aj, bouře veliká stala se na moři⁴⁰, tak že vlny přikrývaly lodi; on pak spal. po těch hečích.

25. A přistoupivše učedníci jeho, zbudili jej, řkouce: Pane, zachovej nás, hynemeť⁴¹!

26. I dí jim: Proč se bojíte, ó malé víry. Tedy ⁴²vstav, ⁴³přimluvil větrům a moři; i stalo se utišení veliké.

27. Lidé pak divili se, řkouce: Kteraký jest tento, že ho i větrové, i moře poslouchají?

28. *A když se přeplavil na druhou stranu do krajiny Gergezenenských, potkali se s ním dva ďábelníci⁴⁴ z hrobů⁴⁵ vyšlí, ⁴⁶ukrutní náramně, takže pro ně žádný nemohl tou cestou choditi. Mar. 5, 1. Luk. 8, 26.

29. A aj, zkríkli, řkouce: Co je ⁴⁷nám po tobě, Ježíši, Synu Boží? přišel si sem před časem⁴⁸ trápití nás⁴⁹.

já nemám, kde bych svou hlavu skloniti mohl. **36)** pohřbiti. **37)** následuj mne. **38)** totiž mrtví duchovně; to jest, kteříž víry pravé nemají a nenapravitelní zůstávají, v rozkoše těla se vydávají a tak podlé. těla živi jsouce, více k mrtvým nežli k živým podobni bývají, když totiž věci časných, smrti páchnoucích, a ne věčných čenichají. 1 Tim. 5, 6. Nezapovídáť pak tu Pán těl mrtvých i rodičů poctivě pochovávat, ale jakož to ukazuje, že on bezbožných nechává po svých hlavách choditi, a nevěřícím k jiným nevěřícím se táhnouti; tak také k tomu slouží, aby každý, k čemuž od něho jest povolán, k tomu, by pak to s opuštěním rodičů jíti mělo, ochotně šel, (Luk. 14, 26.) a více na první tabuli Zákona, nežli na druhou se ohlédal, jináče jestliže by kdo rodičů více nežli jeho sobě vážil, ten by mrtvosti ducha na sobě dokazoval. Takť sou i apoštolé učinili, že přísluhování stolů opustili a kázání pilni byli. Skut. 7, 3. **39)** t. tělesně mrtvé. **40)** totiž když Pán s svými učedníky na lodi vsedl. Ačkoli tedy oni z rozkazu jeho se plavili, avšak na ně pokušení dopustil pro jejich zkušeni, mdloby jejich proneseni, a nám naučení dán, jakož v tom, že i na věrné v povolání svém věrně pracující pokušení

přicházeti bude, tak i v tom, abychom věděli, co v takový čas nám činiti sluší. **41)** t. sic jinak, neretuješ-li nás, musíme zahynouti. Vidímeť pak tuto příklad jakož toho, že ačkoli Pán Bůh za příčinami slušnými svých vyvolených v pokušeních, jakoby na ně nic nedbal a nadevším spal, nechává; avšak časem svým jim zase spomáhá a jako ze sna se probuzuje, tak když bouře světa ukrocuje; (Žal. 78, 65.) tak i toho příklad jest tuto, že my v pokušeních máme před jeho milostí Božskou na modlitbách úpěti a jako ze sna jej buditi. **42)** a jsa probuzen, procitív. **43)** okřikl větry, pohrozil větrům. **44)** totiž jakž jedno pokušení na moři utichlo, hned jiné na zemi a to ještě těžší jim nastalo. Takť Pán z jedněch pokušení do druhých své vyvolené z hodných příčin vede. Žal. 34, 20. **45)** t. do nichž je byl ďábel vypudil, aby je více děsil a strašil, nýbrž to ukázal, že on sobě v těch byt oblibuje, kterýchž ústa jsou hrob otevřený, (Řím. 3, 13.) a kteříž tělesně živi jsouce, duchovně mrtví jsou. 1 Tim. 5, 6. **46)** hrozit, líti. **47)** Ř. nám a tobě. **48)** t. přede dnem soudným, o němž kdož věřiti nechce a jemu se posmívá, ten za horšího nežli jest ďábel držán býti může. **49)** t. svou přítomností a svědomí navrácením

ŠLAKEM PORAŽENÝ. I. O dvojím dobrodiní Kristovu šlakem poraženému učiněném. *Jednom:* Duchovním, v odpuštění hříchů záležejícím, při němž hleděti sluší na to dvě: 1. Na Krista, a tu viděti: Předně příčiny dvě k tomu dobrodiní dané, totiž: Jeho do Kafarnaum příchodem. Item, věrou a modlitbou nosičů i nemocného. Potom způsob učinění toho dobrodiní, totiž že Pán: Předně, za syna svého přijal toho nemocného. Potom, svaté rozhršení jemu vědomě dáti ráčil. Při čemž suďte: Co jest hříchů odpuštění? kdo? kde? a jak ho dochází? 2. Na nepřátely Kristovy a soud jejich převrácený.

30. *A bylo opodál od nich stádo veliké ⁵⁰veprů pasoucích se.

Mar. 5, 11. Luk. 8, 32.

31. Ďáblové pak prosili ho, řkouce: Jestliže nás vymítáš, dopuští nám vjíti do toho stáda veprů ⁵¹.

32. I řekl jim: Jděte ⁵². A oni vyšedše, vešli do stáda těch veprů; a aj, hnalo se ⁵³ prudce všecko stádo těch veprů s vrchu dolů do moře, i ⁵⁴ztonuli v vodách.

33. Pastýři pak utekli; a přisedše do města, vypravovali to všecko, i o těch ďábelnicích ⁵⁵.

34. A aj, všecko město vyšlo ⁵⁶v cestu Ježíšovi; a uzřevše ho, prosili, aby šel z končin jejich ⁵⁷.

KAPITOLA IX.

Uzdravil Kristus šlakem poraženého; 9. povolal Matouše; 14. na otázku o postu odpověď dal; 20. ženu, kteráž byla nemocí svou ztrápena, uzdravil; 23. dceru knížete vzkřísil; 27. slepým dvěma zrak navrátil; 32. z němého ďábelství vyhnal; 35. všudy vůkol chodě kázal; 36. a nad rozptýlenými ovceci lítost měl.

Uvedle 19.

po
sv. Trojici.

Avstoupiv ¹ na lodí², přeplavil ³se, a přišel do města svého ⁴.

2. *A aj, přinesli ⁵ mu ⁶šlakem poraženého ležícího na loži. A viděv ⁷ Ježíš víru jejich, dí šlakem poraženému: Doufej synu⁸, odpuštění sou tobě hříchové tvoji. *Mar. 2, 3. Luk. 5, 18.*

3. A aj, někteří z zákonníků řekli sami v sobě: Tento se rouhá ⁹.

i z lidí nás vymítáním. 50) sviní. 51) t. proto, aby Gergezenští, vidouce takovou škodu sobě učiněnou, Krista i s učením jeho sobě zošklivili a jemu zlořečili. Také i Jobovi ďábel škodu nemalou učinil, aby tudy on k zlořečení Bohu vzbuzen byl. Job 1, 16. 19. 52) dovolil jim toho Kristus Pán proto, aby ten skutek slavný vyvržení ďábelství, za tou příčinou, skrze ty pastýře mnohým v známost uveden byl, a aby ti obyvatelé zkušeni byli, jak rádi hostě takového, totiž Krista, sobě přítomného měli, ano i ti z manství ďáblova vyproštění, aby vidouce příklad na veprích, jak s nimi ďábel nelitostivě nakládal, již na péči se měli, a jemu při sobě více místa nedávali. 53) s chvátáním. 54) ř. zemřeli. 55) t. co se dalo při nich. 56) proti. 57) t. proto, aby snad ještě nějaká jiná škoda se jim nestala. Také bezbožný svět více sviní než svého spasení sobě váží.

1) Ježíš. 2) t. na tu, na kteréž se byl přeplavil do krajiny Gergezenenské, výš 8, 28. 3) t. přes jezero Jenezaretské, zase do Ga-

lilee. Čímž ukázáno jest netoliko to, že Kristus Pán svou milost odjímá od těch, kteříž sobě více sviní, to jest žádostí svých tělesných a hovadných, nežli království Božího, váží; tak i to, že on pro nevděčné lidi svých věrných neopouští, ale jich hledá, a jakož slunce pro mnohé slepé a na oči krhavé, kteříž na ně hleděti nemohou, s svým východem nemešká, tak také on, to věčné slunce spravedlnosti, (Malach. 4, 2.) nevděčností mnohých v svém díle sobě nepřekáží, ale paprsky milosrdenství svého vyvolené své osvěcuje a nohy jejich, aby po cestách jeho kráčeli, zpravuje. Luk. 1, 79. 4) t. do Kafarnaum, kdež opustiv Nazaret, (výš 4, 13) byt svůj měl, a mimo jiná města více kázání i divů činil, a jako jeden z obyvatelů plat dával. Níž 17, 24. 5) t. do toho domu, kdež služby svaté konati ráčil. Luk. 5, 17. 6) kontraktem poraženého: na ruce neb na nohy kleslého, ochrnutého. 7) t. i svou vševedoucností, i po jistém ovoci víry to poznav, že při těch lidech, a při tom nemocném jest víra.

ŠLAKEM PORÁŽENÝ. *Druhém:* Tělesném, v uzdravení toho člověka podlé těla záležejícím, při němž vizme věci dvoje: Jedny s strany Krista lékaře, a tu suďme to dvě: 1. Příčiny dvě, kteréž jej k uzdravení toho člověka vzbudily, totiž: Předně, zlost nepřátel, z níž je trestati ráčil. Potom, dobrotivost jeho, z níž toho, že má moc hříchy odpouštěti, skutkem dokázal. 2. Způsob, jímž ten skutek učiniti ráčil. 1: Vnitř, mocí svou Božskou. 2: Zevnitř, slovem svým, kdyžto mocně rozkázal tomu nemocnému: 1. Vstáti a síly sobě navracené užívat. 2. Na důvod uzdravení lůžko na sebe vzíti. 3. Domů jíti a své práce konati. Druhé s strany obecného lidu, kterýž: 1. Tomu skutku se divil. 2. Boha z toho dobrodiní chválil. — II. O povolání svatého Matouše, při němž suďme: *Jedno:* Jeho povolání, o němž se vypravuje: 1. Od koho povolán? Od Krista. 2. Odkud? Z cla. 3. K čemu? K následování Krista a evanjelium kázání. *Druhé:* Přijetí toho povolání, a to: Předně, od Matouše, kterýž 1: hned Krista uposlechl; 2: hody připravil, a mnohých získání hledaje,

4. A viděv¹⁰ Ježíš myšlení jejich, řekl: Proč vy myslíte zlé věci¹¹ v srdcích svých? ●

5. Nebo co jest snáze říci,¹² to-li: Odpustěnit sou tobě hříchové? čili říci: Vstaň a chod?

6. Ale abyšte věděli¹³, žeť má moc Syn člověka¹⁴ na zemi odpouštěti hříchy; tedy dí šlakem poraženému: Vstana, vezmi na sebe lože své¹⁵, a jdi do domu svého.

7. Tedy vstav, odšel do domu svého.

8. A vidouce to zástupové,¹⁶ divili se, a velebili Boha, kterýž dal takovou moc lidem.

9. ¹⁷A jda odtud¹⁸ Ježíš, uřel člověka sedícího na cle¹⁹, ²⁰jmenem *Ma so. Matouše.* Matouše; i dí mu: Poď za mnou. I vstav, šel za ním.

10. Stalo se pak když seděl²¹ Ježíš za stolem²² v domě jeho, a aj, mnozí²³ celní a hříšníci přišedše, stolili s Ježíšem a učedníky jeho.

Nebo sic jinak, ačkoli k zdraví těla cizí víra prospívá, avšak poněvadž spravedlivý z víry živ bývá, (Abak. 2, 4.) odpustění hříchů by nebyl došel, kdyby sám byl víry pravé neměl. 8) t. poněvadž své hříchy i pokutu za ně na sebe vzloženou znáš, a tomu, žeť budou odpustěni, cele věříš, i pokání z nich činíš, dobré tedy myslí požívej a ode mne jich, jakožto Boha pravého, odpustění dověrně přijmi, a žeť tebe také z nemoci, kteráž jest pokutou hřícha, vysvobodím, nikoli nepochybuji. Protoť pak od hříchů odpustění Pán jej uzdravovati začal, že oni Boha s lidmi rozlučují, (Izai. 59, 2.) a všech metel jeho původem bývají. Protož tento lékař nejprve ten mrzutý talov odjal, a potom i tělu zdraví navrátit, a tak sebe duše i těla lékařem býti ukázal, a nám, abychom se prve o zdraví duše a teprv o zdraví těla starali, za příklad dal, jakž i David tak činil. Žalm 6; item 38. 9) t. myslili v srdci svém, (Mar. 2, 5.) že Kristus Pán bezbožně a nevděčně mluví. 10) t. jako pravý Bůh (Mar. 2, 8.) srdce jejich výborně poznav. 11) t. že bych se já rouhal a svatokrátězně moc Božskou sobě osobil. Mar. 2, 7. 12) totiž pouhému člověku oboje nemožné, ale mně Bohu pravému jedno jako druhé velmi snadné. 13) t. cele věřiti mohli. 14) t. já Mesias pravý, kterýž, ač

jsem člověk pravý, však také jsem Bůh, s Otcem svým i s Duchem svatým jednotný. 15) t. na znamení toho, že ne nějakým mámením, ale právě jsi uzdraven. 16) J. báli se. 17) pomlčje tudy, totiž chtěje jíti k moři. Mar. 2, 13. 18) totiž z domu toho, kdež člověka toho uzdravil a nebo z města Kafarnaum. 19) Tehdáž sv. Matouš jest povolán, když své lakomství pilně provozoval, a na to, aby se mu taková milost státi tu měla, mysliti neuměl. To pak proto se stalo: 1. Aby ukázáno bylo, že to jemu ne z jeho zásluhy, ale z milosti Boží, jako i jiným služebníkům jest učiněno. Jan 15, 16. 1 Kor. 15, 10. 2. Aby z vlastního zkušění, z srdce k srdci, o Božím milosrdenství jiným, jako i svatý Pavel, kázati mohl. 1 Tim. 1, 15. 3. Aby Kristova moc tudy patrnější byla, když by skrze takového neprošlého v umění a prostáka mocně své dílo dělal. Takt tam někdy Mojžíše povolal od stáda, Davida od ovcí, Elizea od pluhu, Amosa od volů. Exod. 3, 1. 1 Král. 16, 11. 3 Král. 19, 19. Amos 7, 14. 4. Abychom i my hříšní na ten příklad hledíce, nic o Božím milosrdenství nepochybovali. 20) Přijmi Matouše, kterýž sloužil Matouš. 21) Ř. on. 22) totiž hodů od svatého Matouše připravených užívaje. Luk. 5, 29. 23) Pu-

NESNÁZ O POSTY. k sobě jich pozval. Potom: od nepřátel, kteříž chtěvše učedníkům Pána zoškliviti, na ně se obořili, proti nimž Pán sebe zastával: 1. Předkládáním lidské potřeby toho, aby on s nimi oboval. 2. Písmi svatými milosrdenství nad obětí zvelebujícími. 3. Cílem svého příchodu na svět. — III. O rozepři, držané o posty: 1. Kdo ji začal? 2. Jak ji Pán zpravoval? 1: Předkládáním času, že totiž ještě čas k trápení nebyl přišel. 2. Že mdlých šetřiti sluší, což dvojím podobenstvím vysvětluje.

11. A vidouce to farizeové,²⁴ řekli učedníkům jeho: Proč s celnými a hříšníky jí Mistr váš?

12. Ježíš pak uslyšev to, řekl jim: Nepotřebujít zdraví lékaře, ale²⁵ nemocní.

13. Jdouce pak učte se²⁶, co jest to: *Milosrdenství chci a ne oběti²⁷. Nebo nepřišel sem volati spravedlivých²⁸, ale hříšných²⁹ ku pokání³⁰.

** Niže 12, 7. Mich. 6, 8. † Niž 21, 31. Mar. 2, 17. Luk. 5, 32. Item 19, 10. 1 Tim. 1, 15.*

14. *Tehdy přistoupili k němu učedníci Janovi, řkouce: Proč my a farizeové postíme se³¹ často, učedníci pak tvoji se nepostí? Mar. 2, 18.

15. I řekl jim Ježíš: *Zdaliž mohou synové³² ženichovi rmoutiti se, dokudž s nimi jest ženich? ale přijdouť dnové, když bude od nich odjat ženich³³, a tehdyť se budou postiti. Izai. 62, 5. Mar. 2, 19. Jan 3, 29.

16. Žádný zajisté nepřišívá³⁴ záplaty sukna³⁵ nového k rouchu³⁶ vetchému; nebo ta záplata jeho odtrhla by ještě nějaký díl od roucha, a tak³⁷ větší by díra byla.

blíkáni; tak níž. 24) řkou. Vidí se tu satanova chytrost, že tito synové jeho nedotazovali se Krista, kterýž by jim odpověď dáti mohl, ale udeřili se na jeho učedníky nedávno získané a ještě mdlé. 25) Ř. ale kteříž se zle mají. Jakoby řekl: Jakož tělesnému lékaři žádný nemůže spravedlivě za zlé míti, že k nemocnému chodí a s jeho ranami se obírá, tak i vy nemáte proč na mně se urážeti, že těchto potřená srdce hojím, lékařstvím v samém sobě způsobeným. Iz. 53, 5. Item 57, 15. A protož na vaše reptání nic naprosto nedbám, alebrž tyto na milost přijímám; vás pak, kterýmž se zdá, že mne nepotřebujete, zamítám. 26) t. na to, abyšte milosrdenství prokazovali, všecku snažnost vynaložte, a tak prvé nežli byšte mne učili, co já mám činiti, sami prvé jaká jest vaše povinnost a čeho sobě více Bůh váží, milosrdného-li srdce, čili zevnitřních obětí, se počte. 27) Viz Oz. 6, 6. 28) t. u sebe. Řím. 9, 31. 29) t. hříchy své znajících, a k milosrdenství Božtému se utíkajících. Luk. 18, 13. 30) Neosvobozujeť tedy svaté evanjelium hříchů a života rozpustilého, ale pobožnému učí a k němu slouží. Protož Pán Kristus od napominání ku pokání kázati začal, i učedníkům svým totéž činiti rozkázal. Mar. 1, 15. Luk. 24, 47. 31) Ř. mnoho; t. poněvadž my a Farizeové časté posty držíme, proč tvoji učedníci aspoň příkladu našeho nenásledují? 32) pokojilka ženichova; Mar. 2, 19, t. ti, kteréž sobě ženich za zvláštní

a milé tovaryše a přátely neb družby zvoluje, a je i do nejtajnějšího pokojilka svého pouští, jichž příklad viz Judik. 14, 11. Mínit se pak tím ženichem Kristus, (Jan 3, 29.) kterýž svou přítomností vyvolené své jako milé hostě na svadbě obveseluje. Synové pak ti rozumějí se apoštolé, s nimiž jako na nějaké svadbě Kristus laskavě nakládá a je svými přátely nazvati ráčil. Jan 15, 15. 33) totiž Kristus skrze smrt. 34) V podobenství tomto novým sukmem i sudem míní Pán lidi k snášení věci útrpných a nepohodlných zvyklé; starým pak sukmem a k rozpučení snadným sudem rozumí své vnové získané, mdlé a nestatečné apoštoly; novým pak vínem nazývá život útrpný a tělu odporný. Ukazuje tedy Pán to, že k jeho apoštolům, nedávno získaným a útrpnému životu nezvyklým, nenáleželo hned z počátku z příkra pokračovati a postem, více někdy z obyčeje nežli z potřeby ustaveným, obtěžovati a k tomu, aby s jinými zvyklými zároveň táhli, je přidržeti. Nebo jakož sukno vetché snadně se roztrhne, a sud starý novým vínem silným rozpukne, tak také učedníci Páně mdlí, kdyby z počátku do těžkého jha zapřaháni byli, snad by tím byli se od Krista odraziti dali, a větší škodu svému tělu učinili, nežli by se tím postem k modlitbám roznítili. Jiní (čehož se poněkud propůjčiti může) ty záplaty slyší na zlé obyčeje, vášně, navyklosti, a na lidská ustanovení a nálezky, jichž jako nějakých záplat k učení čistému

KNÍŽE ŽIDOVSKÉ. IV. O knížeti školy židovské. Jedno: Kdo byl? Druhé: Co jej zarmouceného potkalo? Třetí: Co v té těžkosti činil? 1. Svou bídu znal. 2. K Kristu šel. 3. Dobře o moci jeho, ač s mdlobou však, smyslil. Čtvrté: Jak se Pán k němu měl? 1. Pro utvrzení jeho u víře skutek zvláštní na cestě učinil; verš 20. 2. Deerku jemu vzkřísil; verš 25. — V. O ženě, nemoc svou trpící. *Jedno*: Čím svou víru pronesla? 1. K Kristu se obrácením. 2. Pokorou. 3. Vší moci Kristu připsáváním. *Druhé*: Čeho z té víry došla? 1. Za dceru Boží jest vyhlášena. 2. Na duši i na těle jest uzdravena. — VI. O navrácení zraku dvěma slepým. 1. Kdy jest navrácen? 2. Od koho? 3. Kde? 4. Jak se to dalo? 5. Co se při tom zběhlo? 1: Pán pro jejich zkušení, a toho že nehledá

17. Aniž lejí vína nového do nádob starých; sic jinak ³⁸ rozpuknou se sudové, a víno se vyleje, a sudové se ³⁹ zkaží. Ale víno nové lejí do nových nádob, a bývá obé zachováno ⁴⁰.

18. *A když on to k nim mluvil, aj ⁴¹ kníže jedno přistoupivši, klanělo se jemu, řkuc: Dcera má nyní ⁴² umřela; ale poď, vlož na ni ruku svou, a budeť živa. *Luk. 8, 41. Mar. 5, 22. sc. Trojici.*

19. A vstav Ježíš, šel za ním, i učedníci jeho.

20. (A aj, *žena, kteráž ⁴³ nemocí svou trápena byla ode dvanácti let, přistoupivši po zadu, dotkla se podolka roucha jeho;

Lev. 15, 25. Mar. 5, 25. Luk. 8, 43.

21. Nebo řekla sama v sobě ⁴⁴: Dotknu-li se jen toliko roucha jeho, ⁴⁵ uzdravena budu.

22. Ježíš pak obrátiv se a uzřev ji, řekl: Doufej dcero ⁴⁶, víra tvá tě ⁴⁷ uzdravila. I ozdravěla ta žena té ⁴⁸ chvíle.)

23. Přišed pak Ježíš do domu knížete, a uzřev trubače ⁴⁹ i zástup hlučící ⁵⁰,

24. Řekl jim: Odejďtež; nebť neumřela ⁵¹ děvečka, ale spí. I posmívali se jemu.

25. A když byl vyhnán zástup, všed tam, ujal ji za ruku její: i vstala ta děvečka.

26. A roznesla se pověst ta po vši té zemi.

27. A když šel odtud Ježíš, šli za ním dva slepí, volajíce a řkouce: Smiluj se nad námi*, synu Davidův. *Niž 20, 30. Zjev. 5, 5.*

28. A když všel ⁵² do domu, přistoupili k němu ti slepí; i dí jim Ježíš: Věříte-li, že to mohu učiniti? Řekli jemu: ⁵³ Ovšem Pane.

29. Tedy dotekl se očí jejich, řka: Podlé víry vaší staniž se vám.

nenáleží přilepovati. Novým pak sudem rozumějí nová srdce, do nichžto nové víno, totiž evanjelium svaté má vléváno býti. 35) nevalchovaného, nevypraveného. 36) starému. 37) Ř. horší roztržení, roztrhnutí. 38) opuknou. 39) Ř. zhynou. 40) Takž totiž i moji učedníci, když budou obnoveni a lépe utvrzeni, budou také k životu novému, útrpnému a jim neobvyčejnému přidržáni a tak při mně zachováni. 41) (Cirkevní) zpráve přistoupiv, klaněl se. 42) dokonala. 43) Ř. krvotokem. 44) t. myslila. 45) zachována, vyproštěna. 46) t. rozumějí tomu, že já se k tobě otcovsky mám, nemyslí a nestrachuj se, jako by mne tím svým dotčením urazila

neb k hněcu popudila. 47) zachovala, spasil. 48) Ř. hodiny. 49) t. kteříž svým troubením žalostným a naříkavým ku pláči ponoukali, a jichž ku pohřbu najímáním mnozí svou pýchu tím provozovali. Pohané pak o nich smyslili, že jejich troubením diblíkové v zámutku kojeni byli. 50) t. velmi hrubě kvílící (Mar. 5, 38. Luk. 8, 52.) a čehož potřebí ku pohřbu chystající. 51) t. Kristu mrtvá nebyla, jemuž všecko, i mrtvé, živo jest, a dobrých i zlých smrt snem v Písmích svatých slove; (Jan 11, 11. Skut. 7, 60. 3 Král. 14, 20. 31.) anobř Kristu tak možné jest vzkřísiti, jako ze sna vzbuditi. 52) domů, totiž kdež v tom městě Kafarnaum bydlil.

PRÁCE KRISTOVA. své chvály dokázání, ohlašovali jim toho zapověděl. 2: Skutek ten předce jest rozhlášen. — VII. O vyvržení ďábelství: 1. Jaké bylo? 2. Kdy vyvrženo? 3. Z koho? 4. Jak kteří toho skutku užili? 1: Zástupové vděčnost prokázali. 3: Fari-zeové ďáblu ten skutek přičítali. — VIII. O služebnících církve: 1. Kdo jest jejich knížetem, a jak svého úřadu pilný? 2. Jak jsou oni potřební? 3. Od koho a jak hledání býtí mají?

30. I otevřiny sou oči jejich⁵⁴; zapověděl jim⁵⁵ pak tuze Ježíš, řka: *Viztež ať nižádný o tom nezví. *Níž 12, 16. Mar. 1, 43. Item 7, 36. Luk. 5, 14.*

31. Ale oni vyšedše⁵⁶, rozhlásali jej⁵⁷ po vší té zemi.

32. A když oni vycházeli⁵⁸, aj *přivedli⁵⁹ mu člověka němého, majícího ďábelství. *Níž 12, 22. Mar. 3, 22. Luk. 11, 14.*

33. A když vyvrženo bylo ďábelství, mluvil němý. I divili se zástupové, řkouce: Že nikdy nic nebylo vídáno⁶⁰ takového v Izraeli.

34. Farizeové pak pravili: ⁶¹Mocí knížete ďábelského vymítá ďáblu.

35. *I obcházel Ježíš všecka města i⁶² městečka, uče⁶³ v školách jejich, a káže evanjelium království⁶⁴, a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh v lidu. *Mar. 6, 6. Luk. 13, 22.*

36. *A⁶⁵ když hleděl na zástupy, slitovalo se mu jich, že byli ⁶⁶opuštěni a rozptýleni⁶⁷ jako ovce, nemající pastýře. *Mar. 6, 34.*

37. Tedy dí učedníkům svým: *Žeň zajisté jest mnohá⁶⁸, ale dělníků málo⁶⁹. *Luk. 10, 2.*

38. *Protož proste Pána⁷⁰ žni, ať⁷¹ vypudí dělníky na žeň svou. *Efez. 6, 19. 2 Tes. 3, 1.*

KAPITOLA X.

O rozeslání dvanácti apoštolů s mocí: 8. i divy činiti i učiti; 9. a jak by se při tom míti měli, i ve všech nesnadnostech na ně přicházejících. 16. O pokušení a kříži pro následování Krista.

A svolav k sobě *dvanácte¹ učedníků svých, dal jim moc² nad duchy nečistými, aby je vymítali a aby uzdravovali všelikou nemoc, i všeliký neduh³. *Mar. 3, 13. Luk. 9, 1.*

53) Ano. 54) t. zrakem obdařený. 55) t. jakož pro jiné příčiny jemu výborné známé, tak i proto, že by bez pochyby tím přítomným ohlašováním toho skutku sláva Boží nebyla rozšířena, a že oni za kazatele zvoleni od něho nebyli. 56) t. z domu toho, v kterémž Kristus Pán svůj byt měl. 57) t. Krista; což proti vůli jeho činivše, bez lžičku býti nemohli. 58) totiž ti slepí od Krista Pána uzdravení. Jakoby řekl: Ještě dobře nevyšli ti slepí, jimž Kristus Pán zvláštní dobrodiní učinil, ať jiní přišli, jimž takovéž milosti své udělil, a že on čině dobře nám lidem, neustává, ale k sobě vždycky nuzným a bídným dvěře milosrdenství svého otvírá, zřetelně potvrdil. 59) t. obyvatelé té země Galilejské. 60) tak. 61) Ř. v knížeti ďáblu. 62) vsi. 63) v shromážděních. 64) totiž kterých k tomu směňuje, aby v nás Bůh kraloval, a každý z nás s ním v jeho království nebeském býti mohl. 65) vida.

66) rozpuštění beze vší zprávy a řádu. 67) t. sem i tam se toulali a spasení se uplati chtěli a již toho, čehož se Mojžíš obával, okoušeli. Num. 27, 17. 68) t. mnoho jest vycolených, kteříž jako obilíčko zralé domů, to jest do věčného života sklizeni býti a dostati se žádají. 69) t. věrných služebníků. 70) t. Otce, Syna i Ducha svatého. 71) vypobízá; t. mocí díla svého rychle věrné služebníky i proti vůli jejich ku práci vystrojil; jako učinil to Mojžíšovi, Izaiášovi, Jeremiášovi i jiným. Exod. 4, 10. Iz. 6, 4. Jer. 1, 6. Item 20, 4.

1) t. pro naplnění figury dvanácti oněch patriarchů. Nebo jakož skrze onyno roz-plození sou tělesně synové Abrahamovi, tak skrze apoštoly synové Boží jako písek na břehu mořském sou rozmnoženi. Gen. 15, 5. 2) proti duchům. 3) t. proto, aby ti divové učení jejich pečeti, (Mar. 16, 16.) a slávu Kristovu, že on skutky ďáblu kazí

ROZESLÁNÍ APOŠTOLŮ. I. O rozeslání od Krista Pána apoštolů, při čemž posoudíme té dvojí částky hlavní: *Jedno*: Moci a darů jim k tomu propůjčených, totiž: 1. Jaká to moc byla? Kázati a divy činiti. 2. Kterým a kolika osobám svěřena? Dvanácti apoštolům. *Druhé*: Povázíme dvojí zprávy jim dané, jak by se chovati měli. *Jedno*: Při službách a konání jich, totiž: 1. Kde je na onen čas konati měli? V Judstvy a ne mezi pohany. 2. Co kázati? Království nebeské. 3. Čím toho kázání potvrzovati? Činěním divů. 4. Jakým úmyslem ty služby konati? Ne pro zisk těla, ale z milosti. *Druhé*: K osobám, a to:

2. Dvanácti pak apoštolů jména jsou tato⁴: První⁵ Šimon, jenž slove Petr, a Ondřej bratr jeho, Jakub Zebedeův a Jan bratr jeho,

3. Filip a Bartoloměj, Tomáš a Matouš, jenž byl celný, Jakub syn Alfeův a Lebbeus, příjmím Thaddeus,

4. Šimon Kananitský⁶ a Jidáš Iškariotský, kterýž i zradil ho.

5. Těch dvanácte poslal Ježíš, ^{Ἰα} ^{σο. Σιμουα} ^{α. Ιουδ.} ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹

ROZESLÁNÍ APOŠTOLŮ. 1. Svým vlastním. Předně, na tu cestu potravy nebratí. Potom, na opatrování Božím skrze lidi pobožné přestávají. 2. K osobám jiných, a to dvojnásob: 1. Vyvoleným Božím, při čemž Pán poroučí apoštolům: Nejprv po vděčeném přijímání svatých služeb je poznávati. Za tím, u takových hospodou býti. Naposledy, pokoj dobrého svědomí jim přisvědčovati. 2. K zatracencům. Těm pak měli: 1. Pokoj dobrého svědomí odjímati. 2. Pomsty slovem i zevnitřním znamením osvědčovati. — II. O pokušeních na apoštoly i jiné věrné přicházejících, při čemž hleděti sluší na to dvě: *Jedno*: Jaká to

10. Ani mošny¹⁴ na cestu, ani dvou sukni¹⁵, ani obuvi, ani hůlky¹⁶; hodent jest zajisté dělník pokrmu svého.

11. A do kteréhožkoli města neb městečka vešli byste, vzepete se, kdoby v něm hodný¹⁷ byl, a tu pobuďte¹⁸, až byste vyšli odtud¹⁹.

12. A vcházejíce do domu, pozdravtež ho²⁰.

13. A jestližeť bude dům ten hodný,²¹ pokoj váš přijdiž naň²²; pakližby nebyl hodný, pokoj váš navratíž se k vám²³.

14. A kdožkoli nepřijal by vás, a neuposlechl by řeči vašich, vyjdouce ven z domu neb z města toho, vyraztež prach z noh svých²⁴.

15. Amen, pravím vám: Lehčeji bude zemi Sodomských a Gomorských v den soudný²⁵, nežli městu tomu²⁶.

16. Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky²⁷. Protož buďte opatrní²⁸ jako hadové, a²⁹ sprostní jako holubice.

o něž Jidášovi pečovati poručil, (Jan 12, 6. item 13, 29.) a apoštolé s sebou chléb nosili, (niz 15, 34.) anobř i věci jiné mívali; (2 Tim. 4, 13.) z toho tedy rozumí se: 1. Že to Páně poručení toliko na ten kratičký čas má slyšáno býti, v němž učedníci měli před ním předjíti, a rychle to zprávice, což jim on poručil, k němu se navrátiti. 2. Že jim tu k doufání v sebe samého sloužil, že když oni budou svou povinnost konati, i on je bude opatrovati, jakž se jich, měli-li jaký nedostatek na té cestě, ráčil dotazovati. Luk. 22, 35. 13) *do měsíců.* 14) *t. do níž byste sobě na tu cestu potravy nabratí mohli.* 15) *totiž z nichž byste v jedné cestou šli a do druhé, byla-li by toho jaká potřeba, se převléci mohli.* 16) *t. ani hůlky bráním se nemeškejte, a tím úmyslem, abyšte se bránili, a tak v svou sílu a ochranu doufali, ji nebežte, ale mně se cele dověřte. Meškati se tedy a doufati v svých moudrostech tu Pán apoštolům zapovídá, ješto sic hůlku, jíž by se podpírali, jim vzíti velí. Mar. 6, 8. 17) *t. pobožný a dobrého žádostivý. Takový pak jest ten, kterýž se před Bohem srdcem upřímným níží, a za nehodného sebe milosti jeho soudí, jakýž byl onen setník (výš 8, 8.) a ti, o nichž apoštol slavnou zmínku činí Žid. 11, 38. 18) *t. tu pozůstaňte, a jiných hospod, jako ti, kteříž dlouho někde myslí býti, lepších nehleďte a sem i tam se netoulejte, ovšem pak tu i jinde ledčehos neholdujte, obyčejem tuláků a falešných proroků, o nichž jaký jest soud apoštolský, viz 2 Tes. 3, 11. 1 Tim. 5, 13. 2 Tim. 3, 6. Judik. 19, při v. 8. 19) *totiž z toho města.* 20) *t. těm,****

*kteříž v něm bydlejí, dobrých věcí duchovních i tělesných žádejte. Někteří tu do textu přidávají toto, řkouce: Pokoj tomuto domu, aneb v tomto domě. 21) *t. hospodář i s svou čeládkou bydlící v tom domě bohabojný. 22) *t. evanjelium jemu kaž'e, a skrze ně v pokoji dobrého svědomí, jehož ste žádali jemu, potěšeně jej ustavujte. 23) *totiž tu, čehož byste jemu žádali, nedůjde, a vy, což na vás také jest, všecko Boží požeňání od něho odejměte, tak když jemu kázáním evanjelium pokoje dobrého svědomí svědčiti nebudete, ale jinam to čisté učení zvěstující pokoj s Bohem stalý odnesete. Na tom pak vy nic nestraťte, ale k dobrému vašemu to obráceno bude, tak že svou povinnost vykonajíce, duši svou vysvobodíte. Ezech. 33, 9. 24) *t. na osvědčení toho, že oni jako prach rozmetáni budou, (Žal. 1, 5.) a že vy i ten prach v té zemi, kdež nevděční bydlejí, v ošklivosti máte a s nimi naprosto nic míti nechcete. Podobně Judas v. 23. Při takovém pak osvědčování pomsty jest potřebí bedlivého soudu. Nebo i Kristus nepojednou, ale až právě svou zlost Židé dovršili, své království od nich odjal, (niz 21, 43.) a apoštolé dvakrát sotva neb třikrát to učinili, že se tak bezbožným osvědčovali. Skut. 13, 46. Item 18, 6. Item 20, 26. 25) *t. menší trestání na ty, kteříž bydleli v té zemi, nežli na tyto nevděčné důjde. Nebo tak časté pomoci slovem i zázraky ku pobožnosti Sodomským jako Židům činěny nebyly, ani sobě Krista v těle přítomného neměli. Viz podobně, niz 11, 21. 26) *t. nežli obyvatelům jeho. 27) *t. tak s vámi nakládati budou nepřátelé********

POKUŠENÍ VĚRNÝCH. pokušení býti měla? 1. Tajná i úkladů plná, při čemž vizme: Předně, k čemu je Pán připodobňuje? K vlkům. Potom, jak se v nich míti? Opatrně a upřímě. 2. Zjevná i ukrutná, při nichž Pán ukazuje 1: Místo, kamž měli dodávati býti Boží vyvolení? jimž poroučí Bohu se dověřovati, že je bude moudrostí darovati. 2: Osoby, kteréž těch pokušení příčinou býti měly? 1. Přátelé krevní. 2. Vůbec lidé rozliční, proti nimž Pán i s zaslíbením věčného života poroučí, udatně sobě počínati,

17. ³⁰ Vystříhejtež se pak lidí; nebť vás vydávati budou ³¹ do sněmů, a v shromážděních svých budou vás bičovati.

18. Ano i před vladaře i před krále vedeni budete pro mne, na svědectví proti nim, i těm národům³².

19. *Kdyžť pak vás vydadí³³, ³⁴ nebudtež pečliví, kterak aneb co byste mluvili; dánof bude³⁵ zajisté vám v tu hodinu, co budete míti mluvíti.

Mar. 13, 11. Luk. 12, 11.

20. Nebo ne vy jste, jenž mluvíte, ale duch Otce vašeho, jenž mluví ³⁶ v vás.

21. *Vydát pak bratr bratra na smrt, i otec syna; a povstanouť dítky proti rodičům a zmordují je.

Mich. 7, 6.

22. A budete v nenávisti všechněm³⁷ pro jméno mé³⁸. Ale kdož ³⁹ setrvá až do konce,⁴⁰ tent spasen bude.

jako vlni s ovceři. Ukázání sou tedy ovceři lidé upřími, dobří a Bohu se cele dověřující. Nebo co jest nad ovce sprostnějšího? co méně škodlivějšího? co mdlejšího? Vlky pak vyznamenání sou lidé vzteklí, lakomí, ukrutní atd. Nebo co jest nad vlky dravějšího? co obžernějšího? a nesytějšího? Obzvláštěť pak tu Kristus Pán míní tehdejší kněží, zákonníky a farizee, kteréž vlky nazývá, jakož pro jejich lakomství nenasyčené, kteréž i v chrámě, učinivše sobě z něho trh, (níž 21, 12.) i pod zástěrou dlouhých modliteb, provozovali; (níž 23, 14.) tak i pro jejich srdce k němu vražedné a neukojitelné, v němž se spokojiti nemohli, dokudž ho nezamordovali a jako nesežrali. A podnes jim podobní hořice zlostí proti věrným služebníkům i jiné proti nim vzbuzují, a na ně, jako někdy oni na Eliáše proroka a svaté apoštoly, že lid kormoutí a všecken svět bouří, (3 Král. 18, 17. Skut. 17, 6.) nepravě sčítají, odkudž na to přichází, že se věrní služebníci i s lidem pobožným, tak hladce jako ovce mezi vlky mívají. 28) *t. v spatřování nepřátel, a jejich okladům pokudž možné s dobrým svědomím vyhýbání.* Nebo jakož had to zná, že mezi ním a lidmi po pádu jest nepřátelství přirozené a dědičné, (Gen. 3, 15.) protož všelijak lidem vyhýbá a jim na oči nemnoho jde: tak vyvoleným znáti sluší, že mezi nimi a ďáblem, světem i Antikristem, není srozumění, protož se k nim formovati a s nimi jha táhnouti nemají. 2. Kor. 6, 15. Potom jakož had opatrně uší své zacpává, aby hlasu zaklánače neslyšel: (Žal. 58, 5. 6.) tak všechněm pobožným sluší,

ďábelských rad, světa tohoto vnaď, i nepřátel libých řečí nepřijímati, nýbrž ani na pohružky jejich nedbati. A summou, jakož had, nastane-li jaké jemu nebezpečství, hlavu svou ukrývá, a všecko tělo raději nežli hlavu svou k bití oddává a vynakládá: tak věřící povinni sou hlavy své Krista Ježíše (Efez. 1, 22.) ušetřovati, a raději své všecky věci i sebe vynaložiti, nežli jeho se zbaviti, mezi tím však v pokušení, jako někdy král David před Saulem, těch i jiných opatrností užívati. 29) *neškodící, nerohatí; t. nezlostní a nemstiví, ale upřími a lsti prázdní.* Nebo jakož holubice nemají z přirození v sobě žluči, není hněvivá a mstivá, aniž v nebezpečství před jiným ptačtvem žravým, jakého jiného outočistě, než aby uletěla, kde má; potká-li ji pak co odporného, pazourů svých k bránění se a vymstívání nebrousí, ale všecko trpělivě i s lkáním snáší: takovýž způsob při Božích vyvolených upřímy a lsti prázdný i trpělivý býti má. 30) *pilně se varujte; t. před nepřátely svatého evanjelium.* Jako by řekl: *Věšť Vám nebezpečství nastane od lidí než od nejlítější zvíři, a protož na péči se mějte.* 31) *do rady před starši.* 32) *totiž jakož proti těm ukrutným vrchnostem židovským a pohanským, tak i proti těm národům a lidem, nad nimiž takové vrchnosti tyrancké panují, a ti poddaní v tyranství jich následují.* 33) *t. k soudu.* 34) *nestarejte se.* 35) *t. od Ducha svatého vnuknuto.* 36) *skrže vás; t. není to vaše tak dalece pře, kterouž vedete, ale Boží, kterýž slávy své zastane, a skrže vás mocně nepřátelům odpirati bude.* 37) *t. na větším díle*

POTĚŠENÍ opatrnosti v vyhýbání nepřátelům užívati. *Druhé*: Čím by se měli v těch pokušeních potěšovati a sobě k stálosti sloužiti? 1. Příkladem svého Mistra a Pána. 2. Spatřováním mocného díla Božího. 3. Mllobou lidskou, že totiž těla toliko potrápí, duši pak nic uškoditi nemohou. 4. Hřůzou nebeského Pána, kterýž může duši i tělo zatratiti. 5. Ochranou Boží, kterouž mnohem hojněji při svých vyvolených nežli při jiném tvoru koná. 6. Soudem posledním, na němž, co se díti bude, Pán ukazuje. 7. Předkládáním sobě toho, že ta pokušení Božím řízením přicházejí. 8. Škodou, kteráž z odstupování

23. Když se pak vám budou protiviti v tom městě⁴¹, utecte do jiného⁴². Amen zajisté pravím vám, ⁴³nezchodíte měst izraelských, ažť přijde Syn člověka.

24. *Není učedník nad mistra, ani služebník nad pána svého⁴⁴.
Luk. 6, 40. Jan 13, 16. Item 15, 20.

25. Dostif jest učedníku, ⁴⁵aby byl jako mistr jeho, a služebník jako pán jeho. *Poněvadžť hospodáře⁴⁶ belzebubem nazývali, čím pak více domácí jeho?
Něž 12, 24. Mar. 3, 22. Luk. 11, 15. Jan 8, 48.

26. Protož* nebojte se jich; † nebť není nic ⁴⁷skrytého, což by nemělo býti zjeveno⁴⁸; ani co tajného, ješto by nemělo zvědíno býti.
** 1 Petr 3, 25. † Moudr. 1, 8. Mar. 4, 22. Luk. 8, 17.*

27. Což vám pravím ve tmách, pravte na světle⁴⁹, a ⁵⁰co v uši slyšíte, hlásejte na domích.

28. *A nebojte se těch, kteříž mordují tělo⁵¹, ale duše nemohou zamordovati; než bojte se raději toho⁵², kterýž může i duši i tělo zatratiti v pekelném ohni.
Izai. 51, 7. 12. Luk. 12, 4.

29. *Zdaliž nebývají prodáváni dva vrabečkové za penízek, a však ani jeden z nich nepadá⁵³ na zem bez vůle Otce vašeho. *Luk. 12, 6.*

30. Vaši pak i vlasové na hlavě všickni zečtení sou ⁵⁴.

31. Protož nebojte se; ⁵⁵dražší jste vy, nežli mnoho vrabců.

32. *Kdožkoli tedy vyzná mne⁵⁶ před lidmi, vyznámt i já jej⁵⁷ před Otcem svým, jenž jest v nebesích. *Luk. 12, 8. Zjev. 3, 5.*

a zvláště nepobožným. 38) t. pro mou čistou pravdu. 39) ostojí. 40) t. jakož těch pokušení, tak také do smrti. 41) t. do něhož byste vešli. 42) t. jinam se obraťte, a pro bázeň smrti povinnosti své nezanedbávejte. 43) Ř. nedokonáte; t. prvé nežli vy všecka města izraelská projdete, já za vámi přijdu, a učiti, kázati i divy činiti budu. Aneb jako by řekl: Já vám na pomoc Duchem svým a ochranou přispěji, a jako sebe přítomného ukáži, protož nechtě sobě žádný z vás tím, že od sebe vás posílám, nepřekáží. Někteří to slyší na jeho s pomstami rychlými k Jeruzalému přikročení, a jeho i s chrámem podvrácení. Jiní pak to na jeho příchod k soudu obracejí. 44) t. nemá býti rozkošnější, nedůtklivější a většího pohodlí užívati, nežli pán jeho. Protož což já podnikám, i vy trpělivě neste. Luk. 23, 31. Jan 15, 20. 45) t. na tom má učedník přestat. 46) viz 4 Král. 1, 2. 47) ukrytého. 48) Jako by řekl: Nic sobě utrhaním a pomlouváním vás od nepřátel vašich, anobř mých v dobré

práci nepřekázejte, ani tím, že své nevinosti před světem ukázati nemůžete. Neboť přijde ten čas, v němžto, byť se jakkoli nepřátelé bouřili, předece má pravda vůbec bude kázána, a vaše nevinost jako svíce na svícen vystavena, ano i jejich zlost a nepravost vyjevěna. 49) t. srdce udatného buďte, a co já vám v soukromosti pravím, to sobě v mysli skládejte a potom, když čas toho přijde, směle, svobodně a zjevně jako na domích to kažte a ohlašujte. Mar. 4, 22. 50) což já vám šepci, to kažte na střechách; t. zjevně a svobodně. Jaký tam býval způsob střech, viz Deut. 22, 8. Jud. 16, 27. 51) t. jestliže však jim Bůh dopustí co toho učiní. 52) t. Boha. 53) t. nehyme a lapen neb zastřelen nebývá. 54) Jako by řekl: Ovšem tedy dnové života vašeho zečtení sou, v nichž živi býti máte, aniž cíle od Boha sobě vyměřeného překročiti můžete. Job 14, 5. Skut. 17, 26. 55) lepší, důstojnější. 56) t. z viry pravé, za člověka i Boha pravého a Spasitele svého jediného. 57) t.

X.

S. MATOUŠE.

POTĚŠENÍ od Boha pochází. 9. Dobrou pří, že totiž pro Krista trpí. 10. Odměnou budoucí, kteráž dána bude 1: utrpení pro Krista snášejícím; 2: těm, kteříž by MNOHÁ. věrně jeho důvěrně přijímali, a dobrodiní jim i dosti malá činili.

33. *Kdož by pak mne zapřel před lidmi, zapřímť ho⁵⁸ i já před Otcem svým, kterýž jest v nebesích. *Mar. 8, 38. Luk. 9, 26. 2 Tim. 2, 12.*

1 Jan 2, 22, 23.

34. Nedomnívejte se, že bych přišel pokoj⁵⁹ dáti na zemi; *nepříšelt sem, abych pokoj uvedl, ale meč⁶⁰. *Mich. 7, 6. Luk. 12, 49.*

35. Přišelt sem zajisté, abych⁶¹ rozdělil člověka proti otcí jeho, a dceru proti materi její, a nevěstu proti svekruši její.

36. *A nepřátelé člověka budou domácí jeho. *Žalm 55, 13.*

37. *Kdo miluje otce neb matku více nežli mne⁶², není mne hoden; a kdož miluje syna neb dceru více nežli mne, není mne hoden⁶³. *Luk. 14, 26.*

38. A kdož neběře kříže svého⁶⁴ a⁶⁵ nenásleduje mne, není mne hoden.

39. *Kdož nalezne⁶⁶ duši svou, ztratit ji; a kdoby ztratil duši svou pro mne, nalezneť ji⁶⁷. *Níž 16, 25. Mar. 8, 35. Luk. 9, 24. Jan 12, 25.*

40. *Kdož vás přijímá, mneť přijímá; a kdo mne přijímá, přijímáť toho, kterýž mne poslal. *Luk. 10, 16. Jan 13, 20.*

41. *Kdo přijímá proroka ve jménu proroka⁶⁸, odplatu proroka vezme⁶⁹; a kdož přijímá spravedlivého⁷⁰ ve jménu spravedlivého, odplatu spravedlivého vezme. *3 Král. 17, 8. 4 Král. 4, 11.*

42. *A kdožbykoli dal jednomu⁷¹ z těchto maličkých toliko číši vody studené k nápoji ve jménu učedníka⁷²,⁷³ zajisté pravím vám,⁷⁴ neztratit odplaty své. *Níž 25, 35. Mar. 9, 41. Jan 12, 26.*

za svého vyvoleného a spoludědice života věčného. 58) totiž odečtu se ho, že on není mým vyvoleným a dědicem věčné slávy. 59) způsobiti, uvesti. 60) t. bouřky, roztržky a války i jiné těžkosti. Toho pak sám z sebe Kristus, ani jeho učení příčinou není. Nebo on věrným svým pokoj duchovní pozůstavil, (Jan 14, 27.) a slovem svým i k tělesnému pokoji napomíná; (Řím. 12, 18.) ale když své ovce z hrdla ďáblu běře a z světa je vyzvojuje, tedy za příčinou tou on se vztěká, a milovníky světa to v oči čpí. Protož ze zlosti to na Krista, že on převrací lid, (Luk. 23, 2.) i na jeho služebníky, že oni bouřek původem jsou, nepravě sčítá. Skut. 17, 6. 61) příčinou byl rozdělení; totiž z něho učení příčinu sobě budou bráti k roztržitosti a nevole. 62) t. kdož k vůli otcí a matce své, pro zalíbení se jim, neváží sobě mne uraziti a zapřiti. Pod tím pak zavřel Pán Kristus všechno, což jest na světě lidem nejmiřejšího, jako jest manželka, dítky, a jimi přátelé, zboží, čest i sláva tohoto světa. 63) totiž mně se nehodí a ode mne jakožto nehodný prýč zahrán bude. 64) t. věci útrpných pro mne a jméno mé na sebe vzložených

podnikati nechce. 65) nejde za mnou; totiž mne v životu i učení nenásleduje. Ti pak ne za Kristem, ale před Kristem jdou, kteříž za svými myšlenkami a nádezkami odcházejí. 66) život; t. komuž se zdá, že on, nechtěje své vůle ustupovati a pro Boha života svého vynakládati, dobře sebe a své věci opatřil, ten takový, byť jako strom do času kvetl, (Zal. 37, 35.) na věky zahyne. Níž 6, 26. 67) t. kdožby pro jméno Boží hrdla svého nasadil a proto za toho od lidí, jako by jej zmrhal, (Moudr. 5, 3.) držán byl, takový dájde těla oslaveného a Kristu nápodobného. Jan 12, 25. Filip. 3, 21. 68) t. proto, že jest prorok a Kristův služebník. Mar. 9, 41. 69) t. buď od proroka (podlé úřadu a povinnosti jeho) odplaceno jemu bude; buď též odplaty jeho prorok účasten učiněn bude. 70) t. v Krista věřícího a v něm ospravedněného. 71) t. by jednomu z apoštolů a jiných věrných, kteréž svět za maličko anobř za nic sobě pokládá, i nejmenší dobrodiní z víry pravé učinil. Níž 25, 40. 72) t. že jest Kristův účastník. Mar. 9, 41, 73) Amen. 74) neztratit by.

POSELSTVÍ JANOVO
K KRISTU.

I. O poselství Jana Křitele ku Pánu Kristu vyslaném, při němž sudme to dvě: *Jedno*: Posly, o nichž se vypravuje: 1. Kdy byli vysláni? Po předeslání před Kristem apoštolů; výš verš 1. 2. Za jakou příčinou? Za příčinou vězení Janova, a pověsti o zázracích Kristových. 3. S jakou otázkou byli poslání? S tou, byl-li by Kristus zaslíbeným Mesiášem? *Druhé*: Odpověď těm poslům od Krista Pána danou, v níž se zavírá: 1. Důvod, že jest on pravým Mesiášem. 2. Výstraha od pohoršení.

KAPITOLA XI.

Svatý Jan Křitel poslal z žaláře ku Pánu Kristu. 7. Svědectví slavné Pán dal Janovi před zástupy. 20. Měštům nekajícím domlouvá. 25. Otce svého chválí. 28. Všech ssouzených k sobě milostivě volá.

Istalo se, když 'přestal Ježíš těch příkázání dávati dvanácti učedníkům svým, bral se odtud, aby učil a kázal v městech jejich.²

Heb. 3. 2. Jan pak uslyšev³ v vězení o skutcích⁴ Kristových, poslal dva *adv. 1.* z učedníků svých,

3. A řekl jemu⁵: Ty-li jsi ten, ⁶ kterýž přijíti má, čili jiného ⁷ čekati máme?

4. I odpovídaje Ježíš, řekl jim: Jdouce zvěstujetež Janovi, co slyšíte a vidíte⁸:

5. Slepí vidí, a kulhaví chodí, malomocní se čistí, a hluchí slyší, mrtví z mrtvých vstávají, a chudým⁹ evanjelium se zvěstuje.

6. A blahoslavený jest, kdož se ¹⁰ nehorší na mně.

1) dokonat to kázání; přestal vyučovati, naučení toho předkládati. *R.* dokonat Ježíš příkazuje: t. zprávu a naučení dáváje, co by kázati a jak se na té cestě (o níž výš 10.) chovati měli. 2) t. buď v vlastech svatých apoštolů, to jest v Galilei, odkudž oni na větším díle všickni pošli (Skut. 2, 7.), buď v těch městech, kdež oni předeslání byče před ním, kázali, a že on za nimi půjde kázati, zaslíbení sobě od něho učiněné měli; výš 10, 23. Címž se ukazuje neustalá Kristova práce, že on vystrojiv jiné kázati, sám za nimi neodpočíval a v zahálku se nevydal, ale také sám ku příkladu jiným věrným služebníkům pracoval, v čemž ho svatý Pavel následoval, kdyžto Efezských po tři léta dnem i nocí ku pobožnosti napomínal, (Skut. 20, 31.) a k takové pilnosti Timotea probuzoval. 1 Tim. 4, 13. 2 Tim. 4, 2. 3) t. od učedníků svých, kteříž jemu o mládenci u města Naím vzkříšeném zvěstovali, a Kristu Pánu takové cti nepřáli (Luk. 7, 18.), nýbrž na něj i pro jiné skutky Janovi žalovali. (Jan 3, 26.) 4) t. divích a zázracích. 5) t. poroučel jim otázati se ho, aneb vzkázal jemu. 6) jdoucí, přijíti mají. 7) *R.* čekáme. Ne pro svou potřebu Jan poslal, nebo o Kristu prvé věděl, na něho Ducha svatého sstupujícího viděl, (výš 3, 16. Jan 1, 33.) i na

něj ukazoval. (Jan 1, 29.) Ale činil to příčinou svých učedníků, kteříž nerádi tomu byli, že mistr jejich v vězení sedí, mlčeti musí, potupen jest; Kristus pak jest sobě volen, směle káže, v slávě kvete, mnohé k sobě obrací. (Jan 3, 26.) A protož svatý Jan pro jejich napravení tam je odeslal. Při čemž viděti se může věrnost Jana svatého, kterouž Pánu svému zachoval, jako i oni apoštolé, jimž obětovati chtěli. Skut. 14, 14. 8) Mohl Pán svobodně říci: Já jsem Spasitel světa; ale na skutky ukázal, jakož proto, aby ku paměti jim ta znamení, po nichž poznán měl býti, (Izai. 35, 5.) přivedl, tak také za příklad se nám tu vystavil, abychom, za jakéž držání býti chceme, toho skutkem dokazovali. Jak. 2, 18. 9) t. kteříž jsou chudí duchem (výš 5, 3.), tiší (Izai. 61, 1.) a sumou skroušené srdce nad hříchy mající (Iz. 66, 2.), jimž vlastně ty noviny radostné o hříchů odpuštění a životu věčném zvěstovány býti mají. 10) neuráží. Nejedny jsou věci, z nichž sobě lidé na Kristu pohoršení (jako pavouk jed z kvítků) zbírají. Někteří se urážejí na jeho nízkém a potupném životu, (níž 13, 55. Izai. 53, 2.) a celém přísluhování; (1 Kor. 1, 23.) jiní, když se jim tak, jakžby se s jejich mozkem, ano i vůlí, srovnávalo, nekáže. Jan 6, 60. 66. Mat. 14, 3.)

SVĚDECTVÍ DANÉ II. Svědectví slavné od Krista Pána Janovi Křtiteli dané, při němž toho považme: 1. Kdy je vydal? Po odchodu poslů Janových. 2. Jaké to svědectví bylo? Dvoje. Jedno: Strany jeho osoby, totiž že jest 1: V učení čistém a ve všem dobrém stálý a ne nějaký jako třtina vrtký. 2: Trpělivý, upřímný a ne nějaký rozkošný a poehlebník dvořský.

7. A když oni odešli, počal Ježíš praviti zástupům o Janovi: Co ste vyšli na poušť¹¹ ¹²viděti? třtinu-li větrem se klátící¹³?

8. ¹⁴Aneb co ste vyšli viděti? člověka-li měkkým rouchem oděného¹⁵? Aj, kteříž¹⁶ se měkkým rouchem odívají, v domích královských jsou.

9. Aneb co ste vyšli viděti? Proroka-li? Jistě pravím vám, i ¹⁷více nežli proroka.

10. Tentof jest zajisté, o němž psáno: * Aj, já posílám¹⁸ anděla svého před tváří tvou, kterýžto připraví cestu tvou před tebou¹⁹.

Mal. 3, 1.

11. Amen pravím vám: Mezi ²⁰syny ženskými ²¹nepovstal větší²² nad Jana Křtitele; ale kdo jest nejmenší²³ v království nebeském²⁴, jestiž větší nežli on.

12. Ode dnů pak Jana Křtitele²⁵ až dosavad, království nebeské násilí trpí²⁶, a ti, ²⁷kteríž násilí činí²⁸, uchvacují je²⁹.

13. * Nebo všickni proroci i ten Zákon až do Jana prorokovali³⁰.

Luk. 16, 16.

Někteří, že ne mnoho lidí u světa slavných v Krista Pána věří (Jan 7, 48.); jiní, že když se Evangelium káže a království ďáblovo boří, hned bouřky a nevole vznikají (výš 10, 35.) a často i živné věci pro lidskou nevděčnost odjímány bývají (Jer. 44, 17.), čehož oni příčinu ne na svou nevděčnost, ale na Boží učení sčítají. **11)** *t. južskou, na niž svatý Jan služby konal. Výš 3, 1. 12) spatřiti, podívati se. 13) t. člověka-li nestálého? Nikolik, takový Jan Křtitel není. 14) Ř. Ale; tak niž verš 9. 15) t. pyšného a rozkošného. Jakoby řekl: Jestliže takového hledáte, tu ho nenajdete. Nebo Jan Křtitel není takový; ale na odpor tomu oděv z srsti velbloudových nosí. Výš 3, 4. 16) měkké roucho nosí. 17) důstojnějšího, většího: t. podle toho, že jiní proroci o Janovi prorokovali (Izai. 40, 3. Mal. 3, 1.), a Krista budoucího předpovídali; Jan pak na přítomného ukazoval. Jan 1, 29. 18) posla, legáta. 19) viz výš 3, 3. 20) těmi, jenž se z žen zrodili. 21) Ř. není vzbuzen, t. od Boha. Čímž se ukazuje, že taková zvláštní Boží nástrojové jeho zvláštním řízením na svět přicházejí, i od něho vyvolování, vzbuzování a povolávání bývají. 22) t. prorok neb učitel (Luk. 7, 28.), kterýžby k většímu oúřadu od Boha povolán byl a světleji o mně, Spasiteli svém, kázal, anobř na mně ukazoval. 23) t. buď Kristus, jehož lidé za menšího nežli Jana Křtitele pokládali, anobř mezi nešlechetnými ho počtli (Izai. 53, 12.), více*

sobě lotra Barabbáše nežli jeho vážili (Skut. 3, 14.), buď raději svatí apoštolé a jiní všickni jejich i nejsprostnější náměstkové, kteříž, ačkoli jsou v té částece menší nežli Jan Křtitel a byli, že po něm posléze k dílu Páně v církvi přistoupili a přistupují, avšak tím jsou větší a jeho převyšují, že o skutečích Kristových k spasení lidskému v utpení smrti, vzkříšení a na nebesa vstoupení konaných, světleji káží a svědčí; o kterýchž ač i on kázal, avšak to činil ne jako o stálých, ale jako o budoucích neb státi se majících. Někteří pak staří i noví učitelé ten smysl tuto vedou, že i ti nejmenší a nejpolebnější v nebi, v tom království nebeském, v té částece větší byli nežli Jan Křtitel, že oni již žádných strastí, bíd ani smrti se nebáli a radostí věčné užívali a užívají, ježto on těm bídám poddán býti, i smrt ještě podniknouti musil. Když tedy tu rozdílní smyslové jsou učitelů, nechť soudí pobožný a upřímný čtenář, který jest a není-li ten prostřední smysl k textu nejpřípadnější. **24) t. v církvi svaté. 25) t. od toho času, jakž Jan Křtitel kázati počal. 26) t. jakž sám Pán vykládá, každý jemu násilí činí, pravně a mocně se do něho tiskne (Luk. 16, 16.), násilnou mocí v ně vchází. 27) násilníci. 28) t. vroucím duchem se do něho tisknou. 29) t. jako bojovníci hradu nějakého brannou rukou dostávají. 30) t. budoucí věci toliko předpovídali; ale nyní to přítomné jest. 31) t. on**

NEVDĚČNOST ŽIDOVSKÁ. Druhé: S strany jeho ouřadu: 1. Jak veliký a slavný ouřad měl na sobě? Tak že všechny předešlé proroky, kteříž o něm prorokovali a budoucno Krista zvěstovali, tím převyšoval, že přítomnému cestu připravoval; apoštolům pak i jejich náměstkům, potom kázicím světleji nežli on o skutečích Kristových, již k spasení stalých, rovný nebyl, ovšem jich nepřevýšil. 2. S jakým užitkem v tom ouřadu pracoval? S takovým, že byl velikou příčinou rozšíření Kristova království. — III. Naříkání Kristovo nad nevděčností židovskou v pohrdnutí jím i Janem Křtitelem prokázanou, v kterémžto: Jedno: Podobenství předkládá a v něm připodobňuje: 1. Lid tehdejší Židovský k nevhodným dětem. 2. Svůj život nad Jana Křtitele zvolnější a kázání potěšenější k troubení libému. 3. Jana Křtitele život útrpný a způsob osuhlý k zpívání žalostnému.

14. A chcete-li přijíti: *ont jest Eliáš³¹, kterýž přijíti měl.

Mal. 4, 5.

15. Kdo má uši³² k slyšení, slyš.

16. *Ale k komu připodobním³³ pokolení toto? Podobno jest dětem sedícím³⁴ na ryncích, a na tovaryše své volajícím. *Luk. 7, 31.*

17. A říkajícím: Pískali sme vám³⁵, a neskákali ste; žalostně sme naříkali³⁶, a neplakali ste³⁷.

18. Přišel zajisté Jan, nejeda ani nepije³⁸, a řkou: Ďábelství má³⁹.

Výš 3, 4.

19. Přišel Syn člověka, jeda a pije⁴⁰, a řkou: Aj, člověk žráč a piján vína, přítel publikánů a hříšníků⁴¹. Ale ospravedlněna jest⁴² moudrost od synů svých⁴³.

20. Tehdy počal⁴⁴ přimlouvati městům, v nichžto činěno bylo nejvíce⁴⁵ divů jeho, že pokání nečinili, řka:

21. Běda tobě⁴⁶ Korozaím! Běda tobě Bethsaido! nebo kdyby v Týru⁴⁷ a Sidónu byli činěni divové ti, kteříž sou činěni v vás, dávno by byli, v žíní a v popele sedíce, pokání činili.

22. Nýbrž pravím vám: Týru a Sidónu lehčeji bude v den soudný, nežli vám.

23. A ty Kafarnaum, kteréž si až k nebi vyvýšeno, až do

jest podobný Eliášovi v duchu horlivém a moci veliké (Luk. 1, 17.), jeho pak tělesná osoba není. Jan 1, 21. 32) t. ty vnitřní, jenž jest srdce dobré. 33) národ. 34) na trhu. 35) troubili sme. 36) t. žalostně písne zpívali. 37) jakoby řekl: Všelijakých cest Bůh ohledával, jak by mohlo lidu Židovskému k spasení pomůženo býti. Poslal jim Jana Křtitele, kterýž život útrpný a od jiných rozdílný vedl (Mar. 1, 6.), i farizeům přísně domlouval (výš 3, 7.), a jako písničku žalostnou zpíval. Když pak to nic neprosplvalo, poslal jim mne, Syna svého, kterýž sem život obecný vedl, s lidmi obcoval, a hříšných k sobě laskavě povolával, i s nimi jidal (výš 9, 10.), a jako písni veselou zpíval; ale obojím tím způsobem pěkným i uživým nic není při tom lidu zarytém vzděláno. A protož podobni sou dětem nevhodným a zarputilým, kteříž, píská-li jim kdo vesele, chtějí pískání žalostně slyšeti; pakli se jim co žalostného píská, nic na to nechťi dbáti. Takovýcht i nyní jest mnoho na světě, jimž

peklem hroz, neb pěkně jich pros, nic při nich nezpraviš; nade vším spí, se vším jako sytá prasata hraji. 38) t. rozdílný život od jiných vedl, tak že může býti řečeno, že téměř nejedl ani nepil, zvláště s jinými obecných pokrmů, ale jakýchž na poušti dostati mohl. Mar. 1, 6. 39) t. jest pošetilý, nýbrž důblem omámený, a během přirozeným se neživí, ale od ďábla krměn a opatrován bývá. 40) t. život s lidmi obecný veda, a někdy i k stolům bohatým chodívaje. 41) t. zjevných a lidí nešchetných. 42) t. poznána, ctěna, a v soudech svých spravedlivých schválena. 43) t. od vyvolených Božích pravou moudrostí obdařených (Deut. 4, 6.), a proto syny moudrosti nazvaných. Jakoby Pán tak řekl: Dělejte vy bezbožní co dělejte, a milostí Boží jakkoli chcete pohrdejte, však sláva jeho umenšení nevezme, ale on předce sobě ty najde, kteříž jej budou znáti, ctíti, milovati, velebiti a soudy jeho spravedlivé schvalovati. Na ten smysl i svatý Lukáš ta slova obrací. (Luk. 7, 29.) 44) přitně mluvit, vyčítati.

Druhé: Podobenství to vykládá, v němž: 1. Ukazuje příčiny, kteréž sobě JHO KRISTOVO. Židé brali, aby ho ani Jana nepřijímali. 2. Sebe i své vyvolené těší, že se vždy někteří, moudrostí Boží obdařeni, nalézali, kteříž by ho vděčně přijímali a Boha chválili. — IV. Osvědčení od Krista Pána pomsty nekajícím některým městům galilejským, totiž: 1. Korozaim. 2. Betsaidě. 3. Kafarnaum. — V. Díky činění od Krista Pána obětované, v němž zmínku činí: *Jedno*: O svém Otci: 1. Kdo jest? Pán všeho. 2. Co činí? Podlé svých soudů spravedlivých před zatracení jeho Spasitele skrývá. 3. Proč to činí? Že se jemu tak líbí. *Druhé*: O sobě 1: Čím jest poctěn? Mocí takovou, aby mohl věrou a známostí Boží darovati. 2: Co působí? Lidi, kteréž chce, osvěcuje. — VI. Zvání Kristovo lidí některých k víře a ku pokání, při němž vizme: *Jedno*: Jakých volá? 1. Pracovitých. 2. Hříšných. *Druhé*: Na jaký způsob? 1. Aby jho jeho na se brali. 2. Od něho se učili tichosti. *Třetí*: Čím k přijetí toho volání slouží? 1. Zaslíbením, že jim chce odpočinutí dáti. 2. Ukazováním svých příkázání snadných a libých.

pekla sstrčeno budeš; *nebo kdyby v Sodomě činění byli divové ti, kteříž sou činění v tobě, bylťby zůstali až do ⁴⁸dnešního dne.

Gen. 19, 19. Ezech. 16, 48.

24. Ano více pravím vám, že zemi Sodomských lehčeji bude v den soudný, nežli tobě.

25. V ten čas⁴⁹ odpověděv⁵⁰ Ježíš, řekl: *⁵¹Chválím tě Otče, ^{6. Háděle} Pane nebe i země, že si skryl tyto věci⁵² před moudrymi a ⁵³opatr- ^{po Ezech} trnými, a zjevil si je ⁵⁴nemluvnátkům. ^{Luk. 10, 21. Háděle,}

26. Jistě Otče, žeť se tak líbilo ⁵⁵před tebou. ^{léi na sv.}

27. Všecky věci *dány sou mi od Otce mého; a žádnýť nezná ^{Matěje.} Syna, jedině Otec, aniž Otce kdo zná, jedině Syn, a komuž by chtěl Syn zjevití. ^{Niž 28, 18. Luk. 10, 22.}

28. Podtež ke mně⁵⁶ všickni, kteříž ⁵⁷pracujete a obtíženi jste⁵⁸, a já vám odpočinutí⁵⁹ dám;

29. Vezměte jho mé na se⁶⁰, a učte se ode mne; neboť jsem tichý a pokorný srdcem; a naleznete *odpočinutí dušem svým.

Jer. 6, 16. Eccles. 6, 29.

30. Jho mé zajisté jestiť ⁶¹rozkošné, a *břímě mé lehké⁶². *1 Jan 5, 3.*

45) Ř. moci. 46) Korazin. 47) viz Izai. 23, 1. 48) do dneška. 49) t. po navrácení se učedníků sedmdesáti, k kázání poslaných. Luk. 10, 17. 50) t. horlivě promluví k řeči první učedníků, o níž čti Luk. 10, 17. 51) Ř. vyznávám, t. chválím. Nebo kdož díky činí, ten takový dobrodíní učiněná vyznává a dobrodince zvelebuje. 52) t. tajemství království Božího. Niž 13, 11. 53) rozumnými; t. před zákonníky a farizeji, kteříž sami u sebe moudří a rozumní byli (Řím. 2, 19.), ano i před mnohými mudrci pohanskými, kteříž měvše se za moudré, marnými svými myšlenkami bázňovství své pronášeli. Řím. 1, 22. 54) t. lidem sprostným a moudrost svou Boží moudrosti poddávajícím, jactiž toho času apoštolé a jiní pobožní byli. Rozumí se pak, že tu Pán naráží na žalm osmý, v němž se vypravuje o dítkách, co skrze ně Bůh činití ráčí. Žalm 8, 3. 55) tobě. Ř. žeť se tak stala dobrá lůbost před tebou. 56) t. ve mne věřte a svým srdcem se mnou se spojte. Jan 7, 37. 57) ustá-

váte; t. kteříž z hříchů jako z bahna nějakého se vysvoboditi, ani radý sobě dáti neumíte, a hněv Boží jako meč nějaký nad sebou zavěšený cítíte, svědomí svého rádně spokojení hledáte. Ty takové Pán jinde chudě duchem nazval. Vjř 5, 3. 58) t. břímě hříchů svých cítíte a pod ním klesáte. 59) oddechnutí, t. vaše svědomí spokojím. 60) t. snažte se to činiti, což já od svých služebníků chci činěno míti, a do čehož je jako do nějakého jha zapřahám. 61) výborné, velmi příhodné, snadné. 62) t. člověku Duchem svatým opravenému a vůli hotovou k dobrému sobě danou majícímu (Filip. 2, 13.). Nebo takový sobě předkládá to, že ho Bůh nad možnost pokoušeti nedopustí (1 Kor. 10, 13.), Kristus ke všemu jej posilňuje (Filip. 4, 13.), v nedostatech zastává (1 Jan 2, 2.) a vítězství jemu nad světem udílí. 1 Jan 5, 5. Podlé čehož svatý Jan svědčí, že takovým příkázání Boží nejsou těžká. 1 Jan 5, 3.

SVĚCENÍ SOBOTY. *Tři rozepře Kristovy. I. O pravém svěcení dne svátečního, při čemž vizme: Jedno: Cím příčina jest dána k té rozepři? 1. Vymínáním klasů od apoštolů. 2. Zlostí farizejskou. 3. Uzdravením člověka suchou ruku majícího. Níž v. 10. Druhé: Jaký způsob Pán při tom zachoval? Jedno: Sebe a svých zastával: 1. Příkladem Davidovým. 2. Rovnáním práci figurných k pracem větším svatých apoštolů, anobř sebe k kněžím levitským a chrámu. 3. Cílem obětí a ovocem lásky, jíž ceremonie v čas potřeby ustoupiti povinný jsou. 4. Svou mocí, že totiž on jakož jiné věci tak i ceremonie měniti může.*

KAPITOLA XII.

Nesnáz o sobotu Kristus Pán slovem i skutkem zpraviv, 9. pro úklady svých nepřátel odšel; 22. ďábelství slepé a němé vyvrhl; 31. hřích proti Duchu svatému oznámil; 34. ty, jenž hledali znamení, zahanbil, 50. a kdo jsou praví jeho přátelé, ukázal.

ten* čas šel Ježíš v sobotu skrze obilí; učedníci pak jeho lačni jsouce², počali †³ vymínati klasy a jísti.

* Mar. 2, 23. Luk. 6, 1. † Deut. 23, 25.

2. Farizeové pak, viděvše to, řekli jemu: Hle učedníci tvoji činí to, *čehož nesluší činiti v sobotu.

Exod. 20, 8.

3. On pak řekl jim: Co ste nečtli⁴, co učinil David⁵, když lačněl, on i ti, kteříž s ním byli⁶?

4. Kterak všel do domu Božího⁷, *a chleby⁸ posvátné jedl, kterýchžto jemu neslušelo jísti, ani těm, kteříž s ním byli, než toliko samým kněžím?

Exod. 25, 30. 1 Král. 21, 6. Mar. 2, 26.

5. Anebo zdali ste nečtli v Zákoně, *že kněží v sobotu v chrámě sobotu⁹ ruší, a jsou bez¹⁰ hřichu?

Lev. 24, 8. Num. 28, 9.

6. Ale pravím vám, žeť větší jest tuto¹¹ nežli chrám.

7. Než kdybyšte věděli, co je to: *Milosrdenství chci a ne oběti¹²; nepotupovali byste nevinných¹³.

Výš 9, 13.

8. *Syn zajisté člověka¹⁴ jestiť Pánem i soboty. Mar. 2, 28. Luk. 6, 5.

9. A* odšed odtud, přišel do školy jejich¹⁵.

Mar. 3, 1.

10. A aj, byl tu člověk, maje ruku uschlou¹⁶; i tázali se ho, řkouce¹⁷: *Sluší-li v sobotu uzdravovati? aby jej obžalovali. Luk. 14, 3.

11. On pak dí jim: ¹⁸Který z vás bude člověk, jestoby měl

1) některého času. 2) Ačkoli Pán Bůh ptactvo živí a hledajícím království nebeského časné věci přidávati slibuje (výš 6, 33.), avšak tuto apoštolům hladu potrpěti dopustil, proto aby k těm rozepřem od evangelisty vypsaným dána byla příčina, a oni pomalíčkou budoucím těžkostem zvykali, potkalo-li by pak je kdy cok tomu podobného, o Božím opatrování nepochybovali a v práci sobě nezoufali. 3) trhali. 4) t. jestliže ste čtli, tedy tím se zpravte; pakli ste nečtli, tedy se za to styďte. 5) t. utíkáje před Saulem. 1 Král. 21, 6. 6) t. i s tovaryši neb služebníky svými. 7) t. do stánku, kterýž tehdyž byl v Nobe. 1 Král. 21, 1. 8) R. předložení; ti pak slouli tak proto, že před obličejem Božím na stůl kladení byli. Lev. 24, 6. 9) poškerívají; t. skutek hmotný konají, kterýž by lidé nesosvěcení za zrušení a zprznění soboty mohli souditi. A protož, poněvadž ten skutek jejich

neruší svátku, ovšem toho můj nečiní, jenž více Boha nežli jejich dílo oslavuje. 10) viny; t. žádný jich z toho neobviňuje, a to proto, že proti zákonu v té častce nic nehřeší, jelikož dílo Boží konají. Odkudž se tomu rozumí, že Zákon v den sváteční všelijakého díla naprosto nezastavuje. 11) t. Me-siáš. 12) viz výš 9, 13. Oz. 6, 6. 13) t. apoštolů mých. 14) t. já pravý Bůh i člověk, kterýž, jakož sem sobotu ustanovil, tak o zrušení jí soud svůj učiniti mohu. Jakoby řekl: Sobota mně a mým vyvoleným má k dobrému a ne k zkáze příčinou býti. Byla by jim pak na zkázu, když by oni obávající se, aby ji nezrušili, na zdraví a životu svém sobě uškodili; viz Mar. 2, 28. 15) t. v jinou sobotu (Luk. 6, 6.), a nedaleko odtud, kdež učedníci byli klasy v sobotu trhali a vymínali. 16) t. a to ještě pravou. Luk. 6, 6. 17) t. farizeové a zákonníci. Luk. 6, 7.

VYVRŽENÍ 5. Důstojností lidskou nad všeliký tvor zemský. *Druhé:* Od nevděčných ušel a vděčnějším své milosti udělil, i jim sebe zjevovati zapověděl; to pak obé proto učinil: 1. Že čas jeho zjevování vůbec nebyl přišel, chvály své nehledal a jich za kazatele nevyvolil. 2. Pro naplnění Písma vznějícího: *Jedno:* O něm samém: 1. Či měl v našem přirození služebník býti? 2. Jakými dary ozdoben býti? 3. Co činiti? 1: U Boha mír objednat. 2: Národům jej v účastnost dáti. 3: Nepřátelům raději ustoupiti nežli se s nimi vaditi, což tuto i učinil. 4: Mlým milostiv býti. *Druhé:* O jeho vyvolených. 1. Kdo měli býti? 2. Jaké doufání své v něm skládati?

ovci jednu, a kdyby ta upadla do jámy v sobotu, *i zdalíž nedosáhne ji a nevytáhne? *Deut. 22, 1.*

12. A čím ¹⁹lepší jest člověk nežli ovce? a protož sluší v sobotu dobře činiti²⁰.

13. Tedy řekl člověku tomu: Vztáhni tu ruku svou²¹! i vztáhl; *a přivedena jest k zdraví, a byla jako druhá. *3 Král. 13, 6.*

14. *Farizeové pak, vyšedše²², drželi radu proti němu, kterak by jej zahladili. *Mar. 3, 6. Jan 10, 39. Item 11, 47.*

15. A ²³vědév to Ježíš, šel odtud. I šli za ním zástupové mnozí, a uzdravil je všechny²⁴.

16. *A ²⁵s pohrůzkou přikázal jim, aby ho nezjevovali; *Vjš 9, 30. Luk. 5, 14.*

17. Aby se naplnilo povědění skrze Izaiáše proroka říkajícího:

18. *Aj, služebník ten můj, kteréhož sem vyvolil²⁶; ten milý můj, v němž²⁷ se dobře zalíbilo duši mé; položím Ducha svého na něj, a soud národům zvěstovati bude²⁸. *Izai. 42, 1. Vjš 3, 17.*

Item 17, 5. Mar. 1, 11. Item 9, 7. Luk. 3, 22. Item 9, 35. 2 Petr 1, 18.

19. Nebude se vaditi²⁹, ani křičeti, aniž kdo na ulicích uslyší hlas jeho.

20. Třtiny ³⁰nalomené nedolomí, a ³¹lnu kouřícího se neuhasí, až i vypoví soud k vítězství³².

21. A ve jménu jeho ³³národové doufati budou.

22. *Tehdy přiveden k němu ďábelstvím posedlý, slepý a němý; i uzdravil jej, tak že ten, byv slepý a němý, i mluvil i viděl. *Vjš 9, 32. Luk. 11, 14.*

23. I ³⁴děsili se všickni zástupové a pravili: *Není-liž tento ten Syn Davidův³⁵? *Niž 20, 30. Zjev. 5, 5.*

24. Ale farizeové, to uslyševše, řekli: *Tento nevymítá ďáblů, než skrze ³⁶Belzebuba, kníže ďábelské. *Vjš 9, 34. Mar. 3, 22. Luk. 11, 15.*

18) kdyby kdo z vás. 19) důstojnější. 20) t. uzdravovati (Mar. 3, 4.), i jiná dobrodini bližnímu činiti. 21) t. tu suchou. 22) t. ze školy, velikou zlostí naplnění byče. (Luk. 6, 11.) Tak se hle napravili, když skutek zvláštní Kristův viděli a pozahanbeni byli. 23) poznáv; t. máje sobě to zjevono s strany člověčenství od svého věčného Božství. 24) t. kteříž zapověděl, aby toho nečinili. 26) t. ne s strany Božství a věčného synovství, ale jelikož jest pravý prostředník Boží a lidský, pro naše vykoupení na svět poslaný a podlé toho vyco-

leným nazvaný. 27) libě odpčinula duše má; t. na němž mile a na jeho zásluze přestávám. 28) t. pravou Boží počtu a službu i mezi pohany vyzdvihne a je zpravovati bude. Viz Izai. 42, 1. 29) t. v konání ouřadu svého nebude prudký, ale všelijak mírný, tichý a pokorný. 30) sštipané; t. lidí mdlých od sebe nezavrže, ale otcovsky je snášeti a napravovati bude. 31) knotu. 32) t. to své dílo mocně, i proti vůli nepřátel, konati do skonání světa bude, až naposledy své nepřátely potře a nad nimi vítězství obdrží; viz Izai. 42, 3. 33) pohané. 34) užastli se, trnuli. 35) t. Kristus, kterýž z Davidova rodu pojiti měl. 36) Belzebule;

HŘÍCH PROTI DUCHU
SVATÉMU.

II. Rozepře o vyvržení ďábelství, při níž považme toho: *Jedno:* Odkud sobě příčinu farizeové vzali k narčení toho skutku? *Druhé:* Co Pán k tomu říkal? *Jedno:* Z nářku se vyvozoval 1: Předkládáním zkázy ďáblova království, kteráž by odtud jíti musila, kdyby ďábel sám proti sobě byl. 2: Příkladem některých v tom lidu ďábelství vymítajících. 3: Vlastností Božího díla a cílem svého příchodu na svět, jenž jest království ďáblova kažení a Božího vzdělávání. 4: Rovnáním síly své nepřemožené k síle ďábové velmi špatné. 5: Ukazováním odpornosti, kteráž jest mezi ním a ďáblem i farizei.

25. *Ježíš pak, znaje myšlení jejich, dí jim: Každé království³⁷ rozdělené samo proti sobě spustne, a každé město neb dům proti sobě rozdělený nestane.

Niž 22, 18. Jan 2, 24.

26. A jestližeť satan satanā vymítá³⁸, proti sobě rozdělen jest; kterak tedy stane království jeho³⁹?

27. A vymítám-liť já ďábly skrze Belzebuba, synové⁴⁰ vaši skrze koho vymítají⁴¹? Protož oni soudcové vaši budou.

28. Pakliť já Duchem Božím⁴² ďábly vymítám, jistě přišloť jest mezi vás království Boží⁴³.

29. Aneb, *kterak kdo může do domu silného reka vjíti, a jeho⁴⁴ nádobí pobrati, lečby prvé svázal toho silného, a teprvťby dům jeho obloupiti mohl⁴⁵?

Mar. 3, 27. Luk. 11, 21.

30. Kdož není se mnou⁴⁶, proti mně jest⁴⁷. A kdo neshromazuje se mnou, rozptylujeť.

31. *Protož pravím vám⁴⁸: Všelický hřích i rouhání bude lidem

Viz 4 Král. 1, 2. 37) zrocené, rozdvojené a proti sobě čelící. 38) t. v pravdě a ne podvodně. Nebo ačkoli se někdy lidem zdá, že zaklínáním a kouzly s velikým křikem a vyražením kolečka v skle ďábel vyháán bývá, však takovým řemeslem satanovým netoliko se nezapuzuje, ale ještě více v lidi se uvazuje, tak že prvé byv v jednom těle, již mnohých, kteříž tomu jeho mámení věří, přednější oudy, to jest srdce a mysl opanovává; ale Kristus jej z těla i z duše lidské vymítá a s ním žádného srozumění nemá. 39) t. nikoli nestane. 40) t. buď svatí apoštolé a jiní, kteříž v Kristovu jménu ďábly vymítali (Luk. 9, 49.), buď zaklínači, jimž Bůh podlé svých spravedlivých soudů moci udílí, jacíž onoho Scevy synové byli (Skut. 19, 9—21.), a onichž Židé věřili, že to moci Boží činili. 41) t. moci-li Ducha svatého, či Belzebubovou to činí? Ale díte bez pochyby, žeť moci Ducha svatého to působí, protož, poněvadž proti vši spravedlnosti o jednotejné při rozdílný soud vynášíte, tedy váš národ vlastní svým příkladem vás uvíni a proti vám v den soudný svědčiti bude. Podobně niž verš 41. 42) t. moci Ducha Páně. 43) viz výš 4, 17. 44) věci rozbitovati, rozchvátati. 45) t. kterak bych já nepříteli svému ďáblu lidi jako nějaké nádobí a zboží bráti mohl, kdybych silnější nežli on nebyl? a když jsem nad něho silnější, tedy jeho pomoci naprosto v ničem

nepotřebuji. Silným tedy tím míní se ďábel, domem pak rozumí se svět s žádostí těla a pýchou života (1 Jan 2, 16.), jehož knížetem ďábel slove. Jan 14, 30. Toho pak Kristus svázal, jakož na poušti nad ním svítěziv (výš 4, 10.) a z lidí nejednou ho vypudiv, tak ovšem na oltáři kříže, Bohu se v vůni sladkosti obětovav (Efez. 5, 2.), a smrti svou toho, kterýž měl právo smrti, zahladiv. Žid. 3, 14. 46) t. kdož se mnou spolku nemá, mne před haněním mých nepřátel nezastává, mé nevinu příkladem aspoň onoho slepého (Jan 9.) neukazuje, a vyvolených Božích jako nějakého obilíčka vespělého, moha jednomyslně se mnou shromážďovati, neshromážďuje, tak jako ďábel a vy farizeové, to činíte. Jakoby řekl: Poněvadž ten nepřítel můj jest, kterýž, moha se mnou dělati, nedělá, tedyť ovšem vy jste nepřátelé, kteříž netoliko mně nepomáháte, ale ještě více mně se protivíte. 47) t. toho já za svého nepřítelē mám. Jako by řekl: Mezi těmi, kteříž jsou rozdílných od sebe povah a obyčejů, a tak i mezi mnou a ďáblem žádné srovnání býti nemůže. Nebo já jsem cesta a pravda (Jan 14, 6.), ale on jest lhář a otec lži. Jan 8, 44. Já jsem světlo světa (Jan 9, 5.), ale on jest kníže a původ temnosti. Efez. 6, 12. Já své ovce shromážďuji a k věčnému životu přivozuji, on pak je morduje a k zatracení přivozuje. 48) t. proto, abyšte rozumějice tomu, že

HŘÍCH PROTI DUCHU SVATÉMU. *Druhé:* Hřích farizeů ztěžoval, předkládaje: 1. Jaký jest? Hrozné rouhání. 2. Proti komu čelí? Proti Duchu svatému, Božství Kristova skutkem zázračným potvrzujícímu. 3. Z jakého gruntu svůj původ má? Z srdce zlého. 4. Co jich zatím očekává? 1: Počet vydání musejí netoliko z slov zbytečných, ale ovšem z toho hřichu proti Duchu svatému čelícího.

odpuštěno; ale rouhání⁴⁹ proti Duchu svatému nebude odpuštěno lidem.
Mar. 3, 28. Lukáš 12, 10. 1 Jan 5, 16.

32. *A kdyby kdo řekl slovo proti Synu člověka, bude jemu odpuštěno; ale kdož by mluvil proti Duchu svatému, nebude jemu odpuštěno, ani v tomto věku, ani v budoucím⁵⁰.
1 Král. 2, 25.

33. *Čiňtež neb strom dobrý, i ovoce jeho dobré⁵¹; aneb čiňte strom⁵² zlý, i ovoce jeho zlé; neboť po ovoci strom bývá poznán⁵³.
Výš 7, 16. Lukáš 6, 43.

34. ⁵⁴Pokolení ještěřcí, kterakž byste mohli⁵⁵ dobré věci mluvíti, jsouce zlí? *nebo z hojnosti srdce ústa mluví.
Luk. 6, 45.

35. Dobrý člověk z dobrého pokladu srdce vynáší dobré⁵⁶, a zlý člověk ze zlého pokladu vynáší zlé.

36. *Ale pravím vám, že z každého slova⁵⁷ prázdného, kteréz mluvíti budou lidé, vydadí počet v den soudný.

Niž 16, 27. Řím. 14, 12. 2 Kor. 5, 10.

37. *Nebo z slov svých spravedliv budeš⁵⁸, a z řečí svých budeš odsouzen.
2 Král. 1, 14. Luk. 19, 22.

farizeové, proti svému svědomí útržku činíce svým skutkům, velmi těžce zhřešili, vy to v ošklivost brali a jich nenásledovali. **49)** t. v něž se lidé převrácení, hojně dary Ducha Páně osvícení jsouce, zlostně vydávají (Žid. 6, 4.), a poznalé pravdě se protiví, a protož oběti Ježíše Krista za hřích nemají (Žid. 10, 26.), a milosti Boží, by se pak za ně Mojžíš i Samuel přimlouval, nenalézají. Jer. 15, 1. Hřích pak proti Duchu svatému jest těžší nežli proti Kristu Pánu, ne proto, že by Duch svatý důstojnější byl nežli Kristus Pán, ale proto, že mnozí proti Kristu, jehož Otec nebeský nepojednou všechněm zjevuje, často z nevědomí hřeší, jacíž byli nejedni i z těch, kteříž jej na smrt vydali (Skut. 3, 17.), i jej z neznámosti křižovali (Luk. 23, 34. 1 Kor. 2, 8.), a jakýž byl svatý Pavel, kterýž se jemu z neznámosti protivil (1 Tim. 1, 13.), a mnozí i z těch jsou, kteříž vyvolené mordující, domnívají se, že tím libou počtu Bohu konají. (Jan 16, 2.) Protož tu světle zmínka se činí o slovu proti Synu člověka mluveném, totiž proti Kristu Pánu, jelikož člověk bídám lidským poddaný byl, a slávou neb mocí světa, jakéž Židé při Mesiášovi hledali, se netřpytěl. Ale proti Duchu svatému ti hřeší, kteříž se z

Krista, pravého kmene, jako ratolesti vylamují, a jemu se ze zlosti protiví, i v hřích dřevní zlovolně se navracují (2 Petr 2, 22.), a protož nikdá ku pokání, jako který Kain, Ezau, Farao, Saul a Jidáš nepřicházejí (Žid. 6, 4.), ani za ně modlitby platné nebývají. Jer. 7, 16. 1 Jan 5, 16. **50)** t. na věky. *Mar. 3, 29. 51)* t. o mně a o mých skutcích dobře mluvíte. Jakoby řekl: Poněvadž skutek můj, t. vyvržení ďábelství jest dobrý, tedy i já, strom jeho, zlý býti nemohu; nebo jakéž jest ovoce, takovýž jest také strom jeho. Aneb jakoby řekl: Skutkem toho, že jste dobří stromové, dokazujte a samým zevnitřním za spravedlivé se vystavováním lidí nešalte. Luk. 16, 15. **52)** Ř. shnilý, tak hned t. toho nejprvé, že jsem já zlý a nešlechtný člověk, mocnými a jistými důvody dokažte, a potom teprv skutek můj, jako ovoce zlé stromu zlého, ač můžete-li, spravedlivě tupte a hanějte. Aneb jakoby řekl: Raději zjevně zlí budete a již aspoň jiných svým pokrytstvím a svou pošmourností nemamte a nešalte. **53)** t. jest-li dobrý čili zlý. **54)** plemeno. *Viz výš 3, 7. 55)* dobře. **56)** t. řeči k rozšíření Boží slávy a vzdělání bližních užitečné. **57)** marného, t. užítku k slávě Boží a k vzdělání našemu, ani našich bližních nepřinášejícího, jacíž bý-

ZAKONNÍCI ZNAMENÍ HLEDAJÍ. 2: Jaké jest srdce jejich, řeči jejich jiným to v známost uvedeno bude, anobř sami proti sobě svědectví vydávají musejí. 3: Smrt i vzkříšení jeho k spasení jim neprospěje, ale na osvědčení bude, anobř jakož někdy Jonáš po svém z ryby vysvobození kázal, tak i on po svém vzkříšení proti vůli jejich mocně dílo své povede. 4: Příkladem svým ninivitští a královna Sába je potupí a soudí Božích spravedlivých při nich potvrdí. 5: Dábel se v ně dokonale uváže a horší dílo v nich, nežli kdy prvě, dělati bude i k žalostnějšímu cíli je přivede.

38. Tehdy odpověděli někteří z zákonníků a farizeů, řkouce: *Mistře, chceme od tebe znamení viděti⁵⁹. *Niž 16, 1.*

39. On pak odpovídaje, dí jim: *Pokolení zlé a cizoložné znamení⁶⁰ hledá; ale znamení nebude jemu dáno, ⁶¹jediné to znamení Jonáše proroka. *Niž 16, 4. Mar. 8, 12. Luk. 11, 29.*

40. *Nebo jakož byl Jonáš v bříse velryba tři dni a tři noci, takť bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci. *Jonáš 2, 1.*

41. Muži ninivitští stanou na soudu⁶² ⁶³s pokolením tímto a potupí je, proto že pokání* činili k Jonášovu kázání; a aj, víceť jest nežli Jonáš tuto⁶⁴. *Jonáš 3, 5.*

42. *Královna od poledne povstane k soudu s pokolením tímto a potupí je; nebo přijela od končin země, aby slyšela moudrost Šalomounovu: a aj, víceť jest tuto nežli Šalomoun. *3 Král. 10, 1. 2 Par. 9, 1.*

43. *Když pak nečistý duch⁶⁵ vyjde od člověka, chodí po místech suchých⁶⁶, hledaje odpočinutí, ale nenalézá. *Luk. 11, 24.*

44. Tedy říká: Navrátím se do domu svého, odkudž sem vyšel; a přijda, nalezne jej prázdny, ⁶⁷vyčištěný a ozdobený⁶⁸.

vají i šprymové někteří, kteréž apoštol potupuje. *Efez. 5, 4. 58*) t. j. m. n. budeš za spravedlivého. Jakoby řekl: Řeči tvé, jaké máš srdce, čisté-li čili nečisté, ospravedlněné-li čili neospravedlněné, zjevně to pronášejí a tebe malují, anobř, jsou-li stydké aneb jinak Božímu slovu odporné, dostatečnou příčinou, by jiných hříchů nebylo, tvého zatracení byvají. *59*) t. div a zázrak, kterýžby znamením byl, že jsi od Boha poslaný. *60*) vyhledává. t. zbeř ta proklátá, zákonníci a farizeové, kteříž jako nějaká zpronevěřilá manželka víry Bohu nezdrželi, Abrahamovými šlepějemi nekráčeli, ale svých předků, pokolení převráceného a zavilého (*Deut. 32, 5.*), v převrácenosti následovali, nýbrž nejedni z nich, jakž se rozumí (*Jan 8, 8.*), i cizoložstvím tělesným zprzněni byli. Protož pak Kristus Pán tak jim tvrdě domlouval, že toho zázraku na nebi neupřným úmyslem hledali (*Luk. 11, 16.*), aby jen, učinil-li by jej, u lidu obecného příběhům nebeským nerozumějícího jej snáže v podezření uvedli. K tomu pak poručení Božího o té věci neměli a divů

den po dni, jakéž činiti měl pravý Mesiáš (*Izai. 35, 5.*), činěných od něho dosti vídali, a summou ne k zázrakům, ale ku poslušenství Mesiáše, proroka toho pravého, zavázání byli. *Deut. 18, 19.* Viz *Judik. 6, 17. 61*) než. *62*) t. jakéž obyčej jest při soudu svědkům k tomu povoláným aneb dvěma stranám sobě odporným. *63*) proti pokolení tomuto; t. proti zákonníkům a farizeům. *64*) t. důstojnější jsem já nežli Jonáš, avšak při vás nic zpravití nemohu. On byl toliko prorok, ale já jsem pro vás poslaný Mesiáš; on samým kázáním bez divů činění je ku pokání obrátil; ale já vám i káži i zázraky činím, vy pak předece, jakž ste zapráhli, tak táhnete; a protož na sebe hrozných metel očekávejte. *65*) vyšel by. *66*) t. jakož člověku z království neb z obce na poušť vypověděnému žalostné to bývá, že má lidí prázden býti: tak podobně ďáblu z lidí vyhnanému jest to odporné a těžké, že má jich prázden býti, jakoby se musil po poušti toulati. *67*) umetený. *68*) t. jakož lidé, čekající milých a vzácných hostů, dům uklízejí, koberec a čalouny neb jinak, jak

XIII.

S. MATOUŠE.

PŘÁTELÉ KRISTOVI. III. Rozepře o to, kdo jsou jeho nejvlastnější, při čemž viděti: *Jedno:* Dvoji příčinu k té rozepři danou, totiž: 1. Příchodem matky Páně. 2. Oznaměním Pánu o jejím příchodu. *Druhé:* Místnou zprávu o té věci ode Pána předloženou, v níž: 1. Soud těla, od povinností jej odvozující, zamítá. 2. Apoštoly a jim podobné za své nejmilejší přátele vyhláší. 3. Jisté znamení, po němž jeho milí poznání byti mají, ukazuje.

I. *Kázání Páně pod sedmým podobstvím předložené*, jímž moc a důstojnost svého učení i posluchače vymaloval, při čemž suďme toto: 1. Kdy to kázání činil? 2. Kde? 3. Komu?

45. Tedy jde a vezme s sebou sedm⁶⁹ jiných duchů horších nežli jest sám, a vejdouce, přebývají tam, *i bývají poslední věci člověka toho horší nežli první⁷⁰; takt se stane⁷¹ i tomuto zlému pokolení.

Žid. 6, 4. Item 10, 26. 2 Petr 2, 20.

46. *A když on ještě mluvil k zástupům, aj, matka a bratří jeho⁷² stáli vně, ⁷³žádajíce s ním promluvíti. *Mar. 3, 31. Luk. 8, 20.*

47. I řekl jemu⁷⁴ jeden: Aj, matka tvá i bratří tvoji stojí vně, chtějíce s tebou mluvíti.

48. On pak odpovídaje, řekl tomu, kterýž jemu byl o tom pověděl: Kdo jest matka má? a kdo jsou bratří moji⁷⁵?

49. A vztáhna ruku svou na učedníky své, řekl: Aj, matka má i bratří moji⁷⁶.

50. Nebo kdož by koli činil vůli Otce mého nebeského, tent jest bratr můj, i sestra má, i matka má.

KAPITOLA XIII.

A

Kristus Pán zástupy uče z lodí, 3. sedmero podobství předložil, 54. a že prorok v své vlasti není vzácný, osvědčil.

v ten den¹, vyšel Ježíš z domu, *sedl² podlé moře³;

Mar. 4, 1. Lukáš 8, 5.

2. I sešli se k němu zástupové mnozí, tak že⁴ vstoupiv na lodí, seděl; všecken pak zástup stál na břehu.

3. I mluvil jim mnoho v podobstvích⁵, rka: Aj, vyšel rozsevač⁶, aby rozsival.

mohou, jej ozdobují, tak podobně, kdož milosti Boží jsou prázdni a dílu jeho v sobě místa nedávají, alebrž v lhostejnost a rozmařilost se vydávají, ti ďáblu hospodu připravují. **69**) t. nečíslné množství; nebo ten počet sedm v Písmích na mnoha místech bývá se za veliký a nečíslný počet. *Žalm 119, 164. Viz Řím. 11, 4.* **70**) t. ten člověk, kterýž se od pravdy odvrátí a kotrlec převrže, horší bývá a větších sobě pomst zasluhuje, nežli kdy prvé. *2 Petr. 2, 20. 21.* A protož potřebí jest s bázní a s třesením spasení konati (*Fil. 2, 12.*), a Boha na pomoc, aby spomáhal naší mdlobě a nedověře, vzývati. *Mar. 9, 23.* **71**) i této zlé rodině. **72**) t. jeho příbuzní a přátelé podlé těla blízcí, o jakýchž se zmínka činí níž 13, 55. *Mar. 6, 2.* **73**) *Ī. hledající; tak níž. 74*) *kdoš, ně-*

kdo. 75) Neodčítá se tuto Kristus Pánmatky své ani přátel svých, ale toliko vystavuje příbuznost duchovní nad tělesnou a to ukazuje, jako i tam někdy byv v letech dvanácti (*Luk. 2, 49.*), že on pro nižádnou věc, jakkoli milou, nechce vůle Oteovy a svého povolání — ani žádný nemá — opouštěti. Jakoby tedy řekl: Co ty mne těmi časnými věcmi zanášíš a od mé práce odvodíš? **76**) t. lidé mému srdci, jako matka a přátelé, velice milí.

1) t. v němž ty věci položené v kapitole předešlé kázati ráčil, a v němž veliči zástupové k němu se byli shlukli, takže pro ně ani pojisti nemohl. *Mar. 3, 20.* **2)** u moře, t. galilejského neb tiberiádského. **3)** t. aby volněji tomu lidu k sobě shromážděnému kázati mohl. **4)** musil vystoupiti. **5)** t. pod příklady těles-

4. Pod jakými podobnostmi? *Jedno*: Pod podobností zrna obilného, při němž souditi sluší: 1. Samo podobnost předložené. 2. Příčiny podobností mluvení i s strany Krista (niž verš 35.), i s strany vyvolených jeho i s strany zatracenců, t. že se tak líbilo Bohu, skrze ty hmotné věci vyvoleným svým tajemství svá zjeviti, před zatracenci pak je skryti a jako jádra v škořepině zavřeného jim podati.

4. A když on rozsival⁷, některá seménka⁸ padla podlé cesty, a⁹ přiletěli¹⁰ ptáci i szobali je.

5. Jiná pak padla na místa skalnatá, kdežto neměla mnoho země; a rychle vzešla, proto že neměla hlubokosti země.

6. Ale když slunce vzešlo, ¹¹vyhořela, a proto že neměla kořene, uschla.

7. Jiná pak padla v trní; i¹² vzrostlo trní a udusilo je.

8. A jiná padla v zemi dobrou; i vydalo užitek, některé stý¹³, jiné šedesátý, a jiné třicátý.

9. Kdo má uši k slyšení, slyš!

10. *Tedy přistoupivše učedníci, řekli jemu: Proč jim v podobnostech mluvíš?

Mar. 4, 10. Luk. 8, 9.

11. On pak odpověděv, řekl jim: Proto že vám dáno jest znáti tajemství království nebeského, ale jim není dáno.

12. *Nebo kdož má¹⁴, bude jemu dáno, a ¹⁵rozhojní se; ale kdož nemá, i to, což má¹⁶, bude od něho odjato.

Níž 25, 29. Mar. 4, 25. Luk. 8, 18. Item 19, 26.

13. Protož v podobnostech mluvím jim, že ¹⁷vidouce nevidí, a slyšící neslyší, ani rozumějí;

14. A plní se na nich proroctví Izaiáše řkoucí: * ¹⁸Sluchem uslyšíte, ale nesrozumíte¹⁹, a hledíce hleděti budete, ale nepoznáte.

Izai. 6, 9. Ezech. 12, 2. Mar. 4, 12. Luk. 8, 10. Jan 12, 40. Skut. 28, 26.

Rím. 11, 8. 2 Kor. 4, 3.

15. Nebo ²⁰ztučnělo srdce lidu tohoto, a ušima ²¹těžce slyšeli

nými o věcech duchovních. 6) t. kazatel výborný, Kristus Ježíš, niž v. 37., a jeho každý náměstek. 7) t. kázal slovo Boží. 8) t. slovo Boží, kteréž k seménku pro podobnost jest přirovnané. Nebo jakož seménko jest nepatrné a však velikou moc provodí: tak i evanjelium jest u světa opovržené a za bláznovství se od mnohých počítá (1 Kor. 1, 18.) proto, že Krista ukřižovaného zvěstuje, (1 Kor. 2, 2.) a ne v moudrosti světské, ale prostě se předkládá, ano i posluchače věrné obecně u světa opovržené má (Jan 7, 48.), a však věřící obživuje a znovu zplozuje, (Jan 5, 25. Jak. 1, 18.) nečisté očisťuje (1 Pet. 1, 22.), neosvícené osvěcuje (Žalm 119, 105.), nýbrž i hodné zatracení přivodí k spasení. Jak. 1, 21. Nad to jakož seménko, by i do zlata bylo vsazeno, nebude-li do země vsáto, a na ně požehnání od Boha vylito, žádného užitku nepřinese: tak i Boží slovo, byť pak v knihách i do zlata svázaných zůstávalo, aneb vždycky v rukou pěstováno bylo, nebude-liť

do srdce přijato, a Božím požehnáním srdce navštíveno, žádného člověk na tom užitku nevezme. 1 Kor. 3, 6. K tomu pak jakož o zemi dobře zpravené a osáté souzeno bývá, dobrá-li jest čili zlá: tak o člověku po přijímání Božího slova a jeho ostrihání, neb po nepřijímání soudí se, jest-li on z počtu Božích vyvolených čili není. Jan 8, 47. 9) Ř. přišli. 10) ptactvo. 11) vyprahla. 12) Ř. vystoupilo. 13) t. některé zrno sto jiných zrn. 14) t. kdož milostí Boží nepohrdl, ale ji vděčně přijav, v ní jakýž takýž zrůst vzal, takovému Bůh hojnějších darů propůjčovati bude. 15) zbohatneť, více míti bude. 16) t. domněle (Luk. 8, 18.), a ne v pravdě, jakož Židům se zdálo, že oni mimo jiné světlem Božím obdařeni sou. Rím. 2, 17. a t. d. 17) hledíce, t. zdá se jim, že výborně vidí, ale jsou slepi jako krt. 18) Slyšením. 19) t. pomoci a služby k spasení mnohé sobě činěné míti budete, ale na ně nic dbáti a pozorů míti nebudete. Viz Izai. 6, 9. 20) stvrdlo, zhrublo; t. jest hloupé, zatvrdilé a

XIII.

S. MATOUŠE.

BLAHOŠLAVENÉ
OČI I UŠI.

3. Výklad toho podobnosti, v němž se pokládají posluchači: 1: Zlí, trojí zemi neužitečnou vyznamenání. 2: Dobří, o nichž Pán praví: 1. Že Božího slova rádi poslouchají. 2. Věrou je přijímají a jemu rozumějí. 3. Ovoce z víry, ctného a šlechetného života, více nebo méně přinášejí.

a oči své zamhouřili; aby někdy neuzřeli očima a ušima neslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se²², a já abych jich neuzdravil.

16. Ale oči vaše *blahoslavené jsou, že vidí, i uši vaše, že slyší.

Luk. 10, 23.

17. Amen zajisté pravím vám: Že mnozí* proroci a spravedliví žádali viděti to, což vy vidíte, ale neviděli, a slyšeti to, což vy slyšíte, ale neslyšeli.

1 Petr 1, 10.

18. *Vy tedy slyšte podobnosti rozsevače: *Mar. 4, 13. Luk. 8, 11.*

19. Každý, kdož slyší slovo Boží o tom království²³ a ²⁴ nerozumí, přichází ten ²⁵ zlý a uchvacuje²⁶ to²⁷, což jest vsáto v srdce jeho: to jest ten, kterýž podlé cesty vsát jest.

20. V skalnatou pak zemi vsátý jest ten, kterýž slyší slovo Boží, a hned je s radostí přijímá;

21. Než nemá v sobě kořene, ale jest časný; a když přichází ssoužení, neb protivenství pro slovo Boží, hned se horší.

22. Mezi trní pak vsátý jest ten, kterýž slyší slovo Boží, ale pečování tohoto²⁸ světa a ²⁹ oklamání zboží udušuje slovo, i bývá bez užtku.

23. V dobrou pak zemi vsátý ten jest, kterýž slyší slovo a rozumí, totiž kterýž užitek nese; neset pak někdo stý, a jiný šedesátý, jiný pak třicátý³⁰.

24. Jiné podobnosti předložil jim, řka: Podobno jest království⁵ Nebel
nebeské³¹ člověku rozsívajícímu dobré semeno na poli svém. po Cíech
Kralich.

25. Když pak lidé zesnuli, přišel nepřítel jeho a nasál koukole mezi pšenici, a odšel;

26. A když vzrostla bylina a ³² užitek přinesla, tedy ukázal se i koukol.

nesmyslné (*Jer. 13, 23.*), jen časných věcí hledá, a po svých vášních a navyklostech odchází. 21) neochotně, s nelibostí. 22) t. ku pokání. 23) t. Božím. 24) nepozoruje, nerozvažuje; t. do srdce svého právě neskládá, a v bedlivý soud neběře, alebrž na to nic nedbá a mimo uši to pouští, což slyší. 25) zlostník: t. ďábel. *Luk. 8, 12.* 26) Někdy Božího slova v pochybování uvozováním, jako to učinil v ráji (*Gen. 3, 4.*), a v Egyptě skrze čarodějníky, nýbrž činiti měl i na skonání světa skrze své náhončí (*2 Petr 3, 4.*); někdy služebníků věrných zlehčováním, jako činil to za času Kristova a Jana Křtitele (*vš 11, 18.*); někdy pak toho, že k učení čistému málo lidí slavných přistupuje, předkládáním (*Jan 7, 48.*), a někdy pádů a poklések těch, kteříž se k zdravému učení hlásají, zveličo-

váním; též někdy k tomu, aby od svých navyklostí a zpletených předků neodstupovali, sloužením, a někdy toho na Boží učení, že jest k srozumění nesnadné, sčítáním (*Jan 6, 60.*), ano i toho naskýtáním, že ti, kteříž se Boha bojí a jemu slouží, žádného štěstí nemají, bezbožní pak zvuile užívají (*Mal. 3, 14.*), nýbrž i toho v mysl umitáním, že to, což se káže, ne k tobě, ale k jiným se vztahuje. 27) to smě, setí. 28) věku. 29) oklamavatelné. 30) t. jakož zrno vsáté do země dobré jedno větší užitek nežli druhé přináší, některé sto jiných zrněk, některé šedesát a jiné třideceti: tak podobně při posluchačích Božího slova nejednostejný zrůst u víře a moci její, jenž jest poslušensví Boha, láska zřízená, umrtvování starého člověka a život šlechetný se spatřuje. 31) t. podobně

PODOBENSTVÍ O PŠENICI
A KOUKOLI.

Druhé: Pod podobenstvím koukole mezi pšenici nasátého, při čemž souditi sluší: 1. Pšenici. Co se jí míní? verš 38. Kdo ji rozsívá? v. 37. Kde? v. 38. K jakému cíli ona přijíti má? v. 43. 2. Koukol. Co jest ten koukol? v. 38. Kdo jej rozsívá? v. 39.

27. I přistoupiťve služebníci hospodáře toho, řekli jemu: Pane, zdaližs³³ dobrého semene nenasál na poli svém? ³⁴kde že se pak vzal koukol?

28. A on řekl jim: Nepřítel člověk to učinil. Služebníci pak řekli mu: Chceš-liž tedy, ať jdeme a ³⁵vytrháme jej?

29. On pak odpověděl: Nikoli³⁶; abyšte, ³⁷trhajíce koukol, spolu s ním nevytrhali pšenice.

30. Nechte ať obé spolu roste až do žni; a v čas žni dím žencům: Vytrhejte nejprv koukol a svažte jej v snopky k spálení; ale pšenici shromažďte do stodoly mé.

31. *Jiné podobenství předložil jim, řka: Podobno jest království nebeské zrnů horčičnému³⁸, kteréž vzav člověk, vsál na poli svém;

Mar. 4, 30. Luk. 13, 19.

32. Kteréžto zajisté nejmenší jest mezi všemi semeny; když pak zroste, větší jest nežli jiné byliny a bývá strom, tak že ptáci nebeští³⁹ přiletíce, hnízda sobě dělají na ratolestech jeho.

33. *Jiné podobenství mluvil jim, řka: Podobno jest království nebeské kvasu⁴⁰, kterýž vzavši žena, ⁴¹zadělala ve třech ⁴²měřících mouky, až by zkysalo všecko.

Luk. 13, 21.

se děje v církvi a v kázání Božího slova, jako při rozsívání na poli. 32) obilí se vymetalo. 33) čistého. 34) Ř. odkudž má koukol. 35) Ř. vyběřeme, zběřeme. 36) Nezapovídat se tu kázení v církvi zřízená, ale horlivost bez umění, jakáž byla tam někdy apoštolů, kteříž chtěli, aby na Kristovy nepřátele oheň s nebe stoupl a je popálil. (Luk. 9, 54.) A summou o dokonalém církve vyčištění se mluví, kteréž se státi má na skonání světa. Ukazujet pak tím mluvením Pán to, že v církvi svaté zlí spolu s dobrými vždycky smíšení budou, aby věřící, o tom věduce, k trpělivosti se a stálosti strojili. Svatý Augustin, vykládaje ta slova Páně, praví, že mají rozumina býti o koukoli samému Bohu známém, kterýž pak jest lidem známý a dorostlý, že má býti rozumně trhá. 37) Ř. vybírajíce tak hned. 38) t. slovo Boží a církve svatá připodobňuje se k zrnů horčičnému. Nebo jakož zrnů horčičné jest na pohledění špatné a však nad jiné byliny, zvláště pak v Judstvu v krajinách teplejších, výše vyrostá: tak také Boží slovo a církve svatá v malé vážnosti jest na světě, ale však nade všechny moudrosti lidské a jakážkoli učení jest nejdůstojnější. Nad to jakož všelijací ptáčkové k stromu horčičnému se táhnou a na něm se hnízdí: tak také lidé všelijakého stavu, řádu a povolání k evanjelium do církve se

hrnou a v Kristu, jenž se v evanjelium káže, odpočínatí nalézají. (Výš 11, 29.) Též jakož horčice jest perná, a však žaludek zahřívá, život obměkčuje a vyčišťuje, ano i proti užtknutí hadovu jest užitečná: tak evanjelium svaté bezbožným jest odporne a perné, ale však srdce vyvolených milostí k Bohu rozněcuje, z bludů a nepravostí je vyvozuje a očisťuje, anobř od užtknutí hada starého je uzdravuje, tak když ku Pánu Kristu na kříži pověšenému cestu ukazuje (Jan 3, 14.). K tomu pak jakož zrnů horčičné, má-li svou moc provoditi, musí rozetřeno neb rozžvýkáno a pohlceno býti: tak Boží slovo nejináče prospívá, jediné leč bedlivě rozjímáno a v srdci složeno bývá. Žid. 4, 2. 39) t. ptactvo povětrné neb v povětrí létající. 40) t. Boží slovo a maličká hrstka svatých apoštolů jest podobná kvasu. Nebo jakož maličko kvasu všecko těsto nakvasí a projde, aby pěkně zkynulo: tak podobně apoštolé, nemnozí a nepatrní byvše, všecken svět evanjelium svatým naplnili (Řím. 10, 18.), a církve svatou na východ, na západ, na poledne i na půlnoci vzdělali. Výš 8, 11. Jinde to slovo kvas v duchovním smyslu na zlou stranu se běře, totiž buď za učení (níž 16, 6.), neb obcování (1 Kor. 5, 6.) zlé a nečisté. 41) Ř. skryla. Viz Luk. 13, 21. 42) mřách. 43) t. mluvití budu pod podobenstvím a příklady tě-

PODOBENSTVÍ O PŠENICI
A KOUKOLI.

Kdy a kde to činí? Co k tomu služebníci věrní říkají? v. 27. Čím je Pán jejich v tom pokojí? v. 29. 3. Žeň. 1: Co se tou žní míní, do níž ten koukol mezi pšenici zůstávatí má? v. 39. 2: Kdo tu ženci býti mají? v. 39. 3: Jak s tím koukolem i s pšenicí nakládati budou? *Třetí:* Pod podobenstvím zrna horčičného: 1. Co se jím rozumí a proč se k němu Boží slovo a církev svatá připodobňuje? 2. Kdo jeho jest rozsevačem? 3. Kde je rozsívá? 4. Jak ono spanile roste? 5. S jakou ochotností lidé ptáky vyznamenani k němu se táhnou, i jaký toho užitek mají? *Čtvrté:* Pod podobenstvím kvasu: 1. Co jest ten kvas? 2. Jak ho mnoho? 3. Jakou moc provedl a provodí?

34. *Toto všecko mluvil Ježíš v podobenstvích k zástupům a bez podobenství nemluvil jim; *Mar. 4, 33.*

35. Aby se naplnilo povědění skrze proroka řkoucího: *Otevru v podobenstvích ústa svá⁴³, vypravovati budu skryté věci od založení světa. *Žalm 78, 2.*

36. Tedy rozpustiv zástupy, šel domů Ježíš; i přistoupili k němu učedníci jeho, řkouce: Vylož nám podobenství o koukoli toho pole⁴⁴.

37. On pak odpovídaje, řekl jim: Rozsevač dobrého semene jestiž Syn člověka;

38. A pole jest tento svět; dobré pak símě jsou synové království⁴⁵; ale koukol jsou synové toho zlostníka⁴⁶;

39. A nepřítel, kterýž jej rozsívá, jestiž ďábel; *žeň pak jest skonání světa; a ženci jsou andělé. *Zjev. 14, 15.*

40. Protož jakož vybrán bývá koukol a ohněm spálen: takt bude při skonání tohoto světa;

41. Pošle Syn člověka anděly své, i vyberouť z království jeho všecka pohoršení, i ty, kteříž činí nepravost⁴⁷;

42. *A uvrhouť je do peci⁴⁸ ohnivé; tamť bude pláč a škřípení zubů. *Výš 8, 12. Níž 22, 13. Item 24, 51. Item 25, 30. Luk. 13, 28.*

43. *A tehdažť spravedliví stkvíti se budou jako slunce, v království Otce svého. Kdo má uši k slyšení, slyš!

Dan. 12, 3. Moudr. 3, 7. 1 Kor. 15, 41.

44. Opět podobno jest království nebeské⁴⁹ pokladu skrytému

lesnými o věcech duchovních a spasitedlných. 44) t. o němž si pravil, že na tom poli byl nasát. 45) t. tím dobrým semenem vyznamenání sou pravi obyvatelé a měšťané, jakož svatě církve, tak i věčného a nebeského království. 46) t. ďáblové. Ti pak podlé toho synové jeho slovou, že jedem jeho zlosti naplňování bývají a skutky jeho činí. Jan 8, 44. 47) t. z církve svatě viditedlně odlouči ty lidi, kteříž buď svým životem, buď učením ku pohoršení a jiným hříchům příčinou bývají. 48) R. ohně; t. do peci plně ohně, tak níž verš 50. 49) t. evangelium svatě a Kristus v něm se zvěstující podoben jest pokladu zname-nitému. Nebo jakož pokladové ne z hmoje,

bláta, mrvy neb slámy, ale z zlata, stříbra a drahého kamení bývají skládání: tak v Kristu ne nějaké věci špatné, ale všickni nejdražší pokladové sou složení. (Kol. 2, 3.) K tomu jakož ne každému jest to dáno, aby poklady nalézal: tak také ne každý k známosti Krista přichází, leč komuž ho Otec nebeský zjevití ráčí. Jan 6, 44. Nad to jakož pokladu na tom nic neschází, že by naň někdo netrefil: tak také Bůh na tom škody netrpí, že by někteří svou nevědností jeho se zbavili, ale oni na tom nenabytou škodu mají (níž 16, 26.), on pak sobě i z kamení syny Abrahamovy vzbudí, když jen ráčí. Výš 3, 9. 50) křuje, tají se s ním, a pro ra-

PODOBENSTVÍ O PO-
KLADU, PERLE atd.

Páté: Pod podobenstvím pokladu: 1. Co jest ten poklad? 2. Kde jest skryt? 3. Jakým se způsobem nalézá? *Šesté:* Pod podobenstvím perly: 1. Co a jaká jest ta perla? 2. S jakou snažností má hledána býti? *Sedmé:* Pod podobenstvím vrše: 1. Co se míní tou vrší? 2. Kam jest puštěna? 3. Jakých do ní ryb naloveno? 4. Kdy a od koho bude zase z moře vytažena? 5. K čemu které ryby, do ní polapené, budou obráceny?

v poli, kterýž nalezna člověk, ⁵⁰skrývá a radostí naplněn jsa pro něj, odchází a prodává všecko⁵¹, což má, a koupí pole to.

45. Opět podobno jest království nebeské člověku kupci, hledajícímu ⁵²pěkných perel;

46. *Kterýž, když nalezl ⁵³jednu velmi drahou perlu, odšel⁵⁴, prodal všecko, což měl, a koupil ji. *Filip. 3, 7.*

47. Opět podobno jest království nebeské ⁵⁵vrši puštěné do moře a ze všelikého plodu shromažďující⁵⁶;

48. Kteroužto když naplněna byla, vytáhše na břeh a sedíce, vybírali, což dobrého bylo, do nádob, a což bylo ⁵⁷zlého, přeč zamítali.

49. Takť bude při skonání ⁵⁸světa; vyjdou andělé⁵⁹ a ⁶⁰oddělí zlé z prostředku spravedlivých;

50. *A uvrhou je do peci ohnivé; tamť bude pláč a škřípení zubů. *Výš verš 42.*

51. Potom dí jim Ježíš: Srozuměli-li ste tomuto všemu⁶¹? Řekli jemu: I ovšem Pane.

52. On pak řekl jim: Protož⁶² každý učitel umělý v království nebeském⁶³ podoben jest člověku hospodáři, kterýž vynáší⁶⁴ z pokladu svého nové i staré věci.

53. *I stalo se, když dokonal Ježíš podobenství ta, bral se odtud.

Mar. 6, 1. Luk. 4, 16.

dost, kterouž má z něho, odchází. 51) t. jakož kupec opatrný, vidí-li, že by na něčem získal, tedy všecken svůj statek prodá, aby jen té věci, na níž by vydělal, dostati mohl: tak podobně ten člověk, kterýž snažně svrchních věcí hledá, (Kol. 3, 1.) pro své spasení všeho, což by mu při něm překážku činilo, i zboží a slávy světské se opovažuje a s oním Možjším jako nějaké poklady egyptské opouští, (Žid. 11, 26.) anobř s svatým Pavlem všechny věci pomíjející za lejna sobě pokládá, (Fil. 3, 8.) jen aby toho pokladu drahého, to jest Krista Ježíše, mohl účasten býti a požívat. Ale málo jest na světě takových spasení žádostivých, více jest těch, kteříž za věci časné s oním nešťastným Ezauem nebeské poklady prodávají a frejmarčí, Žid. 12, 16. 52) dobrých. 53) nějakou. 54) t. tajně. 55) síti. 56) t. církev svatá po světě jako po moři bouřlivém rozprostřená v tomto životě nebude tak čistá, aby v sobě pokrytí neměla. 57) neužitečného, R. shnilého. 58) věků. 59) t. poslání jsouce ode Pána. 60) vyloučí. 61) t. všechněm těm podobenstvím. 62) t. poněvadž jest vám to z

milosti Boží dáno, abyšte i tajemstvím jeho rozuměli, i také služebníci svaté církve byli, hleďtež se věrně s tím, což ste prvé i nyní Božího světla nabyli, s mými vyvolenými zdělovati a v tom hospodářů, kteříž z starého i nového obilé čeládce své chléb dadí péci, pilně následovati. Nebo jakož pilný a opatrný hospodář hledí potravy a obilí starého i nového na rok, na dva, nýbrž i na sedm let jako onen Jozef (Gen. 41, 48.) nachystati, aby v čas potřeby mohl své čeládce dosti jísti dávat: tak služebník církve má umění k svému místu potřebného nabývati (1 Tim. 4, 13.), aby mohl jako matka (Izai. 66, 11.) dítky z novu zrozené krmiti a to, čeho potřebují, předkládati, neumělé vyučovati, neosvícené osvěcovati, zarmoucených potěšovati, padlých pozdvihovati, nedbalých napomínati, nenapravitelné trestati a tak v čas pokrm vyměřený čeládce Boží dávat (niz. 24, 45.), a slovo Boží dobře rozdělovati (2 Tim. 2, 15.). Jiníty staré věci na Zákon Starý obracejí, nové pak věci na Zákon Nový slyší. 63) t. v věcech k království Božímu příležitých. 64) t. štědře a ochotně.

XIV.

S. MATOUŠE.

POHRDNUTÍ KRISTEM II. Odchod Páně do Nazaréta: 1. Kdy tam odšel? 2. Co tam v NAZARÉTĚ. činil? 3. Jak přijat byl? 4. Co k tomu říkal?

I. O stěží Jana Křtitele, při čemž sudme věci dvoje: *Jedny*. Před tím stětím stalé, totiž že Heródes: 1. Zlým smyslem o těch, kteříž zemřeli, opojen byl.

54. A přišed do vlasti své⁶⁵, učil je v škole jejich, tak že se velmi⁶⁶ divili a říkali: Odkud má tento moudrost tuto a moc tuto⁶⁷?

55. *Zdaliž tento není syn tesařův? zdaliž matka jeho neslove Maria, a bratři⁶⁸ jeho Jakub a Jozes a Šimon a Judas?

Jan 6, 44.

56. A sestry jeho zdaliž všecky u nás nejsou? Odkudž tedy má tyto všecky věci?

57. I zhoršili se na něm⁶⁹. Ježíš pak řekl jim: *Není prorok beze cti, než v své vlasti⁷⁰ a v domě svém⁷¹.

Mar. 6, 4. Luk. 4, 24. Jan 4, 44.

58. I neučinil tu mnoho divů pro nevěru jejich.

KAPITOLA XIV.

Heródes cizoložník svatého Jana Křtitele zamordoval. 14. Kristus Pán pěti chleby 5000 lidu nakrmil. 25. Po moři chodil, 28. a Petrovi též rozkázal. 35. Potom moc svou předivnou při uzdravování mnohých prokázal.

tom *čase uslyšel Heródes¹ čtvrták² pověst o Ježíšovi.

Mar. 6, 14. Luk. 9, 7.

2. I řekl³ služebníkům svým: To jest Jan Křtitel⁴; onť jest vstal z mrtvých, a protož se⁵ divové dějí skrze něho.

3. *Nebo jav Heródes Jana, svázal jej a⁶ dal do žaláře pro Herodiadu, manželku Filipa, bratra svého.

Mar. 6, 17. Luk. 3, 19.

65) t. do Nazaréta. 66) užasli. 67) k činění divů a zázraků. Ř. moci. 68) t. příbuzní a krevní přátelé jeho, výš 12, 47. 69) t. příčinu sobě z něho ku pohoršení vzavše, ani ho slyšeti nechtěli (výš 11, 6.), myslíce, že na takového člověka před světem nepatrného nikoli taková moc a moudrost nesluší. 70) t. i proto, že taková mnohým zobecnějí, a zvláště těm, kteříž více na ně, než na místo a povolání jejich, neb dary Boží v nich složené se ohlédají. 71) t. mezi domácími svými.

1) Tetrarcha: t. čtvrtého dílu země Izraelské, to jest krajiny galilejské, vládá; Luk. 3, 1. Nebo po smrti Heródesa Velikého, kterýž Antipater neb Aškalonita sloul a dítky v Betléme z mordovati dal, synové jeho, t. Archelaus, Filip, Heródes Antipas a Lizaniáš o království se nespádali. Kteroužto nesnáz aby Augustus přetrhl, na čtvero to království roztrhl a každému Heródesovu synu díl ho odvedl a jakž někteří smyslí, tím obmýšlel to, aby to království, jsuc tak roztrháno, moci k zprostitvení se míti nemohlo. 2) Ř. slyšení Ježíšovo. 3) pacholatium, mládencům. 4) t. jakž od některých v tom zpra-

ven byl (Luk. 9, 7.) Protož v svědomí svém přestrašen byv, tak řekl podlé smyslu mnohých scestného, kteříž tak smyslili, že by duše po smrti člověka do jiných těl vcházely a moc svou provodily. Příklad tuto se vidí svědomí Kainova, Ezauova, Saulova a Jidášova hnětlivého, kteréž kdož mají, často se svého stínu a chřestění listu lekají. Lev. 26, 36. Nebo tento Heródes myslil, že Jan Křtitel z mrtvých vstal a jej teprv ještě více z neřádu trestati bude. 5) moci v něm svou moc provodí. Příklad tu jest ukázán mocného díla Božho, jemuž žádní tyrané překaziti nemohou. Nebo tento Heródes domníval se, že když Jana Křtitele sklídí, výborný pokoj míti bude; ano pak ještě mocněji Kristus i s svými apoštoly dílo Boží konal. A takř často se děje, že když jedni služebníci mordováni a ssouženi bývají, tedy Pán Bůh jiné, kteříž by statečněji dílo jeho konali, na jejich místa vzbuzovati ráčí. Protož jistě jest to, že ačkoli věrní služebníci zbiti mohou býti, a však Boží slovo zabito, ani do vězení dáno býti nemůže. 2 Tim. 2, 9. 6) Ř. položil. 7) Ř. zástupu, t. toho

STĚTÍ JANA KŘTITELE. 2. Pro své neřády potrestán byv, trestání nepřijímal, ale Jana do vězení dal. 3. Ducha vražedlného byv, více se na lidi nežli na Boha ohlédal. 4. Den svého narození slavil. 5. Tanečníci přísahou se zavázal. 6. Za hlavu Jana Křtitele žádán byv, stíti jej rozkázal. *Druhé:* Věci po stětí Jana Křtitele zběhlé, totiž: 1. Hlavě jeho na míse přinesené posměch se stal. 2. Jan Křtitel jest počestně pochován.

4. Nebo byl řekl jemu Jan: *Nesluší tobě míti jí. *Lev. 18, 16.*
5. A chtěv zabiti jej, bál se ⁷lidu; *⁸nebo za proroka jej měli. *Níž 21, 26.*
6. *Když pak slaven byl den narození Heródesova, ⁹tancovala dcera Herodiady u prostřed ¹⁰hodovníků; i zalíbila se Heródesovi. *Gen. 40, 20.*
7. Pročež s přísahou ¹¹zaslíbil jí dáti, zač by ho jen požádala.
8. A ona jsuci prvé ¹³navedena od matere své, řekla: Dej mi ¹³zde na míse hlavu Jana Křtitele.
9. I zarmoutil se král ¹⁴; ale pro přísahu a pro ty, kteříž spolu s ním stolili, rozkázal jí dáti.
10. A poslav kata, stal Jana v žaláři.
11. I přinesena jest hlava jeho na míse a dána té děvečce, a ona nesla ji matere své.
12. A přišedše učedníci jeho, vzali tělo jeho a pochovali je; a šedše, pověděli to Ježíšovi.
13. *A uslyšev to ¹⁵Ježíš, ¹⁶plavil se odtud na lodičce na místo pusté soukromí ¹⁷. †A uslyševše o tom zástupové, šli za ním pěšky z měst. **Mar. 6, 32. Luk. 9, 10. †Jan 6, 1.*
14. A vyšed Ježíš ¹⁸, uzřel zástup mnohý; i slitovalo mu se jich ¹⁹, a uzdravoval nemocné jejich.
15. ²⁰A když bylo k večerou, přistoupili k němu učedníci jeho, řkouce: Pusté jest místo toto, a čas již ²¹pominul; rozpust zástupy, ať jdouce do městeček, nakoupí sobě pokrmů.
16. Ježíš pak řekl jim: Není jim potřebí odcházeti ²²; *dejte vy jim jísti ²³. *Mar. 6, 37. Luk. 9, 13.*

kteříž se Janem Křtitelem zpravoval. 8) proto že jako proroka jej měli. 9) laškovala. 10) t. mezi nimi, neb před jejich očima. 11) Ř. vyznal, t. zamluvil se jí neb zavázal. 12) nastrojena. 13) hned tuto. 14) Svatý Jeroným a Běda i jiní někteří novější učitelé smyslí, že ten jeho zámutek byl tak na bílo, nebo sic dávno rád ho z světa svésti chtěl, vřš verš 5.; viz Mar. 6, 26. Jiní však ten smysl zamítají. 15) t. buď že Heródesa pověst o něm došla, vřš verš 1., a že by ho Heródes rád dostal (Luk. 9, 9.), buď o smrti Jana Křtitele. Protož znaje to, že tyrané, zakusíce krve nevinné, den po dni více jí žízni, i ustoupil před tímto Heródesem, jako někdy do Egypta před jeho otcem (vřš 2, 14.), a tak před časem v nebezpečnosti se nevydal a své učedníky, aby odpočinuli, na místo bezpečnější přivedl. Mar.

6, 31. 16) odebral se; t. z své vlasti (vřš 13, 44.), i jiných měst galilejských, a plavil se za moře tiberiádské. Jan 6, 1. 17) t. v stranu města řečeného Betsaida. Luk. 9, 10. 18) t. buď z lodičky, na níž se plavil, buď z místa nějakého, do něhož se byl na té poušti ukryl. Tak tedy o svůj život pečoval, aby mezi tím k našemu potěšení i poučení své povinnosti, a svých vyvolených neopouštěl. 19) t. právě srdečně, tak jakž mohou rodičové nad dítkami v nebezpečnosti postavenými největší lítosti dokazovati, viz Luk. 1, 78. 20) Večer pak, t. po kázání, kteréž Kristus Pán těm zástupům o království Božím činil. Mar. 6, 34. Luk. 9, 11. 21) přešel, t. den již k svému dokonání přišel. 22) t. poněvadž mne sytitele ducha i těla sobě přítomného mají. 23) t. když se vám zdá, že ste vy pečlivější o ten zástup nežli já,

NASYCENÍ ZASTUPU. II. O nasycení od Krista zástupu k ukázání toho, že on jest chléb nebeský, a že hledajícím Božího království časné věci přidány budou; při čemž souditi: 1. Kdy je nasýtil? 2. Kde? 3. Jaké zástupy sytil? 4. Jak se to dalo? 1: Z lítosti veliké duše i těla jejich nejprve uzdravoval. 2: Nedostatek na ně dopustil a jich nasýtití nechtěl, až prvé o tom nedostatku všickni zvěděli, aby tak potom skutek ten patrnější byl; při čemž však učedníci rozum těla pronesli, když Pána, jakoby on toho potřeboval, napomínali a o malém počtu chleba na tak veliký zástup vypravovali. 3: Chleby i ryby k sobě přinesti rozkázal. 4: Zástupům se posaditi poručil. 5: Modlitbami těch pokrmů posvětil a svou mocí Božskou je rozmnožil. 6: Skrze učedníky, kteříž o nedostatku chleba věděli, je předkládal, aby tak oni u víře utvrzeni byli, a lidé k prostředkům od něho v církvi zřízeným zřetel obrácený měli. 7: Drobtvy sebrati poručil. — III. O nebezpečnosti na učedníky Páně příšlém: 1. Jaké to nebezpečství bylo? 2. Kdy a z čího rozkazu do něho se dostali? 3. Jaký způsob při tom zachovali?

17. A oni řkou jemu²⁴: *Nemáme zde než pět chlebů a dvě rybě²⁵.

18. On pak dí jim: Přinestež mi je sem. *Jan 6, 9.*

19. A rozkázav zástupu posaditi se na trávě; a vzav těch pět chlebů a dvě rybě, vzhled v nebe²⁶, požehnal²⁷, a lámaje, dával učedníkům ty chleby, a učedníci zástupům.

20. I jedli všickni a nasyceni sou. I sebrali, což zbylo drobtů, dvanácte košů plných²⁸.

21. Těch pak, kteříž jedli, bylo okolo pěti tisíců mužů, kromě žen a dětí.

22. *A i hned přinutil²⁹ Ježíš učedníky své, aby vstoupili na lodí a přešli jej na druhou stranu moře³⁰, dokudž by nerozpustil zástupů. *Mar. 6, 45. Jan 6, 16.*

23. *A rozpustiv zástupy, vstoupil na horu soukromí, aby se modlil. A když byl večer, sám byl tam. *Luk. 6, 12.*

24. Lodí pak již byla u prostřed moře zmítající se vlnami; nebo byl vítr odporný.

25. Při³¹ čtvrtém pak bdění nočním bral se k nim Ježíš, jda po moři.

26. A vidouce jej učedníci po moři jdoucího, zlekali se, řkouce: Obluda jest; a strachem křičeli.

27. Ale ihned Ježíš promluvil k nim, řka: ³²Doufejtež, jáť jsem, nebojte se!

a na své zkušeni při mně, jak jsem vás po cestách pracující opatroval, abyšte v ničem nedostatku neměli (Luk. 22, 35.), ani nezpomínáte, dokážež tedy v opatření toho zástupu té své péče. 24) t. skrze svatého Ondřeje. Jan 6, 8. 25) Jako by řekli: Co jest to mezi tak mnohě. Jan 6, 9. 26) t. jakž obyčej jest Bohu se modlících. 27) dobrořečil: t. pomodlil se Otci svému nebeskému a díky jemu učinil (niz 15, 36.), a tak chleba toho posvětil, a že pokrm modlitbami svatými posvěcován bývá, příklad nám ukázal. 1 Tim. 4, 5. 28) t. jakž někteří smyslí, dvanácte nějakých dosti velikých měř, jimiž věci suté i mokré měřeny bývaly. Sebrání sou pak ti drobtové, jakož pro

zveličeni toho skutku, že po nasycení toho lidu více chleba zbylo, nežli ho prvé bylo, tak i pro příklad dobrý, aby totiž jiní učili se darů Božích i malých sobě vážiti. 29) Tím evanjelista ukazuje to, že se učedníkům bez Krista samým plaviti nechtělo, ale Pán mocí je donutil. 30) t. k Betsaidě přes zátoku mořskou, kteráž byla mezi Betsaidou a Kaparnaum. Mar. 6, 45. 31) čtvrté stráží: t. při čtvrté částce noci a již málo přede dnem. Nebo na čtvero noci rozdělovali, v nichž stráž držovali. Vidí se pak tuto, že Kristus ne hned svým ku pomoci přispívá; a však předece na něho očekávati sluší. Abak. 2, 3. 32) dobré myslí buďte, nelekejte se. 33) se

NEBEZPEČENSTVÍ
NA MOŘI.

1: Předce, kamž jim Pán rozkázal, se plavili a z lodí nevyskákali, ale na pomoc jeho, s níž i poprodlil, očekávali. 2: Krista, kterýž jest Pánem vody i jiných živlů nepoznavše, velmi se báli. 3: Poté-šení od něho byvše, důvěrně to přijali. 4: Petr, chtěje v tom ujištěn býti, že sobě Pána přítomného mají, požádal ho, aby mu také po moři choditi dopustil. 5: Tentýž Petr u víře zemdlel, ale ode Pána jest retován. 6: Všickni tu na lodí přítomní vděčnosti k Kristu Pánu za vysvobození dokázali a jej Synem Božím býti svědčili. — IV. O uzdravení od Krista mnohých nemocných: 1. Kde sou uzdraveni? 2. Kteří? 1: Kteříž sami k němu se hrnuli. 2: Z upřímé lásky od jiných k němu vedeni byli. 3: Jemu se modlili, aby pro mdlobu jejich u víře jim se dotýkati dopustil.

I. O nesnázi Páně s zákonníky a farizeji. Jedno: Oč tu nesnáz měl? 1. O ustanovení lidská. 2. O přikázání Božská.

28. I odpověděv jemu Petr, řekl: Pane, jestliže jsi ty, rozkažiž mi k sobě přijíti po vodě.

29. On pak řekl: Poď! A vystoupiv Petr z lodí, šel po vodě, aby přišel k Ježíšovi.

30. Ale vida vítr tuhý, bál se; a počav ³³tonouti, zkríkl, rka: Pane, ³⁴pomoz mi!

31. A i hned Ježíš, vztáh ruku, ³⁵ujal jej a řekl jemu: Ó malé víry, pročezs ³⁶pochyboval?

32. *A jakž oni vstoupili na lodí, utišil se vítr. *Mar. 6, 51.*

33. Ti pak, kteříž na lodí byli, přistoupivše, klaněli se jemu, řkouce: ³⁷Jistě Syn Boží jsi.

34. A přeplavivše se, přišli do země jenezaretské.

35. A poznavše jej muži místa toho, rozeslali ³⁸po vsi té krajině vůkol a shromáždili k němu všechny ³⁹neduživé.

36. A prosili ho, aby se ⁴⁰aspoň podolka roucha jeho dotkli, a kteřížkoli dotkli se, uzdraveni sou.

KAPITOLA XV.

Božích-li přikázání. čili lidských ustanovení více šetřino býti má? 21. O ženě kananejské; 29. o uzdravení mnohých bídnych, 34. a o sedmi chleběch.

*v tom přistoupí k Ježíšovi jeruzalémští zákonníci a farizeové, řkouce: *Mar. 7, 1.*

2. Proč učedníci tvoji přestupují ustanovení starších¹? nebo nemývají rukou svých, když mají jísti chléb².

3. A on odpovídaje, řekl jim: Pročez i vy přestupujete přikázání Boží pro ustanovení svá³?

4. *Nebo přikázal Bůh, rka: Cti otce svého i matku⁴; † a kdož by zlořečil otcí neb mateři, smrtí ať umře.

*Exod. 20, 12. Deut. 5, 16. Item 27, 1c. Eklus. 3, 1. Mar. 7, 10. Efez. 6, 2.

†Exod. 21, 17. Přist. 20, 20.

pohřívovati. 34) zachovej mne. Tak do dnes po vlnobití světa tohoto kráčejíce a mdlí jsouce, pomoci od Krista hledati máme. 35) uchytíl. 36) se rozpakoval. 37) v pravdě. 38) po všem tom vůkolu. 39) zle se mající. 40) toliko jen.

1) t. buď předků dávno zesnulých, buď učitelů přítomných v prvotnosti v tom lidu

postavených. Nebo ti slouli starší, kteříž v tom lidu přednost drželi, hned od času Machabeů, kteříž, což se jim za potřebného vidělo, řídili a ustavovali, a to lid za jistou vílu Boží držel. 2) t. pokrmiti všelijakých užívati. 3) t. abyšte svá ustanovení zouplna zachovali. Mar. 7, 9. 4) t. všelijakou povinnost sobě náležitou k rodičům vykonávej, jich

LIDSKÁ
USTANOVENÍ.

Druhé: Jaký způsob při tom zachoval? 1. K farizeům. Zahanboval je stanovením Božích příkázání proti lidským ustanovením. Prorocká Písma proti nim vedl, jimiž pokrytství jejich vyjevoval a neužitečnost jejich zaměstknávání se lidskými ustanoveními jim předkládal. 2. K obecnému lidu. Opustiv nenapravitelné farizee, lid k sobě svolal. K bedlivému poslouchání svého učení jej nastrojoval. Učil jej tomu rozuměti, které věci svědomí nepoškvřují? 3. K svým učedníkům 1: Na jejich otázku laskavě odpovídaje, budoucí zahynutí farizeů i s učením jejich předpovídal. 2: Od farizeů je odvozoval i příčinu toho slušnou ukazoval. 3: Z hlouposti jejich dobrotivě je potrestal. 4: V tom je zpravoval: 1. Že pokrmové jacíkoli, kdykoli a jakýmkoli způsobem, umytýma neb neumytýma rukama jedení, svědomí nepoškvřují a to proto, že ne do něho, ale do žaludku vcházejí.

5. Ale vy pravíte: Kdož by koli řekl otci neb mateři: ⁵ V dar jest obětováno to, čímž by tobě ode mne pomozeno býti mohlo, a tak by i neuctil otce svého neb matere své, bez viny bude.

6. *I ⁶ zlehčili ste příkázání Boží pro své ustanovení. *Mar. 7, 9.*

7. Pokrytci, dobře prorokoval o vás ⁷ Izaiáš, rka:

8. *Přibližuje se ke mně lid tento ústy svými a rty mne ctí; ale srdce jejich daleko jest ode mne. *Izai. 29, 13.*

9. *Ale nadarmoť mne ctí, učíce učení, jenž jsou příkázání lidská. *Kol. 2, 21. Tit. 1, 15.*

10. A svolav zástup, řekl jim: Slyšte a rozumějte!

11. *Ne to, což vchází v ústa, ⁸ poškvřňuje člověka; ale což z úst pochází, toť poškvřňuje člověka. *Skut. 10, 15. Řím. 14, 14.*

12. Tehdy přistoupivše učedníci jeho, řekli mu: Víš-li, že fari-zeové, slyševše tu řeč, zhoršili se?

13. A on odpovídaje, řekl: *Všeliké štípení⁹, jehož neštípil¹⁰ Otec můj ten nebeský, vykořeněno bude. *Jan 15, 2.*

14. *Nechte jich¹¹; vůdcovéť jsou slepí¹² slepých; povede-liť pak slepý slepého, oba v jámu upadnou¹³. *Níž 23, 24. Izai. 42, 19. Luk. 6, 39.*

poslouchej, (Efez. 6, 1.) a jim jako pánům svým služ. Eklus. 3, 7. 5) t. ta věc, kterouž sem tobě, otče, na vychování obrátiti měl, jest v dar Bohu obětována. Jakoby řekl: Milý otče a milá matko! takť jest, že jsem povinen byl tobě jako pánu svému a paní své sloužití a tebe živiti (Eklus. 3, 7.); ale což sem měl na živnost tobě dáti, již sem to Bohu a služebníkům jeho obětoval a k věci lepší sem to obrátil, nežli bych to snísti tobě dal. Nebo toi tvému i mému svědomí prospěti a břichy mé i tvé shladiti může. A protož, poněvadž jest to k věci lepší obráceno, nežli aby od tebe bylo snědno a utráveno, dejž ty tomu pokoj a ode mne více nežádej. Veliká to satanova chytrost při farizeích byla, kteříž pod zástěrou pocty Boží opatření svého břicha hledali a na to, co se jim od nekázaných dítek cizích dávalo, rozkoše provodili; mezi tím pak skrze prsty na to hleděli, že mnozí rodičové chudí a staří hladem mřeli a žádného opatření od svých dítek neměli. A což více jest, ani dětem svým

proto domlouvati nesměli, aby za nějaké reptáky držání nebyli, jakoby pro své opatření službám Božím ujmu činiti chtěli. 6) uveďte ste v nevážnost, zrušili ste. 7) t. velmi se pěkně to na vás Boží naříkání, na onen lid skrze Izaiáše vymešené, vztahuje; nebo jim vlastně podobní jste. Protož, což těm pokrytceům, modlářům, cizoložníkům a vražedníkům povědno, to sobě vlastně slyšeti máte. 8) Ř. obecného činí; t. jakýžkoli pokrm, jehož by člověk s středmostí, a s díků činěním užíval (1 Tim. 4, 4.), nečistého a ohyzného před Bohem nečiní žádného. 9) t. jakož smyšlenky lidské a učení nečisté, tak také v rodu starém zůstávající lidé. 10) t. lidé, kterýchž Bůh nevyvolil, a učení, jehož svým Duchem svatým nevynešl. Neboť Bůh jakož své před věky vyvolil (Efez. 1, 4.), tak je v Kristu časem svým jako ratolesti v kmen dobrý (Jan 15, 1.), aby byli stromové ti dobří, kteréž Písma vychvalují (Žal. 1, 3. Item 92, 13.), Duchem svým štěpuje a mezi nimi poctu svou vyzdvihuje. 11) t. do konce od nich odstupte, jejich obyčejů zljých nendste-

CO ČLOVĚKA POŠKVRŇUJE. 2. Že svědomí poškrvňuje hříchové proti Bohu i bližním čelící, a ty vyčítá 1: V mysli a žádostech konané. 2: Skutkem páchané. — II. Obrácení se z víry ku Pánu Kristu nějaké ženy kananejské, při čemž sudme to dvě: *Jedno*: Jaký způsob při tom zachovala? 1. Bídu svou, jako i po dnes věřící a kající činiti mají, výborně znala. 2. Nad svým zlým i dcerky své žalost měla. 3. K samému Pánu Kristu a ne k nějakým věcem stvořeným volala a od něho pomoci žádala. 4. Stálosti v svém pokušení, kteréž měla, vidue Pána k sobě neochotného a přímluvu učedníků zamítajícího, dokazovala. 5. Kristu Pánu poctu Božskou na něho příslušnou činila.

15. I odpověděv Petr, řekl jemu: Vylož nám to podobenství¹⁴.

16. Ježíš pak řekl: Ještě i vy¹⁵ bez rozumu jste?

17. Nerozumíte-liž, že všecko, což v ústa vchází, do břicha jde a vypouští se¹⁶ ven?

18. Ale které věci z úst pocházejí, z srdce jdou; a tyť poškrvňují člověka.

19. Z srdceť zajisté vycházejí zlá myšlení, vraždy, cizoložstva, smilstva, krádeže, křivá svědectví¹⁷, rouhání.

20. Tyť jsou věci poškrvňující člověka; ale neumytýma rukama jísti, toť nepoškrvňuje člověka.

2. Neděle v postě. 21. *A vyšed odtud Ježíš, bral se do krajin Tyrských a Sidónských. Mar. 7, 24.

22. A aj, žena kananejská z končin těch vyšedši, volala, řkuci jemu: Smiluj se nade mnou¹⁸, Pane, *Synu Davidův! dceru mou¹⁹ hrozně²⁰ trápí ďábelství. Nž 20, 30.

23. On pak neodpověděl jí slova²¹. I přistoupivše učedníci jeho, prosili ho, řkouce: Odbud' ji; neboť²² volá za námi.

24. On pak odpověděv, řekl: *Nejsem poslán než k ovce²³ zahynulým z domu Izraelského²⁴. Vjš 10, 6.

25. Ale ona přistoupivši, klaněla se jemu, řkuci: Pane, pomoz mi!

dujte a summou, s jejich učením nečistým nic činiti nemějte a jejich mrzkostmi se nekálejte. 12) t. jsou učitelé zlí a bludní. Vidí se tuto příklad toho, že i ti, kteříž prvotnost v církvi drží a poslušností se honosí i Zákon v rukou mívají (Jer. 18, 18.), zblouditi a oslepnouti mohou. Viz Izai. 28, 7. 13) t. obojí, i učitelé zlí i ti, kteříž jejich života a učení zlého následují, na zatracení přijdou. Ezech. 14, 10. 14) t. pověděni to své o tom, co poškrvňuje svědomí lidské neb nepoškrvňuje. Nazývát pak to podobenstvím buď podle obyčeje hebrejského, kteříž pověděni jádra plná a však pozatemnělá příslovím jako i onu knihu Šalomounovu nazývají, buď podle toho, že on tomu, což Pán mluvíti ráčil, nic nerozuměl a tak i svým příkladem toho, že tělesný člověk nechápá těch věcí, kteréž jsou Ducha Božího, zřetelně potvrdil (1 Kor. 2, 14.), a abychom na to, čemuž z slova Bo-

žlho nerozumíme, služebníků věrných se doptávali, pěkně nás poučil. 15) t. kteříž nejen toliko někdy jako jiní, ale vždycky při boku mém jste a osvěcováni býváte. 16) Ř. na záchod vymítáno bývá. 17) utrhaní, pomlouvání t. bližnímu. 18) t. z své milosti pouhé vyprost z manství ďáblova dcerku mou a tak potěš mne truchlou. 19) bídňě, Ř. zle. 20) lomcuje. 21) t. proto, aby ji u víře zkusil, k modlitbám horlivějším roznítit a k dráhemu vážení posloužil toho, což ji učiniti umínil. 22) křičí. 23) stracným. 24) t. z národu Izraelského. Ovce mi pak tuto rozumějí se netoliko k životu věčnému vyvolení (Jan 15, 16.), ale také i jiní vesměs Židé z svatých patriarchů jako z pramenů pošlí (Izai. 48, 1. Item 51, 1.), k nimž předně Kristus Pán poslán byl, podle čehož služebním obrázky slove (Řím. 15, 8.) a své apoštoly k samým Židům ponejprvé

UZDRAVENÍ 6. Pokorou svatou a Bohu milou se ozdobovala. *Druhé*: Jakého užítku MNOHÝCH. z víry došla? 1. Ode Pána u víře jest schválena. 2. Dcerka její jest té chvíle uzdravena. — III. O uzdravení od K. mnohých nemocných. 1. Kdy a kde je uzdravil? 2. Na jaké nemoci? 3. Jak v tom přijat byl? — IV. O nasycení zástupu: *Jedno*: Jakým se způsobem stalo? 1. Pán jich litoval. 2. S učedníky svými o ně rozmlouval, a tak je k skutku dalšímu nastrojoval, i pečovati o lid vyučoval. 3. Těm zástupům se posaditi rozkázal. 4. Požehnáním svým Božským chléb i ryby rozmnožil. 5. Skrze své učedníky ty pokrmy jim předkládal.

26. On pak odpověděv, řekl: Není ²⁵slušné vzíti chléb ²⁶dětem ²⁷a vrci štěňatům ²⁸.

27. A ona řekla: Takť jest, Pane ²⁹; a však štěňátka jedí drobtý, kteříž padají z stolů pánů jejich.

28. Tedy odpovídaje Ježíš, řekl jí: Ó ženo! veliká jest víra tvá; staniž se tobě, jakž chceš. I uzdravena jest dcera její v tu hodinu.

29. A odšed odtud Ježíš, šel k moři galilejskému; a vstoupiv na horu, posadil se tam.

30. I přišli k němu zástupové mnozí, majíce s sebou kulhavé, slepé, němé, ³⁰polámané a jiné mnohé; i kladli je k nohám Ježíšovým, a on je uzdravoval,

31. Tak že se zástupové divili, vidouce, *ano němí mluví ³¹, polámaní zdraví jsou, kulhaví chodí, slepí vidí; i velebili Boha izraelského.

Vjš 11, 5. Izai. 35, 5. Luk. 7, 21.

32. Ježíš pak svolav učedníky své, řekl: ³²*Líto mi zástupu; nebo již tři dni trvají se mnou a nemají, co by jedli, a rozpustiti jich lačných nechci, aby ³³nezhynuli na cestě.

Mar. 8, 1.

33. I řkou mu učedníci jeho: I kde bychom vzali tolik chleba na této poušti, abychom takový zástup nasatili?

34. I řekl jim Ježíš: Kolik chlebů máte? A oni řkou: Sedm a a málo rybiček.

35. I rozkázal zástupům, aby se posadili na zemi.

36. A vzav těch sedm chlebů a ty ryby, *učiniv díky, lámal a dal učedníkům svým, učedníci pak zástupu.

Jan 6, 11. Skut. 27, 35. 1 Tim. 4, 3.

37. I jedli všickni a nasyceni sou; a sebrali, což zbylo drobtů, sedm košů plných.

byl poslati ráčil. *Vjš 10, 5. 6. 25) dobré, chvalitebné, pěkné. 26) t. dobrodění Boží duchovní i tělesná, bez nichž žádný člověk býti jako bez chleba nemůže. 27) t. Židům. Slovou pak dítky Boží proto, že jim Kristus i s svou zásluhou obzvláštně byl zaslibován i dán. Skut. 13, 46. Řím. 9, 4. 28) t. pohanům; od společnosti Izraele odloučeným. Efez. 2, 12. 29) Nebo; jakoby řekla: Známeť se k tomu, milý Pane, že nejsem hodna s lidem tvým, jakožto s dítkami tvými, anobř se*

pány svými za tvůj stůl sednouti; a však prosím, račiž ty mi, jako štěněti, nehodné drobtíček své milosti uděliti; chceť ráda na tom přestati a tvému lidu se nerovnat. 30) na oudech ztrápené. 31) t. kteříž někdy němí byli. 32) srdečnou lítost mám nad zástupy; tak mi líto zástupu tohoto, až se ve mně vnitřnosti neb střeva pohybují. 33) Ř. rozvázání nebyli; t. v síle své nezemdleli a na nic nepřišli.

FARIZEOVÉ ZNAMENÍ HLEDAJÍ. *Druhé*: Co se po nasycení zástupu dálo? 1. Pán Kristus drobtý sebrati poručil. 2. Do krajiny Magdala se odebral.

I. *O vzložení žádosti od farizeů a saduceů na Krista Pána*. 1. Jaká to byla žádost i jakým úmyslem naň vzložena? 2. Co jim k té žádosti Pán řekl? 1: Od vše-
tečného hledání zázraků a znamení je vystříhal. 2: Na jistá znamení příchodu Mesiáše jim oči otvíral. 3: Smrt svou v známost jim uvořil, že jim jako někdy Jonáš ninivitským na osvědčení bude; anobřž jakož někdy Jonáš po svém z ryby vysvobození kázal, tak že i on po svém vzkříšení mocně dílo své konati bude.

38. Bylo pak těch, kteříž jedli, čtyři tisíce mužů, kromě žen a dětí.

39. A rozpustiv zástupy, vstoupil na lodí; i přišel do krajiny Magdala.

KAPITOLA XVI.

Zahanbil Pán Kristus farizee a saducee, kteříž znamení hledali; 6. vystříhal od učení jejich; 13. ptal se, co o něm smyslí zástupové; 23. Petra zahanbil; 24. a pravě následování sebe vysvětlil.

A* přistoupili k němu farizeové a saduceové¹ a pokoušejíce² prosili ho, aby jim³ znamení s nebe ukázal⁴.

Výš 12, 28. Mar. 8, 11. Jan 6, 30.

2. *On pak odpovídaje, řekl jim: Když bývá večer, říkáte: Jasno bude; nebo se červená nebe.

Luk. 12, 54.

3. A ráno: dnes bude nečas; nebo se červená zasmušilá nebe. Pokrytci, ⁵způsob zajisté nebe rozsouditi umíte, znamení pak časů těchto⁶ nemůžete souditi⁷?

4. Národ zlý a cizoložný⁸ znamení⁹ hledá; ale znamení jemu nebude dáno, než toliko znamení; to *Jonáše proroka¹⁰. A opustiv je, odšel.

Výš 12, 39. Jon. 2, 1.

1) Ačkoli tito farizeové a saduceové v smyslu velmi rozdílní od sebe byli, však se spolu proti Kristu puntovali. Tak někdy Manasses a Efraim, proti sobě rozlícení byvše, na Judu sobě pomohli. (Izai. 9, 21.) Tak Heródes s Pilátem spřízněvše se a smířivše, jednomyslně Krista Pána odsoudili. (Luk. 23, 12. Skut. 4, 27.) A podnes to též od mnohých v smyslu sobě odporných pobožným se činí. 2) t. ne nějakým úmyslem u víře se vzdělati žádostivým; ale zkušujíce, mohli by to učiniti, anobřž chytře příčiny hledajíce, aby ho mohli zlehčiti a o život připraviti, jakoby nemohl zázraku na nebi učiniti, a tak svého rádného k ouřadu povolání dokázati. 3) zázrak: t. po němž by znali, že jest od Boha poslaný. 4) t. podobně jako někdy učinil to Jozue, modlitbou svou slunce na obloze nebeské zastaviv (Jozue 10, 12.); Samuel prorok hřímání a hromobití na Bohu objednav (1 Král. 7, 10.); Eliáš, aby oheň s nebe sstoupila a padesátiníky Achabovy popálil, na Bohu vyprosiv (4 Král. 1, 10.); Izaiáš slovem Božím stínu na hodinách slunečných spátkem navrátiti se poručiv (Izai. 38, 8.); a Mojžíš mannou nebeskou lid Izrael-

ský sytiv. Jan 6, 52. Ne nadarmoť pak tito lidé neupřímí hojně dosti na zemi divů ode Pána činěných měvše, chtěli, (jako by k nim ti divové již činění nic nepřináleželi), aby jim Pán zázrak nějaký na nebi učinil, ale aby před lidem prostým a příběhům nebeským nic nerozumějícím snáze jej v podezření uvedli a zlehčili. 5) Ř. oblékej. 6) t. časů milosti skrze proroky předpověděných a zoldšitě těch, v nichž Mesiáš měl na svět přijíti. Ta pak znamení byla: Odjetí sceptrum od Judy (Gen. 49, 10.); chrám druhý, jehož sláva měla býti větší než prvního (Agg. 2, 10.); divové a zázrakové (Izai. 35, 5.); přestání prorocství (Dan. 9, 24.); monarchia čtvrtá, t. římská (Dan. 7.); předchůdce Kristova, svatého Jana předeslaní. Malach. 3, 1. 7) t. když můžete vystihnouti jedno, tedy byste měli znáti i druhé. Neboť tak světle a zřetelně Bůh časy milosti a příchodu mého předukázal, jako nyní proměny počasí předukazuje. 8) viz výš 12, 39. 9) nadto ještě vyhledává; totiž hojně dosti až přes právo den po dni sobě činěných zázraků máje, na nich nepřestává, a tak pravě svou zlost nad míru zvyšová. 10) t. zázračné to Jonáše v rybě při

II. O Kristově službě, kterouž svým učedníkům činil, aby se života i učení farizejského vystříhali, při čemž sudme: 1. Cím sobě k tomu příčinu danou měl? Nedostatkem chleba. 2. Co tou službou při nich způsobil? 1: Z částky nie, kdyžto mínění jeho neporozuměli; pročez je zahanboval a připomínáním svých některých skutků u víře utvrzoval. 2: Z částky velmi mnoho, kdyžto je osvětil a farizee jim zošklivil. — III. O víře, kterouž svatý Petr na místě všechněch apoštolů o Kristu Pánu vyznal. Při čemž pohledme na to dvě: *Jedno*: Na učinění toho vyznání, totiž: 1. Kde učiněno? V Cesarei.

5. *A plavivše se učedníci jeho přes moře, zapomenuli vzíti chleba.

Mar. 8, 14.

6. Ježíš pak řekl jim¹¹: *Hleďte a varujte se kvasu¹² farizejského a saducejského.

Luk. 12, 1.

7. Oni pak rozjímali¹³ mezi sebou, řkouce: Nevzali sme chleba.

8. A znaje to Ježíš, řekl jim: Co to rozjímáte mezi sebou, ó malé víry! že ste chlebů nevzali?

9. Ještě-liž nerozumíte¹⁴, ani nepamatujete na těch pět chlebů, jimiž nasyceno bylo pět tisíců lidu, a kolik ste košů drobtů nazbírali?

10. *¹⁵ Ani na těch sedm chlebů, jimiž nasyceno bylo čtyři tisíce lidí, a kolik ste košů drobtů nazbírali?

Vjš 15, 34.

11. I kterakž nerozumíte? že ne o chlebu mluvil sem vám, pravě, abyšte se varovali kvasu farizejského a saducejského.

12. Tedy srozuměli, že neřekl, aby se varovali od kvasu chleba, ale od učení farizeů a saduceů.

*životu zachování a ve zdraví na břeh vyvrá-
centí. Jako by řekl: Hledajít znamení podle
své libosti, hledají, ale dání jim takové zna-
mení, kteréž by jim sloužilo k hanbě a mně
k slávě. Nebo jakož oni plavci Jonáše, jimž
sebe a svůj život byl svěřil, do moře uvrhli,
a jako svýma rukama zabili: tak vy mne,
kterýmž sem obzvláště zaslíben i dán,
jako nevědění vrahové zamordujete. A jakož
Jonáš pro zachování při hrdle plaveců dal
se dobrovolně uvrci do moře (Jon. 1, 12.):
tak já nechťe, aby lid můj vyvolený za-
hynul, dobrovolně k smrti jdu. K tomu jakož
po uvržení Jonáše do moře jako v hrdlo
smrti bouře mořská Božím řízením jest spo-
kojena: tak i já zasloužením smrti své hněv
oteců ukojím a pokoj svému lidu věčný způ-
sobím. Nad to jakož Jonáš tři dni a tři
noci v rybě pobýv a jako v hrobě odpoči-
nuv, bez škody zdraví svého odtud vynikl:
tak i já třetího dne i proti vůli vaší z mrt-
vých vstanu. Více jakož Jonáš po takovém
svém zázračném zachování ninivitským ká-
zal a mnohým kajícím k spasení posloužil:
tak i já po svém z mrtvých vstání skrze
své apoštoly i jiné služebníky věrně kázati
budu a nejedny k spasení přivedu. A summou
jakož ninivitský po kázání Jonášovu v dřevní
hříbchy se navrátil, (jakž tomu rozuměti
se může z Náhuma proroka), mizerně zahy-
nuli: tak i vy po mých úsilných pracech*

při vás vedených jakožto nenapravitelní
od Boha zavržení budete a věčně zahynete
A protož když uvidíte, an ta figura Jonáše
vlastně se na mně plní, za pravého učitele,
anobřz Spasitele světa mne mějte. Viz Luk.
11, 30. **11)** *t. věda výborně o tom nedostatku
chleba. Nebo tak činival, že za příčinou tě-
lesných věcí podle své moudrosti o věcech
duchovních mluvívati ráčil. Jako za příčinou
oněch Kaparnaitských, kteříž při něm chleba
tělesného hledali, kázal jim o samém sobě,
chlebě duchovním (Jan 6, 27.), a za příčinou
žně blízké mluvil o brzkém vyvolených svých
a zvláště z Samaritánů shromažďování. Jan
4, 35. **12)** *t. učení. Niž verš 12. Nebo jakož
kvasu malá hrstka všecko těsto prochází,
tak učení nečisté v srdce lidská přijaté, ac-
koli nezdá se pojednou neb ponejprvé býti
velmi škodlivé a zvláště slibné od falešných
služebníků předložené a však jako nějaký
rak se rozjídá (2 Tim. 2, 17.) a člověka od
Boha odvodí. **13)** *sami v sobě; tak niž verš
8. t. buď že se jedni na druhé o to domlou-
vali a příčinu sčítali, že chleba nevzali, aneb
o tom, k čemu se napomenutí to Páně vztahuje,
rozjímali. **14)** *Aneb ani nepamatujete na
pět chlebů oněch pěti tisíc (lidu), t. buď
jimiž těch pět tisíc lidu jest nasyceno, buď
kteříž se toliko v tom ve všem množství na-
leztí mohli, výš 14, 17. **15)** *Aneb ani
na sedm chlebů oněch čtyř tisíců (lidu).*****

SMÝŠLENÍ O KRISTU. 2. Odkud k tomu příčina dána? Dvojí Kristovou otázkou na apoštoly učitelnou. 3. Jaké to vyznání bylo? 1: Že z strany ouřadu svého jest pomazaný král a kněz. 2: Z strany osoby své, že jest Syn Boží. *Druhé:* Na oblíbení a schválení ode Pána té víry a jí vyznání, a to: 1. S strany svatého Petra i jednoho každého církve ouda, totiž že ta víra k pravému blahoslavenství přivodí, původ svůj ne od lidí, ale od Otce nebeského má. 2. S strany vsí církve obecné. Při čemž Pán připodobňuje: 1. Sebe, o němž to vyznání vzni, k skále. 2. Spasitelné k té víře do církve povolávání k vzdělávání domu. 3. Věčné blahoslavenství z té víry jdoucí k stálému stavení.

13. *Přišel pak Ježíš do krajin Cesaree¹⁶ Filipovy, otázal se učedníků svých, řka: Kým praví lidé býti mne, Syna člověka?

so. Petra a
Laola.

Mar. 8, 27. Luk. 9, 10.

14. A oni řekli: *Někteří Janem Křtitelem, jiní pak Eliášem, jiní pak Jeremiášem, aneb jedním z proroků.

Vjš 14, 2. Mar. 6, 14. Luk. 9, 7.

15. I dí jim: Vy pak kým mne býti pravíte?

16. I odpověděl Šimon Petr, řekl: *Ty jsi Kristus, ten Syn Boha živého.

Jan 6, 69.

17. A odpovídaje Ježíš, řekl mu: Blahoslavený jsi¹⁷, Šimone¹⁸, synu Jonášův! nebo tělo a krev¹⁹ nezjevilo tobě toho, ale otec můj, kterýž jest v nebesích.

18. I jáť²¹ pravím tobě, že jsi ty²² Petr; a na tét skále²³ vzdělám církev svou²⁴, a brány pekelné²⁵ nepřemohou jí.

16) Cesarea město bylo vystaveno od Heródesa Velikého ke cti císaři Oktaviovi Augustovi. Viz Josefa Lib. 15. Antiq. Jud. kap. 13. Druhá pak Cesarea, o níž tuto píše evangelista, byla vzdělána ku počtivosti Tiberiovi císaři od Filipa Čtvrtáka, kterýž byl syn Heródesa Velikého a bratr Heródesa, jenž sloužil Antipas, kterýž svatého Jana Křtitele stítil dal; a to město bylo na pomezí země Syrské a Židovské. 17) Velikou chválu má víra proto: 1. Že jest dar Boží (Efez. 2, 8.); 2. že se skrze ni ospravedlnění a pravého blahoslavenství dochází. Řím. 5, 1. 18) Bar Jona. 19) t. žádný člověk, ani tvé tělo zkažené a porušené. Podob. Gal. 1, 16. 20) Nebeský. 21) t. jakož Otec můj zjevil mne tobě, tak také já nadto ještě více to v známost uvodím tobě, že jakž si vyznání slavné o mně učinil, tak i já tebe v tom smyslu utvrzuji a pevný základ té víry tobě, totiž sebe samého, ukazují. 22) skalník: kámen; t. jsi ten, kterémuž sem řekl (Jan 1, 43.), že budeš sloužit Céfas, jenž se vyskládá Petr, neb kámen; již nyní potvrzuji toho jména, proto že si obdařen takovou věrou, kteráž jako nějaká skála nepohnutá bude. Jakoby tedy Pán řekl: Ne nadarmoť jistě a ne bez příčiny slušné hned na počátku tvého přístupu ke mně dáno jest tobě ode mne to jméno Petr, to jest skalník, skála neb kámen, ale proto, že jsi toho Božího stavení, jenž jest církev svatá na mně pravé skále a kamenu úhelném (Izai. 28, 16. 1 Petr 2, 6.) vzdělaná, jedním také kamenem, totiž pravým oudem (viz vjš 4, 18.), a jako nějaká skála statečně

se při mně a stále máš, jelikož se na mně skrze víru jako na skále pravé a základu církve vzděláváš. Protož, poněvadž si, zanechaje lidských smýšlének, slavné vyznání o mé osobě, že jsem Boží Syn, i o mém ouřadu, že jsem Kristus, totiž pomazaný král i kněz, před lidmi učinil, i jáť toho jména ještě více potvrzuji. Vidímeť tuto zřetelně, že Bůh takové ctíti ráčí, kteříž ho ctí (1 Král. 2, 30.); a však aby někdo o svatém Petrovi důstojněji, nežli má o člověku smýšleno býti, nesmýšlel, sám on tomu vstříci vyšel, tím že to též jméno, že jest kámen, ode Pána sobě dané, všechněm vůbec pravým křesťanům připsal, když je kamením živým, a ať se tak dí, Petry nazval. 1 Petr 2, 5. A ačkoli toho slova Petr v tom místě přivedeném není: a však v syrském jazyku, jehož Pán užíval, to slovo Kiffá neb Céfas jednu a touž věc, totiž skalníka neb skálu a kámen znamená, v jakémž mínění to slovo skála a kámen u některých Moravanů za jedno se užívá, když o někom, že dal jemu skalou, totiž udeřil naň kamenem, se říkává. 23) t. na té víře aneb na tom, kteréhožs na místě jiných vyznal, to jest na sobě samém, vzdělám, jako nějaké stavení (1 Kor. 3, 9.), církev svou. Nebo kromě Krista základu jiného žádný položení nemůže (1 Kor. 3, 11.), na tenž základ proroci i apoštolé stavěli (Efez. 2, 20.), na tomť všickni věrní jako kamení živé v chrám duchovní vzdělávati se mají (1 Petr 2, 5.). Svatý Augustin ve výkladu na svatého Jana dí: Non a Petro

KRISTUS SVOU SMRT
PŘEDPOVÍDÁ.

4. Slovo Boží a svátosti a tak moc služebníkům k odpouštění věřícím i zadržování hříchů nevěřícím svěřenou, k klíčům. — IV. O Kristovu náramném: 1. Snížení skrze utrpení, o němž se vypravuje: Kde? Od koho a co trpěti měl? 2. Oslavení skrze slavné vzkříšení, při čemž se dotýká toho: 1: Ze Petr svatý od té cesty Pána odrazil. 2: K velikému zahanbení ode Pána přišel. — V. O napomenutí Kristovu učedníků k snášení kříže pro něho učiněném, při čemž považme toho: 1. Co tím křížem Pán míní? Všechny věci útrpné pro jméno jeho přicházející.

19. *A tobě dám klíče²⁷ království nebeského; a což by koli svázal na zemi, budeť svázáno i na nebi; a což by koli rozvázal²⁸ na zemi, budeť rozvázáno i na nebi. *Niž 18, 18. Jan 20, 23.*

20. Tedy přikázal učedníkům svým, aby žádnému nepravili, že by on byl ten Ježíš Kristus.

21. A od té chvíle počal Ježíš oznamovati učedníkům svým, že²⁹ musí jíti do Jeruzaléma, a mnoho trpěti od starších a biskupů a od zákonníků, a zabit býti a třetího dne z mrtvých vstáti.

22. I³⁰ odved ho Petr na stranu, počal mu přimlouvati, řka: ³¹Odstup to od tebe Pane, nikoli nestane se tobě toho.

23. Kterýžto obrátiv se, řekl Petrovi: ³²Jdiž za mnou satane! ku pohoršení jsi mi³³; nebo ³⁴nechápáš těch věcí, kteréž jsou Boží, ale kteréž jsou lidské.

24. Tedy řekl Ježíš učedníkům svým: Chce-li kdo za mnou přijíti³⁵, ³⁶zapříž sebe sám a vezmi kříž svůj³⁷ a následuj mne³⁸.

petra, sed Petrus a Petra; sicut non Christus a Christiano, sed Christianus a Christo vocatur. T. ne skála od Petra (t. skalníka), ale Petr (t. skalník) od skály; jako ne Kristus od křesťana, ale křesťan od Krista se jmenuje. 24) t. tu její částku, kteráž ještě vzdělávána býti má. Nebo sic jinak od počátku světa na té samé jediné skále, Kristu Ježíši, církev již prve vzdělávána vždycky byla. 25) t. žádná moc, moudrost, chytrost lidská i ďábelská. Příkladné mluvení: Jakož v městech, zámcích, na branách, na baštách největší pevnost a střelba bývá, tak podobně Kristus Pán největší sílu branami nazývá. Podobné mluvení viz Gen. 22, 17. 26) nezmocní se jí, nepřesílí jí. 27) t. moc kajícím hříchů odpouštění na místě Božím a vši církve neb celého zboru svědčiti, nekající pak vylučovati. Kterážto moc nejednomu, ale všechněm pastýřům církve jest svěřena. Pročež i Pán ke všechněm řeč obrátiv, řekl: Cožkoli svázete na zemi, budeť svázáno i na nebi. Niž 18, 18. A opět: Kterýmžkoli odpustili byste hříchy, odpouštějí se jim, (a) kterýmž byste koli zadrželi, zadržání sou. Jan 20, 23. Tu pak moc služebníkům svěřenou podlé toho Pán klíči nazval, že jakož klíče v městě předním osobám a v domě šafářům řádně svěřovány bývají, tak on také řízení a zpravu království svého neb církve své, jenž jest

dům Boha živého (1 Tim. 3, 15.), služebníkům svým věrným, aby ji podlé jistého pravidla slova jeho vedli, svěříti ráčil; podlé čehož sebe svatý Pavel i jiné služebníky šafáře tajemství Božích nazýval. 1 Kor. 4, 1. K tomu jakož v obci i v domě spořádaném velmi jsou potřební klíčoví, aby jimi město a dům otvírán neb zavírán byl: tak má-li církev dobře státi, musí v ní zřízená kázeň konána býti. Protož ji Kristus Pán ne nadarmo ráčil naříditi, a svatí apoštolé nezanedbávali ji konati i příčiny toho slušné předkládati. 1 Kor. 5, 4. 2 Tesal. 3, 6. 1 Tim. 1, 20. 2 Jan verš 10. Viz též věci vysvětlení níž 18, 18. 28) t. odpustil, aneb zvěstováním milosti Boží jako z vězení těžkého propustil. 29) má. 30) poodšed s ním, pojav ho; t. ujma jej za ruku, jakž jest obyčej mezi milými přáteli, kteříž něco spolu mluviti chtějí. 31) Ř. lituj sebe. 32) jdi ode mne, t. někam s očí. 33) t. tím takovým mluvením dáváš mi příčinu k tomu, abych já, hledě na tu ohavnou smrt, kteráž mne očekává, rozpakoval se v práci povolání svého; a podlé toho jsi podobný satanu. 34) nezachutnáváš sobě, neceníš; t. ne o nebeském ale o zemském jakémsi království mém vysoce smyslíš a jeho očekáváš. 35) t. mým účastníkem a učedníkem býti. 36) zepři se sobě; t. v ničěmž sebe nelituje, i proti vůli Adama

SSOUŽENÍ VĚRNÝCH. 2. Čím jim k tomu slouží? 1: Pohrůzkou lidem lhostejným a příliš sebe milovným učiněnou. 2: Odplátou věčného života, o níž dí, kdy, komu a podle čeho dáti ji chce, anobřž hned zde při svém proměnění a ovšem v dalších svých skutečích příklad jí ukázati slibuje.

I. *O Kristovu* hned v tomto smrtedlném životě slávy předivně na sobě zjevení, při čemz suďte: 1. Kdy to učinil? 2. Před kterými svědky? 3. Kde?

25. *Nebo kdož by chtěl ³⁹ duši svou zachovati, ⁴⁰ ztratit ji ⁴¹; kdož by pak ztratil duši svou pro mne ⁴², nalezněť ji. *Jan 12, 25.*

26. Nebo co jest platno člověku, by všecken svět získal ⁴³, ⁴⁴ své pak duši uškodil? *Aneb kterou dá člověk odměnu za duši svou ⁴⁵?

Mar. 8, 36.

27. *Syn zajisté člověka přijde v slávě Otce svého s anděly svými; † a tehdažt odplatí jednomu každému podle skutků jeho.

** Niž 24, 27. Item 25, 31. † Zalm 62, 13. Řím. 2, 6.*

28. Amen pravím vám: *Jsou někteří z stojících tuto, kteříž neokusí smrti ⁴⁶, až i uzří Syna člověka ⁴⁷ přicházejícího ⁴⁸ v království svém.

Mar. 9, 1. Luk. 9, 27.

KAPITOLA XVII.

Kristus Pán se proměnil; 14. náměsíčníka uzdravil; 22. smrt svou předpověděl, 27. a plat za sebe i za Petra dáti rozkázal.

Na den
proměnění
P. Krista.

*po šesti dnech¹ pojal Ježíš Petra a Jakuba a Jana², bratra jeho, i uvedl je na horu³ vysokou soukromí,

Mar. 9, 2. Luk. 9, 28.

starého vůli Boží konej a všecko, což by tě od Boha i v nejmenší věci odvodilo, opouštěj. 37) t. břemeno, buď prací, buď zámutek a ssoužení na sebe od Boha vzložených na svá ramena vezmi a k cíli uložnému netoliko jdi, ale rychle za mnou běž. (Žid. 12, 2.) Nebo křížem mni se všelijaké práce, zámutekové na každého z věrných podle povolání jeho od Boha vzložení a jako na kříži, neb jakž se vůbec říká, na šibenici pověšení. 38) t. z víry pravé šlepějemi ctností mých svatých krácej a tak za mnou, kterýž již napřed nesu kříž, jako za vůdcím k věčné slávě dospíchej. Rozumí se pak, že tu Kristus patření má na to, což ho potom potkalo, když kříž svůj na smrt nesl, dokudž z něho na Simona onoho přeložen byl. Luk. 23, 26. 39) život. 40) k zahynutí přivede; t. na věčné zatracení. 41) viz výš 10, 39. 42) t. pro mou službu a pro mé k slávě mé přiznávání se ke mně. 43) t. všeho světa Pánem byl. 44) na své duši trestán byl, neb škodu trpěl, t. sebe a svou duši zavedl. 45) t. čím se z věčného zatracení vykoupiti bude moci? 46) t. nezemrou. 47) beroucího se do království svého; t. vysoko nade všechna nebesa slavně vstupujícího (Efez. 4, 10.) a moci na nebi i na zemi užívajícího. Niž 28, 18. Přišel tedy Kristus

v království svém, neb do království svého tak, kdyžto slávu svou zjeviv při svém vzkříšení, na nebesa vstoupení, Duchu svatého seslání a evanjelium svého po všem světě rozhlášení, i jeho divy a zázraky potvrzení. (Mar. 16, 20.) Protož svatý Lukáš touž věc připomínaje, tato slova o učednicích napsal: Neokusí smrti, až i uzří království Boží. (Luk. 9, 27.) Viděti pak Boží království, mni se na tomto místě, spatřovati Kristovo vstoupení, a jak království jeho, t. učení i církev jeho s velikým prospěchem proti vůli nepřátel se rozšiřuje, čehož apoštolé za svého života dočekali a to, že evanjelium až do illirické krajiny (Řím. 15, 17.), anobřž po všem světě jest rozhlášeno, připomínali (Kol. 1, 6.). Jiní to ne zle také na Kristovo proměnění obracejí, o němž se hned v další kapitole vypisuje. 48) do království svého.

1) t. kteříž do jeho proměnění po těch službách přeběhli, kteréž učedníkům svým činil. (Výš 16. kap.) Nemáť to pak žádnému překážeti, že sv. Lukáš svědčí (Luk. 9, 28.), že se to po osmi dnech stalo. Nebo on i ten den obsahuje, v němž Pán ty služby činil, i ten, v němž se proměnil; ale sv. Matouš s svatým Markem toliko ty připomíná, kteříž cele mezi těmi službami a proměněním Páně přeběhli; ten pak vypouští, v němž Pán to

PROMĚNĚNÍ PÁNĚ. 4. V čem ta sláva jeho byla zjevena? 1: V proměnění těla i roucha jeho. 2: V ukázání se jemu proroků svatých a s ním rozmlouvání, čehož jak svatý Petr užil, tu se ukazuje. 3: V svědectví jemu od Otce nebeského vydání. 1. Kdo jest a jaký? 2. Jak jest vyvoleným svým užitečný? 3. Co sme my jemu povinni? — II. Co Kristus Pán hned tu po zjevení své slávy při učedlnících činil? 1. Předěšených potěšil. 2. Napomenutí jim učinil, aby ten skutek proměnění jeho v tajnosti do jistého času měli.

2. A ⁴proměnil se před nimi. *I zastkvěla se tvář jeho jako slunce, roucho pak jeho učiněno bílé⁵ jako ⁶světlo. *Zjev. 1, 14.*

3. A aj, ukázali se jim⁷ Mojžíš a Eliáš⁸ rozmlouvající s ním⁹.

4. A odpovědv Petr, řekl ¹⁰Ježíšovi: Pane, dobré jest nám tuto býti; chceš-li, uděláme tuto tři stánky, tobě jeden a Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.

5. Když pak on ještě mluvil, aj, oblak světly zastínil je¹¹; *a aj, stal se hlas¹² z toho oblaku, řkoucí: Tentof jest ten můj milý Syn, v němž mi se dobře¹³ zalíbilo; toho †poslouchejte.

* *Vjš 3, 17. Izai. 42, 1. Mar. 1, 11. Item 9, 7. Luk. 3, 22. Item 9, 35. 2 Petr. 1, 17.*

† *Deut. 18, 15.*

6. To uslyšavše učedlníci, padli¹⁴ na tváři své a báli se velmi.

7. A přistoupiv Ježíš, dotekl se jich, řka: Vstaňte a nebojte se.

kázání činil, i ten, v němž se proměnití ráčil. 2) t. proto jiných nechaje, ty tři pojal, netoliko že tři svědkové k osvědčení pravdy dostateční byli (Deut. 19, 15.), ale také aby ukázal, že i svatým svým rozdílné dary své menší neb větší rozděluje. 1 Kor. 12, 4. 3) t. jakž někteří se učitelé domýšlejí, na horu Tábor. Svatou Petr ze jména té hory nepokládaje, svatou ji nazývá (2 Petr. 1, 18.). Šel pak na tu horu Pán k modlitbám (Luk. 9, 28.), a není pochybné, že jako i potom (Jan 17, 5.) za oslavení své Otce svého prosil a nám, abychom se za posvěcení jména jeho modlívali, za příklad vystavil. Vjš 6, 9. Anobř při modlitbě se proměnil pro ukázání toho, že i modlitebníci jiní horliví při modlitbách jako v jiné proměnění bývají, čehož příklad viz při sv. Danielovi, Petrovi i Pavlovi. Dan. 9, 21. Skut. 9, 12. Item 10, 10. Item 22, 17. 4) *proměněn jest; t. tehďž, když se modlil. Luk. 9, 29.* Ta pak proměna taková nebyla, že by své tělo svaté v Božství neb v ducha obrátil, jako někdy tam vodu v víno výborné proměnil (Jan 2, 8.), ale toliko způsob smrtný, strastný a poníženy na čas jako nějaký pytel neb smutek z sebe složil (Zalm 30, 12.) a té slávy, již při svém slavném vzkříšení došel, paprsky nějaké ukázal. To pak učinil proto, aby ukázal, že on hojně slávy máje, dobrovolně k ohavné smrti jde, a že jakž nebylo nemožné jemu se proměnití, tak nebude jemu nesnadné těla svého vzkřísití, anobř i našich těl k tělu jasnosti slávy své připodobnití (Filip. 3, 21.); protož že se nemá Petr (vjš 16, 22.), ani žádný jiný proč na jeho smrti urážeti. 5) t. z těla jeho i na roucho pa-

prskové té slávy se vyrazili, odkudž se vidí, že ta sláva netoliko po tváři, ale i po všem těle rozlita byla. 6) *jako snih. 7) t. těm učedlníkům třem. 8) t. pro ukázání toho, že Zákon skrze Mojžíše vydaný i proroci (z nichž se tu dva postavili), nás k Kristu vedou, a že smrt jeho, na níž se Petr málo před tím zastavil (vjš 16, 22.), v Zákoně i v prorociích předpovědína byla. Luk. 24, 44. 9) t. o jeho smrti. Luk. 9, 31. 10) t. radosti a slávy nebeské částku zjevenou sobě zachutnat, a co mluví, nic nevěděv. Luk. 9, 33.* Vidít se pak při tomto učedlníku nemalé ovoce zkaženého těla, jakož v tom, že tu o smrti Kristově Mojžíše a Eliáše rozmlouvajícího slyšev, ne k zámutku jako i prvé, když Pán o tom mluvil (vjš 16, 22.), ale k slávě a radosti se strojil; tak i v tom, že korunován prvé chtěl býti, nežli bojovati, anobř zároveň pouhým lidem stánky jako Kristu stavěti a rovnou jim čest v té částce jako Kristu činiti. 11) t. Pána Ježíše, Mojžíše a Eliáše, a to jakož na znamení Božské přítomnosti a ochrany, kterouž při svém lidu zastěňováním jich i oblakem věsti ráčí (Exod. 13, 21.), tak také pro ukázání toho, že apoštolé jako i jiní lidé k spatřování Boha v světě nepřístupitelném přebývajícího (1 Tim. 6, 16.) jsou mdlí a ještě ne hned do nebe jíti, ale ku práci a k boji navrátiti se mají. 12) *t. po odchodu Mojžíše a Eliáše; Mar. 9, 8. Luk. 9, 33. 13) t. v němž a pro něhož libě jsem ukojen a s vámi spokojen. 14) t. buď poklonu Bohu činivše, buďto náramně předěšení byvše.* Odkudž vidíme náramnou mdlou lidskou, kterouž pronášejí i tehďž, když Bůh to, což jest nám k spasení potřebného, mluví a zjevuje.

ELIÁŠ. 3. Za příčinou otázky jejich z bludného smyslu o Eliášovi je vyvedl, a kdo se tím Eliášem vlastně míní, co dobrého způsobiti měl, i co ho potkalo, v tom jich poosvítíl. — III. O uzdravení náměsíčníka, při kterémžto skutku obzvláště spatřováno býti má toto: *Jedno*: Že otec jeho: 1. Bídu svou i syna svého znal. 2. K Kristu se obrátiv, jemu se modlil a bídu svou v té modlitbě předkládal, i pouhému milosrdenství jeho se dověřil. 3. O nedostatečnosti učedníků vypravoval, a tím sebe, proč Pána zaměstnával, se omlouvá. *Druhé*: Že Kristus: 1. Z nevěry národu Židovského potrestal.

8. Pozdvihše pak očí svých, žádného neviděli¹⁵, než samého Ježíše.

9. *Když pak sstupovali s té hory, přikázal jim Ježíš, řka: Žádnému nepravte tohoto vidění¹⁶, dokudž by Syn člověka nevstal z mrtvých¹⁷.

Mar. 9, 9. Luk. 9, 37.

10. *I otázali se ho učedníci jeho, řkouce: Což to pak zákoníci praví, že¹⁸ má Eliáš prvé přijíti?

Mar. 9, 11.

11. Ježíš pak odpovídaje, řekl jim: *Eliáš zajisté¹⁹ přijde prvé, a napraví všecky věci.

Mal. 4, 5.

12. Ale pravím vám, *že Eliáš již přišel, a však nepoznali ho, ale učinili²⁰ mu, což chtěli; taktéž i Syn člověka trpěti bude od nich.

Výš 11, 14. Mar. 9, 13. Luk. 1, 16.

13. Tedy srozuměli učedníci, že jim to pravil o Janovi Křtiteli.

14. *A když přišli k zástupu, přistoupil k němu člověk jeden a poklekl před ním na kolena,

Mar. 9, 17. Luk. 9, 38.

15. A řekl: Pane! smiluj se nad synem mým, nebo náměsíčník jest²¹ a²² bídne se trápí; často zajisté padá do ohně a častokrát do vody.

16. I přivedl sem ho učedníkům tvým; ale nemohli ho uzdraviti.

17. Odpovídaje pak Ježíš, řekl: Ó národe nevěrný²³ a převrá-

Viz podobný příklad při lidu Izraelském (Exod. 20, 19.) a svatém Petrovi. Luk. 5, 8. 15) t. když ten hlas Boží vzněl, již byl Mojžíš i Eliáš odšel, aby tím ukázáno bylo, že se to svědectví ne k nim, ale k samému Kristu vztahovalo, a že již Zákon i všeliké proctví k svému konci a splnění přišlo a jako pryč odešlo. Výš 11, 13. 16) t. kteréž ste nyní svýma očima tělesnýma viděli. Takové vidění bylo to, jehož se dostalo viděti ženám při Kristovu vzkříšení (Luk. 24, 23.) a Korneliovi při modlení Skut. 10, 3.; ješto sic jinak míní se viděním to, což člověk u vytržení mysli spatřuje. Čehož příklad viz při svatém Petrovi. Skut. 10, 10. Protož pak Kristus Pán toho skutku rozhlašovati těm učedníkům zapověděl: 1. Že ještě mocí Ducha Páně s výsosti nebyvše oblečení, dostateční nebyli k vypravování skutků Kristových a jich zastávání. 2. Aby se tím viděním nepovyšovali a jiným spolu učedníkům k závistí a reptání příčiny nedali. 3. Aby toho skutku někomu v podezření neuvedli, když by Krista potupeného na kříži viděli. 4. Aby

služebníci věrní lidu šetřiti se učili, a kdy, kde a co mluvíti mají, soudili. 17) t. proto, aby sám skutek pravdy, t. slávy té potvrdil, a jako za ně mluvil. 18) musí; t. k zlehčení Krista tak říkají: Před příštím Mesiášovým přijítím má Eliáš Tesbitský; ještě pak nepřišel ten Eliáš, tedy ani Mesiáš neví na světě, a tak ani Kristus tím Mesiášem není. 19) t. pravdu předpověděl prorok, že přijde Eliáš, i zákoníci dobře praví; ale to ne na jeho osobu tělesnou, ale na ducha horlivého Eliášova, Janovi Křtiteli daného, slyšeti musíte. Luk. 1, 17. Příklad tuto pěkný ukázán, že při vysvětlování Písem svatých pilně toho šetřino býti má, jak Duch svatý v nich kde mluví, podléli obecného způsobu mluvení čili obzvláštěního, kteréž tropica locutio slove. Čehož kdož nečiní, na divné spletené smysly jako i tito zákoníci přijíti mnsí. 20) s ním. 21) viz napřed kap. 4, 24. o té nemoci, jaká byla, k níž se také dábel připojoval. 22) R. zle. 23) t. všickni tu tehdáž tomu skutku přítomní, tak dobře učedníci, jejichž nevěru Pán jim před oči staví, (níž

NÁMĚSÍČNÍK. 2. Nemoceňo k sobě přivesti rozkázal. 3. Moci svou Božskou ďábelství vyhnal. *Třetí:* Že při učedlnících byla: 1. Hotovost k učení se. 2. Mdlloba víry. *Čtvrté:* Že víra pravá a živá velikou moc provádí: 1. Všecky překážky v dobrém, byť pak jako nějaká hora veliké byly, s cesty skládá. 2. Dábelskému dílu zniku nedá, k čemuž i modlitba a půst z víry napomáhá. — IV. O Kristovu velikém snížení: 1. V podstoupení smrti, o níž dí: Od koho a jakou měl podstoupiti, i jak dlouho v moci její zůstává? 2. V podniknutí platu: 1: Kdy jej dal? 2: Kde? 3: Komu?

cený! dokud budu s vámi? dokudž vás snášeti budu²⁴? přiveďte mi jej sem²⁵.

18. I přimluvil tomu ďábelství Ježíš; i vyšlo od něho, a uzdraven jest ten mládenec²⁶ v tu hodinu.

19. *Tedy přistoupivše učedlníci k Ježíšovi soukromí, řekli: Proč sme my ho nemohli²⁷ vyvrci? *Mar. 9, 28.*

20. Ježíš pak řekl jim: Pro nevěru svou; *amen zajisté pravím vám, budete-li míti víru jako jest zrno horčičné²⁸, dite²⁹ hoře této: ³⁰Přejdi odsud tam, i přejde; a nebudeť vám nic nemožného.

Niž 21, 21. Luk. 17, 6. 1 Kor. 13, 2.

21. Toto pak pokolení³¹ ³²nevychází, jediné skrze modlitbu a půst³³.

22. A když³⁴ byli v Galileji, řekl jim Ježíš: *Syn člověka bude vydán v ruce lidské³⁵.

Vjš 16, 21. Niž 20, 18. Mar. 8, 31. Item 9, 31.

Item 10, 33. Luk. 9, 44. Item 18, 31. Item 24, 7.

23. A zamordujíť jej; ale třetího dne z mrtvých vstane. I zamroutili se náramně.

24. A když přišli do Kafarnaum, přistoupili³⁶ ku Petrovi ti, kteříž plat vybírali a řekli: Což mistr váš nedává³⁷ platu?

25. ³⁸A on řekl: Dává. A když přišel domů, předšel³⁹ jej

verš 20.) jako otec toho nemocného, jehož mllou víru svatý Marek vypisuje (Mar. 9, 24.); a ovšem zákonníci, plémě to, jako i otcové jejich, zavilé a nepotočité. 24) t. tak nepovolné a zarvité. 25) Veliká tuto dobrotivost Páně se vidí, že on mnohých nevěrou sobě v své milosti nepřekážel, aby tomuto bídnému spomoci neměl. A po dnes na nevděčnost světa se neohlédaje, ourody i jiné věci dává, a slunci svému na spravedlivé i na nespravedlivé svítiti velí (Mat. 5, 45.), anobř i pro nemnohé věřící své městům a krajinám odpouští. Gen. 18, 32. 26) té chvíle. 27) Jako by řekli: Zdati jest ta moc od Boha nám zase odjata, kterouž sme sobě danou měli, že jsme toho ďábelství vyvrci nemohli. 28) t. pravou, živou, jakkoli jako nějaké zrno horčičné maličkou, ovšem pak dokonalejší a moc svou provozující, jako zrno horčičné, kteréž, ač jest menší nežli jiná seménka, a však v krátkém čase výše nad jiné byliny roste. Vjš 13, 32. 29) t. všemu, což jest tělu zkaženému nejneshadnějšího, nejoutrpnějšího, neb také nejlíbějšího, a rozumu jeho nejodpornějšího, odoláte, i sebe a žádosti světa přemůžete (1 Jan 5, 4.), a s Abrahamem i svou milou vlast opustíte (Gen. 12, 4. Žid. 11, 8.), i

s Mojžíšem rozkošemi pohrdnete, a pro jméno Boží pohanění snášeti raději nežli jich užívati sobě zvolíte (Žid. 11, 24.), anobř, když by to k rozšíření Boží slávy a k spasení vašemu sloužilo, modlitbami z víry činěnými to u Boha obdržíte, aby i tělesné hory ustupovaly, tak jako k modlitbě Jozue slunce se zastavilo. Jozue 10, 12. 30) přestěhuj se, přenes se. 31) t. ďábel, když se kde i s svým královstvím vkoření. 32) nemůž vymítáno býti. 33) t. modlitbou i s postem činěnou, to jest vroucí, horlivou a Božím slibům důvěrnou. Jako by řekl: Vy jsouce nestateční a mdlí sami z sebe, chtěli ste tak mocného nepřítel svou moci vyvrci? i však musíte z víry modlitbami činěnými pomoci u Boha hledati, a k nim zdržováním se ode všeho tělu libého, pomoc sobě činiti a se rozněcovati. 34) navrátili se do Galilee. 35) t. pohaním. Luk. 18, 32. 36) t. úmyslem tím, aby na něm vytáhli, zdali-by se Kristus z platu vytahoval, tak jakž potom na něj k tomu cíli o touž věc té otázky farizeové s Herodiány podali. Niž 22, 15. 37) daně, šacovníku; t. kterýž uložili na Židy Římané, aneb plat, kterýž sobě osobili, do chrámu náležející. Exod. 30, 13. 38) R. řekl, i ovšem. 39) t. znaje,

KRISTUS 4. Skrze koho a jakým se způsobem to dalo? 5. Proč jej dal? 1: Z dobré vůle, moha i podle rodu svého královského toho prost býti. Výš verš 25. PLAT DAL. 2. Aby někteří nemyslili, že lidi od poddanosti odvodí, i jim k tomu příkladem svým slouží.

Vyučuje Pán své, jak se chovati mají? I. Z strany svých osob: Jedno: V pokoře, svornosti a lásce i trpělivosti se nalézati, při čemž toto suďme: 1. Odkud sobě příčinu k předkládání toho naučení danou měl? Od učedníků jejich svárem a otázkou. 2. Jak to činil? I: To své naučení příkladem dítěte povysvětlil.

Ježíš řečí, říká: Co se tobě zdá, Šimone? Králové zemští od kterých berou daň aneb plat? od synů-li svých⁴⁰, čili od cizích?

26. Dí jemu Petr: Od cizích. I řekl mu Ježíš: Tedy synové jsou svobodní⁴¹?

27. *Ale abychom jich nepohoršili⁴², jda k moři, vrz udici; a tu rybu, kteráž nejprvé uvázne, vezmi⁴³ a otevra ústa její, nalezněš groš; ten vezma, dej jim za mne i za sebe⁴⁴. *Nř 22, 19.*

KAPITOLA XVIII.

Učí pokoře Kristus Pán; 10. vystřihá od pohoršování maličkých; 15. řád kázně pravý ukazuje, 21. a pokorně prosícím, aby odpuštěno bylo, velí; 23. i příkladem utěšeným to vysvětluje.

Na sv.
Michala.

¹ten čas přistoupili ²učedníci k Ježíšovi, řkouce: *Kdo pak jest největší³ v království nebeském⁴?

Mar. 9, 33. Luk. 9, 46. Item 22, 24.

2. A zavolav Ježíš ⁵pacholátka, postavil je u prostřed nich,

že Petr s ním chce o to mluvit; nebo nebylo jemu to neznámé, že se to Petrovi odporne býti zdá, aby Spasitel světa měl také daň dávat. Protož jemu to ukazovati ráčí, že se v to dobrovolně dal, aby v svém městě Kafarnaum (výš 9, 1.) plat neb tribut (ať se tak dí) jako domácí v sousedství s jinými spolu dával. 40) *t. od své rodiny a své krve.* 41) Jako by řekl: Tedy já, z rodu královského jsa, mám od toho býti svoboden. Nebo buďto že zřetel obrátíš na plat od nebeského krále králů k chrámu obrácený, tedy já, poněvadž sem Synem jeho a to takovým, jemuž on všechny národy za dědictví dal (Žal. 2, 8.), netoliko bych ho neměl dávat, ale měl bych jej bráti. Pakli popatříš na plat od Římanů na Židy uložený, i tu také uziš, že já, jsa z rodu Davidova a pravý dědic toho lidu, netoliko nejsem povinen to platu dávat, ale právo lepší nežli Římané k vybírání ho mohu mít. 42) *t. aby nemyslili, že učíme lidi nepoddanosti.* Příklad tuto pěkný, jako i při svatém Pavlovi ukázán (1 Kor. 9, 12.), že sluší mdlých šetřiti a raději práva svého ustupovati, nežli pohoršení dávat. 43) *t. pro ukázání toho, že Kristus jsa Pánem země i moře, mohl by tak snadně z poddanosti světské vrchnosti se vytáhnouti, anobřž ji sobě podmaniti, jako rybě kázati*

peníz přinesti. Vidíme tuto zřetelně, že Pán Bůh z milosti své i tomu tvorou nerozumnému poroučí, aby jeho vyvoleným sloužili, a potřebné věci jim přinášeli, jakž toho i při Eliášovi proroku příklad ráčil ukázati. (3 Král. 17, 6.) Protož o jeho otcovském opatrování nesluší nikoli pochybovati. 44) za Petra v Kafarnaum Pán plat dal proto, že on také v tom městě svůj dům a svou rodinu neb čeled měl (výš 8, 14.), za jiné pak apoštoly tu Pán daně nedal proto, že oni, jakž se rozumí, z Kafarnaum nebyli a tam obydlí neměli.

1) *v tu hodinu; t. v kterouž o smrti a vzkříšení Kristovu byli slyšeli, a na cestě do Kafarnaum jdouce, o prvotnost se nesnadnili.* Mar. 9, 33. 2) *t. ode Pána souce povolání, a v tom, že se o přednost vadí, zjevení.* Mar. 9, 33. 34. 3) *t. nejprřednějši.* Jako by řekli: *Poněvadž o své smrti vypravuješ, kdož pak po tobě na tvou stoliči královskou má dosednouti?* 4) *t. ne v tom, kteréž v nebi jest, a jehož všickni vyvolení očekávají, ale v tom zemském, kteréž sobě učedníci podle smyslu obecního Židů v myslí své formovali. To pak království světské nebeským nazvali podle toho, že od Krista Pána, an své království tak jmenuje, slyšali, a že jest o jeho království s nebe činěno zaslíbení, výborně*

VÝSTRAHA OD POHORŠOVÁNÍ. 2: K ostříhání jeho sloužil, předkládaje: 1. Škodou z pýchy jdoucí. 2. Užitek pokorným v Bohu složený. *Druhé:* Maličkým jeho dobře činiti a vystříhati se dávání jim pohoršení, ubližování a na lečems se urážení. K tomu pak oběmu slouží: 1. Odplatou dobrodincům připravenou, že totiž dobře činíce vyvoleným jeho, jemu činí. 2. Pohrůzkou pohoršitelným učiněnou. 3. Ukazováním cesty, jakby se tomu vstříci vyjítí mělo, že totiž všech zlých žádostí, vášní a obyčejů, kteréž se skrze ruce, nohy a oči pronášejí, umrtvováním a summou, všelijakých příčin ucházením, kteréžby tobě neb jiným ku překážce v dobrém byly.

3. A řekl: Amen pravím vám: Neobrátíte-li se⁶ a nebudete-li jako⁷ pacholátka, ⁸ nikoli nevejdete do království nebeského⁹.

4. Protož kdož by se koli ponížil jako pacholátko toto, tent jest největší v království nebeském¹⁰.

5. A kdož by koli přijal pacholátko takové¹¹ ve jménu mém¹², mneť přijímá.

6. *Kdo by pak pohoršil¹³ jednoho z maličkých těchto¹⁴ věřících ve mne, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho, a pohřížen byl do hlubokosti mořské¹⁵.

Mar. 9, 42. Luk. 17, 1.

7. Běda světu pro pohoršení¹⁶! * Ačkoli musí to býti¹⁷, aby přicházela pohoršení, ale však běda člověku, skrze něhož přichází pohoršení.

1 Kor. 11, 19.

8. *Protož jestliže ruka tvá aneb noha tvá pohoršuje tě, utniž ji¹⁸ a vrz od sebe; ¹⁹ lépe jest tobě do života vjíti kulhavému, aneb bezrukému, nežli dvě ruce aneb dvě noze majícímu uvrženu býti do ohně věčného.

Vjš 5, 30. Mar. 9, 43.

věděli. 5) dítěte. 6) t. od pýchy ku pokoře, od vysokomyslnosti k nízkému o sobě smýšlení; a tak neproměňte-li se a neumyslíte-li sobě. 7) děti. 8) t. nebudete-li děti následovati, ne v vadách škodlivých, kteréž se i při nich nalézají (Gen. 8, 21.), ale v nízkém o sobě smýšlení, kyselosti a hněvu snadném mimo sebe pouštění, i v trpělivém kázně podnikání. Takť Pán lidi pyšné a zlostné odsílá na učení k dětem (1 Kor. 14, 20.), nevděčné svých Božských dobrodiní k volům a oslům (Izai. 1, 3.), nechťející se k milosti jeho obrátiti k čápům, hrdličkám, řeřábům a vlašovicím (Jer. 8, 7.), zahaleče k mravencům, (Přisl. 6, 6.) lakomec k kvítkům polním. Vjš 6, 28. 9) t. netoliko k místu nejpřednějšímu v něm nepřijdete, ale ani nejnížšího tam místa máti nebudete. 10) t. v největší vážnosti u Boha i u pobožných lidí. Nejpřímější tedy cesta ku povýšení svatá pokora a důstojněji o jiných nežli o sobě smýšlení. Fil. 2, 3. Luk. 14, 11. 11) t. takového, kdožby v dobrých obyčejích podobný byl dítěti. 12) t. proto že takový jest Kristův. Mar. 9, 41. 13) t. slovem neb skutkem a jakýmkoliv bezprávím k odstoupení od víry přičinu dal, (1 Kor. 8, 11.) a jako nohy v cestě podrazil. 14) t. níže o sobě smýšlejších a u světa za málo položených. 15) t. mohl by na tom hrozném a žalostném trestání, kteréž

Židé podlé svědectví svatého Jeronýma na lidi v nějaké nešlechtnosti postižené vzkládali, že je do moře umítali, rád mile přestati: ale musí hroznějšího trestání věčného od Boha očekávati. Nebo když Bůh zlořečenství na toho vydává, kdož by slepého nekam zavedl, neb k ourazu jeho na cestu jemu něco podložil (Deut. 27, 17.), i ovšem bez pomsty nenechá toho, kdož by svému bližnímu v cestě jeho k životu věčnému vedoucí ku překážce byl. 16) t. i těm, kteříž je nepobožností svou dávají, i těm, kteříž je sobě na pobožných nespravedlivě sbírají. 17) t. ne proto, že by někoho Bůh k tomu bezděk nutil, ale že svět všecken ve zlém pohřížený (1 Jan 5, 19.) nemůže svého zlého díla zanechati, a Bůh také tudy své věrné zkušovati ano i zlé jako plevy od pšenice oddělovati ráčí. 1 Kor. 11, 19. 18) t. cožkoli tobě příčinou jest k odstoupení od pravdy čistě a tvého svědomí zprzněni, všeho se zhost, byť pak tak potřebné bylo jako ruka neb noha, a tak tobě milé, jako oko tvé. (Viz vjš 5, 29.) Někteří slyší ty oči na moc duchovní a světskou, ruce pak na ty, skrze něž oni kázeň vzkládají, a nohy na poddané, na něž na všechny bez přijímání osob kázeň církevní v příčinách slušných má docházeti. 19) poctivé, užitečné. 20) nepohrdali jedním.

VÝSTRAHA
OD POHORŠOVÁNÍ.

4. Vzácností a důstojností před Bohem vyvolených i podlé soudu těla velmi špatných; že t. takovým Bůh k službě a ochraně anděly své posílá ráčí. 5. Cílem svého příchodu na svět, což velmi pěkným podobenstvím vysvětluje. 6. Příkladem Otce svého nebeského. — II. Z strany lidí padlých: *Jedno*. Hřešící trestati. A té kázně jsou stupňové tři: 1. V soukromnosti každý to má činiti. 2. Před některými nemnohými osobami. 3. Především shromážděním nenapravitelného vyloučiti, a dokudžby sobě neumyslí, v tom svazku ho nechati, při čemž to vyloučení připodobňuje k vězení, a přijetí zase do církve k propuštění z toho vězení. To pak obé, kdež se podlé Božího slova děje, není marné. Nebo 1. Bůh toho na nebi potvrzuje.

9. A pakli oko tvé pohoršuje tebe, vylup je a vrz od sebe; lépe jest tobě jednookému do života vjíti, nežli obě oči majícímu uvrženu býti do pekelného ohně.

10. Viztež, abyšte ²⁰ nepotupovali ani jednoho z maličkých těchto; neboť pravím vám, že *andělé jejich ²¹ v nebesích ²² vždycky hledí na tvář Otce mého ²³, kterýž v nebesích jest. *Žal. 34, 8.*

11. *Přišel zajisté Syn člověka, aby spasil to, což bylo zahynulo. *Luk. 19, 10.*

12. *Co se vám zdá? Kdyby některý člověk měl sto ovec, a zbloudilaby jedna z nich, ²⁴ zdalíž nenechá těch devadesáti devíti, a jda na hory, nehledá té pobloudilé? *Luk. 15, 4.*

13. A nahodí-liť mu se nalezti ji, amen pravím vám, že se raduje nad ní více, než nad těmi devadesáti devíti nepobloudilými.

14. Takť není vůle Otce vašeho, kterýž jest v nebesích, aby zhynul jeden z maličkých těchto ²⁵.

15. *Zhřešil-liby pak proti tobě ²⁶ bratr tvůj ²⁷, jdi a potresci ho mezi sebou a jím samým ²⁸; uposlechl-liby tebe, získal si bratra svého. *Lev. 19, 17. Ekklus. 19, 14. Luk. 17, 3. Jak. 5, 19.*

16. Jestli že by pak neuposlechl, přijmi k sobě ještě jednoho aneb dva, *aby v ustech ²⁹ dvou neb tří svědků stálo ³⁰ každé slovo; *Deut. 17, 6. Item 19, 15. Jan 8, 17. 2 Kor. 13, 1. Žid. 10, 28.*

17. Pakliťby jich neuposlechl ³¹, pověz ³² církvi; jestliže pak i církve neuposlechne, budiž tobě jako *pohan ³³ a publikán. *1 Kor. 5, 5. 2 Kor. 6, 14. 2 Tes. 3, 14.*

18. *Amen pravím vám: Cožkoli svížete na zemi, budeť svázáno i na nebi; a cožkoli rozvížete na zemi, budeť rozvázáno i na nebi ³⁴. *Vjš 16, 19. Jan 20, 23.*

21) t. jim k službě a k ochraně daní. Žid. 1, 14. 22) po vše časy. 23) t. před obličejem Božským jeho se postavují a na návštěvi, co by chtěl činěno míti, očekávají. Dan. 7, 10. 24) *Zdalíž nenechá těch devadesáti devíti na horách, (a) jda nehledá té pobloudilé?* 25) t. kteříž ve mne věří. *Vjš verš 6.* Víceť sobě tedy Pán Bůh svých i nejmenších ctitelů váží nežli mnozí, kteříž dosti malé (u přirovnání nesmírného bohatství Božího) statky majíce, nevážně říkají: Co jest o jednoho chlapa atd. 26) t. buď tebe samého by urazil, buď tobě samému vědomě proti Bohu neb bližním by hřešil. 27) t. bližní tvůj. 28) t. když by ještě hřích vůbec znám nebyl.

Nebo zjeví hříchové hned zjevně trestání býti mají, a to pro napravení hřešícího (1 Kor. 5, 5.) a pro výstrahu jiným (1 Tim. 5, 20.), tak jako svatý Pavel svatého Petra přede vším sborem trestal (Gal. 2, 11.), a onoho cizoložníka bez odkládání satanu vydal (1 Kor. 5, 5). 29) t. podlé řeči a svědectví dvou svědků. 30) t. ujištěno a utvrzeno bylo. Tak aby ten hříšník povolán jsa před zbor Páně, svého hříchu ani v něm zarytosti zapřítí nemohl. 31) t. jim se napraviti a upamatovati nedal. 32) Zboru. 33) měž ho za bezbožníka takového, jacíž byli a jsou pohané, od společnosti lidu Božího odloučení. *Efez. 2, 12.* 34) t. komužkoli z věřících a kají-

KÁZEŇ CÍRKEVNÍ. 2. Modlitby proti nekajícím i za kající činěné vyslychá. 3. Kristus tomu všemu dílu přítomen bývá, i je koná. *Druhé:* Kajícím, kolikrátžkoli bylo by toho potřebl, odpouštěti. Při čemž považme toho: 1. Kdo přičinu k tomu napomenutí Pánu dal? Svatý Petr.

19. Opět pravím vám: Jestliže by dva z vás svolili se na zemi o všelikou věc, za kterouž by koli prosili³⁵, stanef se jim od Otce mého nebeského.

20. *Nebo kdežkoli shromáždí se dva neb tři ve jménu mém³⁶, tuť jsem já u prostřed nich³⁷. *Luk. 24, 15.*

cích hříchů odpuštění svědčiti budete, potvrdí také Bůh na nebi; a komužkoli z nevěřících a nekajících je zadržíte, t. pro ně pomsty Boží jemu osvědčíte a jej z spolku svého vyloučíte, stálé to bude i na nebi. Jan 20, 23. Užívat pak tu Kristus Pán příkladného mluvení pro ukázaní lidí nekajících způsobu žalostného, kajících pak potěšeného. Nebo jakož když někdo pro své dluhy neb jiné výstupky bývá svázán, řetězy ukován a do vězení dán, nemůž jemu to než zarmoucené býti: tak kdež v které částce církve podlé pravidla Božího slova ortelové hrozni vypovídání, a pohružky osvědčovány bývají, nemůž se než člověk toho lekatí a za věc těžší nežli jakékoli nejtěžší a nejsmrduťejší vězení míti. (Žalm 32, 3.) A zase jakož to potěšené bývá, když věřitel dlužníku dluh odpustí a jej z vězení propustí: tak také nad to nic potěšenějšího býti nemůž, jako když Bůh komu hříchy odpustí, jej z nich a z manství ďáblova i z svých hrozných ortelů vysvobodí a jako z nějakého vězení vypustí. Čehož příklad viz žalm 103. Tato pak kázeň od Krista Pána zřízená jest k rozšíření Boží slávy a vzdělání dobrého řádu v církvi jako žily a svazové v těle k zachování jeho velmi potřebná, tak aby ti, kteříž nenapravitelní jsouce, jméno Boží v porouhání dávají (Řím. 2, 23.), místa v ní neměli a svátosti neužívali, dokudž by života svého nepolepšili; jiní pak, vidouce kázeň na ně vzloženou, v svaté bázni se vzdělávali. 1 Tim. 5, 20. Protož sám Pán Bůh rodiče naše první po jejich pádu vyhnal z ráje (Gen. 3, 23.), kterýž byl figurou nebe (2 Kor. 12, 4.), a od stromu života, jenž byl zevnitřním znamením a svědectvím onoho budoucího věčného života (Zjev. 2, 7.), anobř Krista dáree života, co jiného učinil? než jak svatý Augustín svědčí, že je přehrozně vyloučil. V lidu pak svém Izraelském nepřestal na tom Bůh, když by někdo nad bližním svým faleš proveda, jej utiskna, jeho věc nějak u sobě osobiv, ji zase navrátil a podlé jeho Božského nařízení pátý díl nad to více toho přidal, což sobě zkořisťoval a tak právu světskému a vrchnosti dosti učinil; ale takového do svatého shromáždění vjíti a služeb svatých užívati nedopustil, dokudž by také obětí neoběťoval a tím se k hříchu ne-

přiznal, a tak pokory nevykonal a s církvi se nesmířil. Lev. 6, 2. až do verše sedmého. Nad to výše poněvaď tentýž Pán člověka toho, kterýž by z pychu svévolně proti jeho milosti Božské zhřešil a tím jej potupil, z lidu svého vyhlazovati velel, odtud zřetelně se to vidí, když ho za ouda svého lidu míti nechtěl, žeť ovšem práva jemu do církve neb k obětem a svátostí užívání dávati nedopouštěl. Num. 15, 30. Mojžíš pak i s Aronem těm osobám, kteréž se byly na poušti nad mrtvými poškvrnily, nikoli spolu s jinými hodu velikonočního slaviti a beránka jísti nedopustil, ale do druhého měsíce, až by se k tomu připravily, jim těch služeb svatých užívání poodložil. Num. 9, 10. 11. A kněz onen Boží, jménem Joiada, strážné u domu Hospodinova postavil, aby k užívání těch svatých služeb žádný nehodný, nepřipravený a poškvrněný přistupovati nesměl. 2 Par. 23, 19. Jan Křtitel také žádnému, dokudž by se k hříšnosti své nepřiznal a v svatém pokání neobnovil, svátostí křtu svatého sloužití nechtěl. Mar. 1, 5. A Kristus Pán teď lidi nenapravitelné za pohany a publikány od církve odloučené a užívání svátostí nehodné vysvědčiti ráčil. Pavel pak svatý onoho korintského hříšníka z spolku lidu věrného vyloučiti, a jako nečistý kvas vyvrce i satanu vydati poručil (1 Kor. 5, 4. 5.) a potom, viděv jeho pokání a kázně od mnohých přijímání, zase podlé něho se přimluvil, aby vůbec zjevně přijat i potěšen byl. 2 Kor. 2, 6. A tentýž apoštol mocí Pána Ježíše Krista Tesalonicenským poroučel, aby se od každého bratra neb křesťana nehodně chodícího v svém povolání odlučovali, a byl-li by nenapravitelný, tedy k jeho zahanbení s ním nic činiti neměli. 1 Tes. 3, 6. 14. Sám pak o sobě světle psal, že Hymenea i Alexandra, jakožto pravdě Boží ruhače, satanu vydal. 1 Tim. 1, 20. A svatý Jan, miláček Páně, k takovým, kteřížby čistého učení nepřinášeli, velí se ostře míti, jich do domu nepřijímati, ani nepozdravovati a tak k hříchu jejich se nepřiučastňovati. 2 Jan v. 10. Taková svatá kázeň za dlouhé časy po apoštolech vedena byla, dokudž církev dbalejší zprávce měla. Protož do dnešního dne opoušřina býti nemá. **35)** t. podlé vůle Boží. 1 Jan 5, 14. **36)** t. mně k slávě a z mého poručení, to jest, aby

ODPOUŠTĚNÍ VIN. 2. Čím nám k tomu slouží, abychom svým bližním provinění jejich odpouštěli? Dvoji věci: *Jedno*: Příkladem krále nebeského, jehož před oči stavi: Předně: Spravedlnost přísnou v přijímání počtu. Při čemž sudme: 1. Kdo jest ten král velmi bohatý a prozřetelný? Otec nebeský i Syn jeho Kristus Ježíš. 2. Kdy na počet zasedá? Zde i v onom životě. 3. S kým? S služebníky svými velmi zadlužilými. 4. Jak? Zářivě a přísně. Za tím: V známost uvodí jeho Božské milosrdenství. Při němž vizme: 1. Čím k tomu milosrdenství vzbuzován býti ráci? Pokorou těch lidí, kteříž se k vinám znají i k nápravě hlásají. 2. V čem je prokazuje? V odpouštění hříchů. *Druhé*: Slouží nám k odpouštění vin pomstou na toho nevděčného a ukrutného služebníka uvedenou, při čemž pohledme: Nejprvé: Na jeho ukrutnost, kteráž se zveličuje tímto: 1. Že jemu Pán odpustil, on pak spoluslužebníku odpustiti nechtěl. 2. Veliký dluh jemu byl odpuštěn, on pak malého nechtěl odpustiti. 3. Pán na něj ani rukou nesáhl, ale on s spoluslužebníkem se hrdloval. 4. Pán jeho prosbou hned se oblomiti dal, on pak s touž anobř větší pokorou a týmiž slovy jako Pán prošen byv, hnouti se nedal. 5. Pán do žádného trestání ho nedal, on pak dlužníka svého do vězení vzíti kázal. Potom: Pohledme na pomstu za tu ukrutnost naň vzloženou, při níž se vypravuje: 1. Skrze koho jest ten král k ní vzbuzen? Skrze své služebníky svaté, anděly i lidi pobožné.

21. Tedy přistoupiv k němu Petr, řekl: Pane! kolikrát zhřeší proti mně bratr můj, a odpustím jemu? do sedmikrát³⁸?

22. I dí mu Ježíš: Nepravím tobě až do sedmikrát, ale až do sedmdesátikrát sedmkrát³⁹.

22. *Učedle* 23. A protož podobno jest⁴⁰ království nebeské člověku králi, *po sv. Cirilii* kterýž chtěl počet klásti s služebníky svými.

jici. 24. A když počal počtu klásti, podán mu jeden, kterýž byl dlužen deset tisíců⁴¹ hřiven.

25. A když neměl čím zaplatiti, kázal jej Pán jeho prodati, i ženu jeho, i děti, i všecko, což měl, a zaplatiti⁴².

26. Tedy padna služebník ten,⁴³ klaněl se jemu, řka: Pane! poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.

27. I slitovav se Pán nad služebníkem tím, propustil ho a dluh jemu odpustil.

28. Vyšed pak služebník ten, našel jednoho z spoluslužebníků svých, kterýž mu byl dlužen sto peněz⁴⁴; a chopiv se ho,⁴⁵ hrdloval se s ním, řka: Zaplat mi, cos dlužen!

29. Tedy padna spoluslužebník ten k nohám jeho, prosil ho, řka: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě.

30. On pak nechtěl; ale odšed⁴⁶ dal jej do žaláře, dokudž by nezaplatil dluhu.

podlé mého nařízení stádece sobě svěřené zpravovali. Podob. 1 Kor. 5, 4. **37)** t. ne svým tělem, ale milostí Ducha svatého a mocí Božství svého, abych neb zaryté a zpurné trestal, aneb na práci služebníků při lidech kajících vedenou požeňání své vyléval. **38)** t. sedm-li toliko hříchů. **39)** učiní 490 krát, t. odpustí vždycky, kdyskoli prosí. **40)** t. v věcech duchovních v svaté církvi podobně se mezi Bohem a lidským pokolením jako v světě mezi Pánem a služebníkem v věcech tělesných děje. **41)** centnéřů. Někteří počítají šedesáte tun zlata. Tak velická summa klade

se pro ukázání dluhu našeho velikého, jehož my Bohu nikoli zaplatiti nemůžeme. **42)** t. podlé obyčeje a práva tehdejšího mezi lidem Božím i pohany zvyklého. Viz 4 Král. 4, 1. *Gellia lib. 20, kap. 1.* Tím pak podobenstvím ukazuje Pán jakož to, že my lidé nemůžeme Bohu dosti podlé své povinnosti učiniti a jako dluhu zaplatiti, tak i to, že on může s námi, jak chce, podlé svého práva nakládati; pročez i svatí se modlívali jemu, aby toho neráčil činiti. *Zalm. 143, 2.* **43)** Někteří exemplářové řečti mají: prosil ho. **44)** Někteří praví, že učiní 10 dukátů. **45)** za

ODPOUSTĚNÍ VIN. 2. Jak ho trestal? 1: Přísnými slovy. 2: Skutkem, když jej katům v ruce vydal, odkudž K. Pán, čeho jemu podobní očekávají mají, při závěrečné řeči ukázal.

I. Rozepře vzniklá mezi Kristem a farizeji o rozvozování se manželů. Při čemž vizme: Jedno: Otázku od farizeů o tu věc na Pána učiněnou: 1. Kdy ji učinili? Po službách učedníků od něho k stálosti u víře činěných. 2. Odkud sobě k tomu příčinu vzali? Z prací Kristových, jichž z své zlosti nemohli snést. 3. Jakým úmyslem ji učinili? Aby ho za něco polapili. Druhé: Odpověď Páně na tu otázku danou. Při čemž považme: 1. Jakou odpověď dal, aby tu rozepři zpravil? Že oddání manželů má stále býti, čehož potvrzuje Písmo svatými, předkládaje z nich: Předně: Lásku větší a spojení dvou osob rozdílného pohlaví nežli dítek s rodiči vlastnější.

31. Vidouce pak spolumužníci jeho, co se dalo, zarmoutili se velmi a šedše, ⁴⁷ pověděli pánu svému všecko, co se bylo stalo.

32. Tehdy povolav ho Pán jeho, dí mu: Služebníče zlý! všecken ten dluh odpustil sem tobě, nebs mne prosil;

33. Zdaližs i ty neměl se ⁴⁸ smilovati nad spolumužníkem svým, jako i já smiloval sem se nad tebou?

34. I rozhněvav se Pán jeho, dal jej katům, dokudž by nezaplatil všeho, což mu byl dlužen.

35. *Taktž i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému z srdcí svých ⁴⁹ provinění jejich.

Vjš 6, 15. Mar. 11, 26. Jak. 2, 13.

KAPITOLA XIX.

I

Sluší-li manželku propustiti; 12. o panicích, 13. a dítkách; 16. o otázce bohatého mládence, 27. a odplatě života věčného.

* stalo se, když dokonal Ježíš řeči tyto ¹, bral se z Galilee ² a přišel do končin judských za ³ Jordán. Mar. 10, 1.

2. I šli za ním zástupové mnozí a uzdravil je tam.

3. I ⁴ přistoupili k němu farizeové, pokoušejíce ho ⁵ a řkouce jemu: Sluší-li člověku propustiti manželku svou z kterékoli příčiny ⁶?

4. On pak odpovídaje, řekl jim: Což ste nečtli ⁷, že ten, jenž * stvořil člověka s počátku ⁸, ⁹ muže a ženu učinil je? Gen. 1, 27.

škrcoval ho. 46) uvrhl. 47) oznámili. 48) slítovati. 49) poklések.

1) t. jimž své milé učedníky proti všelijakým pohoršením u víře utrzoval. 2) t. nejspíše již před svou smrtí (Luk. 9, 51.) jako vlast svou opustil, v níž vychován byl, a k smrti dobrovolně jíti ráčil. 3) při Jordánu (ležících.) 4) přišli. 5) t. řekne-li, že sluší propustiti manželku pro jakoukoli příčinu, aby křičeli, že sám proti sobě učí (vjš 5, 31.) a k životu prostopášnému vede. Pakli dí, že nesluší, aby proti němu bouřili, jako by Mojžíšovi odporný byl, jakž to hned učinili verš 7. 6) t. jakou by sobě koli příčinu, by pak na prasto žádná nebyla, proti ní vzal. Tato pak

otázka od toho lidu, kterýž sám moudrý a rozumný slouti měl (Deut. 4, 6.), učiněná, jest tak nezpůsobná, že by ji sotva který počestnost milující pohan učiniti chtěl. Nebo poněvadž nesluší nájemného čeledína pro lečjakous i dosti špatnou příčinu z domu vybyti, tedyť ovšem manželce a tovaryšce své, kteráž s tebou zlé i dobré podnikala, nenáležíť toho činiti. 7) t. jestliže ste nečtli, styďte se, milí učitelé církve, za svou nedbálost a lenost; pakli ste čtli a nerozuměli, styďte se za svou hloupost; pakli ste i čtli i rozuměli, styďte se za své pokrytství a v vydávání na mne té otázky hloupost neupřímost. Podobně vjš 12, 3. 8) t. světa neb 6*

STAV MAN-
ŽELSKÝ. Za tím: Boží nařízení, jehož ani Mojžíš rušiti nemohl. 2. Jak jest v té od-
povědi Pán přijat? Na odpor jemu, zastírajíce se Mojžíšem, farizeové vstou-
pili, pročez 1: Mojžíše Pán omluvil a je obvinil. 2: Příčinu vlastní, pro niž
se mohou manželé rozvozovati, ukázal. — II. Zpráva ode Pána, za příčinou otázky učed-
níků o stavu svobodném daná: 1. Všickni-li ten dar sobě od Boha daný mají? 2. Jak roz-
dílní jsou i ti, kteříž jím obdařeni bývají? 1: Někteří ho z přirození docházejí. 2: Od lidí
k němu pomoc učiněnou mívají. 3: Dobrovolně jej sobě pro království nebeské zvolují.

5. A řekl: ¹⁰Protož opustí člověk otce ¹¹i matku a připojí se
k manželce své; i *budou dva ¹²jedno tělo.

Gen. 2, 24. Mar. 10, 7. 1 Kor. 6, 16. Efez. 5, 31.

6. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo; a protož, což Bůh
¹³spojil, člověk nerozlučuj.

7. Řekli jemu: *Pročez tedy Mojžíš rozkázal dáti lístek roz-
loučení ¹⁴a propustiti ji?

Deut. 24, 1.

8. *Dí jim: †Mojžíš ¹⁵pro tvrdost srdce vašeho dopustil vám ¹⁶
propouštění manželky vaše; ale s počátku nebylo tak.

** Mar. 10, 5. † Mar. 10, 11. Luk. 16, 18.*

9. Protož pravím vám: Že kdožkoli propustil by manželku svou
(leč pro ¹⁷smilství), a jinou pojme, cizoloží; a kdož propuštěnou ¹⁸
pojme, také cizoloží ¹⁹.

10. Řekli jemu učedníci jeho: Poněvadž jest taková ²⁰pře
s manželkou, není dobré ženiti se.

11. On pak řekl jim: Nevšickniť chápají slova toho ²¹; ale ti toliko,
jimž jest dáno ²².

nařízení manželství. 9) samce a samici. 10) z té příčiny. 11) t. byt s otcem a matkou. 12) v tělo jedno. 13) spřáhl, sjednotil. 14) t. jímžby to opatřeno a osvědčeno bylo, že manžel její ne pro zrušení víry manželské ji propustil a s ní se rozvedl, ale proto, že ji sobě za jinou příčinou zosklivil. Tak tito svatáckové toho Mojžíšova dopuštění, načež on ani nemyslí, sobě natakovali a Krista Pána, jakoby on proti Mojžíšovi učil, v nenávist uvéstí chtěli. 15) Ř. k vaší tvrdokijnosti: t. na to se ohlédaje a toho obávaje, abyste z své zarytosti a tvrdokijnosti ukrutně s manželkami svými nenakládali, když byste, zosklivíce je sobě, s nimi bezděk býti musili. 16) t. aby tak zákonně činěno bylo, toho nepřikázal; ale toliko když by to nikoli jinak býti nemohlo, než aby se manželé rozvedli, jak by to děti se mělo, radu dal. A nad to ne pro lečjakous příčinu toho činiti dovolil, ale jestliže by manžel při manželce své jakou mrzkost shledal (Deut. 24, 1.), kteroužto mrzkostí, jakž rozuměti, totéž se míní, což Pán smilstvem nazval. A tak tedy to slovo dopuštění, nemá tak bráno býti, jako by to nevyhnutelně činiti manželům rozkázal, a jejich svědomí v tom rozhršíl, ale nemoha jejich tvrdosti odolati, jim toho poněkud propůjčil, a však že to mohou s dobrým svědomím činiti, za to neslíbil. Nebo práva světská nic zákonu Bo-

žimu odporného nepřikazují, ale když ně-
čemu zlému odolati a jeho dokonce vykoře-
niti nemohou, doněkud to snášejí. Jako u
příkladu není neznámé, že na lichvu neb
na úrok půjčovati láska i Zákon zapovídá,
(Lev. 25, 36.) práva pak světská, nemohouce
tomu v těch rozličných obchodech lidských
dokonce odepřítí, jaký úrok brán býti má,
vyměřují, od hříchu pak toho neočišťují: tak
podobně, když Mojžíš z poručení Božího
práva světská vydával, propouštění manželk
nepřikázal, ale neústupným a tvrdým man-
želům úzdy poněkud popustil. A však kdož
manželky kromě příčiny smilstva propouštěli
a jiné pojímali, bez hříchu před Bohem ne-
byli, protož rozvozování takové manželů
proci potupili. Mal. 2, 14. 17) kurevství. 18)
t. bez příčiny cizoložstva. 19) t. viz výš 5, 32.
20) způsob, nesnáž. 21) t. té věci, to jest,
aby bez manželk byli. Jakoby řekl: Ne-
byloť by zle, kdyby všickni mohli bez roz-
tržitosti (1 Kor. 7, 35.), jichž manželé prázdní
nejdou, a mnohých pečování v stavu svobod-
ném volněji, svatí jsouce duchem i tělem,
sloužiti Pánu; ale žeť nevšechněm jest ten
dar zdržlivosti dán, protož lépe jest v
stav manželský vstoupiti, nežli se páliť.
1 Kor. 7, 9. 22) t. ti toliko k tomu sou
způsobní, aby sobě dobrovolně stav svobodný
zvolovali, kteříž by sobě dar zdržlivosti od

DÍTKY, BOHATÝ MLÁDENEC. III. Požehnání od Krista Pána některým dítkám dané, při čemž sudme: 1. Čím k tomu přiveden? Předně: Svou milostí a rodičů žádostí. Potom: Právem jim od Boha k životu věčnému z milosti daným, čemuž apoštolé nerozuměvše, na odpor se postavili, ale potrestáni byli. 2. Jakým způsobem to požehnutí dával? Skrze vzkládání rukou. — IV. Překážky v nebe jdoucím v cestě ležící, při čemž sudme: *Jedno*: Které jsou? 1. Doufání v sebe a svých zásluhách, jako i tento mládenec, o němž se tu vypravuje, jakou otázku na Pána učinil? Co a jakým způsobem jemu Pán za odpověď dal, i jak on toho užil? 2. S věcmi časnými přílišné spojení. *Druhé*: Čím sobě pomoc činiti máme k skládání s cesty těch překážek i opovazování se věcí časných a zachutnávání věčných? 1. Pohrůzkami lakomecům učiněnými.

12. Jsouť zajisté²³ panicové, kteříž se tak z života matky zrodili; a jsouť panicové, kteříž učiněni sou od lidí; a jsouť panicové, kteříž se sami v panictví oddali pro království nebeské²⁴. Kdo může pochopiti, pochop²⁵!

13. Tehdy²⁶ přineseny sou k němu *dítky, aby na ně ruce vzkládal a modlil se za ně; učedníci pak přimlouvali jim;

Vjš 18, 3. Mar. 10, 13. Luk. 18, 15.

14. Ale Ježíš řekl: Nechte dítek, a nebraňte jim jíti ke mně; nebo *takovýcht²⁷ jest království nebeské.

Vjš 18, 4.

15. A po vzkládání na ně rukou, odebral se odtud.

16. *A aj, jeden přistoupiv, řekl jemu: Mistře dobrý, co dobrého budu činiti, abych měl život věčný?

Mar. 10, 17. Luk. 18, 18.

17. Ale on řekl jemu: Co mne nazýváš dobrým²⁸? žádný není dobrý, než jediný, totiž Bůh. Chceš-li pak vjíti do života, ostříhej přikázání²⁹.

18. Dí jemu: Kterých? Ježíš pak řekl mu: *Nezabiješ, nezceizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš krivého svědectví,

Exod. 20, 13.

19. Cti otce svého i matku, *a milovati budeš bližního svého jako sebe samého.

Níž 22, 39. Mar. 12, 31. Gal. 5, 14. Jak. 2, 8.

20. Dí jemu mládenec: Všeho toho ostříhal sem od své mladosti; čehož mi se ještě nedostává?

21. Řekl mu Ježíš: Chceš-li dokonalým býti³⁰, jdiž a prodej statek svůj a rozdej chudým; a budeš míti *poklad v nebi; a poď, následuj mne.

Vjš 6, 20. Luk. 16, 9. 1 Tim. 6, 18.

Boha daný měli, aby jeho milosti Božské v čistotě ducha i těla sloužili a se nepálili. **23)** *Ř. kleštěnci, tak níž.* **24)** t. aby volněji bez těch i jiných překážek mohli sobě svěřené povinnosti v obecném i obzvláštním povolání konati, a tak při svém vlastním spasení i při jiných pracovati, a církev Boží rozšiřovati. **25)** t. kdo můžeš ten dar zdržlivosti míti, rád jej měj, i draze ho sobě važ. **26)** *podány sou jemu.* **27)** t. *dítek a jim podobných, to jest, ve mně věřících a o sobě nízce smýšlejících, vjš 18, 2.* **28)** t. poněvadž o mně, abych já Bohem pravým byl, nesmyslíš. Neboť neodčítá se tu Pán dobroty, ale tomu chce, aby ten mládenec nejen podle obyčeje

světského jemu ten titul dával, ale za takového, jakožto Boha pravého jej měl, a poněvadž žádný z pouhých lidí není dobrý, aby sebe z přirození porušeného znal a dobroty u něho hledal. **29)** t. *dosti jim z ouplna učiní, aneb vida svou k tomu nemožnost, darmo skrze víru ospravedlnění hledej.* Nebo ačkoli jest jisté, kdož by přikázáním Božím dosti učinil, že by sobě života věčného zasloužil (Lev. 18, 5.), avšak Pán dobře věda, že jich žádný nenaplní, anobřz, by pak je i naplnil, že sebe za nehodného počítati má (Luk. 17, 10.), na Zákon tomu mládenci proto ukázal, aby on jako v zrcadle svou nestatečnost spatře, z milosti Boží ospravedlnění hledal. **30)** t.

ODPLATA NÁSLEDU- 2. Snadností s pomocí Boží k docházení věčného života. — V. Za-
 JICÍM KRISTA. slíbení milostné od Krista Pána za příčinou svatého Petra učiněné o odplatě: *Jedno*: Věčné, o níž tu ku potěšení učedníkům Pán praví: 1. Jaká bude dána? 2. Kdy? 3. Komu? *Druhé*: Časné, kteráž dána bude pro jméno jeho věci časné opouštějícím.

22. Uslyšev pak mládenec tu řeč, odšel, ³¹smuten jsa; nebo měl ³²statku mnoho.

23. *Ježíš pak řekl učedníkům svým: Amen pravím vám, že bohatý nesnadně vejde do království nebeského.

Přisl. 11, 27. Mar. 10, 23. Luk. 6, 24. Item 18, 24. Item 12, 15. Jak. 5, 1. a t. d.

24. A opět pravím vám: Snázeť jest velbloudu skrze ³³uši jehly projíti, nežli bohatému vjíti do království Božího.

25. Uslyšavše pak to učedníci jeho, ³⁴užasli se velmi, řkouce: I kdož tedy může spasen býti?

26. Pohleděv pak na ně Ježíš, řekl jim: *U lidí jest to nemožné; ale u Boha všechno jest možné³⁵.

Job 42, 2. Zachar. 8, 6. Luk. 1, 37.

Na den obrácení sv. Pavla. 27. *Tedy odpověděv Petr, řekl mu: †Aj, my opustili sme všecky věci, a šli sme za tebou; což pak nám bude dáno za to?

**Mar. 10, 28. Luk. 18, 28. †Vjš 4, 20. Luk. 5, 28.*

28. Ježíš pak řekl jim: Amen pravím vám, že ³⁶vy, kteříž ste následovali mne v druhém narození, když se posadí Syn člověka na trůnu ³⁷velebnosti své, *sednete i vy na dvanácti trůnách³⁸, soudíce³⁹ dvanáctero pokolení izraelské.

Moudr. 3, 8. Item 5, 5. Luk. 22, 30. Zjev. 3, 21. 1 Kor. 6, 2.

29. *A každý, kdož opustil by domy, neb bratry, neb sestry, neb otce, neb matku, neb manželku, neb děti, neb pole pro jméno mé, stokrát †více vezme, a život věčný dědičně obdrží.

Deut. 33, 9. †Job 42, 10.

30. *Mnozí pak první budou poslední⁴⁰, a poslední první⁴¹?

Níž 20, 16. Mar. 10, 31. Luk. 13, 30.

chceš-li toho dokázati, že jsi v pravdě takový, jakýmž se býti chlubitš. 31) s žalostí, žalostě. 32) vládařství, zboží. 33) jehelnou díru. 34) divili se, strnuli. 35) i velblouda skrze jehelní díрку provésti, i bohatého Duchem svým znovu zploditi a spasiti. 36) vy následovníci moji v znovu narození. Dvojím pak způsobem ta slova vykládána býti mohou. Nebo jestliže se za tím slovem: Následovali ste mne, virgule udělá, tedy to znovu narození bude slyšáno na čas budoucího vzkříšení, a jakž apoštol mluví, těl našich vykoupení (Rím. 8, 23.) a všech věcí napravení a jako znovu narození (Skut. 3, 21.), kdežto již nového nebe a nové země dočkáme (2 Petr 3, 13.) a k tělu jasnosti slávy Kristovy připodobnění budeme (Fil. 3, 21.). Jako by tedy Pán řekl: Vy, moji následovníci, hojně odplaty při vzkříšení důjdet. Pakli by kdo ta slova: vy kteříž ste mne následovali v druhém narození, spolu pojil, bez rozdílu činění, tedy by to znovu narození obráceno býti mohlo na

evanjelium, jímž se k novému rodu slouží, a na čas příchodu Mesiášova prvního, v němž všecken svět měl býti obnoven a jako znovu narozen (Izai. 65.). Jako by tedy Pán řekl: I vy, kteříž ste mne následovali, když sem kázáním svým svět a církev svou obnovoval, bez veliké odměny nebudete. 37) slávy: t. slavném neb velebném. 38) t. k největší slávě v budoucím životě přijdete. Nebo jakož na světě největší téměř jest čest s králem v radě sedati a jeho radou býti, tak podlé toho příkladu Pán o největším vyvolených početní mluví, a touž věc jako jinde míní. Luk. 22, 28. Kol. 2, 4. Rím 8, 17. 39) t. svým učením a příkladem, jako oni Ninivitští a královna z Sábý, nevěřící potupující (výš 12, 41.) a všechny výmluvy jejich jako braň jim z ruky vyrážejíce. V témž smyslu Pán i kázání svému soud přivlastňuje. Jan 12, 47. 40) t. kterýmž se zdá, že mnoho pro jméno Boží pracovali a opustili, a lidé je také za znamenité, jako ony farizee měli, ti

PODOBENSTVÍ I. Kázání Páně pod podobstvím vinice učiněné, při němž posuďme té dvojí částky hlavní: *Jedno*: Slovo toho podobství, v němž se vypravuje to dvě: 1. O povolávání do církve, jako na nějakou vinici, totiž: Kdo povolává? Bůh. Kdy? Někoho prvé, jiného pak posléze. Jakých? Z přirození jejich v dobrém zaháležících. Odkud? Z trhu světa tohoto. Jak? Podstatně a služebně, některé v jisté smlouvě a jiné bez smlouvy. K čemu? Ku práci a ne k zahálce. 2. O odplatě dané dělníkům: Jaká jest odplata dána? Kdy? Skrze koho? Jak jest přijatá? 1: Vděčně.

KAPITOLA XX.

N O dělnících najatých na vinici, 8. a mzdě jejich; 17. Kristus k Jeruzalému jda, smrt svou předpověděl; 20. matku synů Zebedeových spokojil, 29. a dva slepé uzdravil.

Nebo podobno jest království nebeské¹ člověku hospodáři, kterýž vyšel² na usvitě, aby najal dělníky na vinici svou.

2. Smluviv pak s dělníky z peníze³ denního, odeslal je na vinici svou.

3. A vyšed okolo hodiny třetí⁴, uzřel jiné, ani stojí na⁵ trhu, zaháležíce.

4. I těm řekl: Jdětež i vy na vinici mou, a co bude spravedlivého, dám vám.

5. A oni šli. Opět vyšed při šesté a deváté hodině, učinil též.

6. Při jedenácté pak hodině⁶ vyšed, nalezl jiné, ani stojí, zaháležíce. I řekl jim: Pročez tu stojíte, celý den zaháležíce?

7. Řkou jemu: Nebo nižádný nás nenajal. Dí jim: Jdětež i vy na vinici mou, a což by bylo spravedlivého, vezmete.

8. Večer pak řekl Pán vinice⁷ šafáři svému: Zavolej dělníků a zaplať jim, počna od posledních až do prvních.

pro svou pýchu na nic přijdou a daleko z zadu, jako ony panny nemoudré, za dveřmi zůstanou (níž 25, 10. 11.), tak jakž hned dalším podobstvím se to vysvětluje. Níž 20, až do 16. verše. 4) t. kteříž někdy v církvi rytěřující neb viditelné za nejzadnější souzení, anobř za nic, jako oni publikáni a zjevné hříšníci, počítáni byli, do nebe se dostanou a v tom prvotnost míti budou, a tak podlé řeči Páně ty farizee a jim podobné ti publikáni a nevěstky do Božího království předejdou. Níž 21, 31.

1) t. z strany vyobcování neb vymítání těch z něho, kteříž se přední v něm býti zdadí, a zase přijímání do něho, a draze sobě vážení těch, kteříž se zdadí býti poslední. Vých 19, 30. Níž verš 16. Nebo tak podobně se v církvi svatě děje, jako na světě při povolávání na vinici a dělníkům placení. Tímto pak podobstvím Pán k tomu směřuje, aby ukázal: 1. Že on jsa sobě volen, může, jakkoli a kdykoli ráčí, buď k obecnému spasení neb ku povinnostem zvláštním lidí povolávat i dary jim rovné aneb větší z milosti rozdělovat, a žádný ho nemá podlé čeho z křivdy

sobě učiněné viniti. Jakž to vše tím po pět-krát v rozdílné časy povoláním ukazuje pro vymalování toho, že někteří povolávání bývají v dětinství, jiní v mládencství, jiní v věku mužském, jiní v šedinách, někteří pak málo před smrtí. 2. Aby svých milých učedníků k věrné práci ponukl a jim to ukázal, že i ti, jimž se zdá, že veliké práce v církvi jako nějaké břímě dne i horka podnikali, pro svou vysokomyšlnost a na Boha reptání i svými bližními pohrdání vně za dveřmi před královstvím Božím mohou zůstat a z prvních poslední učinění býti a tak na zatracení se dostati (výš 19, 30.), čehož i příkladové potvrzují. Níž 21, 31. Luk. 18, 14. 2) v jitře, ráno. Ř. s jítrem. 3) na ten den. Život náš ke dni tuto se připodobňuje a jako pět stupňů života našeho těmi pěti hodinami se ukazuje. 4) t. od východu slunce. 5) rynku. Příklad tuto vidíme, že žádný z přirození svého nemá toho, aby dobře činil, leč kohož Bůh k tomu spasitelně povolá. Protož kdož to sobě dané má, nechť tím nepýchá a jinými nepohrdá. 6) t. hodinu před večerem. (Jan 11, 9.) Čímž se to

Nežele
Devítik.

SMRT KRISTOVA. 2: Nevděčně. Pročež tento hospodář reptáky pokojí tím, že jim křivdy žádné neučinil, nebo: 1. Podlé smlouvy dělníkům zaplatil. 2. S svými všemi dělati může, co chce; dáti je někomu, neb tak nechati. *Druhé:* Posuďme mínění neb cíle toho podobnosti, totiž, že jím Pán ukazuje: 1. Že nejedni, o nichž v lídech smýšlení nebylo, by co dobrého byli, z milosti Boží spaseni budou. 2. Že pokrytci, o nichž slavné smýšlení bylo, do nebe nepřijdou. 3. Že nevšickni skrze služby zevnitřní povolání jsou také vnitř podstatně povolání, ale sami vyvolení. — II. Proroctví Páně. Jedno: O utrpeních: 1. Kde měl trpěti? 2. Od koho? 3. Co? *Druhé:* O vzkříšení: 1. Kdy vstane? 2. Čí mocí? — III. O matce synů Zebedeových. Jedno: Več zlého i s svými syny uběhla? 1. V nesprostnost, když ne hned oznámila, zač prosila, ale prvé slibem sobě Pána zavázati chtěla.

9. A přišedše ti při jedenácté hodině najatí, vzali jeden každý⁸ po penízi.

10. Přišedše pak první, domnívali se, že více vezmou; ale vzali i oni jedenkaždý po penízi.

11. A vzavše, reptali⁹ proti hospodáři,

12. Řkouce: Tito poslední jednu hodinu toliko dělali, a rovné si je nám učinil, kteříž sme nesli břímě dne¹⁰ i horko¹¹.

13. On pak odpovídáje, řekl jednomu z nich: ¹²Příteli, nečiním tobě křivdy; zdaliž si z peníze nesmluvil se mnou?

14. Vezmiž, ¹³což tvého jest, a jdi předce. Já pak chci tomuto poslednímu dáti, jako i tobě.

15. Zdaliž mi nesluší v mém učiniti, což chci? čili oko tvé ¹⁴nešlechetné jest, že já dobrý jsem.

16. *Takt budou poslední první, a první ¹⁵poslední; †nebo mnoho jest ¹⁶povolaných, ale málo vyvolených¹⁷.

**Výš 19, 30. Mar. 10, 31. Luk. 13, 30. †Níž 22, 14.*

17. A vstupuje Ježíš do Jeruzaléma¹⁸, ¹⁹pojal dvanácte učedníků svých ²⁰soukromí na cestě, i řekl jim:

18. *Aj, vstupujeme do Jeruzaléma, a Syn člověka vydán bude ²¹biskupům a zákonníkům, a odsoudí ho na smrt;

Výš 16, 21. Mar. 8, 31. Item 9, 31. Item 10, 32. Luk. 9, 22. Item 18, 31.

19. *A vydadíť jej pohanům ku posmívání a k zbičování a ukřižování; ale třetího dne z mrtvých vstane. *Jan 18, 31.*

ukazuje, že Bůh netoliko v mladosti jako na usvítě, ale i v starosti, anobř i málo před smrtí (Luk. 23, 43.) lidí k sobě povolávi ráčí. 7) vinaři. 8) z nich peníz. 9) Ne v nebi, ale zde to reptání bývá, kdyžto sami u sebe spravedliví na Boha, jako by jim se za práci jejich dosti neodměňoval, čehož příklad při onom farizeji (Luk. 18, 9. a t. d.) a těch, o nichž píše Izaiáš prorok, (Izai. 58, 3.) nestydaté repci, i svým bližním milosti jeho Božské nepřejí. Nebo mnozí říkají: Proč tento s námi zároveň jest na milost přijat, ještě život svůj v bezbožnosti trávil? (Luk. 15, 29. Item 19, 7.) Proč tomuto bezbožníku bohatství Bůh dává, mne pak v chudobě nechává? Proč pyšným mnohá dobrodiní činí, na pokorné pak těžkosti vzkládá? (Mal. 3,

14.) Proč tyto zároveň se mnou ctí, anobř nade mne vystavuje, ještě pro jméno jeho tak mnoho jako já netrpěti? Ale všechněm tu Pán odpovídá, že v svých věcech sluší jemu činiti, jakž chce. 10) t. práci sme podnikali celého dne. 11) t. zvláště o poledni, ještě když tito na vinici přišli, již většik byl chladnější. 12) tovaryši, druhu. 13) své. 14) zlé: t. závistivé. Viz výš 6, 22. Jako by řekl: Proč závidíš jim, že užívají štědroty a dobroty mé, zdaliž tobě co na tom schází? 15) nejposlednější. 16) t. zevnitř slovem. 17) t. k věčnému životu. Viz té věci vysvětlení, níž 22, 14. 18) t. k své smrti, k níž dobrovolně šel. 19) t. povolal k sobě z jiných. 20) obzvláště, t. těch dvanácte toliko na stranu podvedl a jim o své smrti kázal. 21) předním

SYNOVÉ 2. V hledání při Kristu věci časných a ne věčných. 3. V vysokém smýšlení o sobě a o síle své. *Druhé*: Čím v tom i s učedníky Páně napravována ZEBEDEOVI. byla? 1. Ukazováním cesty, po níž se do nebe jde; verš 22. 2. Předkládáním úsudku Božího nepohnutelného. 3. Rozdílu činěním mezi královstvím Kristovým a světským. 4. Vysvětlením toho, že sláva v církvi svaté na práci veliké a užitečné záleží. 5. Příkladem Syna Božího a cílem příchodu jeho na svět.

20. *Tehdy přistoupila k němu matka synů²² Zebedeových s syny svými, klanějící se a proseci něco od něho. *Mar. 10, 35.* Ota du
so.

21. Kterýžto řekl jí: Co chceš? Řekla jemu: Rci, ať tito dva synové moji sedají, jeden po pravici tvé a druhý po levici v království tvém. Jakuba.

22. Odpovídaje pak Ježíš, řekl: *Nevíte, zač prosíte²³. Můžete-li pítí kalich, kterýž já pítí budu²⁴? a křtem, jímž já se křtím, křtění býti²⁵? Řekli jemu: Můžeme. *Rím. 8, 26.*

23. Dí jim: Kalich zajisté můj pítí budete a křtem*, jímž já se křtím, pokřtění budete; ale seděti po pravici mé a po levici mé, není²⁶ mé dáti vám; †ale dáno bude těm, kterýmž připraveno jest od Otce mého. ** Luk. 12, 50. † Níž 25, 24.*

24. A uslyšavše to deset jiných učedníků, rozhněvali se na ty dva bratry.

25. Ale Ježíš svolav je, řekl: *Víte, že knížata národů panují nad nimi²⁷, a kteříž²⁸ velicí jsou, moci užívají nad nimi. *Mar. 10, 41. Luk. 22, 25.*

26. Ale ne tak bude mezi vámi; *nýbrž kdožkoli chtěl by mezi vámi býti velikým, budiž služebník váš²⁹; *Níž 23, 11. Mar. 9, 48. Item 10, 44. Luk. 9, 48. Item 22, 26.*

27. A kdož by koli mezi vámi chtěl býti přední, budiž váš služebník.

28. Jako i Syn člověka nepřišel, aby jemu slouženo bylo, *ale aby on sloužil, a aby dal³⁰ život svůj³¹ mzdu na vykoupění za mnohé³². *Filip. 2, 7.*

kněžím. 22) t. Jakuba svatého a Jana. Mar. 10, 35. 23) Nevěděli, zač prosili; nebo toho, že není světské království Kristovo, neznali (Jan 18, 36.); měvše o nebeské věci stáli, po zemských dychtěli; a prvé triumf slaviti a kralovati chtěli, nežli bojovati a pracovati počali; na to, že měli služebníci býti a ne páni, zapomněli; byvše prvé až příliš vysokomyslní, ještě toho, což by je více pozdvihovalo, žádali; a měvše své spolutovaryše milovati jako sami sebe, nad ně se vystaviti snažovali. 24) t. bídy a utrpení jako já podnikati. Nebo kalichem často se mívá bídy a těžkosti, jichž Bůh jako odporého nápoje nějakého každému k vypití ráčil odměřiti. Níž 26, 42. Izai. 51, 22. Jer. 25, 15. Item 49, 11. 25) t. pokušení a trápení podstupovati. Ta pak utrpení a bídy ke křtu Pán připodobňuje, jakož

proto, že Pisma svatá bídy a pokušení k vodám připodobňují, do nichž lidé pohřžení bývají (Zalm 66, 12. Item 69, 1. 2. 15.); tak i proto, že na křtu slibujeme, při něm zlé i dobré pod jeho korouhvi snášeti, a proti ďáblu bojovati. 26) má věc: t. proti vůli a usouzení Otce mého. 27) t. nad těmi národy. 28) znamenití. 29) Jako by řekl: To jest v církvi největší čest a nejstatečnější služebník, kterýž největší a nejužitečnější práci vede. A protož čím kdo z vás většími dary a přednějšími místem počtěn, tím více v službu se vydávej a věrnými pracemi toho, že jsi nad jiné statečnější, dokazuj. Tak i apoštol svatý Pavel nad jiné více pracovav (1 Kor. 15, 10.), byl velikým a slavným apoštolem. 2 Kor. 11, 5. Širší vysvětlení viz níž 23, 11. 30) Ř. duši. 31) u výplatu, t. aby nás

IV. O dvou slepých. *Jedno:* Co v té své bídě činili? 1. Žebroton se živili. DVA SLEPÍ. 2. Krista Pána vzývali. 3. Stále se při modlitbě měli. *Druhé:* Jaký užitek na tom měli? 1. Pán k volání jejich se zastavil. 2. Jich k sobě povolal. 3. Čeho potřebují, jich se doptával. 4. Oči jejich mocí svou Božskou otevřel a zrakem je obdařiti ráčil.

I. O Kristu králi a jeho do Jeruzaléma příjezdu. 1. Jaký jest to král? Vševědoucí, všemohoucí, tichý a pokojný. 2. Či jest to král a co dobrého s sebou přinesl? 3. V jakém způsobu a proč v tom způsobu do Jeruzaléma přijel?

29. *A když vycházeli z Jericho, šel za ním zástup veliký.

Mar. 10, 46. Luk. 18, 35.

30. A aj, dva slepí sedící u cesty, uslyšavše, že by Ježíš tudy šel, zvolali, řkouce: Smiluj se nad námi Pane, Synu Davidův!

31. Zástup pak přimlouval jim, aby mlčeli; oni pak více volali, řkouce: Smiluj se nad námi, Pane, Synu Davidův!

32. I zastaviv se Ježíš, zavolal jich a řekl: Co chcete, abych vám učinil?

33. Řkou jemu: Pane, ať se otevrou oči naše³³.

34. I slitovav se nad nimi Ježíš, dotekl se očí jejich, a hned prohlédly oči jejich, a oni šli za ním.

KAPITOLA XXI.

Kristus na oslátku do Jeruzaléma přijel; 9. od zástupu a dítek oslaven; 12. chrám vyčistil; 19. fik usušil; 23. s biskupy nesnáz měl, 28. a podobenství na ně se vztahující jedno 33. i druhé předložil.

1. Učedle
adventui.
A též
o učedlí
Květnou.

A*když se přiblížili k Jeruzalému¹ a přišli do Betfage k hoře Olivetské tedy Ježíš poslal dva učedlníky své,

Mar. 11, 1. Luk. 19, 29.

2. Řka jim: Jdětež do² městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete oslici přivázanou a oslátku s ní; odvěžtež je a přiveďte ke mně.

3. A řekl-liť by kdo co vám, rcete, že Pán jich potřebuje, a hned³ propustí je.

4. Toto se pak všecko stalo, aby se naplnilo povědění skrze proroka, řkoucího:

5. *Povězte dceři Sionské⁴: Aj, král tvůj béře⁵ se tobě tichý, a sedě na oslici a na oslátku té oslice jhu podrobené.

Izai. 62, 11. Zach. 9, 9. Jan 12, 15.

6. I jdouce učedlníci a učinivše tak, jakož jim byl přikázal Ježíš,

lidi svým životem vyplatil. 32) t. za všechny vyvolené sobě od Otce dané. 33) t. ať viděti mohou, aneb k zraku přijdou. Nebo kteříž slepotou poraženi jsou, jednostejně jest, jakoby oči zavřené měli.

1) Tuto již počíná evanjelista vypisovati a vypisuje až do 24. kapitoly řeči i skutky

Pána Ježíše Krista, jimiž příčina jest dána k konání jeho kněžství podstatného, totiž ty, jimiž se obzvláště přední z Židů rozlítili, aby Krista zamordovali. 2) vsi. 3) pošle, odešle. 4) t. jakož podlé litery městu Jeruzalému, jehož díl neb částka byl Sion, tak ovšem církvi svaté. Viz. Jan 12, 15. Nebo

S. MATOUŠE.

XXI.

PŘÍJEZD KRISTA DO JERUZALEMA. II. O poddaných toho krále. *Jedno*: Věrných, učedníky a zástupy i dítkami těmi vyznamenaných, jejichž tato jest povaha: 1. Povolnost. 2. Činění králi svému uctivosti a starého člověka jako roucha s sebe skládání, i jemu vítězství přivlastňování a jako palmy dávání. 3. Jeho srdečné i ustní vyznávání. 4. Žádání jeho království rozmnožení a sobě od něho spasení. *Druhé*: Zpurných, a těch jsou tato znamení: 1. Chrámů církve i těla svého zanečišťování; protož tu Pán chrám vyčišťoval, a k čemu užíván býti má, ukazoval.

7. Přivedli oslici i oslátko a vložili na ně⁶ roucha svá⁷ a jej na vrchu na ně posadili⁸.

8. ⁹Mnohý pak zástup stlali roucha svá na cestě, jiní pak ratolesti z stromů sekali a ¹⁰metali na cestu.

9. A zástupové, kteříž z předu i s zadu šli, volali¹¹, řkouce: ¹²Hosanna synu Davidovu! *Požehnaný¹³, jenž se bere ve jménu Páně¹⁴. Hosanna, ó ty kterýž jsi na výsostech! *Žal. 118, 26. Jan 12, 13.*

10. A když vjel do Jeruzaléma¹⁵, zbouřilo se všecko město, ¹⁶řkouce: I kdo jest tento?

11. Zástupové pak pravili: Toto jest ten Ježíš, prorok z Nazaréta, města galilejského.

12. *I všel Ježíš do chrámu Božího¹⁷, a vymítal¹⁸ všecky prodávající a kupující v chrámě, a stoly penězoměnců a stolice prodávajících holubice převracel; *Mar. 11, 11. Luk. 19, 45. Jan 2, 14.*

13. A řekl jim: Psánoť jest: *Dům můj dům modlitby slouti bude¹⁹; ale vy † učinili ste jej peleší lotrovskou²⁰. **Izai. 56, 7. † Jer. 7, 11.*

obyčejně Pisma svatá město ano i církev dcerou nazývají. 5) viz Zach. 9, 9. 6) t. na to oslátko. Nebo svatý Jan světle píše, že na oslátku a ne na oslici Pán jeti ráčil. Podlé čehož svatý Marek i svatý Lukáš o samém oslátku v svém evangelium zmínku učinil. Mar. 11, 2. Luk. 19, 30. 7) t. sukně neb pláště. 8) t. na ta roucha svá. 9) Nejevěší. 10) stlali. 11) t. lidé obecní nic se na klatby a mandáty farizeů neohlédali (Jan 9, 22. Item 11, 57.), ale směle a svobodně Krista vyznávali, a tak podobně jako tam někdy při památce stánku, naberouce ratolesti palmových, prokřikovali, Lev. 23, 40. 12) aneb Hoschihana, totiž přispěj na pomoc medle, žehnej Synu Davidovu, spas nás. Ale na tom místě to slovo státi má nevyložené, jako adverbium optandi et gratulandi. Bylo pak to slovo Židům tak v zvyk vešlé, že i ty (jakž někteří píší) ratolesti hosanna nazývali, kteréž při památce stánků nosivali (Lev. 23, 40.), jako i nyní mezi křesťany ratolesti máje měsíce sekané a před domy postavené májovi se nazývají. Podlé čehož ten smysl tu chtí míti, jako by zástupové řekli: Tyto ratolesti, jenž slovou hosanna, ku poctivosti tomu, kterýž jest na výsostech, t. Bohu neseme a tím toho dokazujeme, že tohoto Syna Davidova za Boha a Mesiáše přijímáme. 13) t. vši cti,

chvály a poctivosti hodný. Aneb, jakoby řekli: Vylíž Bůh na tohoto krále nám daného a ve jménu jeho k nám se beroucího i na království jeho své svatě požehnaní. 14) t. kterýž jest zvláštní posel neb legát Páně, a z jeho poručení k nám se bere. 15) pohnulo: t. jeho se zděsilo. Odkudž vidí se, jakož to, kterak svět Krista s jeho učením přijímá, tak také, poněvadž se tuto jeho příchodu tichého děsili, žeť ovšem se hroziti budou, když v troubu poslední zavzní (1 Tes. 4, 16.) a na oblacích k soudu přijde. Níž 24, 30. 16) řkuci. 17) t. upřímo, a ne někam na rathouz neb na hrad jeruzalémský. Címž ukázal, že on jest Mesiáš, kterýž měl do chrámu svého přijíti (Mal. 3, 1.), a potvrdil toho, že jeho království z tohoto světa není, (Jan 18, 36.) anobř i příklad na sobě dal, aby se každý o Boží poctu a jeho království staral. Výš 6, 33. 18) t. z vůle Otce nebeského, bez vůle a rady na stolici Mojžíšově sedících. (Níž 23, 1.) Podobně Gedeon, neporadiv se kněží a Levitů, oltář Bálův pobořil a Boží oltář vzdělal, i na něm oběti obětoval, (Judik. 6, 28.) a Ezechiáš ztroskotal hada měděného k modlářství od mnohých obráceného. 4 Král. 18, 4. 19) t. bude domem k modlitbám oddaným. 20) t. pod zástěrou náboženství, svatokupectví

DIVOYÉ V CHRÁMĚ. 2. Zlobení se na ty, kteříž dobrodiní Kristových vděčně užívají a jej náležitě ctí, pročez on takové: 1: Mocí Ducha svého a Písmy svatými zahanzaléma činiti ráčil? *Jedno:* Fíku nemajícimu ovoce zlořečil. *Druhé:* O moci víry pravé kázal, že totiž ona: 1. Nade vším proti spasení čelícím vítězí.

14. I přistoupili k němu slepí a kulhaví v chrámě, i ²¹uzdravil je.

15. Vidouce pak ²²biskupové a zákonníci divy, kteréž činil, a dítky, any volají v chrámě a praví: Hosanna Synu Davidovu! rozhněvali se.

16. A řekli jemu: Slyšíš-liž, co tito praví²³? Ježíš pak řekl jim: I ovšem. Nikdá-liž ste nečtli, že *z ust²⁴ nemluvnátek a těch, jenž prsí požívají, dokonal si chválu? *Žalm 8, 3.*

17. A ²⁵opustiv je, šel ven z města do Betany a tu zůstal.

18. Ráno pak navracuje se do města, zlačněl²⁶.

19. A vida *jeden fíkový strom²⁷ podlé cesty, šel k němu a nic na něm nenalezl, než lístí toliko²⁸. I dí jemu: Nikdy více neroď se z tebe ovoce na věky²⁹. I usechl fík ten ³⁰pojednou.

Mar. 11, 13.

20. A vidouce to učedníci, divili se, řkouce: *Kterak hned usechl fík ten!

Mar. 11, 21.

21. I odpověděv Ježíš, řekl jim: *Amen pravím vám: Budete-li mítí víru a nebudete-li pochybovati, netoliko to, co se stalo fíkovému stromu, učiníte, a kdybyšte i této hoře řekli: Zdvihni se a vrz sebou do moře, staněť se³¹. *Vjš 17, 20. Mar. 11, 20. Luk. 17, 6.*

provozujete, a jakož lotři s krádeží do jeskyně své utekouce, svým hrdlem bezpečni bývají: tak i vy také s svědomím nečistým v domě Božím tvárně se a pošmourně postavující, domníváte se, že tím Boha spokojíte a věčným životem bezpečni budete. **21)** uzdravoval. **22)** kněžata kněžská, přední kněží. **23)** t. jestliže slyšíš, proč jim toho nezastavíš, a té ctí, kteráž na tebe nesluší, Bohu nezanecháš? **24)** t. svědectvím nemluvnátek. *Podobně vjš 18, 16.* Usty míni se svědectví usty vynesené. Jakoby Pán řekl: Poněvadž nemluvnátka jako mluví a mne, jakožto Boha, oslavují, ne jazykem, jehož ještě užívati nemohou, ale tím, když se při nich mé předivné řízení a ochrana stkví, jako podobně slunce, měsíc a hvězdy nemajíce ust, slávu mou vypravují (*Žalm 19, 1.*), což tedy jest divného, že tito jsouce věku dospělejšího, mně a mému království požeňání žádají, mne Synem Davidovým a pravým Spasitelem nazývají, a vám, abyšte totéž činili, se za příklad dávají. (*Viz žalm 8, 3.*) Nebo žeť tuto nenějaká nemluvnátka, ale již dítky vospělejší neb pacholátka Pána vyznávali, toho i sám text (*vjš v. 15.*), i učitelé nejedni

církvě potvrzují. **25)** Nechav jich, t. jako nenapravitelných. Neboť Pán od takových i s svým požeňáním odchází a jich všeho dobrého prázdných nechává (*níž 23, 32.*), své pak Betanie, jenž jest svatá církev, do skonání světa neopouští. *Níž 28, 28.* **26)** t. pro ukázaní toho, že on hned ráno, t. právě v čas pilné potřeby lidu Judského na svět přišel, toho žádostiv byl a jako lačněl, aby oni ovoce pokání nesli a spasení byli. *Podob. Skut. 10, 10.* **27)** t. jimž jest vyznamenáno město Jeruzalém i s lidem od Boha uslechtilé, jako fíkový strom, vštípeným. **28)** t. přišed k tomu lidu Judskému, nenalezl při něm než samo jméno bez pravdy, tvárnosti a pošmournosti, jako nějaký strom lístím přioděné. Nebo poněvadž svatý Marek (*Mar. 11, 13.*) zjevně svědčí, že ještě tehdáž čas fíků nebyl, když Pán k tomu stromu přišel, z toho se nenesnadně rozumí, žeť ne tak dalece na tom stromu ovoce, jako při mém lidu víry a pokání (čemuž již dávno čas byl přišel) hledati ráčil. **29)** t. ty lidé nevďěčný, od milosti mé na věky buď zavržen a Ducha mého darů zbaven. *Podob. vjš 3, 10.* **30)** hned, t. k vyznamenání toho, že město

KŘEST JANŮV. 2. Od Boha, což jest potřebného, dochází. *Třetí*: Opatrně neupřímých lidí otázku zavrhl, při čemž vizme: Kde to učinil? Komu? Jakou otázku? Jakým způsobem? A proč zavrhl? *Čtvrté*: Hříchy lidu toho Judského a obzvláštěně lidí duchovních před oči stavěl: 1. Nevěru a neposlušnost pod podobenstvím dvou synů.

22. *A všechno, zač byste koli prosili³² na modlitbě, věříce, vezmete. *Mar. 11, 24. Luk. 11, 9. 10. Jan 14, 13.*

23. A když přišel do chrámu, *přistoupili k němu biskupové a starší lidu, když³³ učil, řkouce: †³⁴ Jakou mocí tyto věci činíš? a kdo tobě tu moc dal³⁵? **Mar. 11, 27. †Exod. 2, 14. Skut. 4, 7. Item 7, 35.*

24. Odpovídaje pak Ježíš, řekl jim: Otížíš se i já vás na jednu věc³⁶, kterouž povíte-li mi, i já vám povím, jakou mocí tyto věci činím;

25. Křest Janův³⁷, odkud byl³⁸? s nebe-li³⁹, čili z lidí? A oni rozvažovali⁴⁰ mezi sebou, řkouce: Díme-li s nebe; díť nám: Proč ste pak nevěřili jemu?

26. Pakli díme: Z lidí, bojíme se zástupu⁴¹; *nebo všickni⁴² mají Jana za proroka. *Výš 14, 5.*

27. I odpovídajíce Ježíšovi, řekli: Nevíme. Řekl jim i on: Aníž já vám povím, jakou mocí⁴³ tyto věci činím.

28. Ale co se vám zdá? Člověk jeden měl dva syny⁴⁴ a přistoupiv k prvnímu⁴⁵, řekl: Synu, jdi na vinici mou dnes a dělej;

29. Ale on odpověděv, řekl: Nechci⁴⁶; a potom usmysliv sobě, šel.

30. I přistoupiv k druhému⁴⁷, řekl jemu též; a on odpověděv, řekl: ⁴⁸Jdu Pane; *ale nešel. *Ezech. 33, 33.*

31. Který z těch dvou učinil vůli otcovu? Řekli jemu: Ten první. Dí jim Ježíš: Amen pravím vám, že⁴⁹ publikáni a nevěstky předcházejí⁵⁰ vás do království Božího.

32. *Nebo přišel k vám Jan cestou spravedlnosti⁵¹, a nevěřili

Jeruzalém i s tím Židovským lidem v krátkém času vyvráceno a všeho dobrého zbaveno bude. To též Pán světlejšími slovy i s pláčem předpověděl. *Luk. 19, 41. 31* viz výš 17, 20. Podobné mluvení též viz *Zach. 4, 7. 32* t. podle vůle Boží. *1 Jan 5, 14. 33* kázal. *34* v které, aneb či? Poněvadž si ji od nás, poslušnost v kněžství majících, nepřijal, ani z pokolení Lévi nepošel. *35* t. kdy a kde si od kněží poslušnost majících k tomu úřadu svěcen? *36* t. na Janův křest. Proto se pak na Janův křest tázal: 1. Že Jan Křtitel, o němž mnozí slavně smyslili (výš 14, 5., níž verš 25.), o něm prvé slavně svědectví i před kněžími a Levity vydal (Jan 1, 25. Item 3, 29. Výš 3, 11.), odkudž to, že jest Kristus od Boha poslaný, mohli souditi, a tak jim té otázky na něj nebylo potřebí vydávati. 2. Aby přítomným zástupům zastaralou zlost biskupů a starších Janem Křtitelem anobř radou Boží pohrdajících (*Luk. 7, 30.*), patrně ukázal. *37* t. učení Janovo

a všechno jeho přísluhování. *Mar. 1, 4. 38* t. svůj původ měl. *39* t. od Boha-li, čili z ustanovení lidského. *40* sami u sebe. *41* t. aby nás, neukamenovali a tak zlehčení Janova nepomstili. *Luk. 20, 6. Podob. Skut. 4, 21. 42* ctí a váží sobě jako proroka, t. řádně od Boha poslaného. Ř. měli jako proroka. *43* toto. *44* t. Bůh měl a má v církvi neb na světě dvoje lidí, i zjevně zlé, jakáž byla ona hříšnice (*Luk. 7, 37.*), i také povrchu nábožné, jacíž byli farizeové. *45* t. k publikánům a nevěstkám. Níž verš 32. *46* t. publikáni a jiní zjevné hříšníci všim svým životem a obcováním svého neposlušnosti potvrzovali a jako říkali Bohu: Nechceme tebe poslouchati. *47* t. k farizeům a zákonníkům i jiným k nim podobným, kteříž se za povolné Boží syny stavěli, srdcem pak daleko od něho byli. *Výš 15, 6. Izai. 39, 15. 48* dobře, půjdu. Ř. já Pane. *49* celně; tak níž. *50* t. vy farizeové v zarytosti své zůstáváte, ale publikáni a nevěstky pokání činíce, ochotně do

VINICE A VINAŘI. 2. Nevděčnost Boží milosti pod podobenstvím vinice a vinařů, při čemž povážení jest to hodné: Kdo jsou ti vinaři? Jaká jim milost od Boha učiněna? Čím nevděčnosti k němu dokázali? Páté: Pomsty nevděčným osvědčoval, že totiž: 1. Je zatratí. 2. Jiné na jejich místa posadí a to obě učiní: 1: Podlé jejich vlastních ortelů.

ste mu; ale publikáni a nevěstky uvěřili jemu; vy pak viděvše to, aniž ste potom usmyslili sobě, abyšte věřili jemu. *Výš 3, 1. atd.*

33. Jiné podobenství slyšte: *Byl jeden hospodář, kterýž⁵² vzdělal vinici⁵³ a opletl ji plotem a vkopal v ní⁵⁴ přes a ustavěl věži i pronajal ji vinařům a odšel pryč⁵⁵ přes pole. *Deut. 32, 32. Žal. 80, 9. Izai. 5, 1. 5. Item 60, 21. Jer. 2, 21. Item 12, 10. Mar. 12, 1. Luk. 20, 9.*

34. A když se přiblížil čas⁵⁶ ovoce, poslal služebníky své⁵⁷ k vinařům, aby vzali užítky její.

35. Vinaři⁵⁸ pak, zjímavše služebníky jeho, jiného *zmrskali, jiného zabili a †jiného ukamenovali.

**3 Král. 22, 24. 2 Par. 18, 25. Jer. 37, 15. †2 Par. 24, 21.*

36. Opět poslal jiných služebníků více nežli prvé; i učinili jim též.

37. Naposledy pak poslal k nim syna svého⁵⁹, řka: ⁶⁰Usteydnout se syna mého.

38. Vinaři pak uzřevše toho syna, řekli mezi sebou: Tentot jest dědic. *Podte, zabíme jej a uvažme se v dědictví jeho⁶¹.

Níž 26, 3. Item 27, 1. Jan 11, 53.

39. I chytivše ho, vyvrhli jej ven z vinice a zabili.

40. Protož, když přijde Pán vinice, co učiní vinařům těm?

41. Řekli jemu: Zlé ty⁶² zle zatratí a vinici svou pronajme jiným vinařům, kteříž budou vydávati jemu užitek časy svými.

42. Řekl jim Ježíš: Nikdy-li ste nečtli v Písmích: *Kámen,⁶³ kterýž zavrhl dělníci, ten učiněn jest v hlavu⁶⁴ úhlovou? Ode Pána stalo se toto⁶⁵, a jest divné před očima našima.

Izai. 28, 16. Mar. 12, 10. Luk. 20, 17. Skut. 4, 11. Řím. 9, 33. 1 Petr. 2, 7.

Božtého království jdou a vás svým příkladem ponoukají za sebou. 51) t. Jan Křtitel, šlechtný a bez úhony život vedl a cestu k pravému ospravedlnění ukazoval, ano i k konání povinné spravedlnosti každého napomínal. 52) štípil. 53) viz Izai. 5, 1. 54) lis. 55) na dalekou cestu, do jiné krajiny; t. ne tak, že by Pán Bůh od své církve odcházal a ji opouštěl, nebo v ní do skonání světa býti (níž 28, 20.) a se procházeti zaslíbil (Lev. 26, 12.), ale to příkladným tím mluvením se ukazuje, že on z své pouhé milosti církve svou služebníkům svěřiv, a je dostatečně tím, což mu vlastně náleželo, to jest desátky a prvotinami opatřiv, a z nemalé částky i díl obětí svých pustiv, a jako práva svého jim ustoupiv (Num. 18, 9.), v ničemž jim k obtížení (ať se tak dí), jakoby ho tu nebylo, nikdá nebyl, a jakž nejedni, pronajmouce své statky z jisté summy, na tom nepřestávají, ale vždy ho ještě užítí hledí,

on toho nečinil. To pak slouží k stížení a zveličení nešlechtnosti a nevděčnosti těch kněží, kteříž na jeho štědrosti nepřestali, ale všecku církev sobě podmanili a osobili. Níž verš 38. 56) vinobraní, t. přišel čas, aby nesli z víry užitek ctěného a šlechtného obcování. 57) t. proroky a jiné věrné služebníky. Viz v předmluvě na proroky reguli I. 58) t. kněží nevděční a jiní jim podobní. 2 Par. 36, 15. Níž 23, 34. 59) t. Krista. 60) ostýchat se budou. 61) t. v církev svatou a ten lid, kterýž sobě Bůh za dědictví vzal. (Joel 2, 17.) V to pak dědictví kněží tak se uvázali, kdyžto všecky církevní služby k svému zisku tělesnému obrátili, pročež se toho báli, aby za příčinou Krista svých míst zbaveni nebyli. Jan 11, 50. 62) hrozně, t. ty zlé dělníky i s jejich následovníky, anobř i s městem Jeruzalémem, zahladí; svou pak církev mezi pohany přenesse a ji věrnějšími služebníky opatří. 63) viz žalm 118, 22. 64)

KÁMEN ÚHELNÝ. 2: Podlé úsudku Božího, kterýž: 1. Krista od služebníků nevěrných zavrženého, předece mimo jejich chtění hlavou církve učinil. 2. Neprátelemu jeho v pomstách hrozných se osvědčil.

I. *Kázání Páně* pod podobenstvím svadby učiněné, v němž se zavírají dvoje věci: *Jedno*: Potěšené, t.: 1. Spasení připravené. Kdo je připravil? Kde? Komu? Jakým působem? 2. Pozvání k tomu spasení. Kdo zůve? Koho? Jak? *Druhé*: Zarmoucené, t.: 1. Nevděčnost lidská, kterouž pronesli zpourou, milováním světa, lakomstvím a duchem vražedným.

43. Protož pravím vám, že bude odjato od vás království Boží a bude dáno ⁶⁶lidu ⁶⁷činícímu užítky jeho.

44. A kdož by padl⁶⁸ na ten kámen, rozrazí se; * a na kohož upadne, ⁶⁹setřeť jej. *Dan. 2, 35.*

45. A slyšavše ⁷⁰biskupové ta podobenství jeho, porozuměli, že by o nich mluvil.

46. I hledajíce ho jíti, báli se zástupů; * neb ho měli za proroka. *Luk. 2, 16. Jan 6, 14. Item 7, 40.*

KAPITOLA XXII.

Podobenství o svadbě. 15. Farizee jednou i po druhé Kristus 23. též i saducee přemohl a zahanbil, 43. a sebe pravým Davidovým Pánem býti ukázal.

* odpovídaje¹ Ježíš, mluvil jim opět v podobenstvích, řka: *Luk. 14, 16.*

2. Podobno jest království nebeské² člověku králi³, kterýž učinil svadbu⁴ synu svému⁵.

3. I poslal služebníky své, aby povolali pozvaných na svadbu; ale oni nechtěli přijíti.

4. Opět poslal jiné služebníky, řka: Povězte⁶ pozvaným: Aj,

úhelní; t. Kristus dán jest za hlavu církvi, a všechnu ji zdržuje i spojuje, jako podobně kámen v úhlu položený všechno stavení na sobě drží. Viz žalm 118, 22. 65) t. jakož aby Kristus byl úhelným kamenem, tak také podle jeho nestihlých soudů, aby od některých byl zavržen. 66) národu. 67) přinášejícímu, vydávajícímu t. ovoce Ducha, jímž dokazují toho, že jsou obyvatelé království Božího. Gal. 5, 22. 68) t. kdož by Kristem pohrdal, na něm se urážel, v něho nevěřil (Řím. 9, 33. 1 Petr 2, 7.) a jeho čistou pravdu vyhladiti chtěl, ten netak jemu, jako sám sobě škodí. Podob. Zach. 12, 3. 69) Potříska v kusy. Ř. rozvěje; t. kdož jej k hněvu proti sobě vzbudí a jako nějaký kámen na sebe svalí, na tohož se on s pomstami oboří a jej zkaží, nýbrž jako na prach setře, aby větrem rozdmýchán byl. Podob. Zach. 12, 3. 70) knížata židovská, kněží přední.

1) t. začav svou řeč dále vésti. Způsob tu mluvení jest hebrejského. 2) t. církev svatá, národ ten vyvolený (1 Petr 2, 9.), jejíž původ jest s nebe (Gal. 4, 26.), a pravé mě-

šťanství v nebi (Filip. 3, 20.), podobná jest království s strany svého z tohoto světa shromáždování a vzdělávání. 3) t. Otcí nebeskému, králi všech králů a Pánu všech pánů. (1 Tim. 6, 15.) Ten pak člověkem slove ne proto, že by on člověčenství přijal, ale že se k lidem jako člověk k člověku a přítel k příteli přívětivě míti ráčí. 4) t. způsobil to, aby se jeho Syn s svou svatou církví spojil (Zal. 45, 10. Pís. Sal. 3, 11. Jer. 2, 2.) a s ní jako jedno tělo učiněn byl. (Efez. 5, 32.) Protož i on své církve nazývá se manželem (Jer. 3, 14.), a ona též jeho manželkou. (Zjev. 19, 7.) Odkudž vidíme, že Otec nebeský toho příčinou byl, aby každý jeho vyvolený té svadby, jenž jest věčný život, s Kristem věčně užívati mohl. 5) t. Kristu Pánu, jehož svým synem býti vysvědčil (výš 17, 5.), a kterýž svou církev sobě zasnoubil, i s ní smlouvu věčnou učinil. Oz. 2, 19. Ezech. 16, 8. 6) Povoláním. Povoláním pak neb pozváním míní se k víře v Krista a ku pokání služby činění. A tak služebníci tuto míní se proroci; nejprve pak pozvaní míní

PODOBNOSTVÍ 2. Pomsty Boží hrozné, kteréž uvozuje: 1: Na své nepřátele zjevné, O SVADBĚ. kdyžto: Svá vojska na ně posílá. Od své milosti je zamítá. Jiných na místa jejich povolává, mezi nimiž však také i pokrytci zde v církvi se nalézají. 2: Na pokrytce a ty: 1. Jiným zjevuje. 2. Přísnými slovy je tresce, že roucha svadebního nemají. 3. Ven z církve vylučuje a na zatracení odsílá.

oběd svůj připravil sem, volové moji a krmný dobytek zbit jest, a všecko hotovo *; podtež na svadbu. *Izai. 25, 6. Zjev. 19, 9.*

5. Ale oni⁷ nedbavše na to, odešli, jiný⁸ do vsi své, a jiný po kupectví svém.

6. *Jiní pak zjímavše služebníky jeho a posměch jim učinivše, zmrdovali. *Vjš 21, 35.*

7. A uslyšav to král, rozhněval se; a poslav vojska *svá⁹, zhubil vražedníky ty a město jejich zapálil. *Jer. 25, 9.*

8. Tedy řekl služebníkům svým: Svadba zajisté hotova jest; ale ti, kteříž pozváni byli, nebyli hodni.

9. Protož jděte¹⁰ na rozcestí, a kteréžkoli naleznete, zovtež na svadbu.

10. I vyšedše služebníci ti na cesty, shromáždili všecky kteréžkoli našli, zlé i dobré; a naplněna jest svadba¹¹ hodovníky.

11. Tedy všed král, aby pohleděl na hodovníky, uzřel tam člověka neoděného rouchem svadebním.

12. I řekl jemu: Příteli, kteraks ty sem všel, nemaje roucha svadebního¹²? A on¹³ oněměl.

13. Tedy řekl král služebníkům: Svížíce nohy jeho i ruce, vezměte ho *a¹⁴ uvrztež jej do temností těch zevnitřních; tamf bude pláč a škrípení zubů.

Vjš 8, 12. Item 13, 42. Item 24, 51. Item 25, 30. Luk. 13, 28.

14. *Nebo mnoho jest povolanych, ale málo vyvolených¹⁵.

Vjš 20, 16.

se Židé. 7) pohrdše tím. 8) k své roli, k svému popluží; na pole, do dvoru svého. 9) t. Římany na Jeruzalém a na všecku zemi Judskou (Viz 7. knihu o válece Židovské kap. 17.). Nebo vojska Boží slovu všelijací prostředkové, jichž on k trestání užívati ráčí. Jako: Andělé, jež byl poslal na Sodomské, Egyptské, a Assyrské (Gen. 18, 21. Exod. 12, 29. 4 Král. 19, 35. Izai. 37, 36.), ďáblové (Job. 2, 6.), hromobití, krupobití, povodně, přívalové, oheň, voda, hlad, mor, zájmové, sucho, rez, kobyly, žaby, stěnice, žížaly, vředové, pryskýři (Exod. od kap. 7. až do 12.), zvěr lita, lvové, nedvědi, (4 Král. 2, 24. Item 17, 25.) ano i lidé, kteréž on jedny na druhé, jako někdy Nabuchodonozora na Jeruzalém (Ezech. 21, 19.), Perské a Medské na Babylon (Izai. 13, 1. atd.) a tuto Římany na zemi Judskou posýlati ráčí. 10) Ř. východy cest; t. moji apoštolé a jiní jejich náměstkové, jděte

mezi pohany po okružku světa rozsazené. 11) stolícími. 12) t. víry pravé a z ní účastnosti Krista a života jeho, v něž se všickni oblačeti mají (Řím. 13, 14. Gal. 3, 27.). Nebo to jest to roucho bílé (Zjev. 3, 4.) z toho Beránka od ustanovení světa zabitého, t. zaslužením Kristovým (Zjev. 13, 8.) připravené, a oněmi sukněmi rodičům našim od Boha danými, vyznamenané. (Gen. 3, 21.) Kteréhožto roucha kdožby neměl, uvržen bude do pekla, do těch temností zevnitřních, a to skrze služebníky čisté, anděly svaté. 13) mlčel jako by mu usta zacpal, neb zavázal, t. žádné výmluvy neměl, jakoby usta zavázaná měl. 14) vyhodte. 15) t. k věčnému životu. Jejichž znamení tato jsou: 1. Zádostivé vnitřními ušima Božího slova poslouchání (Jan 8, 47. Item 10, 27.). 2. Víra pravá, kteráž se samých vyvolených Božích nazývá (Tit. 1, 1. Skut 13, 48.). 3. Spasi-

II. Zpráva o dávání daně od Krista Pána daná. Při níž té dvojí částky hlavní DAŇ. posuďme: *Jedno*: Otázky, má-li daň dávatá býti císaři na Krista podané, při níž evangelista: Předně dotýká rady o tu otázku držané, t.: 1. Kdy držána? Po Kristovu kázání o židovském od svadby věčné zavržení. 2. Od koho držána? Od farizeů. 3. K jakému cíli? Aby Pána v něčem ulovili. Potom před oči staví vydání té otázky, t.: 1. Skrze koho jest vydána? Skrze lidi dvojího stavu. 2. Jak? Velmi oulisně, s vyčítáním věrného služebníka etností, příslušejících: 1: K osobě jeho, totiž, že jest pravdomluvný. 2: K ouřadu, totiž 1. Ze čistě učení Boží vede. 2. Od povinnosti své ničemu se odraziti nedá, aniž co po osobách dělá. *Druhé*: Odpovědi Páně, při níž vizme dvůj způsob zachovaný: Předně: Kristův, kterýž 1. Srdec těch neupřímých lidí pronesl a jich potrestal. 2. Otázku na ně učinil, aby je tak jejich vlastními slovy porazil. 3. Povinnost Bohu i vrchnosti navracovati rozkázal.

15. *Tehdy odšedše farizeové, radili se, jak by ¹⁶polapili jej ²³Ne-
v řeči. Mar. 12, 13. Luk. 20, 20. *dele po so.*

16. I poslali k němu učedníky své s Herodiány ¹⁷, řkouce: Trojici.
Mistře, víme, že pravdomluvný jsi a cestě Boží v pravdě ¹⁸ učíš
a nedbáš na žádného ¹⁹, nebo nepatříš ²⁰ na osobu lidskou.

17. Protož pověz nám, co se tobě zdá? Sluší-li ²¹daň dáti císaři, čili nic?

18. Znaje pak Ježíš zlost jejich, řekl: Co mne pokoušíte, pokrytci?

19. Ukažte mi peněz daně. A oni podali mu peníze.

20. I řekl jim: Čí jest tento obraz i ²²nápis?

21. Řekli mu: Císařův. Tedy dí jim: Dávejtež tedy, co jest císařova, císaři a co jest Božího, Bohu.

tedlné a ne samo toliko zevnitřní do církve povolání. (Řím. 8, 30.) 4. Hříchů podlé nejvyšší možnosti utíkání (1 Jan 3, 9.) a z nahodilých povstávání a tak vším životem ovoce dobrých skutků vydávání. 2 Petr 1, 5. a t. d. 16) ulovili, t. příčinu jemu nějakou k neopatrnému promluvení dají, jímž by jej u císaře neb u lidu zošklivili a tak o hrdlo připravili. 17) kdo ti Herodiáni byli, nic se místně věděti ani pověděti nemůže. Avšak nejpodobnější jest, že byli služebníci neb dvořané Heródesa Antipa, kteříž k tomu nastrojeni byli, aby Krista, řekl-li by, že císaři daně dávatí nesluší, hned Heródesovi dodali; a pakli by řekl, že sluší, tedy aby ho u téhož Heródesa i u lidu Židovského spolu s farizeji zošklivili. Nebo ačkoli ten Heródes, vida, že jeho království od Římanů jest ošklubáno, byl by tomu rád, aby Židé těch daní císaři byli nedávali, za kteroužto příčinou, jakž někteří smyslí, mezi ním a Pilátem to nepřátelství vzniklo, o němž svatý Lukáš píše (Luk. 23, 12.), anobřž potom k tomu přišlo, že Heródes obžalován jsa, jakoby zrádcem byl, do Lugdunu jest vypovědín; avšak byv na obě strany broušený, velmi farizeům k vyhlazení Krista nápomocen býti mohl. Nebo byl-li by Kristus řekl, že nesluší daně císaři dávatí, hned

mohl na něj Heródes sáhnouti; pakli by řekl, že sluší, hned jej tentýž Heródes měl v nelibost vzíti. Jiní smyslí, z nichž jest i Epifanius, že by ti z Židů Herodiáni slouli, kteříž obracejíce ono proroctví Jákobovo (Gen. 49, 10.) na Heródesa, podlé toho, že z cizozemců po odjetí berly od Judy nad nimi nejprve kraloval, jej za Mesiáše měli a přijímali. Jiní se pak domýšlejí, že by Heródes, syn Antipatrův, od císaře Augusta nad berněmi neb tributů usazen byl; pročež že by ti Herodiáni nazýváni byli, kteříž toho, že mají taková platová jemu zpravování býti, zastávali. Jiní pak píší a dosti podobně, že Heródes veliký, jsa napoly Židem, své náboženství dvořské s židovským a pohanským spletl a novou sektu saducejským smyslem zapáchající (výš 16, 6.) zarazil, jehož bez pochyby také syn jeho, kterémuž říkali Heródes Antipas, se přidržel. Kteríž pak toho náboženství neb raději kvasu Heródesova (Mar. 8, 15.) byli, že by, což dosti jest podobné, Herodiáni slouli. 18) t. co by měl každý podlé vůle Boží činiti a čeho se varovati a jako nějakou cestou jíti, aby velebnosti Božské neurazil (Podob. Skut. 18, 26.), to právě a upřímě předkládáš. 19) t. nic se na žádného chudobu neb bohatství neohlédáš. 20) na tvář, t. nejsi přijímač osob. 21) poplatek,

Potom: Těch poslů, kteříž 1. odpovědi jeho se užasli, 2. přemoženi byvše, s hanbou odešli. — III. Nesnáz o budoucí vzkříšení, při níž vizme: *Jedno*: Otázku na Pána vydanou, totiž: 1. Kdy jest vydána? 2. Od koho? 3. Jakými slovy a jakým úmyslem? *Druhé*: Jaký způsob Pán při tom zachoval? 1. Původ bludu saducejského ukázal. 2. Rozdílný způsob života budoucího od života nynějšího předložil. 3. Mocnými a nepřemoženými Písmy svatými budoucího vzkříšení potvrdil.

22. To uslyšavše, divili se a ²³ opustivše jej, odešli.

23. *V ten den přišli k němu saduceové, kteříž praví²⁴, že není z mrtvých vstání. I otázali se ho, *Luk. 20, 27. Skut. 23, 8.*

24. Řkouce: Mistře, Mojžíš pověděl, umřel-li by kdo, nemaje ²⁵ dětí, aby bratr²⁶ jeho právem švagrovství pojal ženu jeho a vzbudil símě bratru svému²⁷.

25. I bylo u nás sedm bratrů; první pojav ženu, umřel a nemaje semene, zůstavil ženu svou bratru svému.

26. Takž podobně i druhý, i třetí, až do sedmého.

27. Nejposléze pak po všech umřela i žena.

28. Protož při vzkříšení kterého z těch sedmi bude žena? nebo všickni ji měli.

29. I odpovědjev Ježíš, řekl jim: Bloudíte, neznajíce Písem ani moci Boží²⁸;

30. Však při vzkříšení ani se ²⁹ nebudou ženiti ani vdávati; ale budou jako andělé Boží³⁰ v nebi.

31. O vzkříšení pak z mrtvých zdaliž ste nečtli, co jest vám povědíno od Boha, kterýž takto dí:

32. *Jáť jsem Bůh Abrahamův a Bůh Izákův a Bůh Jákobův³¹. Bůhť pak není Bůh mrtvých³², ale živých³³.

Exod. 3, 6. Mar. 12, 26. Skut. 7, 32.

48. Nece= 33. A slyševše to zástupové, ³⁴ divili se učení jeho.

děle po sv. 34. Farizeové pak uslyšavše, že by k ³⁵ mlčení přivedl saducejské, sešli se v jedno³⁶.
Trojici.

berni, šacovník, tribut. 22) svrchu napsání. 23) nechavše. 24) t. nevěří o vzkříšení. Píší pak někteří o nich, že měli jméno od nějakého Zádoka, své sekty původu. 25) t. syna neb dědice. Nebo sic jinak, kteříž toliko dect po sobě pozůstávají, tedy strany rodu, poněvadž není obyčej po přeslici se erbovati, jedno- stejné jest, jakoby bez dětí zemřeli. A nad to i sám Bůh v tom místě Písma svatého, kterýž tito nepřátelé přivozovali, zjevně zmínku o synu a ne vesměs o dětech činiti ráčí. Deut. 25, 5. 26) t. nejbližší jeho přítel, kterýž by manželky neměl. Deut. 25, 5. Rut 3, 12. Item 4, 1. a t. d. 27) t. dědice. Nebo prvorozený syn, kteréhož by takový zplodil, bratra jeho syn slouiti měl. Deut. 25, 6. 28) Jakoby řekl: Původ a studnice vašeho bludu jest to: 1. Že se Písmy svatými nezpravujete. 2. Na velikou moc Božskou nehledíte. Podob.

Skut. 26, 8. Filip. 3, 21. 29) Nežení ani nevďávají; ale jsou jako andělé Boží v nebi. 30) t. stavu manželského i jiných zdejších případností a strasti budou prázdni. 1 Kor. 15, 42. 31) t. i duše i těla Abrahamova, Izákova a Jákobova ochránce a milovník. A protož poněvadž je zvláště miluji, takéť moci své užívá, abych je vzkřísil a k věčnému blahoslavenství přivedl. 32) t. Božské zámluvy nevztahují se k nějakým mrtvým takovým, kteříž by podlé smyslu saducejského s duší i s tělem po smrti v nic se obraceli (Skut. 23, 8.), sic jinak Kristus jest Pánem i mrtvých (Rím. 14, 9.), tak že smrti nad nimi věčně panovati a jim se v nic obrátiti nedopustí; ale časem svým duše jejich zase s těly spojití ráčí. 33) t. i ti, kteříž nám lidem jsou mrtví, všickni Bohu předece jsou živí. Luk. 20, 39. 34) trnuli,

PŘIKÁZANÍ VELIKÉ. IV. Summa Zákona Božího, při níz považme: *Jedno:* Otázky o Božích přikázáních na Krista Pána vydané, totiž: 1. Za jakou příčinou jest učiněna? 2. Od koho? 3. Jakým úmyslem i způsobem? *Druhé:* Odpovědi Kristovy, v níz: Předně: Naši povinnost před oči staví: 1. K Bohu. 2. K bližním. Potom: Soud svůj o těch přikázáních předních vkládá: 1: O jednom každém obzvláště: O přikázání k Bohu verš 38.; k bližním pak verš 39., kteréž podobné prvnímu býti pravi. 2: O obém společně, že totiž na nich Zákon i proroci záleží. — V. Rozepře o Mesiáše mezi Kristem Pánem a farizei vzniklá, v níz jest činiti: *Jedno:* O jeho pravé přirození lidské, a tu se dotýká: Předně: Otázky vydané, při níz vizme: 1. Kdo ji vydal? Kristus. 2. Kdy? Když se farizeové shromáždili. 3. Na koho? Na farizee. 4. K jakému cíli? Aby své vyvolené osvětlil, nepřátely pak zahanbil. Potom: Odpovědi farizeů, v níz přirození lidské v Kristu světle vyznávají.

35. *I otázal se ho jeden z nich, zákonník, pokoušeje ho a řka:

Mar. 12, 28. Luk. 10, 25.

36. Mistře, které jest přikázání veliké³⁷ v Zákoně?

37. I řekl mu Ježíš: *Milovati budeš Pána Boha svého³⁸ z celého srdce svého a ze vši duše své a³⁹ ze vši mysli své;

Deut. 6, 5. Item 10, 12. Item 30, 6.

38. To jest přední a veliké přikázání.

39. *Druhé pak jest podobné tomu⁴⁰: Milovati budeš bližního svého⁴¹, jako sebe samého⁴².

Lev. 19, 18. Výš 19, 19. Mar. 12, 31. Řím. 13, 9. Gal. 5, 14.

40. Na těch dvou přikázáních všecken Zákon⁴³ záleží i proroci.

41. A když se sešli farizeové⁴⁴, *otázal se jich Ježíš⁴⁵,

Mar. 12, 35. Luk. 20, 42.

42. Řka: Co se vám zdá o⁴⁶ Kristu? či jest syn⁴⁷? Řkou jemu: Davidův.

děsili se nad učením jeho. 35) ústa zacpal. 36) t. spolu do jednoho místa. 37) t. největší, v němž by se všechna přikázání jiná zavírala. Sic jinak nic není malého, což Bůh přikazovati ráčí. 38) Ř. v celém srdci svém. Toho pak milování jsou znamení tato: 1. Zádostivé slova Božího poslouchání a v srdci ho skládání. (Jan 14, 23.) 2. Hříchů v nenávist brání i jich se vystřihání. Žalm 97, 10. 3. Stále Boha se přidržení v štěstí i v neštěstí, v bohatství i v chudobě, v zdraví i v nemoci. Řím. 8, 35. 4. Zřízené milování pro Boha i bližního svého. 1 Jan 4, 20. 39) Ř. ze všech myšlení svých. 40) t. v tom, že se v něm všechna naše povinnost k bližním (Řím. 13, 9.) jako i v prvním přikázání povinnost k Bohu zavírá, anobř, jakož Bůh upřímě, tak i bližní ne slovem, ale skutkem milován býti má (1 Jan 3, 18.), a milování Boha po pravém milování bližních jako po ovoci strom poznáno bývá. 1 Jan 4, 12. 20. 41) t. každého člověka, buďto že jest přítel tvůj neb nepřítel. Luk. 10, 29. 42) t. jakož sám sebe ne nějak jalově, ale upřímě miluješ, a pakli se tebe co odporného dotkne, sebe lituješ, a vidíš-li co při sobě škodlivého, po jiných toho nerozlišíš, alebř neb to ochotně napraviš, neb vždy nějak přikryješ a omluviš: tak také máš upřímě své bližní milo-

vati a ne pod slovy lahodnými jed skrývati (Žal. 140, 4.), ani pod přátelským mlouvením s Joábem a s Jidášem (2 Král. 3, 27. Níz 26, 48.) bližního o život připravovati, ale skutkem a pravdou jej milovati (1 Jan 3, 18.), v štěstí s ním se těšiti, v neštěstí pak rmoutiti (Řím. 12, 15.), v pokléskách v duchu tichosti ho napravovati (Gal. 6, 1.), ano i potrestati (Lev. 19, 15.), a není-li s pohoršením neb svědomí zprzněním, i hříchy jeho přikryti (Přísl. 10, 12. 1 Petr 4, 8.) a jich jako dryáčnick dryáku neprodávati. Lev. 19, 16. 43) závisí; t. k tomu dvěmu Zákonu i proroci směřují, aneb, to jest summa Zákona i proroků. 44) t. sami od sebe, nejsouce od Krista povoláni; jakoby evangelista řekl: Kristus jsa sebou a svým učením jist, ne na jednoho neb na dva z nepřátel svých připadl, aby se nad ním vychladil, ale očekával, až se všickni sešli, aby jim všechněm neb k známosti sebe samého posloužil aneb jako nenapravitelné více zahanbil. 45) t. když oni zahanbení nejednou byvše, tázati se ho nesměli (Mar. 12, 34.), tedy on jim k učení sám příčinu dal, aby, poněvadž sobě od něho povolně otázky nejedny zpravené měli a ti byli, z jejichž úst se na Zákon Páně tázati slušelo (Mal. 2, 7.), jemu se rovným za rovné odplatili a aspoň jednu otázku zpravili.

MESIÁŠ. *Druhé:* O jeho přirození Božské a úřad královský i kněžský, a tu evangelista před oči staví: 1. Odpor Kristův z Písem svatých na odpověd nepřátel učiněný. 2. Zahanbení těch nepřátel, tak že 1: Nic odpovědět neuměli. 2: Více se ho na nic tázati nesměli.

1. *Pán lidu obecnému i učedníkům svým naučení dává:* Jedno: Z strany farizeů, aby znali: 1. Co jest při farizeích dobrého, a jak oni od nich toho užívati mají? 2. Co jest zlého? 1: To, že čemuž dobrému z Božího slova učí, sami toho nečiní.

43. Dí jim: Kterakž pak David v duchu⁴⁸ nazývá ho Pánem? řka:

44. *Řekl Pán Pánu mému⁴⁹: Sed⁵⁰ na pravici mé, dokavadž nepodložím nepřátel tvých za podnože noh tvých. *Žalm 110, 1.*

45. Poněvadž tedy David Pánem ho nazývá, i kterakž syn jeho jest?

46. A nižádný nemohl jemu odpověditi slova, aniž směl kdo více od toho dne jeho se nač tázati.

KAPITOLA XXIII.

O zákonnících a farizeích, marných Božích ctitelích; 13. o způsobu i odplatě jejich za to hrozně, 31. zvláště pak za vraždu svatých proroků.

Me kdy Ježíš mluvil zástupům a učedníkům svým,

2. Řka: *Na¹ stolicí Mojžíšově² posadili se zákonníci a farizeové. *2 Ezdr. 8, 4.*

3. Protož všecko, což by koli rozkázali³ vám⁴ zachovávatí, zachovávejte a činite, ale podle skutků jejich nečinite; neboť praví⁵, ale nečiní.

4. *Svazujíť zajisté břemena těžká a nesnesitelná⁶ a vzkládají na ramena lidská; ale prstem svým nechtí jimi ani polhnouti⁷. *Izai. 10, 1. Luk. 11, 46. Skut. 15, 10.*

46) o Mesiášovi. 47) t. z kterého rodu a národu měl pojtí. 48) t. puzením Ducha svatého. 49) t. Otec nebeský Synu svému. David pak svatý podle toho Krista svým Pánem nazývá, že jest od něho stvořen a draze vykopen. 50) po pravici.

1) *kazatedlníci*; t. zákonníci a farizeové Zákon Mojžíšův, kterýž na kazatedlnici čítán býval (2 Ezdr. 8, 4.), mají a čítají i vysvětlují a tak na tom místě, jehož sám Bůh jest původem (Num. 11, 17.), sedí a posloupnost svou od Mojžíše mají. Ale díš, co pak jest-li že oni od učení Mojžíšova odstupovali a je poškrvňovali, slušelo-liž jim věřiti a jich poslouchati? I nikoli. Nebo již by to nebyla stolice neb posloupnost Mojžíšova, jako i podnes není Petrova a Pavlova, ale satanova. Protož Kristus Pán jinde netoliko nevelí jich poslouchati, ale poroučí jejich kvasu učení nečistého se varovati; výš 16, 6. 12. 2) *usadili se, sedí*. 3) t. z Božího zákona, v vlast-

ním mínění jeho. 4) *ostříhati*. 5) t. dobře v mnohých věcech Zákon vysvětlují a káží, ale sami toho neplní. 6) t. vyplnění Zákona Božího s jeho ceremoniami, ne s strany Boha ale s strany naší mdloby lidské velmi těžkého, od svých posluchačů zevrub vyhledávají a v něm jim ospravedlnění ukazují, anobř nad nimi tvrdě a přísně panují (Ezech. 34, 4.), sami pak sobě v hříších uzdu pouštějí a toho, což jiným káží, činiti ani nemyslí, ježto ač i věrní služebníci k ostříhání Zákona s pilností vedou, a však v zásluhách lidských ospravedlnění neukazují a sami více příkladem dobrým nežli slovem jiným se předčiti snažují (Filip. 3, 17.), anobř věrně pracujícím lítostiví býti umějí. 7) t. *káží, ale sami nečiní*. Jakoby řekl: Netoliko se dotknouti, ale ovšem na ramena jich vzítí nechtějí. Způsob tu pokrytů vymalován, že oni přísně jiné k tomu přídržejí, čehož sami v nejmenší částce neostříhají a podle učení

NEPRAVOSTI FARIZEŮ. 2: Všecko, což činí, pro marnou chválu činí. 3: Pyšně se nad jiné vynáší. 4: Proti Duchu svatému mistrují. *Druhé:* Z strany jejich osob, t. učedníků: 1. Aby nic v církvi svaté mimo mistrovství Ducha Páně nemistrovali. 2. Cti Božské jinam nepřenesli. 3. Jedni nad druhé se nevystavovali a podstatného kněžství sobě neosobovali. 4. Čím kdo větší dary mají, tím více jimi sloužili.

5. *Všecky pak své skutky činí, ⁸ aby byli vidíni od lidí. Rozšiřují zajisté nápisy své⁹ a veliké dělají podolky pláští svých.

Mar. 12, 38. Luk. 11, 39. Item 20, 26.

6. A milují přední místa na večerích a přední stolice¹⁰ v shromážděních;

7. A pozdravování na trhu a aby byli nazýváni od lidí: Mistři! Mistři

8. Ale vy *nebývejte nazýváni mistři¹¹; nebo jeden jest¹² mistr váš, totiž †Kristus¹³, vy pak všickni bratří jste.

**Jakub 3, 1. †Výš 17, 5. Item 28, 19. Jan 1, 18. Item 3, 2. Item 4, 29. Item 13, 13. Item 20, 16. Skut. 3, 22.*

9. A otce nenazývejte sobě na zemi¹⁴; *nebo jeden jest Otec váš, kterýž jest v nebesích.

Mal. 1, 6.

10. Ani se nazývejte vůdcové¹⁵; nebo jeden jest¹⁶ vůdce váš, totiž Kristus.

11. *Ale kdo z vás největší jest, ¹⁷ buď služebníkem vašim.

Výš 20, 26.

apoštolského dobrým příkladem stádu nebývají (1 Petr 5, 3.), nýbrž jiným kázání, sami v nešlechetnostech se nalézají. 1 Kor. 9, 27. 8) *k oku lidskému.* 9) *t. lístky neb přímý své, kteříž by jim měli býti příčinou ku pamatování na Božská přikázání (Exod. 13, 16. Num. 15, 38. Deut. 6, 8. Item 22, 12.), ku pýše a svých věci hledání obraceli, nýbrž summu vši pobožnosti na nich zakládali.* 10) *t. prvotnost, přednost.* 11) *t. nad jiné se nevynášíte a v mistrování něčeho po Kristu a proti Kristu nedávejte.* Neníť pak tuto tak dalece činiti o titul mistrovský, poněvadž apoštol sebe netoliko mistrem, ale i doktorem neb učitelem pohanským nazýval (1 Tim. 2, 7.), alebrž k tomu se tu slouží, aby služebníci v církvi krví Kristovou dobyté (Skut. 20, 28.) cti Božské sobě neosobili (Izai. 42, 8.) a z svého mozku nic nového nezačínali, Písmům z vůle Boží poslym (2 Petr 1, 20.) rozumu, jaký by se jim viděl, nedávali, sebe s pyšnými farizeji, jelikož jsou lidé, za vůdce slepých a světlo neosvícených nedrželi (Řím. 2, 19.), ale aby samému Bohu všecku čest užitečných služeb přivlastňovali (1 Kor. 3, 6.), samého Krista poslouchali (výš 3, 5.) a nic jiného, než což on přikázal, neučili (níž 28, 20.), a summou nad dědictvím Páně nepanovali (1 Petr 5, 3.), ale to, že pod jednu

a touž hlavu Krista Ježíše spolu s jinými příslušeji, právě znali. Nebo takového napomenutí bylo apoštolům potřebí, poněvadž se jedni nad druhými zpínati počali; výš 18, 1. 12) *učitel, vývoda, vůdce, tak níž v. 10. 13) t. jediný Kristus vám světlá udílí (Izai. 54, 13. Jer. 31, 34.) a za hlavu jest vám vystaven; vy pak všickni jste rovni sobě.* 14) *t. v lídech svého doufání neskládejte, ani na ně cti Božské nepřenesíte.* Neboť tuto titule otcovského těm, kteříž nás podlé vnitřního neb zevnitřního života zplodili, a jež Písma svatá otcí nazývají (1 Kor. 4, 15.) i je ctíti poroučejí (Exod. 20, 12.), nikoli Pán neodjímá, ale toliko pýše a doufání v lídech, anobř cti Božské jim činění vstříc vycházeti ráčí. 15) *t. pyšně sobě toho nepřivlastňujte, že jste vůdcové duchovně slepých, jako tak farizeové čini.* Řím. 2, 19. 16) *doktor, vývoda.* 17) *buďel, t. jakož v domě každém jeden jest nejpřednější služebník, t. pán neb hospodář, na němž břemeno péče a starosti o všecky domácí leží, a podlé toho všechněm on nejvíce slouží: tak podobně v církvi, jenž jest dům Boha živého, kdož nejpřednější dary a úřady sobě svěřené mají, povinní jsou činiti a podlé svého povolání všechněm v službu se vydávati, jakž i Kristus Pán, nejpřednější byv, umýváním noh učedníkům*

BÍDA FARIZEŮ. I: Pro uvarování se hrozného snížení. 2: Pro odměnu budoucího povýšení. II. Pán svou řeč k zákonníkům u farizeům obráceje, předkládá jim: *Jedno.* Hříchy jejich čelící: Předně: Proti lidem, totiž: 1. Že je o jejich spasení připravovali. 2. Pod zástěrou náboženství statky jejich zžírali. 3. K zarytosti a zatvrzení jim sloužili: Kde, jak to činili? Potom: Proti Bohu, totiž: 1. Že jméno Boží na prázdno berou a divných oustků v přísahách užívají ucí; pročez Pán tuto jejich braň jim z rukou vyřázení ráčí.

12. *Kdož by pak sám se povyšoval¹⁸, bude ponížen¹⁹, a kdož by se ponížil, bude povýšen²⁰. *Luk. 14, 11.*

13. Ale běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! *že zavíráte království nebeské²¹ před lidmi; nebo sami tam nevcházíte, ani těm, jenž by vjíti chtěli²², vcházeti dopouštíte. *Luk. 11, 52.*

14. *Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! že zžíráte domy²³ vdovské a to²⁴ pod zámyslem dlouhého modlení; protože těžší soud²⁵ ponese. *Mar. 12, 40. Luk. 20, 47.*

15. Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! že obcházíte moře i²⁶ zemi, abyste učinili jednoho novověrce²⁷, a když bude učiněn, učiníte jej syna zatracení²⁸ dvakrát více²⁹, nežli jste sami.

16. Běda vám, vůdcové slepi! kteříž říkáte: Přisáhl-li by kdo skrze chrám, to nic není; ale kdo by přísáhl skrze zlato chrámové, povinen jest přísaze dosti činiti.

17. Blázní a slepci! nebo co jest většího, zlato-li čili chrám, kterýž posvěcuje zlata³⁰?

18. A přísáhl-li by kdo skrze oltář, nic není; alo kdo by přísáhl skrze ten dar, kterýž jest na něm, povinen jest přísaze dosti činiti.

19. Blázní a slepci! i co jest většího, dar-li čili oltář, kterýž posvěcuje daru*? *Výš v. 17.*

20. A protože, kdož koli přísahá skrze oltář, přísahá skrze něj, i skrze to všecko, což na něm jest.

příklad na sobě ráčil ukázati. Jan 13, 14. Viz výš 20, 26. 18) t. po Bohu Otci a po Kristu mistrem, otcem, vůdcím se dělal a tak jejich čest sobě osoboval. 19) t. za nic před Bohem bude položen. Podobně výš 5, 19. 20) t. bude u Boha za velikého jmín a držán. Podob. výš 18, 4. 21) t. od víry pravé, kteráž vede do Božího království, a od pravého ospravednění a tak od života věčného, jenž jest království nebeské (Řím. 14, 17.), lidi odvozujete. To pak zákonníci a farizeové tak činili, kdyžto za příklad u víře v Krista lidem se nevystavovali, alebrž příkladem svým, stavějíce se před lidmi za spravedlivé (Luk. 16, 15.), lidi od Krista odvodili a jim to, že v něho ne nějak přední, ale chasa lecjakás uvěřila, za časté vyčítali (Jan 7, 48. 49.), a jináče Písmům svatým rozuměti, nežli oni smýšleli, nikoli nedopouštěli a tak klíč umění sobě připisovali (Luk. 11, 52.

Jer. 18, 18.) a summou, když klátby na ty vydávali, kteříž se k Kristu obraceli (Jan 9, 22.), ani s nimi nic míti, činiti nechtěli. 22) t. v Krista věřiti a v něm ospravednění svého požítati. 23) t. statky. 24) za příčinou, pod přikrytím. Podobnou povahu pokrytců viz výš 6, 7. Řím. 16, 17. 18. Filip. 2, 21. 25) t. větší trestání. 26) Ř. suchost. 27) t. tím úmyslem, abyste z toho svou chválu měli a odtud zisk sobě nějaký tělesný přivedli. Netupit tu Pán toho, když by někdo pobloudilého napravil a získal (Jak. 5, 19.), poněvadž se nad takovými i andělé v nebi radují (Luk. 15, 10.), ale toliko farizeů úmysl neupřímný haní, že totiž oni proto cizozemce a pohany získati se snažovali, aby z toho pochvalu a vzátek měli, anobř z pověr pohanských do židovských jako z louže do bláta je obraceli. 28) t. hodného zatracení. 29) dvojnásobního, duplovanějšího; t.

KLÁTBA NA FARIZEE. 2. Lečims Boha podle svých nálezků odbývati chtějí, přikázání pak jeho opouštějí. 3. Soudu pravého mezi hříchy nečiní, ale menší ztěžují a větší zlehčují. 4. Tvárně, bez pravdy před Bohem se stavějí; pročez jim Pán srdce vyčistiti velí.

21. *A kdož přísahá skrze chrám, přísahá skrze něj i skrze toho, kterýž přebývá v něm. *3 Král. 8, 13. 2 Par. 6, 2.*

22. *A kdož přísahá skrze nebe, přísahá skrze ³¹trůn Boží i skrze toho, kterýž na něm sedí. *Vjš 5, 34.*

23. *Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! že dáváte desátky z máty a z kopru a z kmínu³², ale opouštíte to, což ³³těžšího jest³⁴ v Zákoně, totiž †soud³⁵ a milosrdenství³⁶ a věrnost³⁷. Tyto věci měli ste činiti a oněch neopouštěti.

** Luk. 11, 42. † Oz. 6, 6. Mich. 6, 8. Vjš 9, 13. Item 12, 7.*

24. Vůdcové slepí! kteříž cedíte komára, velblouda pak požíráte³⁸.

25. *Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! že čistíte ³⁹po vrchu konvice a misy; ale vnitř⁴⁰ plné jsou loupeže⁴¹ a nestředmosti. *Luk. 11, 39.*

26. Farizei, slepče! *Vyčist' prvé to, což vnitř jest⁴² v konvi a v mise, aby i to, což jest zevnitř, bylo čisto⁴³. *Řím. 14, 20. Tit. 1, 15.*

27. Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! že ste se připodobnili ⁴⁴hrobům zbilným⁴⁵, kteříž, ač se zdadí zevnitř krásní, ale vnitř jsou plní kostí umrlých i vši nečistoty.

když by pod zástěrou milosti Boží sobě učiněné prostopašněji zhrěšil a jméno Boží v potupu uvozoval. 30) t. příčinou jest toho, aby to zlato za svatě a Bohu obětované jméno bylo; tak níže verš 19. 31) stolici. 32) t. za tak svatě a nábožně se vystavujete, jako byste povinnosti své k Bohu ani v těch nejmenších věcech nezadržovali; mezi tím pak to, na čemž grunt pravé pobožnosti záleží, za hřbet zakládáte. Neníť pak žádného divu, že zákonníci a farizeové desátky dávali, nebo nemůž se to ukázati, že by oni z řádu kněžského byli, anobř i Levitové desátky dávati musili. Num. 18, 26. 33) nesnadnějšího. 34) t. i vykonávají, i což v větší vážnosti a platnosti jest před Bohem. 35) t. spravedlnost, kteráž tomu chce, aby každému, což jeho jest, navracováno bylo, a zastávání těch, jimž by se jaké skrácení stalo. 36) t. bíd lidských čitelnost, odkudž jde podle možnosti jim spomáhání a svého vlastního udílení. 37) t. upřímosti a sprostnosti k bližním dokazování, i věrnosti v slibích chování. 38) t. malé hříchy ztěžujete, i pro ně trescete; veliké pak nepravosti a nešlechtnosti zlehčujete a tak podobně činite, jako kdyby někdo nápoj, do něhož by komár upadl, procediti dal, aneb drobtík chleba rozžvýkal, velblouda pak neb

pecen chleba oblo by požíral. 39) zevnitřní stranu; t. vy zákonníci a farizeové zevnitřní způsob tvárný bez pravdy vnitřní na sobě ukazujete. 40) t. v konvici a na mise, čímž se míní srdce, svědomí a duše každého člověka, i všechny moci jeho vnitřní. 41) t. váši pokrmy a nápoje, kteříž jsou na vašich misách a konvicích, všickni páchnou cizími mozoly. Smysl pak toho všeho tento jest, t. že jakož jest věc směšná a rozumu zdra- věmu odporná, kdyby někdo po vrchu nádobu oplákna a vnitř nešvary a nečistoty nechaje, chtěl z ní nějakou chutnou krmí jísti aneb nápoj příjemný píti, tak jest to Bohu a slovu jeho odporné, jest-liže by se kdo na samé tvárnosti a pošournosti založe, lakomství by, nestředmost a jakéžkoli nepravosti jiné provozoval; neboť Bůh ne na to, což jest před očima, ale k srdci patřiti ráčí. 1 Král. 16, 7. 42) t. své očisťování od srdce začni a pokrmy sobě spravedlivě dobývej i jich mírně s díků činěním užívej. 43) t. aby z srdce věrou očisťového (Skut. 15, 9.) myšlení, řeči i skutkové dobří pocházeli a důvodem srdce očisťového býti mohli. 44) t. svou tvárností a svých nápisů na podobcích rozžvýkáním; výš v. 5. 45) t. pohřbům slavně jako nějakým palácům vzdělaným a

KLÁTBA NA FARIZEE. 5. Svaté po smrti Božskou poctou ctí a tak modlářství páší, ale živým svatým, po rodu to majíce, ukrutně se protiví; protož jim Pán otce jejich i rod vyčítá a pekelným ohněm jim hrozí. 6. Zle s služebníky církve nakládají, při čemž vizme: Kdo ty služebníky posílá? Komu? Jaké? Proč? (v. 37.) A jak je oni přijímají? *Druhé*: Pomstu za těmi hříchy na ně i na všecken ten lid jdoucí, totiž: Ze na nich bude krve nevinné vyhledávati, o níž dí: Kde a od koho jest i proč vylita?

28. Tak i vy zevnitř zajisté zdáte se lidem spravedliví, ale vnitř plní jste pokrytství a nepravosti.

29. *Běda vám, zákonníci a farizeové, pokrytci! nebo ⁴⁶vzděláváte hroby proroků a ozdobujete ⁴⁷hroby spravedlivých; *Luk. 11, 47.*

30. A říkáte: Kdybychom byli za dnů otců našich, nebyli bychom účastníci jejich ve krvi proroků ⁴⁸.

31. *Protož osvědčujete ⁴⁹sami proti sobě, že jste synové těch, kteříž proroky zmrdovali ⁵⁰. *Skut. 7, 52.*

32. I vy také naplňte míru otců svých ⁵¹.

33. Hadové, plémě ještěřcí! I jakž byste ušli odsudku do pekelného ohně?

34. *Protož, aj, já posílám k vám ⁵² proroky ⁵³ a moudré ⁵⁴ a učitele ⁵⁵, a vy z těch některé [†]zmrdujete a ukřižujete, a některé z nich bičovati budete v školách svých a budete je ⁵⁶honiti z města do města. ** Vjš 10, 10. Luk. 11, 49. † Jan 16, 2. Skut. 7, 59.*

35. Aby přišla na vás všeliká krev spravedlivá ⁵⁷, vylitá na zemi *od krve Abele spravedlivého až do krve [†]Zachariáše, syna Barachiášova ⁵⁸, kteréhož ste zabili mezi chrámem a oltářem ⁵⁹. ** Gen. 4, 8. Žid. 11, 4. † 2 Par. 24, 21.*

36. Amen pravím vám: Přijdou tyto všechny věci na ⁶⁰pokolení toto.

37. *Jeruzaléme, Jeruzaléme, ⁶¹mordéři proroků! a kterýž kamenuješ ty, jenž byli k tobě posíláni, [†]kolikrát sem chtěl shromážďiti ⁶²dítky tvé ⁶³, tak jako slepice shromážďuje kuřátka svá pod křídla ⁶⁴, a nechťeli ste. ** Luk. 13, 34. † 4 Ezd. 1, 30.*

pěkně vydynchovaným neb obmetaným. 46) stavíte ozdobně. 47) památky. 48) t. v morderovní proroků. 49) t. tím, když se živým svatým, jako i otcové váši protivíte. 50) t. chlubíte se tím, že jste synové Abrahamovi a vy pak jste synové vražedníků. Podob. Skut. 7, 51. 52) t. když se vám tak zarytím a neustupným býtí líbí, dovrštež ale všecku nešlechtnost, kteréž by kde ještě váši otcové nezpáchali. Podobně Ezech. 20, 39. Jan 13, 27. 53) t. předešlým i přítomným. 54) t. buď takové, kteříž by věci budoucí předpovídali, jakýž byl Izaiáš, Jeremiáš a jiní, buď ta prorocká psaní vlastně vykládali. 1 Kor. 14, 5. 55) t. kteříž by ne tohoto světa, ale Boží moudrost vynášeli. 1 Kor. 2, 6. 7. 56) t. apoštoly, ty věrné učitelé,

kteříž by z pokladů svých věci staré i nové předkládali, vjš 13, 52. 57) vyláněti. 58) t. pomsta za krev nevinou od vás vylitou. Jakoby řekl: Abyšte příučasťujete se k svým krvavým předkům jakožto největší vrahové, vinni byli všelikými vraždami lidí spravedlivých. 59) viz Zach. 1, 1. 60) t. v sínci chrámové. 61) rodimu tuto, věk tento; t. za tohoto ještě věku přijde zkáza Jeruzaléma, t. j. po smrti Kristově okolo léta 38., neb jakž někteří píší 40. 62) ještě morduješ. 63) t. neteprv nyní tobě, ó Jeruzaléme, začal sem dobře činiti, ale dávno sem tebe z jiných národů vybral a k své poctě obrátil, aby s jinými národy nebloudil. Exod. 19, 5. 6. 64) t. obyvatele tvé. 64) t. jakož slepice svým

POMSTA
NA JERUZALÉMSKÉ.

Tu pak pomstu dvojí před oči stává: 1. Tělesnou, t. zkažení Jeruzaléma. 2. Duchovní, t. že Ducha svého a summou všechno dobré od nich odejme, i svou přítomnost, aniž jim času milosti i jiných dobrodiní propůjčí, ale s soudy svými k nim přikročí.

1. *Předpovídá Pán o zkažení města Jeruzaléma*: 1. Kde, komu a za jakou příčinou to činí? 2. Jak hrozné zkažení toho města býti mělo?

38. Aj, ⁶⁵ zanechávat se vám dům váš pustý.

39. Neboť pravím vám, že mne již více nikoli neuzříte⁶⁶ od této chvíle, až i díte⁶⁷: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně!

KAPITOLA XXIV.

A

O zkáze hrozné města Jeruzaléma, též i o skonání světa; 4. jaká těch věcí znamení předjiti měla? 36. a napomenutí k bedlivému toho očekávání.

^{*1} vyšel Ježíš, bral se z chrámu; i přistoupili učedníci jeho, aby ukázali jemu stavení chrámové².

Mar. 13, 1. Luk. 21, 5.

2. Ježíš pak řekl jim: ³ Vidíte-liž tyto všecky věci⁴? Amen pravím vám: *Nebude zůstaven tuto kámen na kameni, kterýž by nebyl zbořen.

Luk. 19, 44.

3. A když se posadil na hoře Olivetské⁵, přistoupili k němu

kvokáním kuřátek příjemným svá kuřátka svolává: tak i já slovem svým, mým vyvoleným velmi libým (Žal. 119, 103.), tebe k sobě ponoukám. K tomu, jakož slepice sama nesní, ale svým kuřátkům dá: tak i já pro tebe hlad, žízeň, nahotu i smrt sem podnikl, abych jen tvé duši pokrm připravil. Nad to, jakož slepice nejsuc nějaká z přirození svého hrozná, proti káni a jiným ptactvům se postaviti smí: tak i já dobrotivý jsa, proti nepříteli ďábla sem se postavil, abych tě z manství jeho vysvobodil. A summou, jakož slepice kuřátka mdlá a mnohé nepřátele mající pod křídly svými skrývá a zahřívá: tak i já vás mdlé a nepříteli ďábla mající (1 Petr 5, 8.), hotov sem byl k sobě přijíti a pod stínem křidel svých ochrániti. Žalm 91, 4. **65**) *opouští, t. předně chrám a potom i všechno město.* **66**) t. od toho času, jakž mne ukřižujete, až v den poslední, když se poberu na oblacích k soudu, tuž mne uhlídáte, a kteříž ste z počtu mých vyvolených, z příchodu mého se radovati budete. Aneb milosti mé, vy převrácenci, již více neokusíte. Jakoby řekl: Nyní laskavě se k vám ukazují a vás k spasení zůvi; ale vykonaje běh svého poselství, od vás odejdu a dílo své mocně skrze apoštoly i soudy své spravedlivé nad vámi konati budu, tak že, chtějte neb nechtějte, musíte mne v těch skutech viděti a to k svému zahanbení, že jsem já Boží Syn a ten požehnaný, vyznávati. Podobně Zach. 12, 10.

Jan 19, 37. Zjev. 1, 7. Jiní to slyší na čas obležení města Jeruzaléma, v němž Židé měli Kristova příchodu žádostivi býti. Jiní pak smyslí, že jest to opační Páně mluvení. Jako by řekl: Den po dni ta slova (z žal. 118, 26.): Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně! zpíváte, mne pak Spasitele svého již vám daného přijíti nechcete. **67**) t. *smysliti o mně lépe a po mých skutech poznati mne musíte.*

1) *A vyšel Ježíš z chrámu bral se pryč, t. tak, aby se do něho již více nenavracoval, ale s ním se na věky rozloučil a rozžehnal.* **2**) t. proto, že se jim zdálo k více nepodobné, aby mělo takové stavení nákladné a z velkého kamení vzdělané (Mar. 13, 1.) kdy z gruntu zbořeno býti, a na to místo Kristus duchovní chrám vzdělati. **3**) *zdaliž nevíte.* **4**) t. jakéžt jsou koli tyto věci, jimž vy se divíte, však na nic přijdou pro hříchy lidu toho, aniž se co Bůh na to ohlédne, že v tom městě Melchisedech úrad svůj konal, kterýž mne figuroval (Gen. 14, 18. Žid. 7, 1.), aniž sobě tím co překazí, že městu tomu zvláštní sliby činil (Žal. 132, 13.), aniž na to co dbáti bude, že sem já tu kázával a divy činival a že odtud učení čisté na všecken svět pojíti má (Izai. 2, 3.), alebrž jako někdy ono Sílo je zavrže (Žalm 78, 60.) a z gruntu podlé svých pohrůžek (Mich. 3, 12.) zkaziti dopustí; a protož marnáť jest věc i v taková místa lidem bez pravdy křesťanství doufati. Jer. 7, 4. **5**) t. *proti chrámu.* Mar.

ZNAMENÍ ZKÁZY JERUZALÉMA. 3. Která znamení té zkázy i skonání světa předjíti měla? Dvoje: 1: Obecná, a to: Předně: Duše se dotýkající, t. že měli nastati svůdcové, o nichž praví: V jakém jménu měli přijíti a co sobě osobiti, i co zlého v církvi způsobiti? Potom: K tělu se vztahující, t. čtyři metly zvláštní, a ty jsou: Války. Mezi kým měly a proč vznikati, i jaký způsob náleželo věrným tu zachovati. Hladové, morové a zemětřesení. 2: Při některých obzvláštní, totiž: 1. Věrných ssouzení. Jaká to ssouzení býti měla, od koho a proč přicházeti?

učedlníci⁶ ⁷soukromí, řkouce: Pověz nám, kdy to bude? a které znamení bude příchodu tvého a skonání světa⁸?

4. I odpověděv⁹ Ježíš, řekl jim: ¹⁰*Vizte, aby vás někdo ¹¹nesvedl;

Jer. 29, 8. Mar. 13, 6. Luk. 21, 8. Efez. 5, 6. Kolos. 2, 18. 2 Tes. 2, 2.

1 Jan 3, 7. Item 4, 1.

5. Nebo mnozí přijdou pod jménem mým¹², řkouce: Jáť jsem Kristus; a svedouť mnohé.

6. Budete slýchati zajisté boje a pověsti bojů. Hleďtež, abyste se ¹³nekormoutili; nebo musí to všecko býti¹⁴, ale ne ihned bude konec¹⁵.

7. *Nebo povstane národ proti národu a království proti království, a budou hladové a morové a zemětřesení po místech.

4 Ezdr. 15, 15.

8. Ale tyto všechny věci jsou počátkové bolestí¹⁶.

9. *A tehdy vydadí vás v ssouzení¹⁷ a budou vás mordovati; a budete v nenávisti u všech národů¹⁸ pro jméno mé¹⁹.

Mar. 13, 9. Luk. 21, 12. Jan 15, 20. Item 16, 1.

13, 3. 6) t. Petr a Jakub a Jan a Ondřej (Mar. 13, 3.) v té naději k němu přistoupili, poněvadž je k jiným tajemstvím svým pouštěl, že jim i to zjeviti ráči. 7) obzvláštně; t. když tu lidu obecného nebylo, na to se jeho tázali, proto že o zkažení toho města mluviti nebezpečné bylo. Skut. 6, 14. 8) zkázu města Jeruzaléma s skonáním světa proto spojili, že se domnívali, jakož že ten chrám i s svými ceremoniemi do skonání světa bude trvati a nikoli nemůže býti vyvrácen, leč by všecken svět byl zkažen, tak také že hned skonání světa přijde, v němž oni bez bojů přijdou s Kristem k věčnému kralování. Podob. Skut. 1, 6. 9) t. ne k tomu, nač se učedlníci všeččně dobývali, ale čehož potřebovali buď k vyhnutí se nebezpečstvím, buď ku posílnění k snášení jich. 10) hleďtež, t. pilně se vystříhejte. Podob. Kolos. 2, 8. Jako by řekl Pán: Vám se zdá, že ste již všechna nebezpečství přeskročili a již jen k odplatě sáhnouti máte, ale vězte, žeť vám teprv nebezpečství nastává; protož se k němu strojte. 11) v bludy newedl. 12) t. mou čest sobě připisující. Nebo po usmrcení pravého Mesiáše, když lid vždy tělesného vysvobození a království očekával, tedy, kteříž tím královstvím jej troštovali a vysvoboditi slibovali, ten titul sobě připisovali, jakýž byl Dosi-

teus, o němž zmínku činí Teofilaktus, též Teudas, Judas, Šimon čarodějník (Skut. 5, 36. 37. Item 8, 9. a t. d. Item 21, 38. Jozefus lib. 20. Antiq. kap. 4. Item kap. 11. Item kap. 14.) a Manes, kterýž dvanácte osob sobě vyvoliv, apoštoly je nazval. 13) neděsili, t. tak abyste o Boží ochraně a jeho díle, kteréž skrze vás konati bude, měli pochýbiti a sobě zoufajíce, povinnosti své opustiti. 14) t. proto, aby tak Božím řízením byli zlí na zlé posílání a vyvolení zkušování. 15) t. ne jen v Judstvu války takové vzniknou, ale i jinde na světě ti, kteříž evanjelium vděčně nepřijmou, takověž metly na sebe uvedené míti budou, tak aby nevážice sobě života věčného, i časný ztratili; a když nechtíce se s Bohem smířiti, aneb s ním mír učinivše, jej zrušili, aby také se vespolek proti sobě bouřili a žrali. 16) t. ačkoli ty bolesti a těžkosti jako rodičky budou přehrozné, a však ještě malé budou u přirovnání těch, kteréž buď při dobývání Jeruzaléma, buď v den soudný nastanou. 17) t. tyranům ukrutným, kteříž by vás ssoužovali. 18) t. u jedněch, kteříž se ani k Kristu neznají, jako jsou takoví Židé, kteříž synovstvím Abrahamovým se chlubitvše, Krista Abrahamovi daného zabili, i své vlastní proky z mordovali (1 Tes. 2, 15.), potom Turci

ZNAMENÍ ZKÁZY 2. Mnohých od pravdy odstupování a jiným protivenství činění. 3. Nepravosti rozmnožení a lásky ustydnutí, při čemž Pán svých potěšuje: JERUZALÉMA. 1: Zaslíbením věčného života. 2: Budoucím kázáním evanjelium, o němž praví: Kde mělo kázáno býti a proč? — II. Tu zkázu Jeruzaléma vysvětluje, předkládaje: 1. Původní příčiny její, t. vojska ohavná pohanská. 2. Co v takových částech pobožným činiti slušelo? 1: Pro zachování ducha i těla věcí tělesných oželeti. 2: Pilně se modliti, při čemž ukazuje: Komu, zač a proč se mají modliti?

10. A tehdyť se zhorší mnozí²⁰ a vespolek se budou zrazovati a jedni druhých nenáviděti.

11. A mnozí falešní proroci povstanou a svedou mnohé.

12. A že rozmnožena bude nepravost, ustydněť láska mnohých.

13. *Ale kdož by setrval²¹ až do konce, tenť spasen bude.

Výš 10, 22. Mar. 13, 13.

14. A budeť kázáno toto evanjelium království²² ²³ po všem světě na svědectví²⁴ všem národům; a tehdažť přijde ²⁵ skonání.

15. Protož když uzříte ²⁶ ohavnost zpuštění, předpověděnou od 25. *℣c=* Daniele proroka, ana stojí na místě svatém²⁷ (kdo čte, rozuměj²⁸), *děle po sv.*

16. Tehdaž ti, kteříž by byli v Judstvu, nechť utekou na hory²⁹. *℣rojici.*

17. A kdo ³⁰ na střeše, nesstupuj dolů, aby něco vzal z domu svého.

18. A kdo na poli, nevracuj se zase³¹, aby vzal roucha svá.

19. Běda pak těhotným a těm, kteréž ³² kojí v těch takových dnech.

20. Protož modlte se, aby utíkání vaše nebylo v zímě anebo ³³ v svátek.

i jiní jim podobní pohané; u jiných pak, kteříž se Kristovým jménem přidávající, tēm se protiví, jenž v něm samém spasení požívají. Skut. 4, 12. 19) *t. že moji jste (Mar. 9, 41.) a ve mně spasení požíváte, i jiným k němu sloužíte a tak o mé osobě i o mém úřadu učení čistě vedete.* 20) *t. vidouce mnohá trápení mých vyvolených, ode mne a mého učení odstoupí. Viz toho příklad 1 Tim. 1, 20. Item 6, 10. 2 Tim. 4, 14.* 21) *t. kdož by taková protivenství od světa bezbožného snášeje, jimi se od učení mého a pravdy poznalé nikoli odraziti nedal.* 22) *t. skrze něž Bůh své království vzdělává a v srdcích lidských kraluje i do věčného království přivozuje. Podob. Řím. 1, 16.* 23) *kdežkoli lidé bydlí, t. mezi všemi národy (Mar. 13, 10.), tak že dílu Božmu žádná ssouzení nepřekazí; viz toho splnění Řím. 15, 19. Kol. 1, 6.* 24) *t. aby vyvolení sobě skrze ně milost Boží osvědčenou měli a bezbožní ničímž se vymluviti nemohli. Podob. Jan 12, 48. Item 15, 22.* 25) *všemu konec, t. chrámu i městu.* 26) *ohavnou pustinu, ohavnost na zpuštění přivodíci, t. vojsko římské modlářstvím i jinými bezbožnostmi sprzněné, od Vespaziana a Tita na zemi Judskou při-*

vedené (Luk. 21, 20.), kteréž tu zemi plénilo a v pustinu obracelo. Viz Dan. 9, 27. Item 12, 11. Aneb, jakž i jiní píší, místo Božích poct v chrámě svatém orla neb erbu císařského postavení, což vše ohavností bylo a k zkažení města příčinu dávalo. 27) *t. v Judstvu u Jeruzaléma a v Jeruzalémě svatém městě.* 28) *t. porozvaž neb posuď.* 29) *t. proto, že v městech judských nebude žádného bezpečného bydlení. Podobně i anděl Lotovi rozkázal na hory uteci. (Gen. 19, 17.) A v té hrozné při dobytí Jeruzaléma pohromě věrní za Jordán do města Pella obraceni jsou. Euseb. in historia eccles. Lib. 3, cap. 5. Někteří ty hory na Krista, pravou horu, obracejí (Dan. 2, 35.) a na to slyší, že Pán svým k tomu slouží, aby se od bezbožných oddělovali a v něm samém své útočiště složené měli. Podobně Gen. 6, 3. Zjev. 18, 4.* 30) *na domě. Jaký způsob býval střež v těch krajinách viz Jozue 2, 6. Tím pak mluvením Pán k tomu ponouká, aby v čas obležení Jeruzaléma, kam kdo ví a co nejrychleji může, jako z ohně utíkal, a vyběhl-li by již kam, domů se pro něco ne- navracel.* 31) *t. aby, chtěje něco sobě vzíti neb opatřiti, hrdla svého tam nenechal.* 32)

ZNAMENÍ ZKÁZY JERUZALÉMSKÉ. 3: Těšiti se: 1. Tím, že Bůh těch bíd ssouzení ukrotí. 2. Stálostí Božího vyvolení, jehož ani falešní Kristové a proroci nevezmou, při čemž považme toho: Kdo jsou ti falešní Kristové a proroci, co měli zlého, a jakým způsobem činiti, i jak se vyvoleným náleží k nim míti? 3. Předkládáním sobě toho: Že po zkažení Jeruzaléma evanjelium světla kázáno mělo býti a sláva Kristova po světě se rozšiřovati. 4. Svaté církve shromažďováním a v budoucí život věčný jí uvedení. — III. Vypravuje Pán svým učedníkům o svém příchodu posledním: 1. Co se v jeho příchodu na nebi díti bude? 2. K jakému zámátku bezbožným a v jakém způsobu na svět přijde?

21. *Nebo bude tehdaž ³⁴ssouzení veliké³⁵, jakéhož nebylo od počátku světa až ³⁶dosavad, aniž kdy potom bude³⁷. *Dan. 12, 11.*

22. A byť nebyli ukřátceni dnové ti³⁸, nebyl by ³⁹spasen žádný ⁴⁰člověk; ale pro vyvolené⁴¹ ukřátceni budou ti takoví dnové⁴².

23. *Tehdy řekl-li by vám kdo: Aj, tutoť jest Kristus aneb ⁴³tamto, nevěřte. *Mar. 13, 22. Luk. 17, 23.*

24. Nebo povstanou falešní Kristové⁴⁴ a falešní proroci, a ⁴⁵činiti *budou divy veliké a zázraky, tak že by ⁴⁶svedli (by možné bylo) také i vyvolené. *Deut. 13, 1. 2 Tes. 2, 9.*

25. Aj, předpověděl sem vám⁴⁷.

26. Protož řeknou-liť vám: Aj, na poušti jest, nevycházejte: Aj, v skrýších⁴⁸, nevěřte.

27. Nebo jakož blesk vychází od východu slunce a ukazuje se až na západ, taktéž bude i příchod Syna člověka⁴⁹.

28. *Nebo kdežkoli bude ⁵⁰tělo, tuť se shromáždí i orlice⁵¹. *Luk. 17, 24.*

29. *A hned po ssoužení, kteréz bude těch dnů, slunce se zatmí

krmí. 33) v sobotu t. proto, že (jakž tomu někteří chtějí) v svátek přes dva tisíce kročejí dále choditi bylo zapovědino. (Skut. 1, 12.) Jako by tedy Pán řekl: Modlte se za to, abyšete měli volný čas k utíkání a sobě v něm nemusili ani zimou, ani svátkem překážeti. 34) utištění, úzkost. 35) t. v tom obzvláště, že jakž Jozefus svědčí, kromě devadesáti a sedmi tisíců zajatých jedenáctkrát sto tisíců jich v Jeruzalémě zhyulo, ješto aby kdy taková porážka byla, o tom se nevyepisuje. 36) do toho času. 37) t. jemu rovné. Nebo jakož Židé v zavržení Krista největší a neslýchané k Bohu nevděčností dokázali: tak také spravedlivé bylo, aby neslýchanými a neobyčejnými metlami strestáni byli. 38) t. kdyby těm bídám, kteréz v těch časích na lid Židovský přijdou, přitřže Bůh jako nějakým rozvodnilým vodám neučinil. Mar. 13, 20. Dan. 7, při v. 25. 39) při životu zachován. 40) Ř. tělo; t. žádný by v tom lidu Judském a Izraelském nemohl při hrdle zůstat, ale musili by všickni dokonce zahynouti. Pod. Izai. 1, 9. 41) t. kteréz ještě v tom národu Bůh tehdaž míti ráčil a kteréz z nich potom pojiti měli. (Řím. 11, 5.) Pěkný tuto příklad, že Bůh světu pro vyvolené své,

jako tam někdy Sodomě a Gomoře pro Lota, shovívá (viz Gen. 19, 24. Žal. 106, 23. Ezech. 13, 5.), a zase když své vyvolené z světa béře, tedy obecně na svět pomsty své uvozuje. Izai. 57, 1. 42) t. těch bíd, kteréz v těch dnech na Židy přijdou, uskrovněno bude. 43) tuto. 44) t. kteréz buď sami na sebe čest Kristovu potáhnou (výš v. 5.), buď jinde spasení nežli v Kristu ukazovati budou. 45) Ř. dadí znamení veliká. 46) v blud uvedli, t. kdyby jich Bůh neopatroval. 47) Jako by řekl: A protož se pilně svědců vystříhejte (Mar. 13, 23.) a tím, že ta pokušení podle mého předpovídání na vás se valí, se potěšujte. Podob. Jan 16, 1. 48) t. jestliže ti svědcové svá vojska někde na poušť neb do jeskyní sobě shromáždíce, neb mou zásluhu k těm místům přivazující, vysvobozením by vás z moci Římanů, neb z věčného zatracení troštovali, tedy tomu nevěřte. Nebo ne nějak potajemně království a učení mé, ale jako blesk slunečný po všem světě patrně se rozprostře. 49) t. tak bude jasné a mocné evanjelium vznějící o Synu člověka. Aneb tak bude patrný příchod můj k soudu a dokonalému vyzdvižení království slavného. 50) pastva, t. Kristus s svým zaslužením. 51) t. vyc-

3. Co, přijda, a skrze koho při svých vyvolených činiti bude? 4. Čím se DEN SOUDNÝ. každý o tom příchodu jeho ujistiti může? Znameními, kteráž příchod jeho jako pučení se stromu léto předchází;

a měsíc nedá světla svého, a hvězdy budou padati s nebe, a moci nebeské⁵² budou se⁵³ pohybovati; *Izai. 13, 10. Item 24, 23. Item 34, 4.*

Jer. 15, 9. Ezech. 32, 7. Joel 2, 31. Item 3, 15. Amos 8, 9. Mich. 3, 6. Sof. 1, 14.

Mar. 13, 24. Luk. 21, 25. Zjev. 6, 12.

30. *A tehdyť se ukáže znamení⁵⁴ Syna člověka na nebi, †a tehdyť budou kvíliti všecka pokolení země⁵⁵ a uzříť⁵⁶ Syna člověka přicházejícího †† na oblacích nebeských⁵⁷ s mocí a slávou velikou⁵⁸;

** Niž 25, 31. † Zach. 12, 11. †† Zjev. 1, 7.*

31. Kterýž pošle anděly své s *hlasem velikým trouby, i shromáždíť vyvolené jeho ode čtyř větrů⁵⁹,⁶⁰ od končin nebes až do končin jejich.

Jan 5, 28. 1 Kor. 15, 52. 1 Tes. 4, 15.

32. Od stromu pak fíkového naučte se podobenství tomuto⁶¹: Když již ratolest jeho odmladne, a lístí se pučí, porozumíváte, že blízko jest léto;

33. Takéž i vy, když byste uzřeli toto všecko⁶², vezte, žeť on blízko jest a ve dveřích⁶³.

lení Boží. Užíváť pak tuto Pán obecného přísloví tehdejší lidem známého, jehož užívali, když to ukázati chtěli, že se rovný k rovnému, neb podobná věc k sobě podobné táhne. Mínění jest tedy Kristovo takové, že jakož orlice, majíc bystrý čich (Job 39, 29.), jakž jen kde ucítí pastvu, hned tam letí: tak že vyvolení k němu do církve jako oudové k hlavě své proti vši vůli satanově se shromáždíť a potom i do nebe za ním poobrání budou. Luk. 17, 24. Podobně Izai. 2, 2. 52) t. divnou proměnu vezme (2 Petr 3, 10.) buď slunce, měsíc, hvězdy, planěty, kteréž se mocí nazývají proto, že jsou stále a pevné, nebeské pak slovou proto, že jsou na nebi; buď samo nebe mocně, stále, pevně a bytedlně od Boha stvořené. Někteří to zatmění slunce a měsíce i padání hvězd slyší na hrozná ssoužení, kteráž před Kristovým příchodem na vyvolené a svět tento mají přicházeti, tak že člověk v nich nevěda sobě jaké rady dáti, musí jako po tmě šámati. 53) *chvíti a jako klátiti neb viklati.* 54) t. sám osobně Kristus Pán; jakž dále dí, uzří při Syna člověka, což jistým znamením bude, že již jde k soudu a tak již tu moc, čest, důstojnost a sláva jeho se zastkvi a jako vyskytne, ještě nyní v těch divných na světě víchřících jest velmi nepatrná. To pak všecko Pán znamením nazývá proto, že jeho panování i příchod znamená. Nebo mluví tu Pán podlé obyčeje světského, jakož lidé v tomto světě znamenítí, majíce proti nepřátelům táhnouti, korouhve své vystavují, a po

nich, kteří jsou to králové, páni neb knížata, poznání bývají: tak podobně že ta moc a sláva Kristova, o níž hned dále v tomto verši (i níž 25, 31.) mluví, jest jistým znamením a svědectvím toho, že jest on Pánem nebe i země a k soudu živých i mrtvých jde. Někteří však to slyší na tělo Kristovo, že by se s svými ranami mělo na obloze ukázati. Jiní pak to na kříž obracejí, pravíce, že by se na obloze měl zjevití a ty, jenž Pána bodli, předěsiti (Zjev. 1, 7.), věřící pak v ukřižovaného Krista potěšiti. 55) t. *lidé zemští a hovašní, kteříž Krista, milostivého Pána, za Spasitele přijíti nechťeli, tu vidouce hrozného a spravedlivého soudce, teprv budou nad sebou pozdě nařikati.* Podob. Zach. 12, 10. Moudr. 5, 6. 56) t. s strachem toho, kterýmž nyní pohrdají. Podob. níž 26, 64. Jan 19, 37. 57) t. tak, jakž odsud odšel (Skut. 1, 9.), jako v nějakém královském majestátě, kdež i věrní vstříc jemu vytržení budou. 1 Tes. 4, 17. 58) t. se vším množstvím andělů svých svatých. Níž 25, 31. 59) t. ze všech čtyř stran světa, odkudž vějí čtyři přední neb hlavní a věřejní větrové. 60) od jedné strany světa až do druhé. 61) t. vezměte sobě příklad, jakož toho, že já jistotně a v brzkém času k soudu přijdu, tak i toho, že sobě církev oslavím a vaše těla obnovím. Nebo jakož po zimě léto nastává, tak také po zdejších bídách nastane radost věčná. 2 Kor. 4, 16. 62) t. což za znamení zkažení Jeruzaléma a mého příchodu na svět jest napřed povědino. 63) t. Syn člověka, ten sudi

HOTOVOST příkladem pomst, kteréž v krátkém času na Jeruzalém uvedeny býti
KE DNI SOUDU. měly; stálostí jeho řeči. 5. Komu jest ten příchod jeho dobře známý
a před kým ukrytý? 6. Jakou rozpustilost a lhostejnost, přijde na svět,
naleztí ráčí? 7. Kterak s vyvolenými svými i s pokryteci naloží? — IV. Vyučuje Pán své
učedníky, v jakém způsobu mají příchodu jeho očekávati? Že totiž při nich toto dvě se
má nalézati: *Jedno*: Bedlivost, při čemž sudme: 1. V čem ta bedlivost záleží? 2. Co k ní
ponouká? 1: Nenadálý Páně příchod. 2: Přirovnávání věci zdejších k budoucím, že totiž,
poněvadž lidé o věci zdejší pilnost vedou, ovšem o věci věčné starati se mají.

34. Amen pravím vám: Že nepomine ⁶⁴věk tento, až se tyto
všecky věci stanou⁶⁵;

35. *Nebe a země pominou⁶⁶, ale ⁶⁷slova má nikoli nepominou.

Izai. 40, 7. Vjš 5, 18. Mar. 13, 31. Luk. 21, 33. 1 Petr 1, 25.

36. *O tom pak dni⁶⁸ a hodině té nižádný neví, ani andělé
nebeští, jedině sám Otec můj. *Skut. 1, 7.*

37. *Ale jakož bylo za dnů Noe⁶⁹, takť bude i příchod Syna
člověka⁷⁰. *Gen. 6, 5. Item 7, 14. 1 Petr 3, 21.*

38. Nebo jakož za dnů těch před potopou ⁷¹žrali a pili, ženili
se a vdávaly se až do toho dne, když Noe všel do korábu;

39. A nevěděli⁷², až přišla potopa a ⁷³zachvátila všecky⁷⁴: takť
bude i příští Syna člověka.

40. *Tehdyť dva budou na poli: jeden bude vzat⁷⁵, a druhý
⁷⁶zanechán; *Luk. 17, 35. 1 Tes. 4, 17.*

41. ⁷⁷Dvě budou mleti ve mlýně: jedna bude vzata, a druhá
zanechána.

42. *Bdětež tedy, poněvadž nevíte, v kterou hodinu Pán váš
přijíti má. *Nř 25, 13.*

43. *Toto pak vězte, že byť věděl hospodář, v které by bdění⁷⁸
zloděj měl přijíti, bděl by zajisté a nedalť by podkopati domu
svého. *Luk. 12, 39. 1 Tes. 5, 2. 2 Petr 3, 10.*

44. Protož i vy buďte hotovi; *nebo v tu hodinu, v kterouž se
nenadějete, Syn člověka přijde. *Zjev. 3, 3. Item 16, 15.*

nejspravedlivější. 64) pokolení toto, národ, rodina, t. za tohoto věku ještě zkáza Jeruzalémská přijde. Nebo, jakž někteří smyslí, po třideceti osmi a jiní po čtyřideceti letech po smrti Kristově za toho věku neb kolene to se všecko stalo. Jako by Pán řekl: Po malých časech příklad toho při Jeruzalému uhlédáte, co se vším světem diti se bude. 65) t. což jest o tom národu Židovském a Jeruzalému předpovědino. 66) t. ne tak, aby v nic obrácena byla, ale divnou proměnu přijala. 2 Petr 3, 10, 67) řeči. 68) t. posledním neb soudným. 69) t. jacíž byli těch časů lidé nešlechtní, rozpustili a na Boží metly pozoru nemající. 70) t. takovíž budou lidé v příchodu Syna člověka, anobř i příchod bude nenadálý Syna člověka. 71) jedli. 72) t. věřiti tomu nechtěli, že potopa bude. Nebo sic jinak nemohlo jim to býti neznámé, poně-

vadž bezpochyby Noe, kazatel spravedlnosti (2 Petr 2, 5.), před nimi toho nezatajil a před jejich očima koráb stavěl, ale oni na to, že potopa bude, očima víry, jako Noe (Žid. 11, 7.), hleděti nechtěli. 73) pobrala, ztopila. 74) t. zpurné, nevěřící, ani kázáním Noelovým se nenapravující a Božího shovívání zle užívající. 1 Petr 3, 20. 75) t. do nebe, tak jako někdy před potopou vzati sou mnozí do korábu. Sloužit pak tím mluvením Pán k tomu, abychom o řídkosti Božích vyvolených věděli a před milostí jeho Božskou pečlivě chodili (Mich. 6, 8.) Nebo i z těch, kteříž se zdadí, že s věrnými jednu a touž práci věrně vedou, i jedné a též odplaty očekávají, jedni budou do nebe uvedeni a druzí na zatracení odesláni. 76) opuštěn, t. k zahynutí a zatracení. 77) R. dvě (budou) mletí ve mlýně neb při žernově. 78) t. kterou

HOTOVOST KE DNI SOUDU. *Druhé:* Věrnost a opatrnost. 1. Co jest ta věrnost a opatrnost? 2. Čím sobě k ní pomoc obzvláště církve služebníci činiti mají? 1: Předkládáním sobě toho, od koho, nad kým a k čemu sou postaveni? 2: Odplatou budoucí: Od koho a jaká jim má dána býti. 3: Obáváním se pomst Božích, kteréž na zlé služebníky uvedeny býti mají, při čemž toho se dokládá: 1. Odkud sobě ke zlému příčinu ti služebníci berou? 2. Čím tu zlost pronášejí? 3. Od koho, kdy a jakých pomst i jak dlouho za to okoušeti musejí.

1. *Napomíná Kristus k hotovému očekávání příchodu svého posledního: Jedno:* Příkladem panen, při čemž považme toho: 1. Kdo jsou ty panny? Všickni křesťané neb lidé. 2. Kolikery jsou? Dvoje, verš 2. 3. Čím jsou podobné sobě? Jménem panenským; na svadbu pozváním; Bohu se posvěcením a jako, lamp vzetím:

45. *Kdož tedy jest ten služebník věrný⁷⁹ a opatrný⁸⁰, kteréhož ustanovil Pán jeho nad čeledí svou, aby jim dával pokrm v čas⁸¹?
Niž 25, 20. Mar. 13, 34. Luk. 12, 48.

46. Blahoslavený služebník ten, kteréhož, přijda Pán jeho, našel by, an tak činí.

47. Amen pravím vám: Že nade vším statkem svým ustanoví jej⁸².

48. Jestliže by pak řekl zlý služebník ten v srdci svém: Prodlévá Pán můj přijíti;

49. I počal by bítí spoluslužebníky, jísti pak a pítí s opilci;

50. Přijdeť Pán služebníka toho⁸³ v den, kterýž se nenaděje a v hodinu,⁸⁴ v kterouž neví.

51. I⁸⁵ oddělíť jej⁸⁶ a díl jeho položí s pokrytci⁸⁷: *Tamť bude pláč a škřípení zubů.
Výš 8, 12.

KAPITOLA XXV.

Podobenství o desíti pannách, 14. a o podělení služebníků hřivnami 19. a počtu činění s nimi; 31. též o způsobu soudu posledního 34. a odplatě za dobré skutky.

1) Když podobno bude království nebeské¹ desíti pannám², kterézto vzavše lampy³ své, vyšly⁴ proti ženichovi⁵.

Luk. 12, 35.

hodinu v noci. *Luk. 12, 39. Nebo noc byla na jisté částky u starých rozdělena. 79) t. kterýž by ne pro mrzký zisk (1 Petr 5, 2.), ale pro slávu Boží lidem v službu se vydával, ne jejich věci časných, alebrž jejich spasení hledal. 2 Kor. 12, 14. 80) t. kterýž by podle pravidla Božího slova tak každému sloužil, jakž by kteří potřebovali. 1 Kor. 9, 22. 81) t. když by kolí a jak by kolí mnoho potřebí bylo, jako na míru pokrm dával. Luk. 12, 42. Mínil se pak tím pokrmem celé v církvi svaté přísluhování a jako nějakým chlebem duší lidských syčení. 82) t. k věčné slávě jej přivede. Dan. 12, 3. Luk. 22, 29. 30. Nemínil pak toho Kristus, že by on měl moc na nebi i na zemi sobě danou (niž 28, 18.) komu odvesti, ale to ukazuje, že jakož věrné služebníky věrní páni velice ctí a téměř rovné jim moci propůjčují, jakéž sami užívají, čehož příklad při Jozefovi (Gen. 41, 42.),*

tak také že on věrné služebníky své s sebou oslaví (Fil. 3, 21.), když je do radosti té, o níž ucho neslychalo, uvede (1 Kor. 2, 9.), a neuvadlou korunu jim na hlavu vstaví. 2 Tim. 4, 7. 8. 1 Petr 5, 4. 83) v ten den, v kterýž ho nečekal. 84) o níž on. 85) vy-loučit, odloučit, t. nebude ho mezi svými služebníky trpět, ale bude jej podle jeho zaslužení trestati. Aneb dá jej rozlít. Nebo za starodávna obyčej byl nevěrné služebníky rozsekávati, o čemž čti 1 Král. 15, 33. a Gellium Noct. Att. lib. 20, cap. 1. 86) t. aby s ním neměl částky. 87) t. trestání naň uvede, jakéž sluší na pokrytce.

1) t. církev svatá, v níž do skonání světa zlí s dobrými jako pšenice s koukolem smíšení budou. (Výš 13, 38. 47.) A tak věčný život v té částce k království podobný bude, že jedni do něho budou uvedeni, a jiní od něho odloučeni. 2) t. všickni křesťané pan-

DVOJE PANNY. očekáváním ženicha, t. Krista k soudu; usnutím; procitěním a proti ženichovi vyjítím. 4. Cím jsou od sebe rozdílné? 1: Přípravou. Nebo moudré se připravily, nemoudré pak se nepřipravily. Výš verš 3. 4. Při čemž toho se dotýká: Co ty, nepřipravené činily a jakou odpověď sobě slyšeti musily? 2: V odplatě, nebo Kristus 1. Ty moudré panny spasí.

2. Pět pak z nich bylo opatrných⁶ a pět bláznivých⁷.
3. Ty bláznivé, vzavše lampy své, nevzaly s sebou oleje⁸.
4. Opatrné pak vzaly olej v nádobkách svých s lampami svými⁹.
5. A když prodléval¹⁰ ženich, zdřímaly všechny a zesnuly¹¹.
6. O půl noci pak stal se křik¹²: Aj, ženich jde, vyjděte proti němu.
7. Tedy vstaly všechny panny ty a ozdobily lampy své.
8. Bláznivé pak opatrným řekly: Udělte¹³ nám oleje svého, nebo lampy naše hasnou¹⁴.
9. I odpověděly ty opatrné, řkouce: Ano, aby se ani nám ani vám nedostalo¹⁵; protož jděte raději k prodavačům¹⁶ a kupte sobě.

nami se nazývají (2 Kor. 11, 2.) proto, že se modlářství, jenž jest duchovní smilství (Jer. 3, 9.), a poškrbn světa odřekli. 3) t. Bohu se posvětivše a svíce učení čistého (2 Petr 1, 19.) zpravovati se slibivše. 4) ostříh. 5) t. Kristu Pánu, kterýž se manželem své svaté církve nazývá. Jer. 3, 14. Řím. 7, 4. Efez. 5, 23. 6) t. pravou duchovní opatrností, jakáž sluší na lidi ospravedlněné, obdařených. (Luk. 1, 17.) Ta pak v tom záleží, aby člověk z víry pravé příkazani Božích ostříhal (Deut. 5, 6.), a času milosti dobře užíval (Efez. 5, 15.), vnukání pak dábelkých nepřijímal, ale jemu hned se zepřel. Jak. 4, 7. 7) t. někteří v církvi svatě i z těch, kteříž se podlé světa za moudré drží, jsou marní, jaloví křesťané a to ti, kteříž víry pravé nemají a vůli Božskou přestupujíce, bez pokání v tom zůstávají. 8) t. ačkoli mnozí křesťané svíce slova Božího mají, Bohu se posvěcují, pocty jeho zevnitřně konají, obcování tvárné a dobré podlé světa vedou, i svatostí užívají, avšak oleje veselí (Žalm 45, 8.), to jest, darů Ducha svatého prázdní bývají, jich v sobě prací věrnou nerozněcují a nevzbuzují (2 Tim. 1, 6.), a protož Kristovi nebývají. Řím. 8, 9. 9) t. v tom opatrnosti dokázaly, že o to, což jim bylo potřebného k spasení, v čas se staraly. 10) t. ne hned, po jedinou přišel. Neboť na skonání světa Kristus teprv přijíti má. 11) i vyvoleným tedy dostane se v dobré práci pozdřímati a však troubou evanjelium probuzení jsouce, zase povstávají. Všecky pak ty panny zesnouti, to jest časnou smrtí umřítí musejí. 12) t. nenadále, a když se nejvíce ubezpečí lidé (1 Tes. 5, 3.), Kristus přijde a hlas archanděla zvučeti bude. 1 Tes. 4, 16. Nebo obecně to bývá, když něco nového a nenadálého přichází, že křik

veliký vzhází. A ačkoli o Kristovu příchodu den po dni hlas zvučí, a však teprv potom tak zavzní, až jej i mrtví v hrobích uslyší. Jan 5, 28. 13) Jako by řekl Kristus Pán: Mnozí věčného dobrého zanedbávajíce, Boha, pokudž může nalezen býti, nehledají (Izai. 55, 6.), a protož čas milosti meškají a pozdě teprv častokrát učení býti chtějí a tak za blázný počítání bývají, že se v čas o své spasení nestarají. 14) t. všecko to, čímž sme my se při spasení trošovaly a svých nedostatků znáti nechtěly, již nám klesá a pokrytství naše se zjevuje, i povrchní svatost, kterouž sme se blyštěly, nám mizí. Podob. Moudr. 5, 15. 15) Jako by řekly: Již ten čas pominul, v němž živý byvše, živým, jakž Bůh kterým udělil darů svých, povinny sme byly přihluhovati (1 Petr 4, 10.), již pak ten čas nastal, aby každý své břeménko před Kristovu stolicí nesl a za to, co dobrého neb zlého v svém těle činil, odplatu bral (2 Kor. 5, 10. Gal. 6, 4.), spravedlivý pak sám toliko z své víry aby živ byl. (Abak. 2, 4. Řím. 1, 17. Gal. 3, 11.) A protož nemůžemeť my vám víry a z ní svatosti a ospravedlnění uděliti. 16) Jako by řekly: Měly ste hojně času k dobrému, pročez ste pak k Bohu, když vás k sobě volal, nešly a dokudž čas byl, bez ustávání v dobrém nepracovaly (Gal. 6, 10.), jižž vás ta noc a tma zachvátila, v níž nelze žádného díla dělati, t. pokání činiti a s Bohem se mířiti. (Jan 9, 4. Item 12, 35.) A protož svým svatokupcům, od nichž ste hráchů odpuštění kupovaly, nyní děkujte, a co ste sobě zpravily, toho užívejte. Není tedy tuto napomenutí, ale opační a důtklivé mluvení, ironia. Neboť olej milosti Boží ne za peníze se kupuje, ale věrou daro z lásky jeho se

DVOJE PANNY. 2. Nemoudrých se odečte a je zatratí. *Druhé*: Příkladem služebníků, a tu suďme toto: 1. Koho Kristus míní tím Pánem a těmi služebničky? 2. Co jest z nich kterému od toho Pána svěřeno? 3. Jak v tom kteří šafovali? 4. Kdy a jaké odměny došli? 1: Věrní služebníci došli poděkování i věčné slávy.

10. A když odešly kupovati, přišel ženich, a které hotovy byly, vešly s ním na svadbu; i zavřiny sou dvěře¹⁷.

11. Potom pak přišly i ty druhé panny, řkouce: *Pane, Pane, otevři nám!
Výš 7, 21. Luk. 13, 24.

12. A on odpověděv, řekl: Amen, pravím vám, neznámť vás¹⁸.

13. *Bdětež tedy, neb nevíte dne ani hodiny, v kterou Syn člověka přijde. *Výš 24, 42. Mar. 13, 33. Luk. 12, 36. Item 21, 36. 1 Kor. 16, 13.*

Efez. 6, 18. Kol. 4, 2. 1 Tes. 5, 6. 1 Petr 4, 7. Item 5, 8. Zjev. 3, 2. Item 16, 15.

14. *Neb tak se dítí bude, jako když člověk jeden, jda na cestu¹⁹, povolal služebníků svých²⁰ a poručil jim statek svůj²¹.

Mar. 13, 34. Luk. 19, 12.

15. I dal jednomu pět hřiven²², jinému pak dvě a jinému jednu; každému podlé možnosti jeho²³, i odšel hned na cestu.

16. Odšed pak ten, kterýž vzal pět hřiven, těžel jimi²⁴; i vydělal jiných pět hřiven²⁵.

17. Též i ten, kterýž vzal dvě, získal i on jiné dvě²⁶.

18. Ale ten, kterýž vzal jednu, odšed, zakopal ji v zemi a skryl peníze pána svého²⁷.

19. Po mnohém pak času přišel pán těch služebníků, i činil s nimi počet.

20. A přistoupiť ten, kterýž byl pět hřiven vzal, ²⁸ podal jiných pěti hřiven, řka: Pane, pět hřiven dal si mi; aj, jiných pět hřiven získal sem jimi.

21. I řekl mu pán jeho: ²⁹ Měhoděk, služebníče dobrý a věrný,

béře. Izai. 55, 1. **17)** t. kdož se koli připravili k smrti a k soudu věrou a z ní dojitím ospravedlnění, ti všickni do nebe se dostanou; jiní pak toho zbavení budou a jako za dvěma zůstanou. **18)** t. za své vyvolené vás nemám. *Výš 7, 23.* **19)** t. Kristus do nebeské slávy, odkudž dary, kteréž tu připomíná, dal lidem (*Efez. 4, 8.*). Tím pak mluvením příkladným Pán svým učedníkům ukazuje: 1. Že on ne hned po svém vzkříšení k soudu přijde, ale v prodlženém času ten jeho příchod se stane. 2. Že on, jakž se oni domnívali, králem světským nebude, ani zde tělesně nezůstane, podlé čehož i my od něho daleko jsme (*2 Kor. 5, 6.*), a protož aby se zde nesobili, ale nebeského města a měšťanství očekávali. *Filip. 3, 20. Žid. 11, 10.* **20)** t. netoliko služebníků církve v jejich stupních rozdílných (*Efez. 4, 11.*), ale i jiných církve oudů. **21)** t. dary své jim rozdělil (*Rím. 12, 6. 1 Kor. 12, 7. Efez. 4, 8.*), z nichž počtu v den poslední požádá. **22)** hřivna

platí 600 korun aneb, jakž někteří počítají, šedesáte tun zlata. *Viz výš 18, 24.* **23)** t. rozdílne své dary a místa rozdělil, někomu větší a jinému menších podlé potřeby jeho udělil. *Rím. 12, 6. 1 Kor. 12, 4. Efez. 4, 11.* **24)** t. podlé místa svého věrně pracoval a v dařích sobě propůjčených více se rozhojňoval (*1 Tes. 4, 1.*), k čemuž i svatý Pavel Tímotea napomínal. *2 Tím. 1, 6.* **25)** t. tak mnoho pracoval pro slávu Boží a své spasení i bližních svých vzdělání, jakž mnoho sobě darů propůjčených měl. **26)** t. i ten darů svých ne tak velikých, jako první služebník, ale prostředních dobře užíval. **27)** t. po žádostech těla odšel, povinností svých věrně nekonal a s dary sobě propůjčenými se skrýval. Takový byl Démas, jenž svět zamíloval (*2 Tím. 4, 10.*), a podnes jsou ti, kteříž všelijak pracem dobrým a protivěností s potupou jména Božího vyhýbají a za dostatečnou to výmluvu před Bohem míti chtějí, že v pracích svatých jiným nepřekážejí. **28)** přinesl. **29)** Bopo-

POČET
Z HRIVEN. 2: Nevěrní a neupřímní zasloužili sobě: 1. Přísného domlouvání. 2. Darů odjetí.

nad málem³⁰ byl si věrný, nad mnohem tebe ustanovím³¹; vejdiž v radost pána svého³².

22. Přistoupiv pak ten, kterýž byl dvě hřivně vzal, dí: Pane, dvě hřivně si mi dal; aj, jiné dvě hřivně získal sem jimi.

23. Řekl mu pán jeho: Měhoděk, služebníče dobrý a věrný, nad málem byl si věrný, nad mnohem tebe ustanovím; vejdiž v radost pána svého.

24. Přistoupiv pak i ten, kterýž vzal jednu hřivnu, řekl: Pane, věděl sem, že jsi ty člověk přísný³³, žna, kde si nerozsíval³⁴, a³⁵ zbíraje, kde si nerozsypal;

25. I boje se, odšel sem a skryl hřivnu tvou v zemi; aj,³⁶ teď máš, což tvého jest.

26. A odpovídaje pán jeho, řekl mu: Služebníče zlý a³⁷ lenivý, věděl si, že žnu³⁸, kdež sem nerozsíval, a³⁹ zbírám, kdež sem nerozsypal;

27. Protož měl si ty peníze mé dáti penězoměncům, a já přijda, byl bych vzal, což jest mého, s⁴⁰ požitkem.

28. Nu vezmětež od něho tu hřivnu⁴¹ a dejte tomu, kterýž má deset hřiven.

29. (*Nebo každému majícímu bude dáno⁴², a⁴³ budeť více míti; od nemajícího⁴⁴ pak i to, což má⁴⁵, budeť odjato).

Výš 13, 12. Mar. 4, 25. Luk. 8, 18. Item 19, 26.

mozi, to dobře; tak níž. 30) t. nad malými dary u přirovnání těch, kteříž se v nebi chovají. Nebo ačkoli darové a milosti Boží v liddech jako v nádobkách hliněných složení (2 Kor. 4, 7.) jsou nestihlá bohatství (Efez. 3, 8.), a však proti oněm budoucím jsou velmi malí; pročez se i apoštolé k tomu přiznávali, že zde nedokonale prorokovali, a budoucím hojnějším světlem se těšili. 1 Kor. 13, 9. 31) t. hojnou odplatu dám, k níž zdejší práce a utrpení ani přirovnána býti nemohou. Řím. 8, 18. 32) t. buďž jakožto spoludědic můj (Řím. 8, 17.) mé milosti, radosti a slávy nebeské účasten a toho, že jsou mi tvé práce milé, skutečně okoušej. 33) t. tak rouhavě na ten rozum bezbožní mluvívají: Těžká a neúčinná jest věc Bohu sloužiti (Mal. 3, 14.); nemohu já s tu věc, k níž mne on povolává, býti, nemám k tomu darů, a mám-li jaké dárky, což jest to k tak veliké práci; jsem-li z počtu zatracenců, co sobě vymodlím, co při slovu Božím vysedím? a jsem-liť pak z počtu Božích vyvolených, čiň já co čiň, předeť budu spasen; ješto Boží vyvolení chce míti při vyvoleném věrnou práci a šlechetné obcování. Efez. 1, 4. 34) t. více

chceš od jednoho míti, nežli on může s to býti. 35) shromažďuje. 36) teď máš své. 37) odkládavý, t. ne tak z bázně jako z lenosti mou hřivnu si zakopal. 38) t. věrnou, upřímnou a užitečnou práci sobě oblibuji. Neboť se tu Pán k tomu nepřiznává, jako by něčeho nespravedlivě od svých služebníků žádal, ale to ukazuje, že jakož tělesnému pánu milý jest ten služebník, kterýž mu odněkud užitek přivede, tak také že on svých služebníků věrnou práci libuje, schvaluje, jakž to hned dále vysvětluje. A summou to míní, že výmluvy nemají žádné ti, kteříž život svůj v zahálce tráví. 39) shromažďují odtud. 40) byl bych vzal své s ovokem. 41) ne tak v budoucím jako v zdejším životě od nevděčných a zahaleců Bůh dary své odjímá a vyvoleným svým je dává, čehož příklad při Židech, od nichž království své odjiti a pohanům dáti ráčil (výš 21, 43.); pročez apoštol svědčí, že skrze Židů zavržení stalo se pohanům spasení. Řím. 11, 12. 15. 42) t. Bůh věrně pracujícím a darů jeho dobře užívajícím žehná a jim den po dni většího světla a darů svých udělovati bude. Žalm 19, 3. 43) rozhojnit se, zbohatnet. 44) t.

3. Věčného zatracení. — II. Vypravuje Kristus Pán o soudu posledním:
DEN SOUDNÝ. 1. Kdo tu sudím bude? 2. Jak k soudu přijde? 3. Koho souditi bude?
4. Jakým způsobem soud konati bude? 1: Spravedlivě vyvolené od zatracenců rozezná. 2: Výpověď učiní: 1. Potěšenou. A v té se ukazuje: Komu ji učiní? Kam ty uvede, jimž se ta výpověď stane? Proč je tam uvede? Jak se oni při tom míti budou?

30. A toho neužitečného služebníka ⁴⁶ uvrztež do těch temností zevnitřních; * tamť bude pláč a škřípení zubů. *Vjš 8, 12.*

31. *Když pak přijde Syn člověka v slávě své⁴⁷ a všickni svatí *Andělé* andělé s ním, tedy se posadí na trůnu velebnosti své. *26. po sv. Trojici.*
Vjš 16, 27. Item 24, 30. Nž 26, 64. Mar. 13, 26. Item 14, 62. Luk. 21, 27. Skut. 1, 11. 2 Tes. 1, 7. Judas 14. Zjev. 1, 7.

32. A shromáždění budou *před něj všickni národové. †I rozdělí je na různu jedny od druhých⁴⁸, tak jako pastýř odděluje ovce od kozlů;
**Vjš 16, 27. †Vjš 3, 12. Item 13, 30, 41.*

33. A postaví ovce zajisté na pravici své⁴⁹, kozly pak na levici⁵⁰.

34. Tedy dí král těm, kteříž na pravici jeho budou: Poďte, požehnaní⁵¹ Otce mého, dědičně vládněte⁵² královstvím vám *připraveným⁵³ od ustanovení světa.
Vjš 20, 23. Mar. 10, 40.

35. *Nebo sem lačněl, a dali ste mi jísti; žíznil sem, a dali ste mi píti; †hostem sem byl, a ⁵⁴přijímali ste mne;
**Isai. 58, 7. Ezech. 18, 7. †Žid. 13, 2.*

36. Nah sem byl, a přioděli ste mne; nemocen sem byl, a navštívili ste mne; *v žaláři sem ⁵⁵seděl, a přicházeli ste ke mně.
2 Tim. 1, 16. Jak. 1, 27.

37. Tedy odpovědí⁵⁶ jemu spravedliví⁵⁷, řkouce: Pane, kdy sme tě vídali lačného, a krmili sme tebe? neb žíznivého, a dávali sme píti?

38. Aneb kdy sme tě viděli hostě, a přijali sme tebe? neb nahého, a přioděli sme tebe?

39. Aneb kdy sme tě viděli nemocného, neb v žaláři, a přicházeli sme k tobě?

40. A odpovídaje král, dí jim: *Amen pravím vám: Cožkoli ste

u něhož darové Boží bez užítku jako zakopaní zůstávajíce aneb jemuž pobráná jsouce, tak jsou mu prospěšní, jako by jich nikdá neměl. Viz podobné mluvení Páně, však v jiném smyslu *vjš 13, 12. 45)* t. což se míti domnívá (*Luk. 8, 18.*), aneb čehož dobře neuzívá, ale bez užítku leželi nechává. *46)* vyvrzte ven do tmy. *47)* t. kteréž částku nějakou při svém proměnění ukázati ráčil. *Vjš 17, 2. 2 Petr. 1, 17.* O té pak slávě Pán tuto zmínku činí, aby své učedníky z smyslu scestného o zdejší království vyvedl a tím jich potěšil, že v zdejší potupě věčně nezůstane, ale v své a ne cizí slávě k soudu přijde. *48)* t. vyvolené své od zatracenců. Tím pak mluvením Pán jakož bezbožníky děsí, tak také vyvolené své od nich vystříhá, ty

pak, kteříž se nad takovou směsicí v církvi kormoutí, také potěšovati ráčí tím, že tudíž ty plevy z pšenice vyvíty budou. *Vjš 3, 12. 49)* t. k místu plnému radosti, slávy a potěšení vyvolené své přivede a do oblaků je vstříc k sobě vtrhne. *1 Tes. 4, 17. 50)* t. zatracence na místě plném bíd a zlořečenství postaví. *51)* t. vy právě blahoslavení a šťastní, kterýmž Otec můj nebeský v věcech nebeských hojněho požehnaní udělil (*Efez. 1, 3.*) a zlořečenství s nich sňal. *52)* dědičně ujměte. *53)* od založení. *54)* přivímali ste mne k sobě. *55)* byl. *56)* t. svou nehodnost znajíce a všechno své dobré milosti Boží připisující. *57)* t. kteříž z Božího požehnaní došli ospravedlnění. Nebo kteréž napřed (*verš 34.*) požehnanými nazval, ty též tuto spravedlivými na-

2. Žalostnou. A v té předkládá: 1: Osoby, na něž ta výpověď důjde. DEN SOUDNÝ. 2: Místo, do něhož se dostanou. 3: Příčiny jejich zatracení. 4: Způsob lidí mylnou spravedlností se svodících a k zatracení odsouzených 5: Čím jejich marné výmluvy Pán smítati ráčí? 6: Jak dlouho jejich trápení, věrných pak radost trvati bude?

O největším snížení se Božího Syna v podstoupení těžkých utrpení i smrti ohavné, při čemž posoudíme této troji hlavní částky: I. Co se v ten čas dalo, když utrpení Páně nastávalo? 1. Pán čas svého utrpení, i jak se dítí bude, předpověděl.

činili jednomu z bratří⁵⁸ těchto mých nejmenších, mně ste učinili.

Vjš 10, 40. Přisl. 14, 31. Item 17, 5. Jan 13, 20.

41. Potom dí i těm, kteříž na levici budou: *Jděte ode mne zlořečení † do ohně toho věčného, kterýž jest připraven ďáblu⁵⁹ i andělům jeho.

**Vjš 7, 23. Žal. 6, 9. Luk. 13, 27. † Izai. 30, 33. Zjev. 14, 19.*

Item 20, 10.

42. Neboť sem lačněl, a nedali ste mi jísti; žíznil sem, a nedali ste mi píti;

43. Hostem sem byl, a nepřijali ste mne; nah, a neodívali ste mne; nemocen a v žaláři, a nenavštívili ste mne.

44. Tedy odpovědí jemu⁶⁰ i oni, řkouce: Pane, kdy sme tebe vídali lačného, neb žíznivého, neb hostě, neb nahého, neb nemocného, aneb v žaláři, a neposloužili sme tobě?

45. Tedy odpoví jim, řka: Amen pravím vám: Čehož ste koli nečinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně ste nečinili.

46. *I⁶¹ půjdou tito do⁶² trápení věčného; ale spravedliví do života věčného.

Jan 5, 29.

KAPITOLA XXVI.

D Smrt svou Pán předpověděl; 6. k ní připraven skrze vylití na něj masi drahé; 17. dokonil figurou večeri a novou ustanovil; 47. zrazen; 50. jat, 69. a Petr ho zapřel.

stalo se, když dokonil Ježíš řeči tyto všecky, řekl učedníkům svým:

2. *Víte, že po dvou dnech velikanoc bude¹, a Syn člověka² zrazen bude, aby byl ukřižován.

Mar. 14, 1. Luk. 22, 1. Jan 18, 1.

zývá, abychom znali, že ospravedlnění má svůj původ z Božího požehnání. 58) t. z lidí ve mne věřících a vás potřebujících. Nebo takovým jest ta čest dána, aby syny Božími a tak bratřimi Kristovými byli (Jan 1, 12.) a v takových domácích víry Kristus bývá syceň, napájm, odíván i navštěvován. 59) t. kterýž jest hlava a kníže všech jiných ďáblů, a jenž se v Písmích svatých zde i onde satanem a belzebubem nazývá. Vjš 12, 24. 60) t. nechtějící znáti své nepravosti a svého nelitostivého srdce. 61) odejdou, t. hlnáni jsouce od andělů do ohně věčného. Vjš 13, 42. 62) trestání, muky. Poněvadž Kristus Pán ty ráčí trestati, kteříž lidem chudým, pobožným

žádného dobrodiní činiti nechtěli, ovšem tedy těm nepravosti nepřehlídne, kteříž je trápili. 2 Tes. 1, 6.

1) t. při jejímž času já podlé Otcova uložení (Skut. 4, 28.) a mne k tomu před věky předzřízení (1 Petr 1, 20.) smrt mám podniknouti, aby se tak figura obětování beránka velikonočního naplnila a má smrt mnohým tu k svátku shromážděným v známost uvedena byla. I. Ukazujef se pak tu první příčina smrti Kristovy, t. Otcovo toho uložení, anobřž pastýře Krista Ježíše ubití (níž verš 31.) a Kristovo poslušensství (Fil. 2, 8.) a dobrovolné k smrti do Jeruzaléma jiti. Čímž našich rodičů neposlušensství vy-

PÁNA POMAZÁNÍ. 2. Nepřátelé proti němu radu skládali, při čemž vizme: Kdo byli? Kdy se v tu radu shromáždili? Kde a jak i proč ji drželi? 3. Mastí vonnou jest pomazán. Kde? Skrze koho a k jakému cíli jest to učiněno? Níž verš 12. 4. Jidáš pro pomazání Pána mastí se rozhněvav, jiné apoštoly zbouril a s nepřátely se spuntoval. Níž v. 14. Jak to a jakým úmyslem činil? Viz Jan 12, 6. 5. Pán jej a podlé toho i jiné učedlníky své pokojil, při čemž souditi sluší: Jak to činil?

3. *Tehdy³ sešli se biskupové a zákonníci i starší lidu⁴ na síň biskupovu, kterýž sloul Kaifáš. *Jan 11, 47.*

4. A spolu radili se, jak by Ježíše lstivě⁵ jali a zamordovali.

5. Ale pravili: Ne⁶ v den sváteční, aby nebyl rozbroj v lidu.

6. *Když pak byl Ježíš v Betani⁷ v domu Šimona malomocného⁸, *Mar. 14, 3. Luk. 7, 37. Jan 12, 1.*

7. Přistoupila k němu žena⁹, mající¹⁰ nádobu alabastrovou masti velmi drahé, i vylila ji na hlavu jeho¹¹, když seděl za stolem¹².

8. A vidouce to učedlníci jeho, rozhněvali se¹³, řkouce: I k čemu jest stráta tato¹⁴?

9. Neb mohla tato mast prodána býti za mnoho, a dáno býti chudým.

10. ¹⁵A znaje to Ježíš, dí jim: Proč¹⁶ za zlé máte této ženě? dobrý zajisté skutek učinila nade mnou;

11. *Nebo chudé vždycky máte s sebou¹⁷; ale mne nevždycky mítí budete¹⁸. *Deut. 15, 11.*

platil (Řím. 5, 19.) a za příklad v svatém poslušenství se vystavil. 2) *vydán bude.* 3) *t. toho času, v němž Kristus Pán oznámil o dni utrpení svého, to jest dva dni před velikonočí. Mar. 14, 1.* 4) *ke dvoru, na palác biskupův.* 5) *t. beze vsí hodné příčiny.* II. Druhá tedy příčina smrti Kristovy jsou farizeové a zákonníci. 6) *v svátek, t. v hod velikonoční nejmějme ho ani nezabíejme, aby, poněvadž se v ten čas veliká summa lidu Židovského se všech stran shlukne, na nás se neobořili a nás nepomordovali.* Nepřátelé s smrtí Kristovou po velikonočí odložiti chtěli; ale Bůh to způsobil, aby ne podlé jejich vůle, ale podlé jeho uložení pravý Beránek velikonoční na velikunoc za nás obětován byl. I Kor. 5, 7. Nebo se všechno to dalo právě na den velikonoční od Boha ustanovený, kterýž podlé nálezků židovských rabbinů teprv den připravování byl. Luk. 23, 54. Jan 19, 42. 7) *t. šest dní před velikonočí, právě nežli Pán do Jeruzaléma přijeti ráčil.* Jan 12, 2. 3. 8) *t. kterýž někdy malomocný býval a od Krista Pána uzdravení došel, ano i po uzdravení malomocný sloul a to přijmí obdržel.* Příklad tuto vidí se vděčnosti dobrodiní Božích na tom Šimonovi ukázaný a k Kristu přijetím ho do domu od něho prokázaný. 9) *t. Maria, sestra Lazarova.* Jan 12, 3. 10) *Ř. alabastr.* Jest pak alabastr kámen bílý, pěkný, z něhož dělávány bývaly nádoby příhodné

k chování mastí vonných, podlé čehož i ty nádoby slouly alabastr. 11) *t. tak, až se po všem těle jeho i na nohy rozlila.* Viz Jan 12, 3. 12) *t. s Lazarem a jinými spolu stolícími.* Jan 12, 2. 13) *t. vida to Jidáš, rozhněval se.* Nebo to samému Jidášovi svatý Jan přičítá (Jan 12, 5), a to buď proto, že on nejvíce o to reptal a jiné k tomu též podpaloval, buď že evangelista tento, jako i svatý Marek, pod jménem mnohých (per synekdochen) nemíni než jednu osobu, jako i sv. Matouš zmínku čině o rouhání lotrů. Níž 27, 44. A byť pak o všech apoštolech to se pravilo, tedyť musí tu rozdíl ten šetřiti býti, kterýž svatý Jeronym v tomto místě klade, pravě, že apoštolé v pravdě pro chudé se hněvali, ale Jidáš pro svůj zisk. Odkudž vidíme netoliko to, že pokrytci pod zámyslem dobrých skutků své lakomství provodí, ale i to, jak jest věc škodlivá s neupřímnými lidmi bývati, a jak mnoho zlého může neupřímný jeden člověk způsobiti, a jako jedna ovce nečistá všechno stádo nakaziti. 14) *t. proč jest to marné a bez potřeby vylito.* Neboť rozumu těla zdá se, že to v strátu přichází a jako do bláta uvrženo bývá, což se na Krista v maličkých jeho vynakládá. 15) *znav, řekl jim.* 16) *zarmucujete, Ř. těžkost činíte, práci činíte.* 17) *t. nejsouce nikde a nikdá chudých prázdni, budete jim moci dobře činiti.* 18) *t. tak tělesně.* Nebo sic jinak kdyby

JIDÁŠOVA A jak toho Jidáš užil? 6. Pán jidlo figurného beránka dokonat. A tu POSTRANNOST. se vypravuje: Kdy jest mu připraven? Od koho? Kde a jak se to dalo?

12. ¹⁹ Vylivši zajisté tato mast tuto na mé tělo, ku pohřbu mému to učinila ²⁰.

13. Amen pravím vám: Kdežkoli kázáno bude evanjelium toto ²¹ po všem světě, takéť i to bude praveno, co učinila tato, na památku její ²².

14. *Tedy odšed ²³ k biskupům jeden ze dvanácti, kterýž sloul Jidáš Iškariotský,

Mar. 14, 10. Luk. 22, 3. Jan 13, 2.

15. Řekl: Co mi chcete dáti, a já vám ho zradím? A oni ²⁴ uložili jemu dáti třidceti stříbrných.

16. A od té chvíle hledal příhodného času, aby ho zradil.

17. *Prvního pak dne přesnic ²⁵, přistoupili k Ježíšovi učedníci ²⁶, řkouce jemu: Kde chceš, ať připravíme tobě, aby jedl beránka?

Exod. 12, 15. Mar. 14, 12. Luk. 22, 7.

18. On pak řekl: Jděte do města ²⁷ k jednomu a řcete jemu: ²⁸ Vzkázalť mistr: Čas můj blízko jest ²⁹, u tebeť ³⁰ jisti budu beránka s učedníky svými.

Kristus zde tělesně zůstával, knězem by věčným býti nemohl (Žid. 8, 4.), aniž by Ducha svatého seslal. (Jan 16, 7.) Protož jinde o tom, že svět opouští a jde k Otci, světle pověděl. Jan 16, 28. Strany pak svého Božství a darů Ducha svatého i milostné ochrany a zprávy s svými do skonání světa a na věky zůstal (niž 28, 20. Jan 14, 16.) a zůstává. 19) *Ř. uvrhši. 20)* ne že by ona to úmyslem tím činila, aby tak Pána ku pohřbu připravila, neb by bezpochyby jeho smrti byla očekávala a teprv po jeho smrti podle obyčejte tehdejšího (Jan 19, 40.) byla by mu to učinila, ale že Bůh divným svým řízením to zpravoval a k tomu cíli to obrátil, aby tím Pána pomazáním smrt jeho blízká vyznamenána byla. 21) *t. ne jen toliko tento kousek pašije, ale i všechno Páně učení. 22)* Ačkoli bezbožní práce pobožných sobě neváží (Moudr. 5, 1.), však ona daremná nebude (Žid. 6, 10.) a památka jejich požehnaná zůstane. Přísl. 10, 7. 23) *t. po tak otcovkém a laskavém Kristovu napomenutí nic se nenapravit, ale jako jiní bezbožní (2 Tim. 3, 13.), ze zlého vždy v horší prospíval, III. a tak příčinou třetí z těch, kteréž se tu pokládají, smrti Páně byl. 24)* odvážili, totiž jakž tam obyčej býval peníze vážit a ne čísti. 25) *t. dne čtrnáctého měsíce u Židů prvního (Exod. 12, 14.), kterýž se s naším měsícem březnem s nemalé částky trefuje. Nebo ten den čtrnáctý obyčej byl zabíjeti beránka (Mar. 14, 12. Luk. 22, 7.), podle čehož sloul den připravování. Ze pak ten den čtrnáctý, kterýž tuto byl Kristu a ne Židům den připravování, evanjelista dnem*

přesnic nazývá, ješto teprv dne patnáctého dnové přesniční neb velikonoční bývali, to proto činí, že u Židů nastávající den s večera se počítal. A tak Kristus Pán, maje sobě dne čtrnáctého ve dne beránka připraveného, u večer, když se den patnáctý začínal, podle Božího zákona a ne podle židovských nálezků beránka s učedníky jedl. Nebo Židé, když se velikonoce neb jiná výroční slavnost ten den před sobotou neb po sobotě trefovala, podle nařízení rabbinů a biskupů odkládali té slavnosti do soboty a ten den, jako by duplovaný svátek byl, velikým dnem nazývali (Jan 19, 31.), jako i tuto při Kristovu usmrcení tak se stalo, protož o jeden den posléze nežli Kristus Pán beránka velikonočního jedl. Příklad tuto jest toho, že služebníci věrní podle pravidla Božího slova mohou a povinni jsou to k nápravě v církvi přivéstí a tak ji obnovovati, což by před nimi jiní jakkoli slavně titulovaní, odstoupíce od Božího slova, z důmyslu a mozku lidského ustanovili a nařídili. 26) *t. Petr a Jan, od něho k tomu ponuknutí byče. Luk. 22, 8. 27)* Kristus Pán posílaje Petra a Jana do města Jeruzaléma, zejména jim ani osoby, ani domu, do něhož jíti měli, nejmenoval, ale toliko, že je člověk nějaký nesa děbán vody potká, jim oznámil (Mar. 14, 14.), a aby vejdouce za ním do domu, u hospodáře toho jemu hospodu zjednali, jim poručil, a to proto jim neoznámil o tom domu, aby oni o jeho vševědoucečnosti jsouce ujistěni, věděli, že on ne nějakou náhodou, ale věda o smrti své, dobrovolně jde do Jeruzaléma, a protož aby se na jeho smrti

FIGURNÉ VEČĚŘE DOKONÁNÍ. Co se při tom hodování stalo? Od Krista. Od věrných učedníků jeho, kteříž nad zrádcem se rmoutili a na sobě příklad dali, abychom i my, cítíce mezi sebou člověka nešlechtného, jich následovali; čehož když Korintští nečinili, od apoštola potrestáni byli. Od Jidáše zrádce jeho. 7. Novou svátost ustanovil, skrze niž užitek smrti své ku potěšení učedníků před oči postavil, při čemž vizme: 1: Kdy a kde to učinil? 2. Jaké věci živelné k tomu a proč takové vzal? 3: Komu ji ustanovil? 4: Jakým způsobem a jakými slovy to učinil? 5: K jakému cíli ji ustanovil?

19. I učinili učedníci tak, jakož jim ³¹poručil Ježíš, a připravili beránka.

20. A když ³²byl večer, posadil se ³³za stůl se dvanácti³⁴.

21. A když jedli³⁵, řekl: ³⁶Amen, pravím vám, že *jeden z vás mne zradí.
Jan 13, 21.

22. I zarmoutivše se velmi, počali každý z nich říci jemu: Zdali já jsem, Pane?

23. On pak odpovídaje, řekl: Kdo omáčívá se mnou³⁷ rukou v mise, tentž mne zradí.

24. Syntž zajisté člověka jde³⁸, jakož psáno o něm; ale běda³⁹ člověku tomu, skrze něhož Syn člověka zrazen bude; dobré by bylo jemu, by se byl nenarodil člověk ten.

25. Odpovídaje pak Jidáš, kterýž ho zrazoval, dí: Zdali já jsem, Mistře? Řekl jemu: Ty si řekl⁴⁰.

26. *A když oni jedli, vzav Ježíš chléb a ⁴¹dobrořečiv, lámal⁴² a dal⁴³ učedníkům a řekl: Vezměte, jezte; to jest tělo mé⁴⁴.
Mar. 14, 22. Luk. 22, 19. 1 Kor. 11, 24.

potupné nehoršili. 28) *praví. 29) t. buď ten, v němž mám beránka jísti, buď raději ten, v němž mám podlé uložení Otcova umřítí.* 30) *Ř. učiním velikunoc, pascha, t. slaviti neb držeti budu velikunoc. Podob. Žid. 11, 28.* 31) *uložil, rozkázal. 32) bylo. 33) t. k jednutí beránka. Že pak při jídle toho beránka nestál a jiných ceremonií židovských nezachovával, nic tím proti zákonu Božímu nečinil. Viz toho vysvětlení Exod. 12, 11. 34) Jiní dokládají učedníky. 35) t. beránka. 36) Jiní amen, amen. 37) t. kterýž se mnou za stolem můj sedá a jí. Podobně Žal. 41, 10. Neboť nemá tak smýšleno býti, že by Jidáš tu chvíli s Kristem Pánem sáhl do misy, sic jinak patrné by to bylo znamení, po němž by poznán byl zrádce, tak že by učedníkům nebylo potřebí pochybovati o tom, kdo by jej zraditi měl, ani na to se doptávati. Jan 13, 22. 24. K tomu pak mohl by někdo byl více nežli sám Jidáš, aneb jiný nežli Jidáš s Kristem Pánem do misy jednu a touž chvíli sáhnouti, anobrž, kdyby Pán byl ukázal to v tu chvíli s sebou sáhnutí do misy za znamení jisté, kdo by ten byl zrádce, bez pochyby že každý z učedníků byl by se toho vystříhal, aby s ním nesahal, an Jidáš, jsa již tím znamením patrně zjeven, na to, byl-li by on ten zrádce, nebyl by se*

doptával. Níž verš 25. Protož podlé výkladu svatého Jana (Jan 13, 18.) má to slyšáno býti na Kristovo nad tím svým neupřímným náhlebníkem nařikání a ne tak dalece na znamení a jako prstem na něho ukázání. 38) *t. v život lepší neb k Otcí svému nebeskému (Jan 16, 28.), a to skrze smrt ohavnou od svého zrádce na sebe přivedenou. 39) Jako by řekl: Jáť strany své osoby na to nic nedbám, že mám umřítí, nebo nic jiného mi se nestane, než což můj Otec uložil a v Písmích svatých oznámil, ale na toho, skrze něhož se to děje, hrozné pomsty Boží dolehnou. A tak tedy, ačkoli bezbožní ne jednu to, což Bůh uložil a slovem svým oznámil, vykonávají, a však svých věcí a ne vůle Boží v tom úmyslem křivolakým hledajíce, jako onen Assur (Izai. 10, 5.), též Heródes a Pontský Pilát (Skut. 4, 28.) a teč Jidáš, ano i ti, kteříž podlé Písem o Kristův oděv los metali (níž 27, 35.), výmluvy před Bohem nikoli míti nemohou. Viz podobně Jan 12, 38. Item 17, 12. Skut. 1, 16. 40) *t. ty jsi ten. Jako by řekl: Jáť tebe ze jména nejmenuji, ani tvého neupřímného úmyslu tebe jmenováním nezjevují, ale ty sám, že jsi takový, k tomu se znáš, ješto kdyby jen mou dobrotu chtěl znáti a tak nestydatého čela nebýti, mohl by sobě usmysliti. Podobně níž**

SVÁTOST VEČERĚ PÁNĚ. 6: Co při tom hodování i po něm hned před sebe vzíti ráčil? 1. O svém val. 2. Bohu chválu vzdal a k modlitbám odšel. 3. Pád učedníků i povstání předpověděl: 1: Jaký to pád byl? 2: Proč veň uběhli? 3: Kdy a kde z něho povstali? 4: Jaký způsob při tom zachovali, když ten pád sobě předpověděný měli?

27. A vzav kalich a díky činiv, dal jim, řka: Píte z toho všickni;

28. Neb ⁴⁵to jest krev má, krev ta ⁴⁶nové smlouvy, kteráž za mnohé vylévá se ⁴⁷na odpuštění hříchů.

29. Ale pravím vám, že nebudu píti ⁴⁸od této chvíle z tohoto plodu vinného kořene až do onoho dne, když jej píti budu s vámi nový v království Otce svého ⁴⁹.

30. *A sezpívavše písničku ⁵⁰, vyšli na horu ⁵¹Olivetskou.

Mar. 14, 26. Luk. 22, 39. Jan 18, 1.

31. Tedy dí jim Ježíš: *Všickni vy zhoršíte se nade mnou této noci. Nebo psáno jest: †⁵²Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce stáda ⁵³.

**Níž 56. Mar. 14, 27. Jan 16, 32. †Zach. 13, 7.*

32. Ale ⁵⁴když z mrtvých vstanu, předejdu vás do Galilee.

33. Odpovídaje pak Petr, řekl jemu: *Byť se pak všickni zhoršili nad tebou, jáť se nikdy nezhorším.

Mar. 14, 29. Luk. 22, 33. Jan 13, 37.

34. Řekl mu Ježíš: Amen pravím tobě, že této noci, prvé než kohout zazpívá ⁵⁵, třikrát mne zapříš.

35. Dí jemu Petr: Bychť pak měl s tebou i umřítí, nikoli nezapřím tebe. Takž podobně i všickni učedníci pravili.

verš 64. 41) díky učiniv, t. buď Otci svému chválu vzdav z vykoupění lidského pokolení, kteréž se hned státi mělo, jehož na památku svátost těla a krve své ustavoval, buď chleba toho obecného k zvláštní věci, to jest, aby byl svátostí těla jeho, posvětiv a od jiného chleba jej odděliv. 42) t. netoliko pro snadnější jeho mezi učedníky rozdělování, ale ovšem k vyznamenání a na svědectví, jakož svého za hříchy naše polámání (Izai. 53, 5.), to jest ukřižování, tak také sebe a svého zasloužení v oučastnost všemněm věřícím podávání. 1 Kor. 10, 16. Item 11, 23. 43) t. na znamení a jistotu pevnou toho, že sebe se všim svým zbožím jim v oučastnost a za pokrm jako chléb pravý životní dává. Jan 6, 51. 1 Kor. 10, 16. 44) t. posvátně, tak jako byla ona obrázka Boží smlouvou (Gen. 17, 9. 10.) a skála Kristem (1 Kor. 10, 4.), ano i nyní jest křest koupelem druhého narození. (Tit. 3, 5.) Jako by řekl: Tento chléb, kterýž lámi (1 Kor. 10, 16.), aneb tato svátost, kterouž ustavuji, jest mocným svědectvím a důvodem toho, že mé tělo bude za vás na smrt vydáno (Luk. 22, 19.), ukřižováno a jako polámáno a vašim dušem za pokrm rozkošný připraveno, jelikož jest na

smrt za život světa vydáno (Jan 6, 51.), anobř jako na stůl ku požívání věrou položeno. 45) ten, t. kalich. Luk. 22, 20. 46) nového Zákona, nového kšaftu; t. tím kalichem aneb tou krví mou utvrzuje se nová smlouva s vámi učiněná. 47) t. po malém času vyliata bude za mnohé, to jest za všecky vyvolené, za kteréž Otci svému se modlil, když se k obětování těla a krve své na oltáři kříže strojil. Jan 17. Mluví pak tuto Pán o věci budoucí jako o přítomné pro jistotu toho, že se tak a ne jinak stane, jako by se již přítomně dalo. Podobně Jan 10, 17. 48) Ř. od nyní, t. nebudu dlouho s vámi zde na světě tak tělesně přebývati. 49) t. jakož v věčném životě budu s vámi radosti a potěšení užívati, tak také v oslaveném těle, jakéž má býti v království Otce mého, budu s vámi pro utvoření vás u věře jisti a píti. Skut. 1, 3. Item 10, 41. 50) píší někteří, že u Židů byl obyčej po jídle beránka osm žalmů sezpívati, počna od 113. jiné dále položené. A ti žalmové, že slouli veliké Halelujah, i smyslí, že těch také osm žalmů Kristus Pán s učedníky sezpíval. 51) Olivovou. 52) já ubiji. Viz toho vysvětlení Zach. 13, 7. 53) t. učedníci Kristovi. 54) po svém z mrtvých vstání.

KRISTOVO MODLENÍ. II. Jaká to utrpení Páně byla, a co se v čas těch utrpení dalo? *Jedno*: V zahradě? 1. Vida hněvivou tvář Otcovu proti sobě, náramně se troudil a jako muk pekelných okoušel. 2. Otcí svému horlivě se modlil, při čemž pohledme na to: Jaký způsob v tom modlení zachoval? Čeho na svém Otcí žádal? Jakou mdlobu v tom modlení při učedlnících svých spatřil? A k čemu jich i proč napomínal?

36. *Tedy přišel s nimi Ježíš na místo, kteréž sloulo Getsemany⁵⁶; i dí učedlníkům: Posedtež tuto⁵⁷, až odejda, pomodlím se tamto.
Mar. 14, 32. Luk. 22, 41. Jan 18, 1.

37. A pojav s sebou Petra a dva syny Zebedeovy, počal se rmoutiti a⁵⁸ teskliv býti;

38. Tedy⁵⁹ dí jim: *Smutnát jest duše má až k smrti⁶⁰; ⁶¹požůstaňtež tuto a bděte se mnou.
Jan 12, 27.

39. A poodšed maličko, *padl na tvář svou, modle se a řka: Otče můj! jest-li možné, nechť⁶² odejde ode mne kalich⁶³ tento; a však ne jakž já chci⁶⁴, ale jakž ty chceš.
Luk. 22, 41.

40. I přišel k učedlníkům a nalezl je, ani⁶⁵ spí. I řekl Petrovi: Tak-liž ste nemohli jediné hodiny bděti se mnou?

55) *t. v velmi krátkém času. Viz Jan 13, 38.*

56) *t. jenž se vykládá údolí, kdež, jakž svatý Jan píše, byla zahrada. Jan 18, 1.* Šel pak proto na to místo Pán, aby se modlil (Luk. 22, 40.), a v ruce nepřítelům dobrovolně se vydal, anobřž Otcí svému již se u vůni sladkosti (Efez. 5, 2.) obětovati začal. 57) *t. proto, abyšte jakožto mdlí na můj zámutek a tuhý boj (Luk. 22, 44.) se dívající, více nezemdleli. Neboť tuto náš lítostivý biskup tak činí jako Otec tělesný, kterýž, když by měl do boje táhnouti, nechal by někde dítek z zadu v místě pevném a bezpečném.* 58) *přetěžce se svíratí, hrozně sobě stýskati, t. proto, že viděl hněv Boží proti sobě roznicený a jako přehořkého nápoje plný kalich k vypití sobě nalitý. Níž verš 39. Nemát pak tak smyšleno býti, že by mučedníci, z nichž mnozí na smrt šli s potěšenou myslí, udatnější nežli Kristus Pán byli; nebo veliký jest v tom rozdíl mezi nimi a Kristem: 1. Že oni na zavist ďábelskou, z níž smrt posla (Moudr. 2, 24.), tak jasně jako Kristus hleděti neumějí. 2. Oni smrti přemožené, anobřž umořené (Oz. 13, 14.) na sebe očekávají, ale on s smrtí (ať se tak dí) ještě silnou a ne podmaněnou bojoval a ďábla zahlazoval. Žid. 2, 14. 3. Vyvolení z světa jdouce, vědí, že sobě hříchy na věčné časy odpuštěné mají (Jer. 31, 34. Item 50, 20.), a buďto že jsou živi, buďto že umírají, v milosti Boží zůstávají (Řím. 14, 8.), ale Pán na to hleděl, že tu při jeho smrti nejvíce na něho Beránka čistého (Jan 1, 29.), hříchové světa a zlořečenství Zákona, jako hora těžké, se valí (Gal. 3, 13.) a Otec hněv svůj vylévá a tak pro hříchy naše bije. Izai.*

53, 10. 4. Vyvolení i při smrti Boha pomocníka mají, jemuž duše své poroučejí (1 Petr 4, 19.), ale Kristus Pán i od svého Otce byl jako poopuštěn (níž 27, 46.), a žádného neměl, kdo by poretoval, alebrž sám spasení připravoval a jako pres nějaký tlačil (Izai. 63, 3.): jakž se tedy neměl lekati a rmoutiti! Avšak v tom, čehož se strašil, není sehlecn. Žid. 5, 7. 59) *Někteří exemplářové mají takto: Dí jim Ježíš. 60) t. až zámutkem téměř mru, aneb až mi se ten zámutek s smrtí rovná. 61) počkejte, postrpte. 62) mne pomíne. 63) t. hněv tvůj hrozný a trápení pekelné pro hříchy lidí na mne se valí. (Viz výš 20, 22.)* Že pak Kristus Pán vysvobozen býti z Otcova hněvu žádal, nemá tak myšleno býti, že by vůli jeho odporen byl a z práce pravému prostředníku náležitě se vytahoval; neb by již tak bez hříchu nebyl, ale tak po lidsku pro lidi mluvití ráčí, aby známé bylo, že on, když nám spasení připravoval, hrozných trápení pocítil a bez čitelnosti nebyl. K tomu také jako pravý člověk to činil, což lidem v zámutcích činiti náleží, t. aby oni modlitbami tvář Boží hněvivou předcházeli, jemu pak, aby on to, což mu se dobře líbí, činiti ráčil, zúplna zanechávali, i na tom, což on učiní, přestávali. Nad to není neznámé, že často, což by se zdálo vůli Boží odporné, není samo z sebe hříchem, ale jest poctou Boží; jako když žádáme, aby Bůh své církvi pokoj dal a ji od nepřátel zachoval i všeliké modlářství a bludy kazil, taková žádost Bohu odporná není, ačkoli víme, že Bůh chce svou církev u prostřed nepřátel míti a v ní kralovati (Zalm 110, 2.), své pak věrné skrze falešně

JÍMÁNÍ PÁNA. Kolikrát se svému Oteci tu modliti ráčil a proč? 3. Věda o svém zrádci, dobrovolně nepřítelům do rukou šel. 4. Jest zrazen i potom jat. Tu pak suďme: Kdo jej zradil, a jak i z čího poručení? Jak se to zrazení a jímání dalo? Co k tomu ode Pána říkáno?

41. Bdětež a modlte se, abyste nevešli v pokušení⁶⁶; *ducht⁶⁷ zajisté hotov⁶⁸ jest, ale tělo⁶⁹ nemocno. *Gal. 5, 17. Mar. 14, 38.*

42. ⁷⁰Opět po druhé odšed, modlil se, řka: Otče můj! nemůže-liť tento kalich ⁷¹minouti mne, než abych jej pil, ⁷²staniž *se vůle tvá. *Mar. 14, 36. Luk. 22, 42. 1 Kor. 10, 7.*

43. I přišed k nim, nalezl je, a oni zase spí; nebo byly oči jejich obtíženy.

44. A nechav jich, opět odšel a modlil se po třetí⁷³, touž řeč ⁷⁴říkaje.

45. Tedy přišel k učedníkům svým a řekl jim: Spětež již a odpočívejte⁷⁵; aj, přiblížila se hodina⁷⁶, a Syna člověka zrazují v ruce hříšných⁷⁷.

46. Vstaňtež, podme! aj, přiblížil se ten, jenž mne zrazuje.

47. *A když on ještě mluvil, aj, Jidáš, jeden ze dvanácti⁷⁸, přišel a s ním zástup⁷⁹ mnohý s meči a s kyjmi, poslaných od biskupů a starších lidu. *Mar. 14, 43. Luk. 22, 47. Jan 18, 3.*

48. ⁸⁰Ten pak, jenž jej zrazoval, dal jim znamení, řka: Kteréhožt koli políbím, ten jest, držtež jej⁸¹.

49. A hned přistoupiv k Ježíšovi, řekl: ⁸²Zdráv buď mistře! a políbil jej.

50. Ale Ježíš řekl jemu: ⁸³Příteli! ⁸⁴nač si přišel? Tedy přistoupili a ruce ⁸⁵vztáhli na Ježíše a jali ho.

51. A aj, jeden⁸⁶ z těch, kteříž byli s Ježíšem, vztáh ruku, vytrhl meč svůj a udeřiv služebníka⁸⁷ biskupova, ufal ucho jeho.

proroky a kacířství zkušovati. Deut. 13, 3. 1 Kor. 11, 19. 64) t. jelikož jsem člověk. Jako by řekl: S tou výminkou za vyproštění ze zlého se modlím, jestliže ty chceš mne z něho vysvoboditi; sic jinak, jakáž jest vůle tvá, takováž jest i má. 65) spící. 66) t. satanovo takové, že byste v něm jako v moři utonuli. 67) t. váš od Boha opravený. 68) t. i na smrt se mnou jíti. 69) mdlé jest, t. k snášení pokušení pro zkázu přirozenou a v těle vašem přebývající (Řím. 7, 18.), protož jest vám potřeba se modliti a s svým tělem zkaženým bojovati. 70) zase. 71) odjíti ode mne. 72) budíž. 73) t. pro velikou hrůzu hněvu Božího a pro příklad dobrý, abychom i my, nejsouce pojednou vyslyšáni, sobě v dobré práci nestesklí, ale po třikrát i více, byla-li by toho potřeba, za jednu a touž věc Pánu Bohu se modlili. Podob. 2 Kor. 12, 8. 74) mluvě. 75) t. ano pospěte vy sobě. 76) t. v níž mám

bíti jat a na smrt vydán. Podob. Jan 13, 1. 77) t. pohanům, lidem modlářským a Boha neznajícím, kteréž jinde Duch Páně nazývá lidmi bezbožnými a nešlechetnými. Izai. 53, 9. Skut. 2, 23. 78) t. apoštolů. Nebo což Pán svým předpovídal, že od svých vlastních budou zrazováni (výš 10, 21.), toho tuto sám zkusil a svým příkladem potvrdil. 79) IV. Lid obecný svým jímáním byl čtvrtou příčinou smrti Páně. 80) zrádce, zrazující, zrazovatel. 81) t. ať vám neujde. 82) Ř. raduj se, dobré myslí buď. 83) tovaryši. 84) co ty zde chceš? t. proto-li si přišel sem, aby mne pozdravil, čili něco jiného myslíš? Jako by řekl: Ó Jidáši! ačkoli se za přítele stavíš, avšak já to vím a na tvé svědomí se odvolávám, že ty pod tím přátelstvím mého zlého hledáš. 85) uvrhli. 86) t. Petr, kterýž horlivostí bez umění jsa k tomu puzen, Pána brániti počal. Jan 18, 10. 87) t. jehož bylo jméno Mal-

JÍMÁNÍ PÁNA. 5. Bráníti se nedal a Petrovi příčiny oznámil, proč se jemu bráníti nedá, i proč se jímati nepřítelům dopouští? 6. Učedníci jej všickni opustili. — *Druhé:* U Kaifáše: 1. Svědkové na něho falešně vedeni. A tu znáti sluší: Z čího návodu? Jakým úmyslem? A co proti němu svědčili, i jaký on způsob při tom zachoval?

52. Tedy dí jemu Ježíš: Obrat meč svůj v místo jeho; *nebo všickni, kteříž meč berou⁸⁸, od meče zahynou⁸⁹. *Num. 35, 16. Zjev. 13, 10.*

53. Zdaliž mníš, že bych nyní nemohl prositi Otce svého, a ⁹⁰vydal by mi více nežli dvanácte ⁹¹houfů andělů.

54. Kterakž by se pak naplnila *Písma⁹², kteráž svědčí, že tak musí býti †? **Izai. 50, 6. †Luk. 24, 26.*

55. V tu hodinu *řekl Ježíš zástupům: Jako na lotra vyšli ste s meči a s kyjmi jímati mne⁹³. Na každý den sedával sem u vás, uče v chrámě, a nejali ste mne⁹⁴. *Mar. 14, 48. Luk. 22, 52.*

56. *Ale toto se všecko stalo, aby se naplnila Písma prorocká. ⁹⁵Tedy učedníci † všickni, opustivše ho, utekli.

**Žal. 22, 8. Item 69, 5. Izai. 53, 10. †Mar. 14, 50.*

57. *A oni javše Ježíše, vedli ho k Kaifášovi biskupu, kdežto zákonníci a starší byli se sešli. *Mar. 14, 53. Luk. 22, 54. Jan 18, 24.*

58. Ale Petr šel za ním z daleka, až do⁹⁶ síně biskupovy. A všed⁹⁷ vnitř, seděl s služebníky, aby viděl všeho toho konec⁹⁸.

59. *Biskupové pak a starší i všecka ta rada hledali falešného svědectví proti Ježíšovi, aby jej ⁹⁹na smrt vydali,

Mar. 14, 55. Skut. 6, 11.

60. Ale nenalezli¹⁰⁰; a ačkoli mnozí falešní svědkové přistupovali, však nenalezali. Naposledy pak přisedše dva falešní svědkové,

61. Řekli¹⁰¹: Tento pověděl: *Mohu ¹⁰²zbořiti chrám Boží a ve třech dnech zase jej ustavěti. *Jan 2, 19.*

62. *A povstav biskup, řekl jemu: Nic neodpovídáš? Což pak tito proti tobě svědčí? *Mar. 14, 60.*

chus. Jan 18, 10. 88) t. sobě neřádně jej osobují a sami sobě křivdy napravují, neb nad jinými vymstivají a v moc světa se vtírají.

89) t. poněvadž jiné mordují, tou příčinou podle Božího úsudku, krev také jejich vylita bývá. Gen. 9, 6. 90) postavil by mi, t. k obráňování mne. 91) tem; t. jakž se obecně říká, dvanácte praporců andělů. 92) Jako by řekl: Díš-li mi Petře, proč pak v takové pilné potřebě pomoci u svého Otce a ochrany nehledáš? na toť odpovídám to, že by se jinak Písma nenaplnila, leč bych já trpěl. 93) t. jakáž toho jest potřeba, abyšte na mne jako na nějakého lotra, kterýž se jímati nedá, s takovou zbrojí táhli, však já dobrovolně vám jímati se dám a žádných vojsk ochraně své neužívám. 94) Jako by řekl: Není pochybné, že vám v paměti zůstává, jak ste poslání byvše do chrámu mne jímati, místo mne jímaní, slavné svědectví mně a mému učení vydali (Jan 7, 45.). A protož,

jakož toho posuďte, s jakým vy svědomím mne prvé chválivše, nyní jímati můžete, tak i to vězte, že jakož sem vás tehdáž, dokudž hodina má nepřišla držel, abyšte na mne sáhnouti nemohli, tak i nyní, kdybych jen chtěl, mohl bych vám to učiniti a na vaši zbroj nic nedbati, ale což činím, všecko dobrovolně činím a v tom Písma svatá plním; vy pak mně za mé učení pilné zlým se odplácíte. 95) tož. 96) do dvoru, do placu. 97) tam. 98) t. co se s Kristem dítí bude. 99) o hrdlo připravili. 100) t. co by proti němu spravedlivě svědčiti mohli. V. A tuť se vidí, že falešní svědkové páton příčinou smrti Páně byli. 101) t. Kristovy řeči převracejíce a sprostá klamajíce. Nebo Kristus Pán nikdá neřekl: Mohu zbořiti chrám tento; ale řekl: Zrušte, t. zrušíte chrám tento a ve třech dnech zase vzdělám jej. (Jan 2, 19.) K tomu, ne o tom jeruzalémském chrámě, ale o svém těle to mluvití ráčil. Jan 2, 21.

FALEŠNÍ SVĚDKOVÉ. 2. Přísahou biskup jej k odpovědi zavazoval; protož tu suďme: Co a proč na něm míti chtěl? A jakou jemu Pán na to odpověď dal? I jak ho v tom biskup přijal? 3. Mrzutě jest zeplván a nelítostivě bit, i k tomu, aby oči zavázané maje, hádal, kdo jej udeřil, potahován. 4. Petr ho zapřel i žalost nad tím měl, při čemž považme: 1: Před kým a kolikrát Pána zapřel? 2: Za jakými příčinami v to upadl?

63. Ale Ježíš mlčel. *I odpovídaje biskup, řekl jemu: Zaklínám tě skrze Boha¹⁰³ živého, aby nám pověděl, jsi-li ty Kristus, ten Syn Boží¹⁰⁴?

Luk. 22, 67.

64. Dí mu Ježíš: Ty si řekl¹⁰⁵. *Ale však pravím vám: Od toho času uzříte Syna člověka sedícího na pravici moci¹⁰⁶ Boží a přicházejícího na oblacích nebeských¹⁰⁷.

Výš 25, 31.

65. Tedy biskup roztrhl roucho své¹⁰⁸, řka: Rouhal se; což ještě potřebujeme¹⁰⁹ svědků? Aj, nyní ste slyšeli rouhání jeho.

66. Co se vám zdá¹¹⁰? A oni odpovídajíce, řekli: *Hodent jest smrti¹¹¹.

Lev. 24, 14.

67. Tedy plili na tvář jeho a pohlavkovali jej; *jiní pak¹¹² hůlkami jej bili,

Izai. 50, 6. Jan 19, 3.

68. Říkajíce: ¹¹³Hádej nám, Kriste, kdo jest ten, kterýž tebe udeřil?

69. *Ale Petr seděl vně¹¹⁴ v síni; i přistoupila k němu jedna děvčeka, řkuci: I ty si byl s Ježíšem tím Galilejským.

Mar. 14, 66. Luk. 22, 55. Jan 18, 15.

70. On pak zapřel¹¹⁵ přede všemi, řka: Nevím, co pravíš.

71. A když vycházel ze dveří, uzřela jej jiná děvka; i řekla těm, kteříž tu byli: I tento byl s Ježíšem tím Nazaretským.

102) rozmetati. 103) t. na místě Božím tě zavazují a mocí jeho poroučím, aby nejináče než jakoby před samým Bohem stál a od něho samého tázán byl, tak pravdu pověděl. To pak biskup ne proto činil, jako by pravdy vyhledával, ale jen Pána za slova lapati chtěl. Podobně učinil Achab Micheášovi proroku. 3 Král. 12, 16. 104) někteří exemplářové dokládají ta slova: Boha živého. 105) t. tak jest, jakž ty pravíš, že já jsem. Mar. 14, 61. Jako by řekl: Již to povrhu leží a mnohými důvody jest prokázáno, tak že ani ty odepříti tomu nemůžeš, žeť jsem i Syn Boží, jehož Daniel na oblacích přicházejícího viděl (Dan. 7, 13.), i Mesiáš, o jehož se na pravici posazení David předpověděl (Zal. 110, 1.), anobř i soudce všeho světa. (Zal. 96, 13.) A protož ačť nyní před vámi tak stojím, jako bych s nic býti nemohl, avšak od tohoto času moci mé pocítíte, a jaké dílo proti vůli vaší dělati budu, uzříte, anobř i když se k soudu poberu, k svému zámutku mne uhlédáte. 106) t. moci Boží v nebi i na zemi užívajícího a všecko vsudy a zvláště skrze přísluhování slova svého církev řídícího a jí ochraňujícího.

Toho pak nemálo tito nepřátelé při seslání i po seslání Ducha svatého spatřili. 107) t. k soudu posledního. Výš 24, 30. 108) t. na znamení toho, jako by zámutek veliký nad tím, jakž on dí, rouháním Kristovým měl, tak že tím zámutkem srdce jeho se roztrhlo neb rozpuklo. To pak učinil proti Boží zá-povědi. Nebo ačkoli to činivali ti, kteříž v zámutku nějakém byli (4 Král. 5, 7. Skut. 14, 14.), aneb rouhání se Bohu slyšeli, avšak nejvyššímu knězi bylo zapovědino toho činiti (Lev. 21, 10.) proto, že se on nemá žádnými náklonnostmi a vášněmi dáti přemoci. Tento pak bezbožník, slyše vyznání od Krista pravé, jako by se nějakého rouhání zhrozil, i na tu Boží zá-pověď nic nedbal, anobř pod zástěrou obhajování slávy Boží nevinné Kristovy krve žíznil a sobě podobných vrahů způsob vymaloval. 109) t. jimž by na něho toho, že jest ruhač a na hrdle trestání hoden, dokázáno bylo. 110) t. zdá-li se vám toto rouhání jeho dostatečnou příčinou k odsouzení a jaké smrti zasloužil? 111) na hrdle trestán býti. 112) berlami. 113) prorokuj, t. když se prorokem děláš. 114) v placi. 115) Petr ku pádu takovému přišel: 1. Že

PÁD PETRŮV 3: Jakou sobě pomoc ku pokání učiněnou měl? 4: Čím ten kající život I POKÁNÍ pronášel.

Třetí: Na rathouze. A tu Pán: 1. Od biskupů, kteříž u Kaifáše na tom radu zavřeli, aby jej zahubili, Pilátovi jest vydán. (Při čemž běžně dotýká evanjelista: Jidášova pozdního pokání a hrozného jeho zahynutí, i peněz jemu od biskupů daných; v jaké ošklivosti je oni měli? Co za ně koupili? Od koho? Jakým úmyslem to učinili? I k jakému cíli od Boha divným jeho řízením jest toho užito?)

72. A on opět zapřel s přísahou, řka: Neznám toho člověka.

73. A po malé chvíli přistoupivše ti, kteříž tu stáli, ¹¹⁶řekli Petrovi: Jisté i ty z nich jsi, neb i řeč tvá ¹¹⁷známa tebe činí.

74. Tedy počal se proklínati a přísahati, řka: Neznám toho člověka. A hned kohout zazpíval.

75. *I rozpomenul se Petr na slovo Ježíšovo ¹¹⁸, kterýž jemu byl řekl: Prvé než kohout zazpívá, třikrát mne zapříš. A vyšed ven, plakal hořce.

Vyš verš 34. Mar. 14, 72. Luk. 22, 61. Jan 13, 38.

KAPITOLA XXVIII.

O oběšení se Jidášovu; II. a o ukřižování 57. i o pohřbu Páně.

*když bylo ráno, ¹vešli v radu všickni biskupové a starší lidu † proti Ježíšovi, aby jej ²na smrt vydali.

**Mar. 15, 1. Luk. 23, 1. Jan 18, 28. †Zalm 2, 2.*

2. I svázavše jej, vedli *a vydali ho Pontskému Pilátovi, ³hejtmanu.

Skut. 3, 13.

3. Tedy vida Jidáš, zrádce jeho, že by odsouzen byl, ⁴žejeje toho, navrátil zase třidceti stříbrných biskupům a starším,

4. Řka: Zhřešil sem, zradiv krev nevinnou⁵. Oni pak řekli: Co nám do toho? ty viz⁶!

5. A on povrh ty stříbrné⁷ v chrámě, odšel pryč⁸; a *odšed, oběsil se.

2 Král. 17, 23. Skut. 1, 18.

v sebe vysoce doufal a nad jiné se vystavoval (výš 33.). A semť může ne zle obráceno býti ono ušlechtilé povědění svatého Augustína, de Civit. lib. 14, cap. 13. Smím, prý, říci, že jest užitečné pyšným v nějaký zjevný hřích upadnouti, aby se sobě sami mrzeli, když by zalibováním se sobě padli. Nebo spasitelněji Petr sám se sobě mrzel, když plakal, nežli se sám sobě zaliboval, když na sobě mnoho zakládal. 2. Příčin neucházel a tak u ohně s nepřáteli Kristovými se zhřívaje (Luk. 22, 55. Jan 18, 25.), z první horlivosti vychládl. 116) řkou. 117) t. způsobil mluvení Galilejských, od jiných Židů rozdílný a k Kristovu mluvení neb řeči podobný. Mar. 14, 70. 118) t. když po druhé již kohout zazpíval (Mar. 14, 72.) a Pán na něho, totiž na Petra, laskavým okem popatřil (Luk. 22, 61.). Nebo první kohoutovo zpívání Petr mimo uší pustil, a i při druhém bezpochyby to též byl by učinil, kdyby Pán na něho

nebyl pohleděl a Duchem svým jeho srdce se nedotekl.

1) učinili radu, uradili se. 2) usmrtili. 3) veliká nemoudrost žalobníků Kristových byla, že se o nejprřednější artikule pravého náboženství, to jest o Mesiáše a vykonávání k vrchnostem povinností (Luk. 23, 2.) k slepci a neznabohu utekli. 4) lítovav. Rozdílná tato lítost Jidášova od Petrovy byla tím, že Jidáš víry neměl, i sobě zoufal a k apoštolům a tak k církvi se netáhl, aby se s Bohem i s ní smířil, ale k nepřátelům Kristovým se obrátil. 5) t. člověka nevinného. 6) t. cos učinil. 7) tak hrozný jest hřích krve nevinné vylévání, že i ten Jidáš ty peníze sobě zošklivil, na něž se ulakoměv, krev nevinnou zradil, ano i biskupové také za nehodné je soudili, aby je mezi poklady církevní dáti měli, nýbrž ačkoli lakomí byli, však ani k svému užitku jich neobrátili, ale domnívajíce se, že za ten hřích dosti učiní a jej

POLE A z toho, že by se v království Izraelské neřádne uvazovali chtěl, vinen, **HRNČÍŘOVO.** při čemž evangelista dotýká: Otázky od Piláta na něho podané. Odpovědi jeho mírné na tu otázku Pilátovi soukromí dané. Trpělivosti jeho, z níž k žalobám svých nepřátel tuhým nic neodpovídal. 2. K lotru Barabbášovi přirovnáván a jako na váhu, který by z nich hodnější byl ohavné smrti, jest vložen, při čemž povážení jest hodné toto:

6. Biskupové pak, vzavše ty stříbrné, řekli: Neslušit jich ⁹vložit do pokladnice; nebo mzda krve jest ¹⁰.

7. A poradivše se, koupili za ně pole to ¹¹hrnčířovo ku pohřbu ¹²poutníků.

8. Protož nazváno jest pole to pole krve ¹³až do dnešního dne.

9. A ¹⁴tehdy naplnilo se povědění Jeremiáše ¹⁵proroka, řkoucího: *A vzali třidceti stříbrných, mzdu ¹⁶ceněného, kterýž šacován byl od synů Izraelských,

Zach. 11, 13.

10. A dali je ¹⁷za pole hrnčířovo, jakož mi ustanovil Pán.

11. *Ježíš pak stál před ¹⁸vládařem; a otázal se ho vladař, řka: Ty-li jsi ten král Židovský? Ježíš pak řekl jemu: Ty pravíš ¹⁹.

Mar. 15, 2. Luk. 23, 3. Jan 18, 33.

12. A * když na něj biskupové a starší žalovali, nic neodpověděl ²⁰.

Izai. 53, 7.

13. Tedy dí mu Pilát: Neslyšíš-li, kteraké věci proti tobě svědčí?

14. Ale on neodpověděl jemu ani k jednomu slovu, tak že se vladař velmi divil.

15. *Měl pak obyčej vladař v svátek ²¹propustiti ²²lidu vězně jednoho, kteréhož by chtěli.

Mar. 15, 6. Luk. 23, 17. Jan 18, 39.

16. I měli v ten čas vězně znamenitého ²³, kterýž sloul Barabbáš.

17. Protož když se ²⁴lidé sešli, řekl jim Pilát ²⁵: Kterého chcete, ať vám propustím? Barabbáše-li, čili Ježíše, jenž slove Kristus?

tím shladí, pole za ně koupili, z něhož by pohřeb pro příchod učinili. 8) t. někam z očí lidem. 9) urci. 10) t. k tomu cíli daná, aby zrazena byla krev nevinná. 11) t. to, kteréž jest dobře všechněm známé (Skut. 1, 19.) a od Zachariáše proroka předpověděné. Zach. 11, 13. 12) hostinských lidí, cizozemců, t. kteříž z Židovského národu nebyli, a Židé s nimi ani po smrti se klásti nechtěli. 13) t. koupené za mzdu vylité krve. 14) Někteří tyto dva verše takto vykládají: Tedy naplnilo se povědění Jeremiáše proroka řkoucího: I vzal sem těch třidceti stříbrných od synů Izraelských mzdu tu ceněného, kterouž ho šacovali, a dal sem je za pole hrnčířovo, jakž mi poručil Pán. 15) Čím jest to, že se proroctví toto Jeremiášovi přivlastňuje, kteréž se v samém proroctví Zachariáše proroka nalézá, viz o tom Zach. 11, 13. 16) šacovaného. 17) na. 18) hejtmanem, t. před stolici Pilátovou, aby tak nám přístup k trůnu milosti zjednal (Řím. 5, 2.) a v té naději, že před jeho stolicí v den soudný s radostí státi budeme, nás postavil. Řím. 8, 33. atd. VI. Při čemž vidí se příčina šestá smrti Kristovy, t. soudce nepravý. 19) t. tak jest, jakž ty

pravíš; a však království mé není tělesné, ale duchovní. Jan 18, 37. 20) oč na Krista Pána žalovali, viz Luk. 23, 2. 5. Kristus pak přijav na sebe hříchy naše, k tuhým žalobám proti sobě vedeným mlčel a jako na našem místě vinen se dával, aby tak rodičů našich a naše výmluvy vykoupil (Izai. 53, 7.), na vyvolené své v den soudný žaloby věsti nedopustil (Řím. 8, 15.), a nám v tom, co tu činiti máme, kdež pravda místa nemá, za příklad se vystavil. 21) t. velikonoční a to buď že ten obyčej od jeho předků, jiných hejtmanů, uveden a zachovávan býval, aby při památce velikonoční vězně jednoho pro zalíbení se Židům propouštěli, buď že sami Židé to v zvyk uvedli na památku svého vyvedení z vězení egyptského. Protož svatý Jan píše, že jim Pilát ta slova řekl: Jest váš obyčej, abych vám propustil jednoho (vězně) na velikonoce. (Jan 18, 39.) Ale jakžkoli jest, není co na obojí stranu chváliti. Nebo ačkoli vrchnost světa má poddané k sobě milostí nakloňovati, a však jí nesluší pod tou zástěrou zločinců a vražedníků propouštěti. Viz Luk. 23, 17. Židé také měli jiných hojně od Boha nařízených věcí, jimiž

VYDÁNÍ KRISTA
PILÁTOVI.

Předně: Jakým úmyslem Pilát Barabbáše a Krista Pána jednoho proti druhému postavil? Proto, aby Pána z rukou nepřátel vyprostil; protože toho lidu podal, zdali by se kdo nad ním nevinným slitoval a raději Barabbášovi, nežli Kristu na hrdlo stál. *Potom:* Čím sobě příčinu k vysvobození Krista danou měl? Nejprv časem příhodným, v němž jeden z vězňů propouštíván býval. Vyš verš 15. Svým dobrým o Pánu smýšlením, že totiž bez viny, z nenávisti jest obžalován. Naposledy návštěm své manželky, kteráž Pánu zvláštní svědectví nevinnosti vydala, a jestliže ho Pilát, manžel její, odsoudí, jaká pomsta ho potká, ve snách sobě to ukázané měla, i té pomsty se zděsila. 3. Z návodu biskupského a starších za hodnějšího smrti nežli Barabbáš na dotaz Pilátův jest vyhlášen. 4. Ode všech ortelován, při čemž však od Piláta za spravedlivého a nevinného jest vysvědčen. 5. Od Piláta, kterýž bázní těla k tomu veden byl, jest odsouzen, při čemž jakého způsobu ten Pilát a proč užil, vypravuje se. 6. Jest ubičován. 7. Od žoldnéřů na posměch v roucho zvláštní oblécín.

18. Nebo věděl, že jej z závisti vydali.

19. A když seděl na soudné stoličce, poslala k němu žena jeho²⁶, řkuci: Nic neměj činiti s spravedlivým tímto; nebo sem mnoho trpěla dnes ve snách pro něho.

20. *Ale biskupové a starší navedli lid, aby prosili za Barabbáše, Ježíše pak aby zahubili. *Skut. 3, 14.*

21. I odpověděv vladař, řekl jim: Kterého chcete z těch dvou, ať vám propustím? A oni řekli: Barabbáše.

22. Dí jim Pilát: Co pak učiním s Ježíšem, jenž slove Kristus? Řekli mu všickni: Ukřižován buď!

23. Vladař pak řekl: I což jest zlého učinil? Oni pak více křičeli, řkouce: Ukřižován buď!

24. A vida Pilát, že by nic neprospěl²⁷, ale že by větší rozbroj byl, vzav vodu, umyl ruce²⁸ před lidem, řka: Čist jsem já od krve spravedlivého tohoto²⁹; vy vizte.

25. A odpověděv všecken lid, řekl: *Krev jeho³⁰ na nás i na naše dítky! *Skut. 15, 28.*

26. *Tedy propustil jim Barabbáše; ale Ježíše zbičovav³¹, vydal, aby byl ukřižován. *Mar. 15, 15. Luk. 23, 25.*

27. *Tedy žoldnéři³² hejtmanovi, vzavše Ježíše do rathouzu, shromáždili k němu všecku svou³³ rotu, *Mar. 15, 16. Jan 19, 1.*

28. A svlékše jej³⁴, přidili ho pláštěm³⁵ brunátným.

sobě mohli své z Egypta vysvobození připomínati a jiných pamětných znamení z své hlavy neustavovati. 22) Ř. zástupu. 23) t. znamenitého lotra (Jan 18, 40.), kterýž se byl pro vraždu do vězení dostal. Mar. 15, 7. Luk. 23, 19. 24) Ř. oni. 25) t. byv v tom od lidu, aby jim vězně propustil, hledán. Mar. 15, 8. 26) t. zvláštním Božím řízením k tomu byvši nastrojena, a to ne proto, aby Kristus od smrti vysvobozen byl, ale aby více svědků své nevinnosti měl. Že pak někteří vnukání ďáblou to přičítají, jako by on skrze tu ženu spasení lidskému překážku učiniti chtěl, to není k pravdě podobné. Nebo kdyby to ďábel zrušiti chtěl, aby Kristus za lidské pokolení neumřel, proč by jiné jeho nepřátely, na nichž

více nežli na té ženě záleželo, k usmrcení jeho podpaloval? 27) t. že by při tom lidu rozlíceném nic nezpravil, by pak jakýchkoli cest vyhledával, aby z rukou jejich Krista vysvobodil. 28) t. chtěje tou zevnitřní ceremonií osvědčiti to, že on není Kristovou smrtí nic vinen (viz Deut. 21, 6.). Aneb znal-li sebe hříchem tím zmazaného býti, domníval se podle obyčeje pohanů, že tou vodou hřích ten smyje. 29) t. tímto umýváním rukou svých to osvědčuji, že já nechci vinen býti smrtí tohoto spravedlivého. 30) t. pomsta za krev nespravedlivě vylitou. Jako by řekli: Jest-li že jest hřích jaký zabiti ho, nechť to na nás a našich dětech zůstane, my za to odbývati a trestání podnikati chceme. 31) t. buď tím

PÁN POSMÍVÁN. 8. Korunou trnovou korunován a rozličně posmíván. — *Čtvrté:* Na popravě. A tu se vypravuje: 1. Že Pán jest z města vyveden. 2. Když Božství jeho odpočívalo, pod křížem z strany našeho člověčenství klesal, pročez Šimon za něj kříž nesl, a však ne Šimon, ale Kristus jest za nás ukřižován. 3. Neprátele Krista octem s žlučí napájeli. 4. O jeho oděv los metali a mimo svůj úmysl Písma svatá plnili.

29. A spleťše korunu z trní, vstavili na hlavu jeho³⁶ a dali třtinu v pravou ruku jeho, a³⁷ klekajíce před ním, posmívali se jemu, řkouce: Zdráv buď, ó králi Židovský!

30. A plijíce na něho, brali tu třtinu a³⁸ bili jej v hlavu.

31. A když se mu naposmívali, svlékli s něho plášť a oblékli jej v roucho jeho, i vedli ho,³⁹ aby byl ukřižován.

32. *A vyšedše, našli člověka Cirenenského, jménem Šimona; toho⁴⁰ přinutili, aby⁴¹ nesl kříž jeho. *Mar. 15, 21. Luk. 23, 26.*

33. I⁴² přisedše na místo,⁴³ kteréž slove Golgata,⁴⁴ to jest opravné místo,

34. *Dali mu píti⁴⁵ octa smíšeného se žlučí⁴⁶; a okusiv ho, nechtěl píti. *Žalm 69, 22.*

35. *Ukřižovavše pak jej, rozdělili roucha jeho, mecíce o ně los, aby se naplnilo povědění proroka, řkoucího: † Rozdělili sobě roucho mé a o můj oděv metali los. **Mar. 15, 24. Jan 19, 23. †Žalm 22, 19.*

úmyslem, což podobněji jest, aby tak Židy pokrotil a Krista vysvobodil (Luk. 23, 22. Jan 19, 1.), buď to učinil podle obyčeje římského, kteříž žádného utrátiti nedali, dokudž by zmrskán nebyl. **32)** vládařovi. **33)** své tovaryše, t. jiné vojáky. VII. A tak žoldněří sedmou příčinou smrti Kristovy byli. **34)** t. z roucha jeho, jako by na krále neslušelo tak prostého nositi roucha. A však Pán dal se svléci, aby nás spravedlností svou přioděl, a abychom i my se pro něho časných věcí stracovati nelikneme, za příklad se vystavil. **35)** šarlatovým, t. rouchem královským na posměch Krista Pána oblékli, jako by se on neřádně králem činil. Čímž to vymalovali, v jakém posměchu Kristus i s svým královstvím na světě bude. **36)** t. k jeho velikému posměchu, jako by jej za krále korunovali. Protož jemu ne nějakou drahou, ale trnovou korunu na hlavu vstavili a místo berly královské třtinu do rukou jeho dali. Kristus pak tím neřádné rodičů našich i jiných lidí se povyšování vykupoval a koruny v nebesích složené zasluhoval (2 Tim. 4, 8.), a Otec jeho divným svým řízením to způsobil, aby on od těch, od kterýchž byl zlehčen, také zase za krále byl vyhlášen. **37)** poklonu činitce, klanějící se jemu. **38)** Ř. bili hlavu jeho. **39)** k ukřižování. To pak Kristus Pán podstoupil proto, aby figuru o tom předukázanou naplnil (Num. 21, 9. Jan 3, 14.), a zlořečenství z nás na sebe přejma, požehnání věčného nám dobyl. Gal. 3, 13. **40)** mocí dohnali, nedali mu pokoje, až musil nésti kříž. Odkudž netoliko to vidíme, že Kristus Pán pod břemenem hříchů našich náramně mdlel

a pro ně zámutkem se v zahradě utrápiv, u biskupa býv ubit, na rathouze zbičován a trním korunován, téměř klesal; ale také i to, že jest naše povinnost kříž jeho nésti, to jest pro jméno jeho protivensství všelijaká podnikati, k čemuž, poněvadž jsme sami z sebe nezpůsobní a nestateční, potřebí jest nám pomoci u Boha hledati. A ovšem toto vidíme, že jakož tento Šimon kříž Kristův nesl, a však ne on ale Kristus za nás jest ukřižován, tak také že svatí, ačkoli kříž i s přinucením těla svého za Pánem nesou (výš 16, 24.), a však nám nic nezasluhují, za nás ukřižování nebývají (1 Kor. 1, 13.), ale samému Pánu čest našeho spasení i svého připisují (Skut. 4, 12.), a s ním jako i my tpyce, darmo z milosti Boží oslavení bývají. Řím. 8, 17. **41)** na sebe vzal. **42)** přicházejíce. **43)** řečené. **44)** Ř. to jest, kteréž sloulo. **45)** aneb jakž někteří exemplářové, s svatým Markem se srovnávající (Mar. 15, 23.), mají: Dali mu píti vína s mirrou. **46)** t. s nějakou věcí hořkou neb náhořklou, to jest vína strojeného, mirrového. Nebo jakž svědčí Galatinus, bera to z knihy Sanhedrin, cap. Nijinar Haddin, obyčej měli Židé po trápení zločinci víno s mirrou neb s kadidlem strojené dávat, aby se více opojil a z myslí vyražen byl. To pak činili tělesně sobě vykládající Písmo o potěšování truchlých srdcí znející. (Přísl. 31, 6.) Ale Pán, maje kalich hořký hněvu Božího píti, nechtěl toho jejich nápoje, t. potěšení lidského užívati. Anebo jakž někteří smyslí, proto Pánu octa se žlučí, aneb jakž svatý Marek píše, vína s mirrou podali, aby mu ten nápoj spíše srdce srazil.

KRISTA 5. Proti svému chtění, Božím však řízením Krista svým králem býti svěd-
UKŘÍŽOVÁNÍ. čili. 6. Po obou stranách jemu lotra pověsili a tak ho za krále všech lotrů
soudili. 7. Všickni jeden přes druhého jemu se rouhali. 8. Slunce o prav-
vém poledni, litující smrti Páně, se zatmělo. 9. Kristus, aby nás dokonale vykoupil, neto-
liko na těle, ale i na duši trápení okoušel a od Otee na čas jako poopuštěn byl.

36. A ⁴⁷ sedíce, ostríhali ho tu.

37. *I vstavili nad hlavu jeho ⁴⁸ vinu jeho napsanou: Totot
jest Ježíš, ten král Židovský. *Mar. 15, 26. Luk. 23, 38. Jan 19, 19.*

38. *I ukřižování sou s ním dva lotři; jeden na pravici a druhý
na levici. *Izai. 53, 12.*

39. *Ti pak, kteříž chodili tudy, rouhali se jemu, ukřivující
hlav svých, *Žalm 22, 8. Item 109, 4. Mar. 15, 29. Luk. 23, 36.*

40. A říkajíce: Hej, ty jako rušíš chrám a ve třech dnech zase
vzděláváš, pomozíš sám sobě; jsi-li Syn Boží, sstupiž s kříže.

41. Tak podobně i biskupové, posmívajíce se s zákonníky a
staršími, pravili:

42. Jiným pomáhal, sám sobě nemůž pomoci. *Jest-liže jest
král Izraelský, nechať nyní sstoupí s kříže, a uvěříme jemu. *Moudr. 2, 18.*

43. *Doufáť v Boha, nechať ho nyní vysvobodí, chce-liť mu ⁴⁹;
nebo pravil: Syn Boží jsem. *Žalm 22, 9.*

44. Takž také i lotři ⁵⁰, kteříž byli s ním ukřižování, utrhalí jemu.

45. *Od šesté pak hodiny ⁵¹ tma se stala po vší zemi ⁵², až do
hodiny deváté. *Mar. 15, 33. Luk. 23, 44.*

46. A ⁵³ při hodině deváté zvolal ⁵⁴ Ježíš hlasem velikým, řka:
Eli, Eli, Lamazabachtani? To jest: *Bože můj, Bože můj, proč
si mne opustil? *Žalm 22, 1.*

Nebo píš, že víno s mirrou přijaté žily
otvírá, aby z nich krev vyplynula; ale Pán
vida, že ještě hodina smrti jeho nepřišla,
toho nápoje pítí nechtěl. Při čemž znáti
sluší, že toto Krista napájení bylo od onoho
na kříži napájení rozdílné, kdežto jemu z
posměchu a potupy pítí podávali. Níž v. 48.
49. Jan 19, 29. 47) *usadivše se.* Maličko
níže vypravuje evangelista o tom, že když
Kristus Pán volal (níž verš 46. atd.), řka:
Eli, Eli, tedy že někteří jemu to převraceli,
pravice posměšně, že Eliáše volá, při čemž
dokládali toho, že pohledí, přijde-li Eliáš,
aby ho vysvobodil; protož odtud někteří učí-
telé to berou, že centurio spolu s tovaryši
svými proto Krista Pána ostríhal, aby nějak
s kříže jim vzat nebyl a neumkl. 48) *při
jeho, t. přičinu ukřižování jeho.* 49) *t. jest-li
že jest milý jemu.* *Žal. 22, 9.* 50) *t. jeden
z těch lotrů.* (Luk. 23, 39.) Nebo pod jménem
dvou (per synekdochen) míní evangelista
jednoho (podobně výš 26, 8.), a úmysl jeho
byl ne to, ukázati od kolika, ale od jakých
lidí Kristu Pánu rouhání se dalo. Jako by
řekl: Všelijací lidé, až i ten lotr jeho mi-
losti Božské se posmíval a rouhal. 51) *t.*

o pravém poledni. 52) t. buď po všem světě
zatmění slunce bylo, jakž někteří muži učení
tak píš, z nichž jest i Philippus Mornaeus
(vide Philip. Morn. de veritate religionis chri-
stianæ editionem Sigenensem anno 1597. cap.
34. Pag. 616.), buď, jakž také o tom muž
Duchem Páně osvícení tak smyslí, toliko
v zemi neb krajině té Judské tma byla, jinde
pak slunce jasně svítlo. Nebo jakož svatý
Lukáš, když vypisuje o onom popisu, pravě,
že byl popsán všecken svět (Luk. 2, 1.), ne-
míní než tu částku světa, kteráž k císařství
Augusta císaře příslušela: tak podobně tuto
píš, že vší zemi rozuměti se může toliko
země Izraelská. Jestliž pak tento skutek
divný, že slunce jinde na světě svítí, na tu
zemi Judskou, v níž trpěl Syn Boží, paprsků
svých nepouštělo a Židům jejích ve tmě
hříchů a bludů zahynutí předukazovalo.
Nebo jakož tam někdy Egyptské tma při-
kváčila, Izraelskému pak lidu slunce svítlo
(Exod. 10, 22. 23.), pro vymalování Egypt-
ských zahynutí a Izraelských vysvobození:
tak podobně toto země Judské zatmění a
jiných zemí osvícení Židům slepotu a zahy-
nutí, jiných pak národů světlem evangelium

SMRT PÁNĚ. 10. Kristus, přemoha nepřátely jiné, již s smrtí bojoval a nad ní svítězil, i život nám navrátil. — III. Co se hned tu po usmrcení Páně zběhlo? *Jedno*: Při věcech z přirození bezdušných, t.: 1. Při oponě chrámové. 2. Při zemi. 3. Při skáli. — *Druhé*: Při lidech: 1. Svátí svým z mrtvých vstáním to, že Kristus život navrátil, ukázali. 2. Nepřátelé synovství Božího a Božství Kristova potvrzovati musili. 3. Některé ženy

47. A někteří z těch, jenž tu stáli, slyšíce, pravili: Eliáše volá tento⁵⁵.

48. *A hned⁵⁶ jeden z nich běžev a vzav hubu, naplnil ji octem a vloživ na trest,⁵⁷ napájel ho. *Mar. 15, 36. Jan 19, 29.*

49. Ale jiní pravili: Nech tak,⁵⁸ pohledíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil.

50. Ježíš pak opět zvolav hlasem velikým⁵⁹, vypustil⁶⁰ duši⁶¹.

51. *A aj, opona chrámová⁶² roztrhla se na dvě od vrchu až dolů, a země se třásla, a skále se pukalo⁶³. *Mar. 15, 37. Luk. 23, 45.*

52. A hrobové se otvírali, a mnohá těla zesnulých svatých⁶⁴ vstala⁶⁵.

53. A vyšedše z hrobů po vzkříšení jeho, přišli do svatého města⁶⁶ a⁶⁷ ukázali se mnohým⁶⁸.

54. Tedy⁶⁹ centurio a ti, kteříž s ním ostríhali Ježíše, vidouce zemětřesení a to, co se dalo, báli se velmi, řkouce⁷⁰:⁷¹ Jistě Syn Boží byl tento.

55. Byly také tu ženy mnohé, z daleka se⁷² dívající, kteréž byly přišly za Ježíšem od Galilee, posluhující jemu⁷³.

osvícení před oči představilo. 53) *olcolo hodiny.* 54) t. bolestmi Ducha i těla sevřín jsa a tvář Otcovu hněvivou proti sobě postavenou vida. 55) mluvili tak, ne že by jazyku syrskému nerozuměli, ale slova Kristova převraceli, jako by on s Bohem nic činiti neměl, ale v Eliášovi své doufání složil. 56) t. když Pán řekl, že žizní. Jan 19, 28. 57) *dával jemu pít.* 58) *podivámet se.* 59) t. že všechno dokonáno jest. (Jan 19, 30.) Zvolal pak srozumitelně proti obyčejí umirajících pro potvrzení toho, že on sám od sebe duši pokládati ráčí (Jan 10, 18.), a ne jen smrt ho tak jako jiné moří. 60) t. s těmi slovy: *Otče, v ruce tvé poručím ducha svého.* Luk. 23, 46. 61) *ducha.* 62) t. kteráž svatyni svatých od jiných míst tu v chrámě obecných oddělovala. Ta se pak roztrhla pro ukázání toho, že skrze Krista jest učiněn konec věcem figurným, i přístup do věčné svatyně, to jest do nebe, všechněm kněžím duchovním, t. věrným a vyvoleným Božím. 1 Petr 2, 5. 63) t. na osvědčení moci i nevinnosti Kristovy a srdce židovského nad zemí i kamení tvrdšího, ano i pro ukázání budoucího skrze evanjelium všeho světa pohnutí a obnovení, i srdcí lidských jako kamení tvrdých obměkčení, o čemž prorok Aggeus prorokoval (Agg. 2, 7.), a čehož příklad při oněch posluchačích svatého Petra

jest ukázán. Skut. 2, 37. 64) t. v Kristu posvěcených. 65) t. teprve po Kristovu vzkříšení, jakž se hned z dalších slov rozumí. Protož Krista apoštol dobře nazývá prorozrozeným z mrtvých (Kol. 1, 18.), a prvotinami těch, jenž zesnuli. 1 Kor. 15, 20. 66) t. do Jeruzaléma. Viz Izai. 48, 2. Výš 4, 5. 67) *zjevili.* 68) t. na nějaký toliko čas. To pak jejich se na čas toliko zjevení, jakž svatý Jeroným i jiní někteří učitelé píší, namítá toho, že ne proto z mrtvých vstali, aby s lidmi na světě bydlili a potom zase jako Lazar a jiní časem svým zemřeli, ale aby již živi zůstali. A tak užítkem jedním zvláštním z Kristova vzkříšení poslym, to jest jistým vyvolených Božích budoucím vzkříšením a těl jejich oslavením jiných pobožných potěšili, a že jest Kristus Pán vzkříšení i život (Jan 11, 25.), toho mocným důvodem byli. Smyslít pak někteří učitelé svaté církve, že sou hned při Kristovu vstoupení na nebe vzati; jiní však toho v pochybnosti zanechávají a rádi toho nevědí, čehož Písma svatá světle a textovně neoznamují. 69) *setník.* Jako by řekl: I ten pohan a nezaboh, nemaje Božího zákona, po těch divích Krista poznal, lid pak Židovský ani po těch zázracích hrozných jeho znáti a sobě usmyslíti nechtěl. 70) t. *Boha velebíce.* Luk. 23, 47. 71) *v pravdě.* 72) *šetřice, co se děje.*

POHŘEB stálosti při Pánu dokázaly, při čemž se dotýká toho: Které byly a jak PÁNĚ. Pánu za života jeho z svého statku dobře činily. 4. Jozef Pána Krista pochoval, a tu se ukazuje: Kdo a jaký byl ten Jozef? Kdy ho pochoval? S čí vůlí? Jak to učinil? Kde a proč? Při kterých osob přítomnosti? 5. Božím zvláštním řízením těmi osazen jest hrob, kteríž Krista křižovali, aby také jeho vzkříšení svědkové býti musili: 1: Kdo a kdy ten hrob osadili? 2: Cím k tomu vzbuzení byli? 3: Jakým úmyslem i způsobem to učinili?

56. Mezi nimiž byla Maria Magdaléna a Maria matka Jakubova⁷⁴ a Jozesova a matka synů Zebedeových.

57. *A když bylo večer, přišel jeden člověk bohatý, rodem z Arimatie⁷⁵, jménem Jozef, kterýž také byl učedník Ježíšův.

Mar. 15, 43. Luk. 23, 50. Jan 19, 38.

58. Ten předstoupil před Piláta a prosil za tělo Ježíšovo. Tedy Pilát⁷⁶ rozkázal dáti to tělo.

59. A vzav to tělo Jozef, obvinul je v⁷⁷ plátno čisté,

60. A vložil do svého nového hrobu⁷⁸, kterýž byl vytesal v skále, a přivaliv kámen veliký ke dveřům hrobovým⁷⁹, odšel.

61. A byla tu Maria Magdaléna a druhá Maria⁸⁰, sedíce naproti hrobu⁸¹.

62. ⁸²Druhého pak dne, kterýž byl po velikém pátku, sešli se biskupové a farizeové ku Pilátovi,

63. Řkouce: Pane, rozpomenuli sme se, že ten ⁸³svůdce řekl ještě žij jsa: *Po třech dnech vstanu; *Výš 16, 21. Item 17, 23. Item 20, 19.*

Mar. 8, 31. Item 10, 34. Luk. 9, 22. Item 18, 33. Item 24, 7.

64. Rozkažiž tedy ⁸⁴ostříhati hrobu až do třetího dne; ať by snad učedníci jeho příjdouce v noci, neukradli ho a řekli by lidu: Vstalt jest z mrtvých; i budeť poslední blud⁸⁵ horší nežli první.

65. Řekl jim Pilát: Máte stráž⁸⁶; jděte, ⁸⁷ostříhejte, jakž ⁸⁸víte.

66. A oni šedše, osadili hrob strážnými, zapečetivše kámen.

73) t. z statků svých. Luk. 8, 2. 74) t. kterýž sloužil menší pro rozdíl od většího. Mar. 15, 40. 75) t. města judského. (Luk. 23, 51.) Takového pak muže dobrého, spravedlivého, úřad na sobě slavný majícího a království věčného očekávajícího, i radě nepřátel Kristových nepovolujícího (Luk. 23, 51.). Bůh ku pochování Syna svého nastrojil, aby tu hned při pohřbu oslaven s veliké částky býti ráčil. 76) t. vyptav se, že již umřel. Mar. 15, 44. atd. 77) kment, t. kterýž naschvál k té potřebě koupil. Mar. 15, 46. 78) t. v němž ještě nikdá žádný nebyl pochován. (Luk. 23, 53.) V takovém hrobě jest Pán pochován netoliko proto, aby tím byl počten, ale jakž dí Theophylactus, aby žádného podezření potom býti nemohlo, že by někdo jiný nežli on z mrtvých vstal, aneb že by on ne svou mocí, ale dotčením se něčího těla z svatých své tělo vzkřísil, čehož tam někdy příklad vidín byl. 4 Král. 13, 21. 79) t. aby někdo nad tělem tím mrtvým tyranství neprovozdil,

aneb ho neukradl; a ovšem pro potvrzení toho, že Pán duše v sobě nezatajil, alebrž právě i umřel, i potom mocně z mrtvých vstal. 80) t. matka Jozesova. Mar. 15, 40. 47. 81) t. divajíce se, kde a jak jest tělo Kristovo pochováno, aby potom věděly, kde jíti a mastmi ho pomazati. Luk. 23, 55. 56. 82) na zejtří. Veliká nevážnost těch svatáčků byla, že sobě ani svátkem nepřekazili, aby Kristova hrobu opatřiti neměli. Vidímeť pak při nich příklad hnětlivého a nepokojného svědomí a zlosti i nenávisti neukojitelné. Nebo oni Kristu Pánu ani mrtvému neodpouštěli, ale jej svědce nazývali a toho se velmi báli, aby jeho z mrtvých vstáním zahanbeni nebyli; protož na učedníky jeho tu kuklu vstrčiti chtěli, jako by oni jej ukradli. Ale zvláštním Božím řízením sami k svému zlému svědky Kristova vzkříšení tu postavili. Níž 28, 11. 83) bludař. 84) osaditi. 85) t. lest, oklamání a podvod. 86) t. strážné, kteříž, jakž nejedni smyslí, u chrámu posta-

VZKŘÍŠENÍ PÁNĚ. I. Vypisuje evangelista o zjevení Kristova vzkříšení, při němž soudně: *Jedno*: Komu jest zjeveno? 1. Ženám některým. 2. Apoštolům, níž verš 7. 3. Nepráteleům, verš 11. 4. Všemmu světu, verš 19. *Druhé*: Skrze koho? Předně: Skrze anděla, kterýž: 1. Mocí Kristovou zemí zatřásl. 2. Na osvědčení Kristova vzkříšení hrob otevřel. 3. Pro ukázání Kristovy slávy a své pravdomluvnosti obličej i roucho jasné měl. 4. Strážné předěsil. 5. K ženám řeč učinil, v níž: 1. Z strachu je vyvozoval. 2. U víře o Kristovu z mrtvých vstání je utvrzoval řečí jeho připomínáním a hrobu jim prázdného ukázáním. 3. K apoštolům je poslal a co jim pověditi mají, poručil. Potom: Skrze ženy, kteréž: 1. Z Kristova vzkříšení se radovaly. 2. K rozkazu andělskému poslušně se zachovaly.

KAPITOLA XXVIII.

N O svědcích nepřemožených, slavné z mrtvých vstání Pána Krista oznamujících; 16. o rozeslání učedníků na všecken svět; 19. a svěření jim poselství Páně.

a *skonání pak soboty¹, když již svitalo, ²na první den toho téhodne³ přišla Mařia Magdalena a druhá Mařia⁴, aby pohleděly na hrob. *Mar. 16, 1. Luk. 24, 1. Jan 20, 1.*

2. A aj, zemětřesení stalo se veliké⁵; nebo anděl Páně sstoupiv s nebe a přistoupiv, odvalil kámen ode dveří⁶ hrobových a posadil se na něm⁷.

3. A byl obličej⁸ jeho jako blesk, a roucho jeho bílé jako sníh⁹.

4. A pro strach jeho ¹⁰zděsili se strážní a učiněni sou jako mrtví.

5. *I odpověděv¹¹ anděl, řekl ženám: Nebojte se vy¹²; neboť vím, že Ježíše ukřižovaného hledáte. *Mar. 16, 6. Luk. 24, 5.*

6. Neníť ho tuto; nebo vstalť jest, jakož předpověděl. *Poďte, vizte místo, kdež ležel Pán. *Vjř 27, 60.*

7. A rychle jdouce, povězte učedníkům jeho, že vstal z mrtvých; a aj, předchází vás do Galilee, tam jej uzříte. Aj, pověděl sem vám¹³.

8. *I vyšedše rychle z hrobu s bázní a s radostí velikou, běžely, aby učedníkům jeho zvěstovaly. *Mar. 16, 8. Luk. 24, 9.*

veni byli, pročez v Skutcích apoštolských ne jednou o hejtmanech neb úřednicích chrámu i žoldněřích zmínka se činí. 87) osadte. 88) umíte.

1) t. když pomínil svátek aneb ten týden. 2) R. jeden. 3) t. ráno v neděli ty ženy se k hrobu vypravily, kteréž z Galilee přišedše, Pánu živému z státek svých přísluhovaly (vjř 27, 55.), a pro smrt jeho se rmoutily, již pak tuto té své pobožnosti užitek měly, že Pána vzkříšeného nejprv viděly. 4) t. matka Jakobova. Mar. 16, 1. 5) t. pro ukázání toho, že mocný Pán mocně z mrtvých vstává, a země v den poslední mrtvé své vydá, anobřž že jakož se z smrti Páně rmoutila (vjř 27, 51.), tak zase z jeho vzkříšení plěse. 6) t. nic se na pečeti a tu přítomné žoldněře neohlédaje. 7) t. jako očekávaje na to, směl-li by ho kdo z těch nepřátel Kristových, jakkoli mocných,

z toho vinití a trestati, že císařské pečeti odtrhal, a ovšem na to očekávaje, aby vyvolené Boží u víře utvrzoval. 8) způsob vzezření, t. tak hrozný byl, že by se jeho pohledění každý lekal a protož není div, že ty strážné zděsili. 9) t. jakož pro ukázání vítězství Kristova, tak také i toho anděla upřímosti a pravdomluvnosti, ano i pro ujistění těm ženám zvláštním obličejem i rouchem toho, že to není člověk smrtedlný, ale anděl čistý. A ačkoli tu dva andělé byli (Luk. 24, 4.), a však, poněvadž, jakž se může rozuměti, jeden toliko mluvil a jedno oba byli, o jediném také tuto evangelista zmínku činí. 10) třáslí. 11) t. počav mluvití a ty ženy u víře utvrzovali. 12) Jako by řekl: Ne vás, ale nepřátele přišel sem děsiti, vás pak těšiti; a protož není se vám potřebti lekatí. 13) Jako by řekl: Jen jděte, jistě že ne jinak, nežli já pravím, na-

SVĚDKOVÉ Nad to: Skrze samého Krista Pána, kterýž ty ženy: 1. U víře o svém
TOHO VZKŘÍŠENÍ. vzkříšení utvrzoval svým se s nimi setkáním, k nim promluvením a
jim sebe dotýkati na čas dopuštěním. 2. Potěšoval. 3. K učedníkům
svým poslal, kteréž ačkoli mdlé a však bratřími svými je nazval. Naposledy: Skrze žold-
néře, při nichž se vidí: 1. Věc poněkud dobrá, t. že čehož povědomi byli, to svědčili.
2. Zlá, že totiž k tomu nastrojení byvše, proti svému svědomí klamali. A tu se ukazuje:
1: Od koho k tomu byli namluveni? 2: Jakým způsobem? Dáním jim mnoho peněz;
učiněním slibu, že o to těžkosti mítí nebudou. 3: Jak se ta lež jejich hrubě v srdcích
židovských vkořenila? — II. Vypravuje se o Kristovu s učedníky se v Galilei shledání,
při čemž považme: *Jedno*: Jaké je tu nalezl: 1. Povolné. 2. Ctíti ho žádostivé. 3. Některé
ještě u víře mdlé. — *Druhé*: Co tu při nich činil? 1. O moci své ne na schloubu, ale pro
vzdělání jich i posluchačů jejich jim vypravoval.

9. Když pak šly zvěstovati učedníkům jeho, aj, Ježíš potkal se s nimi, rka: Zdrávy buďte. A ony přistoupivše, chopily se noh jeho¹⁴ a klaněly se jemu.

10. Tedy dí jim Ježíš: Nebojtež se; jděte, zvěstujte bratřím mým, ať jdou do Galilee, a tamť mne uzří.

11. Když pak ony odešly, aj, někteří¹⁵ z stráže, přišedše do města, oznámili biskupům všecko, co se stalo.

12. Kterížto shromáždívše se s staršími a uradivše se,¹⁶ mnoho peněz dali žoldnéřům,

13. Řkouce: Pravte, že učedníci jeho nočně přišedše, ukradli jej, když sme my spali.

14. A uslyší-liť o tom hejtman, myť ho¹⁷ spokojíme a vás bezpečny učiníme.

15. A oni vzavše peníze, učinili, jakž naučení byli. I rozhlášeno jest slovo to u Židů až do dnešního dne.

16. Jedenácte pak učedníků šli do Galilee¹⁸ na horu,¹⁹ kdežto *jim byl uložil Ježíš. Ἰνα δει
rozesláni

17. A uzřevše ho, klaněli se jemu²⁰; ale někteří pochybovali²¹. Výš v. 7. Mar. 14, 28. so. apo-
stolá.

18. A přistoupiv Ježíš, mluvil jim, rka: *Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi²². Výš 11, 27. Jan 3, 35. Item 17, 2.

leznete. 14) t. aby tak o vzkříšení jeho utvrzeny byly a k němu lásky dokázaly. Dal se jim pak toliko do času Pán dotýkati, dokudž víry o vzkříšení jeho nenabyly, potom pak zvláště Marii Magdaléně, mnoho na jeho přítomnosti tělesné zakládající, toho činiti nedopustil. Viz Jan 20, 17. 15) z varty, t. buď že někteří chytřejší z těch strážných od jiných se odtrhli a vidouce, že jim záplata chybila, když toho zpravití neb ustříhnouti nemohli, aby Pán z mrtvých nevstal, tedy jinou cestu k přivedení sobě zisku vymyslili, t. k biskupům běželi, rozumějice, že jim oni dobře uplatí a dobrý koláč daří, aby jen o vzkříšení Kristovu mlčeli; buď že některé k těm biskupům z svého prostředku vyslali, kteříž by na místě jejich o vzkříšení Páně jim oznámili; protož také všickni záplatu vzali, aby proti svému svědomí kla-

mali a tak svým příkladem ty, kteříž pro vzátek Krista zapírají, pěkně vymalovali. 16) dostatek, hojnost. 17) namluvíme, uchlá-
cholíme, oblomíme. 18) t. aby se tam se Pánem shledali, kdežto však přišedše, v lovení ryb se dali a tam po třetí již Pána po vzkříšení jeho viděli. Jan 21, 14. 19) t. jakž se rozumí, tam šli, kdežto ten veliký obor učedníků Páně se byl shromáždil, o němž apoštol píše (1 Kor. 15, 6.), a tu před tím množstvím úřad ode Pána přijali. 20) t. jakožto Bohu pravému, kterýž svým slavným z mrtvých vstáním Božství svého dokázal. Řím. 1, 4. 21) t. dokudž k nim Kristus Pán blíže nepřistoupil a všeho pochybování z srdcí jejich nevyňal. 22) nemluví tu Pán Kristus o své všemohoucnosti Božské, kteráž jest vlastnost Božská podstatná a bytná, anobřž sám Bůh; nebo kdyby ta podlé člověčenství jemu byla dána, již by

EVANJELIUM S. MATOUŠE. XXVIII.

ROZESLÁNÍ APOŠTOLŮ. 2. Úřad jim svěřoval a o něm, jaký jest, kde a k jakému cíli jej konati mají, ukazoval. 3. K té práci je posiloval, předkládaje: 1: Koho sobě budou míti přítomného. 2: Jak dlouho s nimi a tak s svou církví zůstane.

19. *Protož jdouce, učte všecky národy²³, křtíce je ve jméno Otce, i Syna, i Ducha svatého²⁴.

Mar. 16, 15.

20. Učíte je²⁵ zachovávatí všecko, což sem koli přikázal vám. A aj, já s vámi jsem²⁶ po všecky dny až do skonání světa. Amen.

musilo jeho tělo zbožně býti, více člověčenstvím nezůstávatí a v Božství se obrátiti, ale mluví o té své etí, slávě a důstojnosti královské a kněžské, kterouž apoštol jménem nad každé jméno nazývá (Efez. 1, 21. Filip. 2, 9.), a tak o moci té, kterouž jako pravý z strany obojího přirození prostředník, jsa učiněn všeho Pánem (Skut. 2, 36.), volně a svobodně ve všem tom, cožkoli jest potřebí k napravení našemu a k zpravování církve svítězilé i rytěrující, v našem přirození konati ráčí. A toť v sobě obsahuje řecké slovo *ecusia*. Žádného tedy místa tuto nemá ten odpor: Jestliže všemohoucnost není dána Kristu Pánu podlé člověčenství, tedy jest dána podlé Božství? Kterakž jest pak dána jemu podlé Božství, poněvadž ji od věčnosti měl? Nemá, pravím, ten odpor tu místa; nebo nic se tuto o všemohoucnosti jeho Božské nemluví, ale o jeho přijetí na sebe úřadu kněžského a královského, v něm se zjevení a zjevné jeho konání. Pakliž by kdo neustupně na tom stál, že ta moc na nebi i na zemi na jeho všemohoucnost slyšána býti má, tedy by tak rozumíno býti musilo tomu, jakž někteří učitelé vykládají, že jest jemu z strany Božství skrze věčné rození z Otce dána, to jest, že ho nebeský Otec před věky takového zplodil a plodí, aby všemohoucí byl, jako i jinde tak se svědčí, že tentýž Otec věčný, maje život sám v sobě, skrze to věčné rození dal Synu to, aby měl také život sám v sobě. (Jan 5, 26.) Vlastní tedy a pravý smysl tohoto Páně povědění jest tento: Jako by takto řekl: Mně jest všecko řízení, všecken soud (Jan 5, 27.) a všecka zpráva církve v ruce mé od Otce mého uvedena (Jan 13, 3.), já jsem Pánem nebe i země (1 Petr 3, 22.), já v obojím přirození svém královský úřad i kněžský k zprávě vší církve na sobě mám (Žalm 110, 1. Žid. 2, 7.), té pak etí a moci loupežně sem sobě neosobil, ale jakožto pravý prostředník od Otce svého rádně ji sobě danou mám. (Výš 11, 27.) A protož vás s tou mocí, s jakouž sem sám poslán byl, mocně jako král do svého dědictví posílám. (Jan 20, 21.) Vy

tedy, služebníci, úřad ten doufánlivě konejte; vy pak, posluchači, důvěrně je přijímejte a to jistotně vězte, že já všeho, což oni podlé mé vůle činí, na nebi potvrzují. Výš 18, 18. 23) t. ty, kteříž jsou věku dospělého, aneb ještě by nebyli z lidu křesťanského. Neboť tu Pán o dítkách nemluví, kteréž ještě učeny býti nemohou a jimž, když z rodičů křesťanských pošly, má bez ohledání se na to, že nejsou vyučeny, křtem svatým býti slouženo, podlé toho, že se k nim Boží smlouva vztahuje (Gen. 17, 7.), a Kristus Pán jim království nebeské přivlastňuje (výš 19, 14.), ano i apoštol je svatými nazývá (1 Kor. 7, 14.), protož toho posvěcení křest při nich jistotou a pečetí bývá. 24) t. jméno Otce, Syna i Ducha svatého nad nimi vzývající a k službě tomu nejdůstojnějšímu jménu je oddávající a posvěčující, anobř tím jménem smlouvy s nimi učiněné potvrzující. (Gen. 17, 7. 25) ostříhati, t. tomu je učíte: 1. Aby právě v Boha věřili. 2. Z té víry dobré skutky činili a jako dobrý strom dobré ovoce nesli. Nebo v tom dvěma všecko Boží učení se zavírá. 1 Jan 3, 23. 26) t. Duchem svým (Jan 14, 16.) a mocí zasloužení svého vám se duchovně skrze víru užívati dáváje. Nebo sic jinak kdyby tělesně s námi zde Kristus Pán zůstával, knězem by věčným a přimluvcím našim, ani pravdomluvným býti nemohl. (Žid. 8, 4.) Poněvadž jinde o chudých, že je vždycky míti budeme, o sobě pak, že ho nevždycky s sebou míti budeme, zřetědně pověděl. (Mat. 26, 11.) To pak nic ku překážce tomu smyslu není, že ta osoba, kteráž jest Bůh i člověk pravý, o sobě praví: Já s vámi jsem. Nebo v Písmích svatých, kteráž podlé pravidla víry vykládána býti mají (Řím. 12, 6.), sluší toho pilně šetřiti, když se o Kristově osobě zmínka činí, na které přirození jeho to slyšáno býti má, což se o té osobě praví, jako i tam, kdež Pán o sobě, že on prvé byl nežli Abraham zřetědně svědčí (Jan 8, 58.), čehož žádný osvícený na jeho člověčenství neobrací, ale na samo Božství to slyší.

